

ZALAEGRSZEG TÖRTÉNELMI VÁROSKÖZPONT REHABILITÁCIÓS ÉS REVITALIZÁCIÓS PROGRAM

Integrált Városfejlesztési Stratégia

Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Önkormányzata
A BFH EURÓPA KFT., A KOLLER ÉS TÁRSA KFT., A LINAKRON KFT., ÉS A ZALAEGRSZEGI
VÁROSFEJLESZTŐ ZRT. KÖZREMŰKÖDÉSÉVEL

Zalaegerszeg, 2009. június 26.

Készítette és szerkesztette:

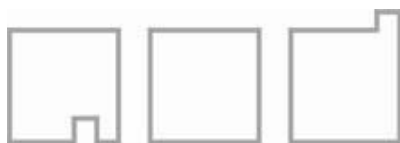

BFH Európa Projektfejlesztő és Tanácsadó Kft.
9700 Szombathely, Semmelweis I. u. 4-6.
Tel: 94/501-380 F.: 94/501-381 www.bfh.hu

*Bozzay Balázs,
vezető szakértő*

*Horváthné Pethő Szilvia,
projektmenedzser*

Felhasználva:

AOD építész és grafikus iroda kft.
8900 Zalaegerszeg, Ady u. 2.
tel: 92 510 203 fax: 92 510 204
e-mail: aod@zalasam.hu

*Agg Ferenc
okl. építészmérnök*

*Dr. Balogh Ákos
okl. tájépítészmérnök*

által készített Zalaegerszeg MJV Rendezési Terve Településfejlesztési Konceptió egyes munkarészeit..

TARTALOMJEGYZÉK

I.	Bevezetés	5
II.	Zalaegerszeg MJV szerepe a Nyugat-Dunántúl városhálózatában és közvetlen térségében	7
II.1.	Zalaegerszeg a Kelet-Közép Európai térstruktúrában	7
II.2.	Zalaegerszeg regionális feladatkörei, szerepe a regionális városhálózatban	10
II.3.	Zalaegerszeg megyei feladatkörei, szerepe	13
II.4.	Zalaegerszeg agglomerációja, abban betöltött kistérségi, agglomerációs szerepe	17
III.	Helyzetelemzés	20
III.1.	Anyag és módszer a helyzetfeltárás során	20
III.2.	Zalaegerszeg földrajzi fekvése	21
III.3.	Zalaegerszeg MJV településszerkezete, földhasználata	22
III.4.	Gazdaság	25
III.5.	Társadalom	32
III.6.	Környezet	41
III.7.	Közfoglalkoztatások	53
IV.	Városrész lehatárolások, és az egyes városrészek átfogó jellemzése, városszerkezetben betöltött szerepe	67
IV.1.	A lehatárolás módszertana	67
IV.2.	Városrészek lehatárolása	69
IV.3.	Egyes városrészek településszerkezeti sajátosságai	72
	Városközpont városrész	72
V.	Város(rész)fejlesztési Stratégia és célpiramis	100
V.1.	Városi szintű célstruktúra	100
V.2.	Az IVS konzisztenciája (illeszkedése) és koherenciája a településfejlesztési koncepcióval, településrendezési tervvel	122
V.3.	Az egyes városrészekre vonatkozó, területi megközelítésű célok	123
VI.	A kijelölt akcióterületek	138
VI. 1.	Akcióterület(ek) kijelölése	138
VI.2.	Jogosultság igazolása (funkcióbővítő rehabilitáció)	142
VI.3.	Funkcióbővítő városrehabilitáció célja, tartalma	144
VI.4.	Az akcióterületén jelenleg ismert fejlesztések (legalább tervtanács által tárgyalt beruházások):	153
VI.5.	Jogosultság igazolása (szociális célú rehabilitáció)	156
VI.6.	Szociális városrehabilitáció célja, tartalma	157

<i>VII. Az IVS megvalósíthatósága</i>	159
VII.1. Ingatlangazdálkodási Terv	159
VII.2. A Város-rehabilitációs célok elérését szolgáló nem fejlesztési jellegű tevékenységek	164
VII.3. Partnerségi folyamat, agglomerációs együttműködés	167
VII.4. A megvalósítás szervezeti háttere, folyamatkövetése	169
<i>VIII. Mellékletek</i>	174
o <i>Anti-szegregációs Terv</i>	174

I. Bevezetés

A 1080/2006-os ERFA rendelet 8. cikke értelmében a fenntartható városfejlesztési beavatkozások esetében az ERFA társfinanszírozza azon, részvételen alapuló, integrált és fenntartható stratégiák megvalósítását, melyek a városi területeken koncentrálnak gazdasági, környezeti és társadalmi problémák megoldását célozzák. A jelen Integrált Városfejlesztési Stratégia (*továbbiakban IVS*) ezen EU elvárás, illetve a Magyar Kormány által a megyei jogú városok város-rehabilitációs témájú kiemelt projektjavaslatai kidolgozásának elvárásait rögzítő „Tervezési útmutató”, illetve „Városrehabilitáció 2007-2013 Kézikönyv a városok számára” című (*továbbiakban: Kézikönyv*) dokumentumok elvárásai szerint készült.

A Kézikönyv az alábbiakat mondja az IVS-ről: „Az IVS, mint új tervezési dokumentum bevezetését az indokolja, hogy a meglévő, jogszabályok által szabályozott tervezési-rendezési dokumentumok sorából hiányzott egy olyan középtávú, stratégiai szemléletű, megvalósítás orientált tervezési dokumentum, mely meghatározza a városok középtávú városfejlesztési gondolkodását. Az integrált városfejlesztési stratégia azt az integrált, területi alapú tervezési szemléletet kívánja megjeleníteni, mely ötvözi a különböző szakpolitikai megközelítéseket (pl. gazdaságfejlesztés, környezeti fejlesztés, közlekedésfejlesztés, társadalmi célok megvalósítása, stb.), összefogja és ütközteti az érintett partnerek (üzleti szektor, civil szektor, közsféra szereplői, lakosság) céljait, elvárásait az önkormányzat városfejlesztésben meghatározó és döntéshozó szerepe mellett. Az integrált megközelítés további eleme, hogy a fejlesztési célokat, azok finanszírozási módját, megvalósítási és fenntartási módját szinergikusan kezeli.”

Fentiek alapján tehát az IVS egyfajta középtávú, de területi alapú és megvalósítás orientált stratégiai fejlesztési dokumentum. Az IVS során le kell bontani a városban elkészült stratégiák hosszú távú céljait középtávú célokká, továbbá ezeket egymással szinergiában álló, területi megközelítésű stratégiai célokká kell formálni. A gyakorlatban ez főként a hatályos, elfogadott fejlesztési stratégiai dokumentumokat, így Zalaegerszeg MJV elfogadott *Településfejlesztési Konceptiójának*, Zalaegerszeg MJV Operatív Programja és Zalaegerszegi Kistérség Területfejlesztési Stratégiájának, továbbá a jelen munkával párhuzamosan készült, már elfogadott Zalaegerszeg MJV Településrendezési Terv főbb megállapításait összegzi, amelyet kiegészítenek egyes elfogadott ágazati programok fentiekben nem szereplő, releváns céljai.

További elvárás az IVS-sel szemben a megvalósítás orientált megközelítés alkalmazása, ami a pénzügyi és szervezeti feltételek, keretek kialakításának kötelezettségét is jelenti.

Természetesen ez a megvalósítás orientáltság nem valósulhat meg, csak komolyan vett partnerség, társadalmi egyeztetések révén. Miután azonban jelen IVS elkészítésénél korábban már részletesen, szakmai és társadalmi körben egyaránt leegyeztetett terveket és programokat vettünk alapul, azok további egyeztetése során már az elkészült egyeztetési dokumentum céljai és várt eredményei ismertetésére, illetve azokkal kapcsolatosan az érintettektől az észrevételek begyűjtésére koncentráltunk.

Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Integrált Városfejlesztési Stratégiája a korábban elkészült és a város közgyűlése által elfogadott stratégiai és operatív fejlesztési koncepciók, programok és az IVS-sel párhuzamosan készülő rendezési terv módosítás eredményeinek összedolgozásával, bizonyos szempontból újra értékelésével, a célok illetve főként a területi alapú megközelítésű munkarészek megfogalmazásával és az anti-szegregációs tervvel való kiegészítésével készült el.

Az alapul vett és feldolgozott fejlesztési dokumentumok és szerzőik az alábbiak:

- ***Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Településrendezési Terve, Településfejlesztési Koncepció***

Készítette: Agg Ferenc (AOD Kft.) és Balogh Ákos (Viriditas Bt) vezetésével Dr. Vándor László, Balogh Zsombor, Petőházy Attila, Szabó Győző, Tóth János, Németh László, Tüske Zsolt, Kovács Vilmos, Ferencz Attila, Szabó Róbert, Sándorfi György, Koller József, Borsos Erika, Henics Attila

- ***Komplex Belváros rehabilitációs program Zalaegerszegen***

Készítette: Koller és Tsa Kft, BFH Európa Kft.

- ***Zalaegerszeg megyei jogú város operatív programja és a zalaegerszegi kistérség területfejlesztési stratégiája***

Készítette: Koller és Tsa Kft, BFH Európa Kft.

II. Zalaegerszeg MJV szerepe a Nyugat-Dunántúl városhálózatában és közvetlen térségében

II.1. Zalaegerszeg a Kelet-Közép Európai térstruktúrában

Zalaegerszeg az ország, azon belül Dunántúl délnyugati részén, a Nyugat-dunántúli régió alsó és középső harmada arany metszéspontjában fekszik. A térség Közép-Európához sorolt, azon belül elsősorban az Alpok-Adria térséghez kötődik. Az Európai Unió tagja 2004 óta, 2007. december 21-e óta pedig a Schengeni övezet részese is. Zalaegerszeg erősödő nemzetközi kapcsolatrendszerei egyre inkább dél-délnyugati irányba mutatnak, ami Szlovéniát, Horvátországot és, az EU-csatlakozás óta egyre jelentősebb szerepű Olaszországot jelenti. Ennek legújabb, kézzel fogható jele, hogy **Róma** és **Zalaegerszeg** polgármestere az utóbbi pár évben szoros, személyes kapcsolatot épített ki. Az együttműködés területe a kultúra, elsősorban a színházra alapozva – ami kiváló lehetősége egymás jobb megismerésének és alapja egy szélesebb körű együttműködésnek. Ezen túl az olasz gazdaság szereplői mechatronika, energetika, feldolgozás és egyéb más területeken is egyre jelentősebb számban vannak jelen a térségben.

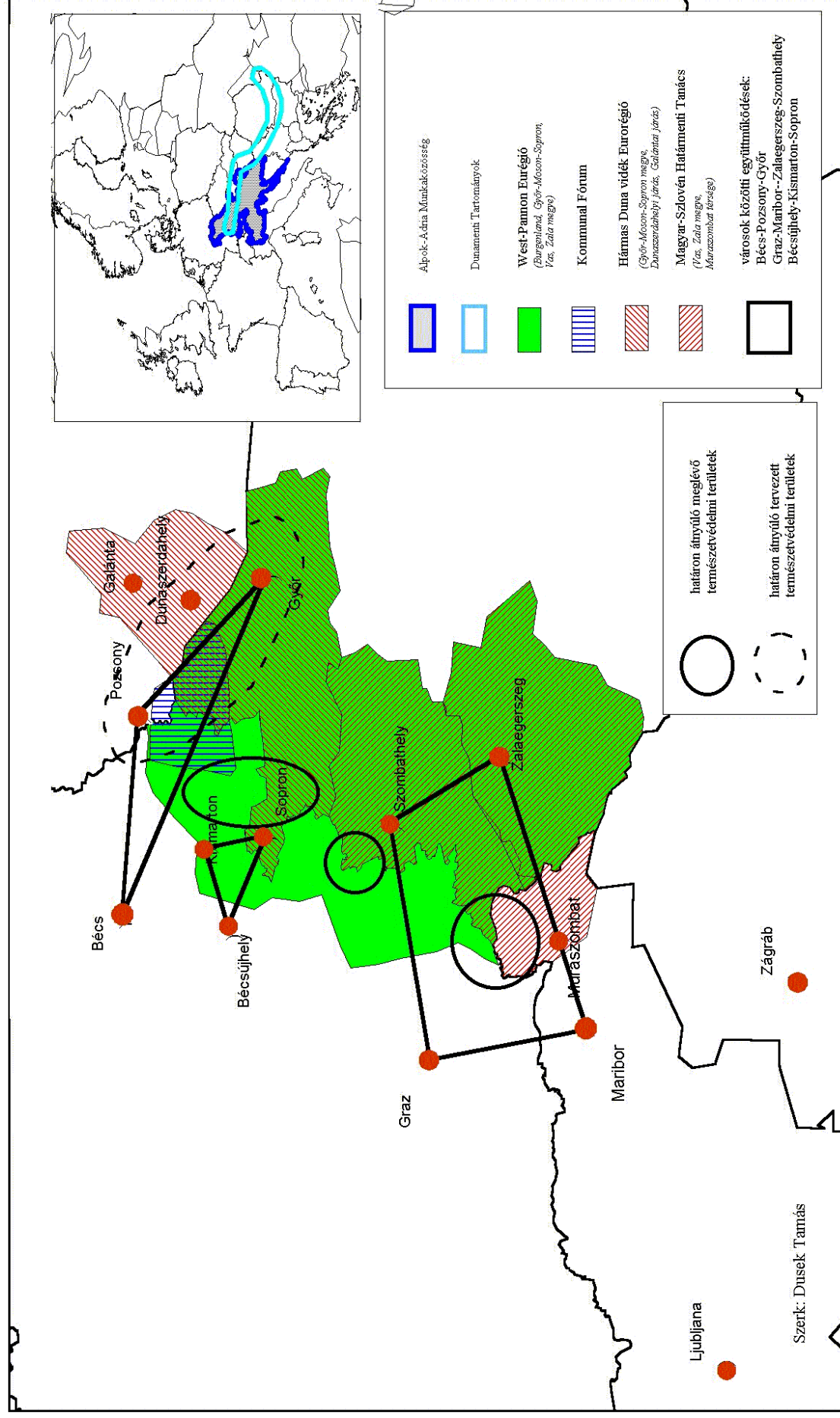
A Szlovén kapcsolatok terén egyrészt szintén kulturális, másrészt oktatási téren van lehetőség elsősorban fejlődésre. A gazdasági együttműködés fejlődésének nem kedvez, hogy a határvidék mindkét országban elsősorban a természeti értékek és az agrárgazdaság által meghatározott arculatú és struktúrájú, az ipar és kereskedelem nem jelentős. Az oktatás terén Ljubljana–Zalaegerszeg–Graz nemzetközi együttműködés igénye és lehetősége merült fel.

A délnyugati irányú nemzetközi együttműködés lehetőségét erősíti a Zalaegerszegen át haladó Szlovén vasút vonala is, amelynek azonban jelenlegi gazdasági hatása csekély. A vasút elsősorban a Balti-tenger – Budapest - szlovákiai nehézipari központok és Koper viszonylatában, tranzit szállítás jelleggel üzemel. A vasút Zalaegerszeg számára valóban jelentős gazdasági hatást akkor fejthet ki, amennyiben a vonalon Zalaegerszegnél megálló, logisztikai csomópont létesülne.

Bár Zala megyének közvetlen határa nincs Ausztriával, mégis része a Burgenlanddal és a Nyugat-Dunántúl megyéivel közös West/Nyugat-Pannon Eurégióinak. A megye részt vesz az osztrák-magyar közös határ menti programokban, kedvezményezettje azoknak. Zalaegerszeg ausztriai kapcsolatai elsősorban Graz felé lehetnek jelentősek, amellyel együttműködéseket közös felsőoktatási, kisebb mértékben gazdasági területeken fogalmazhat meg. Egyes, speciális területeken, mint pl. a repterek közötti együttműködés, pontszerű érdekeltség kialakulhat (pl. Schwechat felé). Zalaegerszeg fejlődésének új perspektívát nyitna az Észak-Déli Gazdasági Tengely és Közlekedési Folyósó, az M9-es autópálya ezen szakaszának megépülése. Létrejöttével közvetlen kapcsolata lenne a térségben, a régióban meghatározó gazdaságfejlesztő hatású Győr-Pozson-Bécs háromszöggel, az M1-es autópályával, vele részben Budapesttel is. Az M9-es jobb kapcsolatot jelentene az időközben jelentősen felfejlesztésre kerülő M8-as gyorsforgalmi úttal, azon keresztül pedig Győrrel, Székesfehérvárral. Meghatározó jelentőségű lenne tehát, ami jelentősen átfornálná úgy Zalaegerszeg, mint az attól északra fekvő települések gazdasági, társadalmi lehetőségeit is.

Zalaegerszeg határ menti fekvésének, kapcsolódásainak sajátos, és a város szempontjából előnytelen vonatkozása, hogy a határ közelsége miatt nagy, illetve az osztrák foglalkoztatási korlátok feloldása után még nagyobb lesz az osztrák gazdaság munkaerő-piaci elszívó hatása. Ez különösen a műszaki területeken, éppen a Zalaegerszeg regionális szerepében is jelentős mechatronika, illetve egyéb ipari területeken (pl. fémmegmunkálás, galvanizálás), és az egészségügyben okozhat komoly, a gazdaság fejlődését jelentősen fékező, akár visszavetítő hatást. Az osztrák és a szlovén bérek magasabb szintje, tekintettel a határ menti térség hasonló gazdasági profiljára és a munkaerőképzés hasonló gondjaira,

különösen erős differenciákat okoz például bérezésben. Zalaegerszeg számára a távolság ahhoz nagy, hogy a gazdasági pozitív hatások (befektetői érdeklődés növekedése) érzékelhetően erősödjenek, ahhoz viszont túl közeli, hogy a munkavállalók számára akár még az ingázás is vállalható legyen.

1. ábra: A Nyugat-dunántúli régió részvétele a nemzetközi multiregionális együttműködésekben¹

¹ Nyugat-dunántúli Régió Területfejlesztési Programja, MTA RKK NYUTI, LRDP, 2001

II.2. Zalaegerszeg regionális feladatkörei, szerepe a regionális városhálózatban

Regionális funkciók ismertetése, felsorolása

Zalaegerszeg MJV a regionális funkcióit tekintve a régió városai közül a negyedik helyen állt - Dr. Csapó Tamás regionális szerepköröket összehasonlító, Miniszterelnöki Hivatal megrendelésére készült 2002-es tanulmánya szerint². Az azóta bekövetkezett, elsősorban a centralizáció, és koncentráció szavakkal jellemezhető kormányzati intézményi átalakítások következményeként az egyes regionális funkciójú intézményhálózat tovább koncentrálódott Győr és Szombathely városokra. Zalaegerszeg negyedik helye nem változott, azonban pozícióját tekintve még messzebb került a régió központi városi címéért küzdő két nagyobb és jobb fekvésű városhoz képest.

Mindez azonban csak a régió belüli helyzetét mutatja a városnak. A fejlődés dinamikáját jelzi, hogy Zalaegerszeg országos súlya, legalábbis a tanulmánynak a megyei jogú városok gazdasági súlyát is vizsgáló megállapításai szerint, a 20 országos MJV-ból Zalaegerszeg a 9., előkelő helyen áll, miközben ugyanez az érték a régióban már a 3. helyre sorolta. Ezen vizsgálat elsősorban az itt működő cégek száma, illetve közülük az 1 és 10 milliárd Ft közötti árbevételt elérték aránya alapján került felállításra.

Továbbra is itt maradt ugyanakkor a Zala megye számára nagy jelentőségű, Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal regionális központja, továbbá a megyén belül itt koncentrálódnak a regionális intézmények egyes területi szervei. Jelentős továbbá még, hogy a Regionális Munkaügyi Központ vezetését a korábbi Zala Megyei Munkaügyi Központ adja.

1. táblázat: A megyei jogú városok sorrendje a különböző regionális funkciók terén, 2002-ben

Ssz.	Államigazgatási-hatósági		Gazdaság, kereskedelem,		Oktatás, kultúra		Egészségügy, szociális, egyéb terület	
	szervek, intézmények		szolgáltatások					
	Város	Pont	Város	Pont	Város	Pont	Város	Pont
1.	Debrecen	31	Pécs	31	Pécs	24	Pécs	16
2.	Pécs	30	Debrecen	28	Szeged	23	Szeged	16
3.	Szeged	27	Szeged	28	Debrecen	21	Debrecen	15
4.	Miskolc	23	Miskolc	22	Miskolc	19	Szombathely	11
5.	Győr	16	Győr	20	Veszprém	16	Győr	9
6.	Szolnok	14	Sopron	9	Győr	15	Veszprém	9
7.	Kaposvár	12	Zalaegerszeg	9	Szombathely	10	Székesfehérvár	8
8.	Sopron	12	Szombathely	8	Nyíregyháza	8	Miskolc	7
9.	Székesfehérvár	12	Kaposvár	7	Kecskemét	8	Szolnok	7
10.	Veszprém	12	Székesfehérvár	6	Szolnok	7	Kecskemét	6
11.	Szombathely	10	Eger	5	Eger	6	Kaposvár	5
12.	Kecskemét	10	Veszprém	5	Kaposvár	6	Sopron	5
13.	Békéscsaba	9	Kecskemét	5	Sopron	6	Zalaegerszeg	5
14.	Eger	6	Békéscsaba	4	Székesfehérvár	5	Eger	4
15.	Nyíregyháza	4	Nagykanizsa	4	Tatabánya	5	Nyíregyháza	4
16.	Zalaegerszeg	4	Nyíregyháza	4	Dunaújváros	4	Békéscsaba	3
17.	Salgótarján	2	Salgótarján	3	Zalaegerszeg	3	Hódmezov.hely.	1
18.	Szekszárd	2	Szolnok	3	Békéscsaba	2	Szekszárd	1
19.	Nagykanizsa	1	Tatabánya	1	Szekszárd	2	Dunaújváros	-
20.	Dunaújváros	-	Dunaújváros	-	Hódmezovh.	1	Nagykanizsa	-
21.	Hódmezovh.	-	Hódmezovh.	-	Nagykanizsa	-	Salgótarján	-
22.	Tatabánya	-	Szekszárd	-	Salgótarján	-	Tatabánya	-

Forrás: Dr. Csapó T.,

² Dr. Csapó T.: A magyar megyei jogú városok területi funkciói – Területi Statisztika, 2002. 3. sz. 228-252. p.

Regionális kiterjedésű vonzáskörzeti jellemzők

Zalaegerszeg regionális jellegű vonzáskörzeti tényezői:

- Intézmények
 - o Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Nyugat-dunántúli Regionális kirendeltsége
 - o VÁTI Szlovén – Magyar Európai Területi Együttműködési (ETE) Program kirendeltsége
 - o Állami Erdészeti Szolgálat, Zalaegerszegi Igazgatóság
 - o felsőoktatás terén a pénzügyi és számviteli tématerületen regionális felsőoktatási szerep;
- Flextronics fejlesztő központja
- Szlovén vasútvonal
- Regionális Hulladékgazdálkodás – a Nyugat-balatoni hulladékgazdálkodási Program Zala megyén túl Vas megye déli részét, a Vasvári és a Celldömölki kistérséget is magába foglalóan, a régió 30 %-a számára biztosítja a széleskörű hulladékgazdálkodási szolgáltatásokat
- Gazdasági szolgáltató központ funkció – több területen, így a kiskereskedelem, munkahely biztosítás, stb. terén Zala megyén túl Vas megye déli része, a vasvári és az őrési kistérség számára is vonzerő.

Városdinamikai változások a régió városhálózatához viszonyítva

Az 1990-es rendszerváltozás óta 2006-ig jelentősen nőtt a regionális szerepkörök száma – Zalaegerszegen az országos átlagnál is gyorsabban. Dr. Csapó 2002-es kiadású tanulmánya még azt állapította meg, hogy az attól fogva eltelt 10 évben 24 új regionális intézmény alakult, a legtöbb (14 db) az államigazgatási-hatósági szervek és intézmények, 4-4 db a gazdaság, kereskedelem, szolgáltatások és az oktatás, kultúra, végül 2 db az egészségügy, szociális és egyéb területen. A 2006-os választások óta, az ismert költségvetési helyzet és a kormányzati „reform” miatt ez a dinamika jelentősen felerősödött, ám végső eredményeként számszerűen mégis csökkentve az új funkciók számát. Sajátos államigazgatási intézményi „globalizációs” jelenséggént, itt is elsősorban a hatékonyság növelésére helyezte a Kormányzat annak az indoklásában a hangsúlyt, mikor új regionális szintű intézményi alakulatokat hozott létre. Sokuk azonban korábban már létező intézmények beolvasztásával, esetleg megszüntetésével jöttek létre. A 2002-ben még megyei szinten szerveződött kormányzati intézmények egy része megszűnt (pl. Agrármarketing Centrum, Regionális Kiképző laktanya), a megyei hatáskörű intézmények egy része pedig beolvadt egy regionális hatáskörűbe (pl. Regionális Munkaügyi Központba a korábbi megyei központok). Az átalakítás nem minden esetben volt alkotmányos, így például a Megyei Közigazgatási Hivatalok győri központú Regionális Közigazgatási Hivatalba olvasztásába, amelyet az Alkotmánybíróság az önkormányzati törvénnyel ütközőnek talált. Az átalakulás ma is tart, és várhatóan a jövőben is egy ideig még jellemző lesz.

A 2006 óta zajló, legújabb változás-sorozat kapcsán Zalaegerszeg veszített korábbi önálló intézményeiből, ugyanakkor – bár erre a jelen tanulmánynak pontos felmérések nem állnak rendelkezésére – például Szombathellyel szemben relatív mégis csökkent a különbsége, mivel azt jelentősen érintette regionális funkciói szervezetek megszűnése (pld. Regionális Kiképző Központ, Regionális Befektetési Rt.), elköltözés (Regionális Rádió Sopronba), vagy éppen nem szombathelyi központú összevonása. Zalaegerszeg helyzetét relatív javítja, hogy például a VÁTI korábban regionális, ma területi irodái közül a régióban már csak a soproni és a zalaegerszegi maradt meg, 2008. március 31-vel a szombathelyi kirendeltség megszűnt. Ez a dinamika ezen a speciális területen a Szlovén határ megléte, és az Európai Területi Együttműködés új rendszere miatt a kapcsolatrendszer felértékelődése miatt erősödhetett.

Összességében a város helyzete a régió városai között nem változott a 1990-es évek vége óta, továbbra is a negyedik helyen áll, ugyanakkor szerepe regionálisan és országosan is erősödött.

Zalaegerszeg MJV regionális súlyát elsősorban a regionális szempontból kedvezőtlen fekvése, illetve mérete határozza meg. Az elmúlt években létesült új regionális szerepkörök és azok intézményei elsősorban az egyébként is erősebb regionális szerepkörrel rendelkező, többnyire nagyobb lélekszámú városokban jelentek meg, a mindenkori politika hatása csak másodlagos volt a központválasztásban. A politika hatása a 2006-os választások után ugyan jóval hangsúlyosabbá vált, ám a méretek és gazdasági súly alapján is ez a trend lett volna a meghatározó. A legjelentősebb változást a régi Megyei jogú városai között Győrnek, mint Fejlesztési Pólusnak való megjelölése jelentette. Egyelőre azonban ez – megfelelő források és országosan kellően erős akarat hiányában – inkább szimbolikus, mintsem gyakorlati jelentőségű lépés volt. Ezzel együtt Zalaegerszeg megállapodást kötött Győrrel ennek a programnak a megvalósításában, részt vállalva ezzel az Autopolisz néven ismertté vált fejlesztési koncepció feladataiból, ami elindíthat egy a felek között kölcsönösen előnyös regionális együttműködést ezen két város között.

A régió városai közül méretben Zalaegerszegnél Sopron és Nagykanizsa kisebb, míg Szombathely egy Keszthely méretű város létszámával nagyobb, Győr pedig önmagában nagyobb, mint a 3 legnagyobb zalai város együttvéve. Sopron szerepe kisebb mérete ellenére kedvezőbb geopolitikai, gazdasági fekvése miatt jelentősebb, így lehetséges, hogy súlya regionálisan erősebb. Ezzel együtt Zalaegerszeg súlyánál nagyobb mértékben kapott regionális funkciókat a 2002-ig tartó időszakban, így országosan Kaposvár és Békéscsaba mellett, súlyukat tekintve a relatív gyorsabban fejlődő városok közé került, ám Dr. Csapó felmérése szerint még így is csak a 12. helyet foglalja el a 20-ból az összesített országos rangsorban. Ez alapján az 5 kategóriából a „Néhány regionális funkcióval rendelkező felsőfokú központ” kategóriába esik, ami eggyel gyengébb, mint a „Több regionális funkcióval rendelkező felsőfokú központ”-ba sorolt Sopron és Szombathely, és eggyel jobb, mint a „Regionális funkcióval nem rendelkező” besorolású Nagykanizsa.

Zalaegerszeg regionális szerepét kissé erősíti, hogy a Balaton Airport Sármelléken regionális repülőtérre fejlődött, ezzel jelentős támogatást adva a kisebb méretű, ám gyors beszerzést igénylő eszközökkel dolgozó mechatronikai iparágnak (elsősorban természetesen a Flextronics-nak és beszállítóinak), továbbá a külső befektetők vonzásának, hiszen a város elérhetősége a menedzsmentek számára jelentősen javult.

Zalaegerszeg hatása sok tekintetben Vas megye déli felében különösen a Vasvári kistérségben is érzékelhető. Annak legdélebbi települései vonatkozásában még a Zala megyéhez való csatlakozás igénye is felmerült – tekintettel Zalaegerszeghez való szoros, gazdasági, oktatási, kulturális és szolgáltatási kötődésükre. Gazdasági hatása a vasvári és a körmendi kistérségre a megyehatár miatti közlekedési nehézségek ellenére is jelentős, akár a munkaerőpiac, akár a kereskedelem szempontjából. Ezt a hatását a hulladékgazdálkodás révén tovább erősítette, amikor a vasvári mellett a celdömölki kistérség is részévé vált a nagytérségi hulladékgazdálkodási rendszernek.

Zalaegerszeg zöldfelületi nagyság és annak természeti értékei szempontjából egyaránt előkelő helyen áll országos szinten. Ezen belül is legjelentősebbek a Zala-folyó és mellékfolyásai menti nedves rétek, égeresek, amik nagyjából NATURA 2000 besorolás alá esnek, illetve a délnyugati külterületeken fekvő erdők. A város azonban beépített belterületi részein is jelentős zöldfelülettel bír, ami a városközpont és néhány ipari zóna kivételével az egész városra jellemzően magas arányt képez (20 m²/fő zöldfelület). Mivel a város jelentős energiatermelő és elsődleges ipari alapanyag-feldolgozó üzemekkel nem rendelkezik, továbbá miután az olajbányászat súlya visszaszorult, a környezetállapota ipari szennyezők oldaláról is kevésbé veszélyeztetett. Mára a legkomolyabb terhelést jelentő tényező a közlekedés zaj- és légszennyező hatása. Összességében Zalaegerszeg a régió jó levegőminőségű és magas zöldfelületi aránnyal rendelkező megyei jogú városai között található, ahol a levegőminőség az egyik legjobb.

II.3. Zalaegerszeg megyei feladatkörei, szerepe

Megyei funkciók ismertetése, felsorolása

Zala megye, az ország egyik legkisebb megyéje (ország területének 4,06 %-a) központja. Lélekszáma a megyei lélekszám közel egyharmada, gazdasági súlya azonban ennél is nagyobb.

Zalaegerszegen, mint megyeszékhelyen koncentrálódnak leginkább a megyei funkciók az alábbiak körében:

- a fentebb ismertetett regionális funkciók megyei vetületei az alábbiak szerint:
 - o Intézmények
 - Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Nyugat-dunántúli Regionális kirendeltsége
 - VÁTI Szlovén – Magyar Európai Területi Együttműködési (ETE) Program kirendeltsége
 - Zala Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal
 - felsőoktatás terén a pénzügyi és számviteli tématerületen regionális felsőoktatási szerep;
 - o Flextronics fejlesztő központja
 - o Szlovén vasútvonal
 - o Regionális Hulladékgazdálkodás – a Nyugat-balatoni hulladékgazdálkodási Program Zala megyén túl Vas megye déli részét, a Vasvári és a Celldömölki kistérséget is magába foglalóan, a régió 30 %-a számára biztosítja a széleskörű hulladékgazdálkodási szolgáltatásokat
 - o Gazdasági szolgáltató központ funkció – több területen, így a kiskereskedelem, munkahely biztosítás, stb. terén Zala megyén túl Vas megye déli része, a vasvári és az őrési kistérség számára is vonzerő.
- Közigazgatási központ
 - o Zala Megyei Földhivatal
 - o Zala Megyei Bíróság,
 - o Zala Megyei Ügyészség,
 - o Nyugat-dunántúli Regionális Munkaügyi Központ,
- Zala Megyei Kórház révén egészségügyi központ, kiemelt regionális feladatkörrel a szívbetegségek kezelése terén
- Felsőoktatási megyei központ – elsősorban pénzügy, számvitel témakörében
- Autóbuszközlekedési csomópont
- Zala Megyei Vállalkozásfejlesztési Alapítvány

Zalaegerszeg hatása jelentős a térség foglalkoztatás terén, hiszen az itt dolgozóknak közel 40 %-a a kistérségből érkezik.

Megyei kiterjedésű vonzáskörzeti jellemzők

A gazdaság szereplői közül regionális jellegűvé alakították át hálózataikat a bankok és a biztosítók közül többen, végül a nagy multinacionális kereskedelmi cégek létrehozták regionális hipermarket hálózataikat. Zalaegerszegen ezen funkciók megyei szinten jelennek meg, így Zalaegerszeg tágabb vonzáskörzetében, összességében mintegy 100 ezer lakost érintő térségben jelent gazdasági szolgáltatási központot. Az utóbbi 3-4 évben rohamosan fejlődő kereskedelmi szolgáltatások bővülése tovább erősíti Zalaegerszeg gazdasági vonzerejének növelését Zala megye északi, északkeleti felében.

Zalaegerszeg szerepe 2000 óta a korábbinál is meghatározóbbá vált a térségi infrastruktúra hálózatok és közszolgáltatások nyújtása terén.

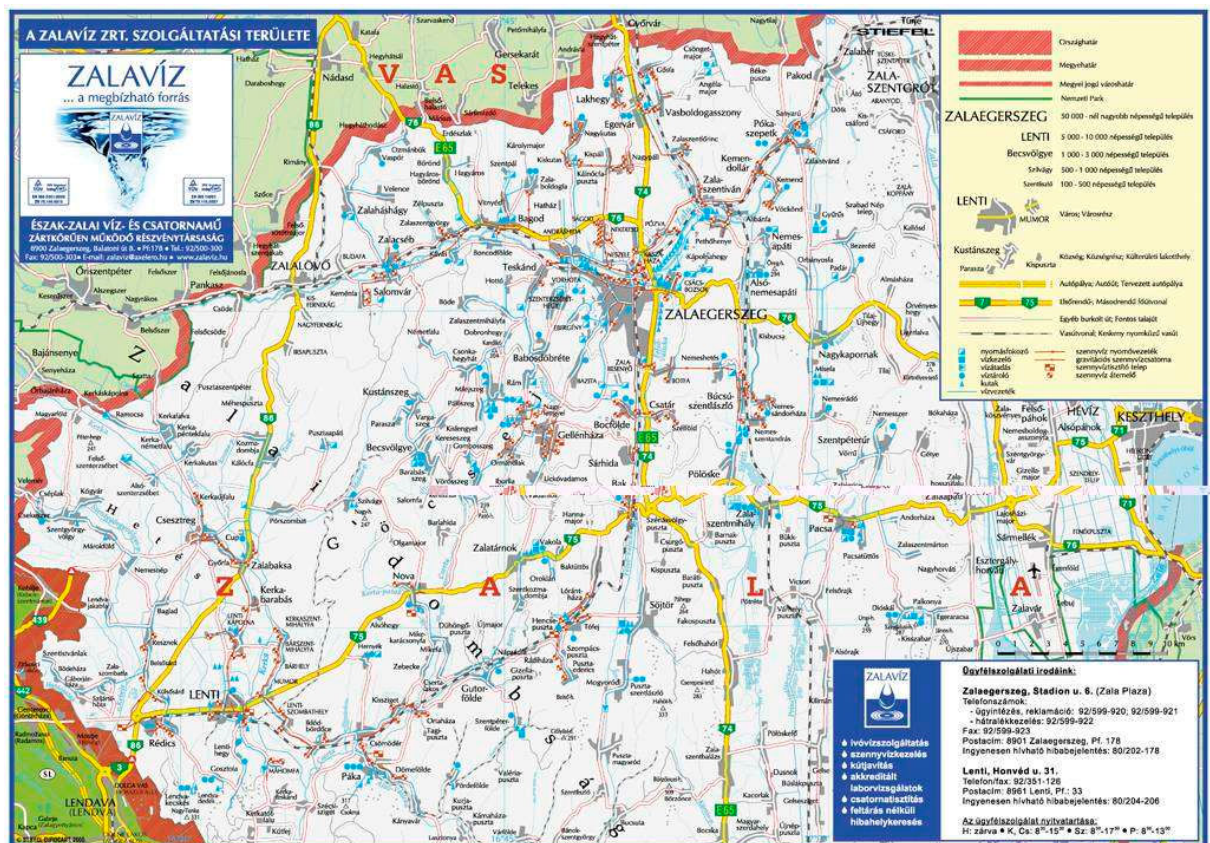
- Közoktatás téren az alapfokú intézmények körében egyre erősödő regionális térségi szerepet vállal fel Zalaegerszeg, miután az oktatási rendszer átalakítása során a térség egyre több kisiskolája zár be, vagy kerül térségi összevonásra, aminek eredményeként egyre több szülő kényszerül, vagy szándékozik bevinni gyermekét Zalaegerszegre;
- A középfokú és felsőfokú oktatás terén Zalaegerszeg megyei szerepe meghatározó;

2. sz. táblázat Megyei, regionális és országos összehasonlítás (2003.)

Tanulók/hallgatók száma (2003.)	Zalaegerszeg M.J.V.	Zala megye	
		Zala megye	Ország, megyerész (%)
Általános iskolai tanuló (fő)	5476	26407	2,8
Középiskolai tanuló (fő)	5926	12989	3,1
Felsőoktatási hallgató (fő)	1454	2627	5,7
Összes tanuló/hallgató (fő)	12856	42023	11,6

Forrás: Zala megye Statisztikai Évkönyve 2003.

- a hulladékgazdálkodási rendszer egyik legerősebb konzorciumi tagönkormányzataként, illetve a háromból az egyik nagytérségi lerakó gazdájaként közel 100 000 fő hulladékgazdálkodásáért felelős;
- a 2008-ban befejezésre kerülő ütemmel Zalaegerszeg szinte teljes vonzáskörzetében, 124 településen végez víziközmű szolgáltatást;

2. ábra: Regionális víziközmű szolgáltatások érintett települései

Városdinamikai változások a megye városhálózatához viszonyítva

Zala megye településeinek száma 257. A megyében kilenc városi rangú település található, ebből Zalaegerszegen kívül még Nagykanizsa megyei jogú. A lakosság 55 %-a él a települések 3,4 %-t kitevő városokban, ami nagyfokú urbanizáltsági fokot jelez, ami azonban még így is jelentősen a 64 %-os országos szint alatt marad. Ennek fő oka a kistelepülések rendkívül magas száma és aránya. Nem a jelen tanulmányhoz tartozó megállapítás ugyan, de a megyére jellemző a viszonylagos városhiányosság, ami különösen igaz, ha figyelembe vesszük, hogy a városhálózat bővülése nem egyes települések jelentős erősödésével, hanem az ezen címet adó állami politika irányváltásával magyarázható.

A városok között a megyei jogú városok létszáma meghaladja az 50 ezer főt (Zalaegerszeg 62 000 fő, Nagykanizsa 52 000 fő körül mozog). Egy további település, Keszthely lélekszáma 22 300 fő. A további 6 város, Lenti, Zalakaros, Hévíz, Zalaötvő, Letenye, Zalaszentgrót változó mértékben, de 10 000 fő alatt marad, sőt Zalakaros létszáma 2000 fő alatti. A megye városai, beleértve a megyei jogúakat is, csökkent a népesség, kivéve Hévíz, Keszthely és Zalakaros városokat, ahol elsősorban a gyógy-, és wellness turizmus hatására nőtt, utóbbié közel 30 %-kal!

Zalaegerszeg a megyén belül elsősorban Nagykanizsával vethető össze, mivel a többi város mind méretében, mind megyei szerepét tekintve teljesen más jellegű, így az összevetésük nem releváns. Zalaegerszeg, miután fejlődése még az országos összevetésben is gyorsabb volt, a regionális városokénál, jelentősen meghaladta fejlődés, fejlesztések tekintetében a megye bármely települését. Ennek alapját a két jelentős elkerülő út (északról a 76-os, keletről a 74-es, ami közös szakasza a 76-osnak is), a déli ipari park, a belső új ipari övezetek, a Gébárti-tó körül kialakult idegenforgalmi, és lakó övezet adta. A város jelentős fejlesztéseket hajtott végre ugyanakkor a termelő- és környezetvédelmi

infrastrukturális fejlesztések terén is, amelyben sikeresen használták ki a határmenti és felzárkóztató EU-s forrásokat. Ezekből épülhettek meg a műszakilag megfelelő regionális hulladéklerakó és feldolgozó telep, két ütemben Zalaegerszeg és szinte teljes térsége szennyvízhálózata, illetve több, kisebb fejlesztés (mint. pl. a „Déli ipari park” belterületi csapadékvíz veszélyeztetettség feloldása, vagy a reptér infrastruktúrájának fejlesztése).

A fejlődés azonban nem csak a közsféra területén zajlott. A város gazdaságának fejlődését meghatározó módon az építőipar dinamizmusa tette látványossá. Ennek egyik forrása a lakásépítési támogatások 2000 utáni bevezetése, illetve az azt követő lakásépítési hullám volt, de ezt Zalaegerszeg esetén jelentős mértékben felerősítette annak a tudatos városfejlesztési politikának az eredménye, ami a városi ingatlan-vagyonnal való tudatos, okszerű és eredményes gazdálkodás révén teljes területek dinamizálására törekedett. A gazdaságban kiemelhető továbbá a Flextronics új ipari parki területre való beköltözése, illetve a korábbi időszakban a Zalahús és Zalabaromfi tevékenysége. Ezen cégek közül mára az elsőnek már a területe is teljes szanálásra került, a helyén korunkra jellemző módon harmadik szektorbeli, főleg kereskedelmi tevékenységet terveznek. Ez nem áll teljes összhangban a városvezetés fejlesztési elképzeléseivel, de a vonatkozó jogi szabályozások mellett a beruházója jogszerűen járt el, amikor a Zalahús telepét szanálta és a helyén a jelen, főként autóforgalmat generáló újabb fejlesztést valósít meg.

További erőteljes szektorra fejlődött a fémmegmunkáló és mechatronikai ipar is. A lakosság jövedelmezőségének javulásával megerősödött a szolgáltatóipar, elsősorban a kereskedelem – a nagy hipermarketek, illetve a „pláza-hullám” kifutása után legújabbban a bevásárló udvarok jelentek meg a városban.

Az idegenforgalmi szektor gazdasági súlya Zalaegerszeg vonzereje, adottságai alapján nem várható, hogy a legjelentősebbek közé emelkedik. Jelzi a turisztikai kereslet gyengeségét, hogy az idegenforgalmi fejlesztést elindító Aqua City elsősorban térségi szinten tudott csak jelentőségre szert tenni, illetve a fejlesztés alatt álló termálfürdő sem válik méretei alapján megyei szinten versenytársává a Balaton melletti termál-háromszögnek. Ez a terület a jövőben idővel jelentős vonzerő lehet, ám olyan forrásinvestíciót igényel, amit a város és a városi vállalkozások önmagukban nem tudnak biztosítani. Külső tőke bevonása esetén pedig megyei összehasonlításban most – és várhatóak középtávon a jövőben is – prosperálóbb, jobb megtérülési mutatókat ígérő befektetéseknek ígérkezik a wellness-turizmus területén már jóval bejáratottabb Balaton térsége. Zalaegerszeg számára elsősorban a szelíd, ökoturizmus, falusi turizmus kiinduló pontja, illetve az eseményturizmus lehet a fő fejlesztési irány, ami összhangban áll természeti adottságaival, illetve nem igényel a jelenlegi zöldfelületekből, természeti értékekből komoly áldozatot új, zöldmezős fejlesztések miatt.

A jövőbeli fejlődés számára gazdasági vonalon a megközelíthetőség javulása, illetve az általános nemzetgazdasági körülmények szabják meg a keretet. Zalaegerszeg felkészült a fejlődés ismételt felgyorsulására – kijelölte, és jelenleg közművesíti az új, északi ipari park első 20 ha-os területét, illetve tartálékolja egy további, 200 ha-os területét. A munkaerő terén jelenleg kapacitás többletek vannak, ami azért alakult ki, mert a már említett Zalahús, a madárinfluenza járvány-veszély miatt meggyengült Zalabaromfi, illetve kisebb cégek mellett a Flextronics időszakos leépítéseit új fejlesztések a stagnáláshoz közeli állapotú gazdaságban nem szívták még fel.

A dinamizálás egy speciális, de mégis jelentős hatású eleme lehet a Belváros azon fejlesztése, amely elemeiben már zajlik. A Kazinczy-térről délre, a Kossuth utca forgalomcsillapítása, sétáló övezetté alakítása, illetve több, kisebb átalakítás már az első eleme annak a folyamatban, amelyet a jelen IVS céljai is szolgálnak: kialakítani, ezzel jelentősen felértékelni Zalaegerszeg jelenlegi, Belvárosnak nevezett, ám annak jellegzetességeivel még nem bíró területeit. Kevés olyan középváros van hazánkban is, ahol például az ingatlan árak nem haladják meg a belvárosban a többi városrész árait. Ez a legérzékletesebb jelzése annak, hogy jelenleg nincs presztízse Zalaegerszeg Belváros

Városrészének. Ennek fő okait részletesen az Akcióterületi Terv elemzi ki. Kiemelendő, meghatározó oka a belváros hiányának a történelmi településszerkezetből örökségként itt maradt, észak-déli keresztirányú forgalmat átvezető városszerkezet. Az 1960-as években az akkori vezetés – többek véleménye szerint tudatosan – az olajkitermelés fellendülési időszakában felduzzasztott szocialista városban szimbolikusan a Nagytemplomra vezette rá a forgalmat. A korabeli döntés mára bizonyult különösen rombolóvá – a rendszerváltást követően megindult, és még napjainkig is gyorsuló motorizáció miatt mára Zalaegerszeg egykori korzóján, a Kazinczy-téren ma kétszer két sáv, plusz két parkolósáv szélességben hömpölyög az autófolyam. A jelen helyzet végképp elvágja a központi városrész ősi, északi városmagját az 1960-as évektől kiépült, attól délre levő, ma a fő szolgáltató központot jelentő „városközponttól”.

Amennyiben ezt a fő problémát, a keresztirányú, ma már alig elviselhető forgalmat sikerül érdemben eltéríteni, és ezzel összekapcsolni a két központi városrészt, továbbá jelentős területet ismét visszaadni a lakosság és a gazdaság számára az autóktól, úgy a fejlesztés gazdasági hatása Zalaegerszeg MJV szintjén, de egész agglomerációja szintjén jelentős hatású lehet, miközben az itt élők és itt közlekedők számára is jelentősen csökkenthető a légszennyezés és a zajterhelés.

II.4. Zalaegerszeg agglomerációja, abban betöltött kistérségi, agglomerációs szerepe

Zalaegerszeg agglomerációja lényegében a zalaegerszegi statisztikai kistérséggel egyezik meg, ami a legutóbbi kistérségi lehatárolási szabályzásig 79 település alkotta. A kistérség Pacsa térsége önállóvá válásával, 2007. őszén csökkent le jelenlegi méretére, így immár 65 település a tagja:

Alibánfa, Alsónemesapáti, Babosdöbréte, Bagod, Bak, Baktüttös, Becsvölgye, Bocfölde, Boncodfölde, Böde, Csatár, Csonkahegyhát, Csöde, Dobronhegy, Egervár, Gellénháza, Gombosszeg, Gősfá, Gyűrűs, Hagyárosbörönd, Hottó, Iborfia, Kávás, Kemendollár, Keménfa, Kisbuccsa, Kiskutas, Kispáli, Kustánszeg, Lakhegy, Lickóvadamos, Milejszeg, Nagyutas, Nagylengyel, Nagypáli, Nemesapáti, Nemeshetés, Németfalva, Ormándlak, Ozmánbük, Pálfszeg, Pethőhenye, Petrikeresztúr, Pókaszepetk, Pusztaderics, Pusztaszentlászló, Salomvár, Sárhida, Söjtör, Szentkozmadombja, Teskánd, Tófej, Vasboldogasszony, Vaspör, Vöckönd, Zalaboldogfa, Zalacséb, Zalaegerszeg, Zalaháshágy, Zalaistvánd, Zalalövő, Zalaszentgyörgy, Zalaszentiván, Zalaszentmihály és Zalatárnok.

A települések közül 39-nek a népessége 500 fő alatti, 1000 fő feletti település 11 db van, ebből 5000 fő feletti 1 település, maga Zalaegerszeg. A statisztikai térségben 2 város van, Zalaegerszeg több mint 60 ezer fővel, és Zalalövő mintegy 3 ezer fővel.

Zalaegerszeg statisztikai térség alapvetően mező- és erdőgazdasági jellegű terület. A gazdasági tevékenységek között meghatározó a mezőgazdaság, erdőgazdaság és vadgazdaság, amely a termékeivel a helyi szükségleteken kívül részben hozzájárul a távolabbi területek nyers termékekkel való ellátásához, illetve export igényeket is kielégít (húsipar, konzervipar, faipar). A térségben a nemzetgazdasági ágazatok közül a kisipari tevékenységek és a helyi szolgáltatások is jelentősek. A kedvező természeti adottságok és gazdag kulturális örökség miatt egyre inkább húzóágazatnak számít a – főként szelíd - turizmus. A statisztikai térségen belül működő kistérségek jelentőségét növeli, hogy hozzájárul Zalaegerszeg megyeszékhely (5-25 km-en belül) munkaerő szükségletének biztosításához, valamint a városok lakosai számára egészségfenntartó szabadidős tevékenységekre is adnak lehetőséget.

A kistérség sok tekintetben profitált Zalaegerszeg fejlődéséből, ám relatív pozícióit tekintve összességében inkább vesztese, mint nyertese az utóbbi másfél évtized változásainak. Ez a közszolgáltatások fejlődésében (jelentős infrastrukturális fejlesztési programok), a foglalkoztatásban (a helyi munkaképes korú lakosság közel 40 %-a ingázik), és a kulturális, társadalmi életben a központtal, Zalaegerszeggel szoros, és sok tekintetben fejlődő a viszony. Összességében a foglalkoztatás szerint Zalaegerszeg jelentős térségi importőr, ha a munkaerőt tekintjük!

Zalaegerszeg fejlődése is azonban csak részben tudta kompenzálni a helyi munkalehetőségek szinte teljes leépülését, a helyi gazdálkodók kiszorulását, a települések gazdasági és lassan jogi önrendelkezésének fokozatos csökkenését, illetve az aggasztó demográfiai folyamatokat. A kistérség összességében ma sok tekintetben rosszabb helyzetben van, mint azt a kistérségi átlagolt statisztikák mutatják. A kistérség jelen helyzetéből Zalaegerszeggel összefogva, a szellemi, gazdasági, emberi erőforrások, környezeti, kulturális stb. együttműködés erejében rejlő lehetőségeket maximálisan kihasználva kerülhet ki.

Zalaegerszeg és kistérsége eddig sikeresen tudott élni a város- és területfejlesztés eszközeivel. Építkezni tudott az erősségeire és ki tudta használni a lehetőségeit, azonban mára megközelítette azt a szintet, ameddig saját erőből el tudott jutni. Immár külső feltételeknek is teljesülnie kell a további jelentős eredményekhez. Az infrastruktúra, és gazdaságfejlesztés terén vannak még nagy volumenű feladatok, de a további középtávú fejlődésnek már olyan külső korlátai vannak (például az észak-déli közlekedési tengely létrejötte), amiket csak a város hatáskörén részben túlmutató regionális és központi döntésekkel, jelentős tőkebevonással, együttműködésekkel lehet megvalósítani. A kistérség eközben az európai és hazai trendekhez hasonlóan egyre jelentősebb mértékben függ a várostól. A jelen munka egyik feladata, hogy ahol lehetséges, megtalálja azon közös célokat és közös intézkedéseket, amelyek a várost és kistérségét egymás erősségeire építve, együttesen tudják dinamizálni. Ezzel együtt azon speciális célokat is meg kell fogalmazni, amik biztosítják a térség belső kohézióját, minimalizálják a társadalmi, gazdasági, környezeti feszültségeket. Meg kell találni ugyanakkor a nyugat-dunántúli városhálózaton belül Zalaegerszeg azon együttműködő partnereit, akikkel összefogásban erősítheti helyét, versenyképességét a Közép-Kelet Európai Régióban is.

A városdinamika bemutatása, jellemzése

Zalaegerszeg jelenleg épp a „kilélegzés” fázisában van, amikor – ugyan kis mértékben – de dezurbanizációs folyamatok erősödnek meg az agglomerációban. Ennek elsődleges oka – a városi telek és egyéb költségek emelkedését túl –, hogy Zalaegerszeg domborzati és természeti adottságai erősen korlátozzák a várost saját területének beépítésében. A várost dél-délnyugati irányból erősen tagolt, erdősült terek és egykori zártkertek, elaprózott birtokszerkezetű, a szabványoknak nem megfelelő közlekedési-, és hiányos kommunális infrastruktúrájú területek veszik körül, amik a lakóterületek bővülésének, de ezen területeken még egyéb városi fejlesztéseknek is gátját jelentik. A déli oldalon fekvő olajfinomító szintén komoly földrajzi akadály. A város délkeleti területein nedves élőhelyek húzódnak végig, ami ökológiai, természetvédelmi, de műszaki okból is szinte lehetetlenné teszi ezen irányba a város bármilyen bővülését. A Bak irányába kivezető út mentén került kialakításra a déli ipari park, amelynek területe is a fentiekhez hasonló okok miatt lett az ideálisnál jóval kisebb méretű. A területe mára gyakorlatilag megtelt, a további gazdasági tevékenységet végző vállalkozások már csak az új, északi ipari területeken van lehetősége letelepíteni. A Déli ipari parkkal szomszédos Bocsfölde azonban saját területén kialakított egy, a fentebbi ipari park folytatásaként kezelendő területet, ezzel a várostól nem csak lakossági, hanem ipari szereplőket is elvon. Épp a hasonló, vállalkozásokért és a lakosság megtartásáért – letelepítéséért folyó verseny miatt szükséges Zalaegerszegen az északi irányban történő ingatlanfejlesztés megvalósítása. Mivel a város mozaikos szerkezete miatt a bővülés szinte egyetlen lehetséges területe a Zala-folyótól északra fekvő területen lehetséges, a fejlesztések is a többfunkciós hasznosítás irányában indultak el. Egy területen kell ugyanis megoldani a már megkezdett turisztikai, szabadidős tevékenységek (Gébárti-tó, Aqua City, Termálfürdő), lakóövezeti fejlesztések és az északi ipari park fejlesztéseit, de szintén itt valósult meg a delta vágány, ami előrevetíti, hogy a vasútállomány jövőbeli kihelyezése is valahol itt valósulhat meg. Az északi területek fejlesztésének azonban további gátja, hogy a Zala folyón az átkelés továbbra is nehéz, azt a városi területen csak Andrásida, Malom utca, illetve a Batthyányi utca mentén lehet megtenni.

A fenti okok együttes következménye, hogy mára mind lakossági, mind ipari szinten a kistérségbe való ki-, vagy visszatelepülés erősödése jellemző.

A kitelepüléssel együtt is a várost az alábbi fejlődési folyamatok jellemzik:

- szolgáltatóipari szektor jelentős erősödése, mind méretében, mint foglalkoztatási hatásaiban, mind területigényében a súlyának további erősödése várható (főként a 74-76-os közös elkerülő szakasza és a Balatoni úti kereszteződés térségében);
- az elsődleges, termelő ipari szektor erősödést mutatott mind a mechatronika, mind a fémmegmunkálás, feldolgozás terén, így jelentős foglalkoztatóvá is vált, ennek várható további erősödése;
- az idegenforgalom továbbra sem lesz a város meghatározó húzóágazata – ahhoz a helyi adottságok, összevetve a megyei, regionális versenytárs térségekkel (Balaton térségi gyógy-, wellness és ökoturisztikai kínálat) nem eléggé versenyképesek – ám gazdasági, foglalkoztatási, illetve általános lakossági szolgáltatási oldalról tekintve jelentős fejlődés előtt áll;
- a közlekedés terén az autóbusz és a vasúti forgalom további csökkenése, míg az autóforgalom további, mintegy 30 %-os bővülése várható, ami ugyan gazdaságilag előnyökkel jár, ám környezetvédelmi, városfejlesztési de akár közlekedésfejlesztési szempontból is már komoly, kezelendő problémaként jelenik meg;
- környezetvédelmi szempontból a város körül elhelyezkedő, legjelentősebb kiterjedésű természetközeli területek veszélyeztetettsége tovább növekedik, amit a szolgáltatóipari, idegenforgalmi, illetve ezeket kiszolgáló közlekedésfejlesztési célok miatti fejlesztések okoznak;

III. Helyzetelemzés

III.1. Anyag és módszer a helyzetfeltárás során

Átfogó helyzetértékelésként az IVS bemutatja

- a településszerkezeti és földrajzi adottságokat;
- a gazdaság főbb jellemzőit, mint a teljesítményét, a termelő, szolgáltató szektorok főbb sajátosságait, külön kitér a foglalkoztatási helyzetre, szerkezetre;
- a társadalmi megközelítésben elsősorban a demográfiai, munkanélküliségi, foglalkoztatási szempontból jelentős helyzetet és következményeket ismerteti;
- környezeti szempontból a tágabban vett, és jelen stratégia céljából különösen releváns, minket körülvevő városi környezetet (a lakó-, gazdasági és közlekedési infrastruktúrákat), illetve a környezet elemeket és a természeti környezet állapotát ismerteti;
- külön kiemelten kezeli a helyzetfeltárás a közszolgáltatásokat, ezen belül is főként a városi (oktatási, egészségügyi, szociális, stb.).

Az IVS készítésének útmutatója alapján elvárt adatok felhasználásával állítottuk össze helyzetfeltárást. A fő adatközlő szervezetek az alábbiak voltak:

- 1./ Központi Statisztikai Hivatal
 - városi szintű T-Star adatok
 - 2001. évi népszámlálási adatok
- 2./ Zalaegerszeg MJV Polgármesteri Hivatala
 - TEIR adatok
 - önkormányzati vagyontaszter és vagyongazdálkodási adatok
 - szociális és oktatási adatok
 - közlekedési adatok (Zalaegerszeg MJV megrendelése alapján Linakron Kft. által végzett forgalomszámlálási adatok)
 - infrastrukturális adatok
 - városrész szintű lehatárolások térinformatikai feldolgozása, megjelenítése
 - városi és városrész szintű xdat adatbázis adatai terület-hasznosítási, vagyontaszter, stb. adatok)

Ezen városrészenkénti elemzés – összhangban az alább bemutatandó, lehatárolási elvekkel – lehetőséget ad a jövőben, hogy a fejlesztések során a területi elvet erőteljesebben lehessen megjeleníteni. A gyakorlatban ez a helyzetfeltárás szintjén elő fogja segíteni, hogy az eddig Zalaegerszeg egészére, átlagoltan jellemző adatokat, és az azokból levonható következtetéseket egy-egy városrészre vetítve, így az esetleges belső sajátosságokat jobban kiemelve lehessen az értékelést elvégezni. Ez természetesen a jövőben a képviselői, városvezetői munkát is nagyban megkönnyíti, hiszen az egyes képviselők szűkebb körzetük fejlesztési céljait is adatokkal alátámasztott alapokra helyezhetik.

III.2. Zalaegerszeg földrajzi fekvése

A város a Zala folyó völgyének északi oldalán, a kelet-nyugat irányú folyóvölgy és a Válicka-patak észak-dél irányú völgyének találkozásánál helyezkedik el. Az ősi település egy észak-dél irányú lapos hátton alakult ki, melynek tengelye egy természetes, a földrajzi viszonyok következtében kialakult útvonal. Ez Baktól a Válicka völgy nyugati oldalán húzódik és vezet a Zala folyó egerszegi átkelőjéhez, majd északi irányba Vasvár felé folytatódik. A település északi határa így a Zala folyó völgye, nyugati határa a Vizsla patak, keleti határa pedig a Válicka völgyének mélyen fekvő mocsaras területe volt. A földrajzi, fizikai nehézségeket a város fejlődése során fokozatosan küzdötte le és terjeszkedett elsősorban nyugati irányba Andrásida felé - összeépülve az egykoron külön településrésznek számító Olával. Ennek során jelentős mértékben ma a város olyan területeket épített be, amelyeken csak jelentős energia bevitellel lehetett kialakítani, ma pedig fenntartani a városi struktúrát – ami konfliktusokhoz vezet a környezettel (csapadékvíz elvezetés, magas talajvíz, stb.). Ezt a jövőben célszerű lenne elkerülni.

A jelenlegi városszerkezet kialakulását erősen determinálta a földrajzi környezete. A város területi terjeszkedése a mélyen fekvő területek építésre alkalmassá tétele, beépítése után dél és dél-nyugat irányba folytatódott. A terjeszkedés földrajzi akadályai a következők:

- az északi terjeszkedésnek továbbra is gátat vetett a Zala folyó és völgye. Ugyan számos, egykor önálló településként létező városrész van a folyó északi oldalán, de a két oldal szerves kapcsolódása, a folyó északi oldalának, bal partjának folytonos beépítése napjainkig nem történt meg.
- déli és dél-nyugati terjeszkedés területébe beékelődnek és a terjeszkedésnek gátat szabnak a dombok. A város testébe beékelődő Jánkahegy a mai napig átjárhatatlan gátat képez a két beépített oldala, a Kertváros és a Zrínyi úti területek között. A Landerhegyi városrész határa a nyugati határát képező Egerszeg-hegy.
- a Páterdomb a vasútvonal és a vasútállomás által szigetelődött el a várostesttől – ez jelentős ingatlanfejlesztési, közlekedési, gazdasági gondokhoz, többek között például a kelet-nyugati irányú keresztforgalom további, helyi igényekből fakadó erősödéséhez vezet – a harántirányú átkötés önmagában is csökkentené a mobilitási igényt, ezzel a környezetileg legterheltebb városmag lég- és zajszennyezését.
- a nyugati irányú terjeszkedés csak egy szűk sávban, a Zala-völgy és a Gógánhegy, Erzsébethegy közé beszorítva alakulhatott ki, ahol az ideálisnál nagyobb sűrűségű beépítettséghez vezetett.

A városszerkezetet meghatározó, a városrészek lehatárolása során is figyelembe vett földrajzi elemek a következők:

- Zala folyó kelet-nyugat irányú völgye.
- A Zala folyó északi oldalán elhelyezkedő Kemeneshát déli, kevésbé szabdaltsággal rendelkező domboldala, mely terület észak-dél irányú vízátfolyásai és völgyei a Nagypáli patak és völgye, a Ságodi és Szentmártoni patak melyek egyesülő völgyében völgyúttal alakították ki a Gébárti tavat.
- A városközponttól dél-nyugatra a Szentmihályfai és a Vizsla patakok völgyeivel határolt, a Göcseji térséghez tartozó Szentersébethegy, Újhegy, Gógánhegy, Egerszeghegy, Virágszer, Kápolnahegy, Becsalihegy.
- A Vizsla patak völgye.
- A Jánkahegy, annak déli folytatása a Lukahegy, a Vakaroshegy és az Öreghegy.
- Páterdomb lankás dombja.
- Felső - Válicka patak és széles észak-dél irányú völgye.
- A város közvetlen földrajzi környezetét ugyan nem képezi, de a város közigazgatási területéhez tartozik a Válicka keleti oldalán elterülő észak-dél irányú hosszanti dombhátságból álló dombság, a Csácsi hegy, a Bozsoki hegy, stb.

III.3. Zalaegerszeg MJV településszerkezete, földhasználata

A mai település kialakulásának az eddig ismert régészeti leletek a XII-XIII. századra teszik. Maga Egerszeg azon az észak-dél irányú lapos háton alakult ki, melynek tengelye a Kossuth Lajos utca, a Széchenyi tér vonala. Ez tulajdonképpen egy természetes, a földrajzi viszonyok következtében kialakult útvonal, amely Baktól a Válicka völgy nyugati oldalán húzódik és vezet a Zala folyó egerszegi átkelőjéhez, majd északi irányba Vasvár felé. Ez az út az átkelést követően keresztezte a római idők óta létező kelet-nyugati utat. (Zala) Egerszeg a tengely mentén egyutcás településként alakult ki. A tulajdonképpeni korai főutca nyugati oldala kisebb eltérésekkel azonos a Báránytömb keleti vonalával.

Az egyutcás település későbbi bővülése a XIV. század második felétől kimutatható mezővárosi fejlődés következménye volt. A mezővárosiasodás megkövetelte az állandó piacokat, a piac a teresedést, a térkialakítást, amely ebben az időszakban általánosan a központ, a templom térségében jött létre. Az egykori vármegyeháza, mai bíróság és börtön helyén állt a földesúri kúria. Az észak-dél irányú települési főutca, valamint az Ola - Andrásida irányába vezető út kereszteződésében a mai Kazinczy tér – Széchenyi tér találkozásának teresedése ekkor alakulhatott ki. A települést keleti irányból egyértelműen lehatárolta a Válicka mocsara. A XII-XVI. század közepe közötti időszakban a Széchenyi tér nyugati és a Kazinczy tér déli vonala lehetett beépítve, melyet megerősítenek a Széchenyi téri ásatások.

A XVI. század közepétől kezdődően a török veszély miatt a földesúri (püspöki) kúria körül kialakult a vár, a folyamatos támadások miatt a település átrendeződött. A védelem miatt a lakosok a vár köré húzódtak és birtokba vették a környező mocsaras területet a Válicka – Zala – Vizsla patak között, valamint a közeli szőlőhegyekre települtek. A vár körüli területet a XVII. században megerősítették.

A török kiűzését és a vár lebontását követően a központi rész XVI-XVII. századi kialakult településszerkezete megmaradt, a mai szerkezet alapját képezi. A XIX. századig csak kisebb mértékben bővült, melyet jól mutat az 1826-os tűzvész után készült térkép.

Ekkor már kialakulnak a főutak

- Észak-déli főút, a Kossuth és Batthyány utcák
- Andrásida, Ola felé vezető Kazinczy tér, Rákóczi út
- Csács felé vezet Berzsenyi utca.
- A mai piac, az egykori vár környezetének úthálózata a mainak megfelelően.
- A mai Ady utca északi kezdeménye, Mártírok út, Arany János utca kezdeménye.
- A város déli határát képezően a mai Kisfaludy utca kelet-nyugati irányú vonala.

Ez a városi alaphálózat folyamatosan egészül ki az 1950-es éveket követő nagyléptékű átalakításokig. A szerkezetet módosító hangsúlyosabb változások a következők voltak:

- A vasút kiépítése, a vasútállomás helyfoglalása.
- A vasútállomástól nyugatra lévő családi-házassági városnegyed kiépülése az 1935-ben átadott Notre-Dame zárda épületegyüttesével.
- Az egyutcás (észak-déli főút) szerkezet hálózattá, körbe záródó rendszerré alakuló útszerkezetének keleti elemét, a Bíró Márton utcát a vasút elvágja és a vasúttól délre lévő területet a várostesttől leválasztja. Így alakul ki a várostól vasút által ma is elszigetelt városrész, a Páterdomb.
- A város a fejlődésével új városrészt hoz létre a Vizsla árok nyugati oldalán a hagyományosan meglévő Ola utcai (Körmendi utca) egyutcás beépítésén túl, tőle délre.

A második világháború idején Zalaegerszeg kisváros. 1940-ben 14 000 lakosa van az akkori városterületnek, amely a jelenlegi városterület vonatkozásában 21 700 fő az azóta városhoz csatolt településekkel együtt. A világháborút követően az 1950-es évektől, de nagyobb lendülettel az 1960-as évektől megindul a város fejlődése. E növekedés fő motorja egyrészt az országosan általánosan

jellemző urbanizáció, másrészt az igazgatási központként működő város gazdasági erősödése a gazdaság centralizálása, állami irányítása révén.

A korábbi igazgatási központ e szerepének megtartása révén a gazdaság, ezen belül a megyei szintre tagozódó állami irányítású és tulajdonú gazdaság központja lesz.

Új városrész a Lendorhegy építése kezdődik az 1950-es évek elején az új laktanya és a ruhagyár létrehozásával. Ekkor létrejön a városszerkezet ma is fontos eleme, a korábbi várostestet dél-nyugatról határoló út, a Lenin út, a jelenlegi Platán sor. Ugyancsak fontos városszerkezeti elem a korábbi Erzsébet Királyné, a mai Kosztolányi utca északi irányú továbbépítése és csatlakoztatása a Kazinczy keleti folytatásához, valamint a Batthyány utcához. Kiépül az egykori Temető és Kálvária utcák helyén a város déli forgalmi útja, a Göcseji út. A korábbi egyutcás szerkezet így körre záródik, melynek elemei a Kazinczy tér, Rákóczi és Ola utcák, a Platán sor, a Göcseji út, valamint a Kosztolányi utca.

E városszerkezeti átalakulás a város növekedésével elkerülhetetlenné vált, mely átalakulásnak fontos és nyitható, de elkerülhetetlen eleme a templom és a plébánia közötti templomkert megszüntetése, a terület úttal történő átvágása, a templom körbejárhatóvá tétele. Az 1826-ból és az 1858-ból származó térképek ugyan úttal körbejárt épületként ábrázolják a templomot, de a XX. század első feléről zárt, kerítéssel határolt templomkertet ismerünk, amely egyúttal a Kazinczy tér keleti zárását is jelentette.

Az 1950-es évek végétől megkezdődik a Köztársaság út kiépítése a Mártírok út déli folytatásában, mellyel párhuzamosan a Jánkahegy (domb) nyugati alján felkúszva megkezdődik egy másik új városrész, a Kertváros kiépítése. Ugyancsak az 50-es évek végétől indul meg az északi végén és a vasútállomás felett egy utcával, az úgynevezett Oncsa teleppel már megkezdett Páterdomb továbbépítése.

A lakóterületi városrészekben túl e korszakban megindul a városba vezető főutak mentén az ipari, gazdasági területek kialakulása és beépítése. Ilyen összefüggő gazdasági területek a következők:

- Mindegyik között a legkisebb a Vizsla patak völgyében a Göcseji út mentén, mely egy üzemet, jelenleg a GE Lighting Tungsram fényforrásgyártó üzemét foglalja magába.
- Ola utca folytatásában a Hock János és a Teskándi út mentén vasúti ipari vágánnyal is rendelkező nyugati iparterület.
- Balatoni út mentén Csács városrész és a várostest között a Pipahegyig dél irányba elterülő és a Páterdomb keleti lábáig elnyúló keleti iparterület.
- A Zrínyi út mentén, a vasútállomáshoz kapcsolódóan és délre Zalabesenyő városrészig elterülő déli iparterület, melynek legnagyobb egysége a dombháton keresztül a Válicka völgyéig kiterjedő MOL telep.

A város északi irányú kapcsolatai a történelmileg kialakult útvonalakon Körmend és Vasvár felé voltak az andráshidai és kaszaházi hidakkal. A Zala völgyének új átkelési pontja épült ki az 1980-as évek első felében Neszelénél, amely kiépítésekor a katonai gyakorló és lőtéri területek megközelítését szolgálta. Napjainkra fontos belső szerkezeti kapcsolat a várostest, valamint Neszele és Ságod városrészek, a Gébárti tó és üdülőterület, a kialakuló északi ipari park és az északi elkerülő út között.

A közlekedés, a közúti forgalom növekedése elégtelenné tette a keleti irányú bevezető út, a szintbeli vasúti keresztezéssel terhelt Berzsényi utca (Csácsi út) kapacitását. Az 1970-es évek közepén elkészült az új keleti bevezető út, a Balatoni út a vasúti felüljáróval. Észak-dél és kelet-nyugat irányban, jól átjárhatóvá vált a város, melynek kellemetlen, és egy idő után tarthatatlan következménye lett, hogy minden forgalom ezekre az utakra koncentrálódott, a városközpontot ezeknek az utaknak a forgalma szétvágta és később ez a forgalom kikényszerítette a Válicka völgyében és a város északi határában az elkerülő utak kiépítését, a Zala folyón új átkelési pont és külön-szintű vasúti keresztezés kialakítását.

A jelenlegi város szerkezetének és területének változásában fontos történeti elem a környező települések – Andráshida, Vorhota, Szentersébethegy, Ebergény, Bazita, Zalabesenyő, Botfa, Csácsbozsok, Pózva, Nekeresd, Kaszaháza, Neszele és Ságod – Zalaegerszeghez kapcsolása.

A város területi terjeszkedése révén ezek közül gyakorlatilag a várossal összeépült Kaszaháza, Csácsbozsok, Zalabesenyő és Vorhota. A csatolt települések elsősorban alvóváros részek, melyek

közül nagyobb lakóterületi fejlesztés és intézményfejlesztés Andrásbányán és Csácsbányákban történik. Az 1970-es évek közepétől elsősorban itt van lehetőség családi lakóházak építésére, a tehetősebb családok magasabb szintű lakásigényének a megoldására.

A lakóterületi fejlesztéseken túl a következő beruházások, fejlesztések történtek a városhoz kapcsolt községek területén:

- Andrásbányán az Állami Gazdaság jelentős területet elfoglaló központja fejlődik ki.
- Andrásbánya, Ságod és Neszele között megépül a völgygát és kialakul a Gébárti tó. Szabadidő és sport területe, melynek környezetében napjainkban termálfürdő és üdülőterületi fejlesztés jön létre.
- Póztva városrész szomszédságában az egykori munkásszatórium fejlesztésével tüdőszatórium, majd a továbbiakban más osztályokat is tartalmazó külső kórház jön létre.
- Kaszaházától északra építik meg az új köztemetőt az 1980-as évek elején.
- Botfától nyugatra fiúnevelő otthon jön létre.

A városszerkezetet lényegesen érintő változások napjainkra nem szűntek meg. A város lakossága ugyan nem növekszik, de a rendszerváltást követő időszak gazdasági fejlődése, a tulajdonviszonyok, a gazdaság átrendeződése, a motorizáció, a közlekedési terhelés jelentős növekedése számos szerkezeti változást eredményezett. E szerkezeti változások a rendszerváltást követő időszakra a következő pontokban összegezhetők:

- Elkészül a város keleti és északi elkerülő útja, mellyel a 74-es és 76-os főutak elkerülő forgalma a városból kihelyeződik.
- Alapvetően megváltoznak a kereskedelmi szokások. A kereskedelem jelentős része a várostestből a főutak, azok csomópontjai környékére költözik és működésük a gépjárműforgalom növekedését eredményezi.
- A várostestben lévő korábbi területhasználatok, gazdasági tevékenységek megszűnnek, területeik átpozícionálódnak. Ilyen terület a Mártírok és Arany János utcák közötti cserépkályhagyár, ruhagyár, a laktanyák megszűnése, a kaszaházi malom területén lakóterület kialakulása.
- A fő közlekedési hálózat megváltozásával egyes területek gazdaságilag felértékelődnek, mely területhasználat változásokat, intenzív fejlesztéseket eredményeznek. Ilyen változás történt a sportpálya helyén létrejött TESCO áruház esetében, a 74-76-os utak keresztezésének környékén, az elkerülő út kaszaházi csomópontjánál és napjainkra már szerepét veszti a város nyugati, andrásbányai bejáratánál.
- A gazdasági ipari fejlesztések részben a meglévő iparterületek felhasználásával, de nagyon sok esetben új zöldmezős beruházásokkal alakultak ki. Ezek egy része a meglévő ipari területek bővülését hozta magával. Jelentős változás a Baki út mentén Zalabesenyő városrésztől délre kialakuló új iparterület, mely az út nyugati oldalát használta fel napjainkra már a közigazgatási terület déli határáig. Kialakulóban van a város északi elkerülő útja mentén egy új, az északi ipari park.
- Lakóterületi fejlesztések közül a városközpontban és környezetében megvalósult intenzív társasházi építkezések településszerkezeti változásokat nem eredményeztek. A rendszerváltást előtti időszak alulfejlesztett belső területeit értékelte fel és hozott létre egy intenzívebben hasznosított városias városközpontot.
- A várostestbe beékelődő, hozzá közvetlenül kapcsolódó domboldalakra, az egykori zártkerti területekre felkúszott a beépítés. A tehetősebb városi polgárság lakóterületévé vált, de az ilyen lakóterületek minősége, egységessége függött a telkek rendezetlenségétől, vagy rendezettségétől. A várostesthez kapcsolódó részek – Jánkahegy nyugati és északi széle, Szívhegy, Egerszeghegy keleti, északi széle, Becsalihegy – beépítése, lakóterületi hasznosítása napjainkra egységessé kezd válni, míg a távolabbi zártkerti területeken szóróvány lakóházak, lakóterületek alakultak ki.

- A lakóterületi fejlesztés külterületi földterületek felhasználásával, akciószerűen új utcák nyitásával csak néhány helyen, a város északi felében alakult ki. Ilyen területek a következők voltak:
 - Neszele keleti irányú bővítése, a Király és a Jégmadár utcák kialakítása.
 - Ságodban a Szellőháti és a Tuboly László utcák kialakítása.
 - A ságodi üdülőterületről keletre lévő lakóterületi tömb kialakítása.
 - Kaszaházán a Gólyadomb kialakítása.
 - Nekeresden a Nekeresdi utca és a Virágzómező utca fejlesztése, kiegészítése.
 - Andránhida Apátjai részén a Gazdaság utca nyugati végén kialakulóban van egy kisebb összefüggően beépülő terület

III.4. Gazdaság

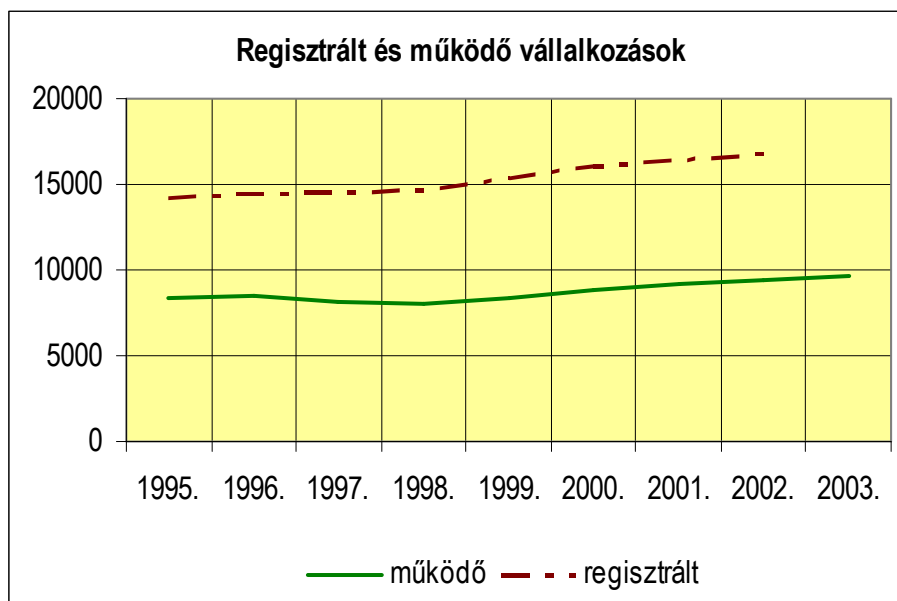
Ágazati szerkezet, vállalkozások helyzete

Zalaegerszeg gazdaságát a sokszínűség, a folyamatos változás, de az állandóság is jellemzi. Az 1990-es évek elejét jellemző gyárbezárásokat követően stabilizálódott a város gazdasága, új, köztük meghatározó foglalkoztatók jelentek meg. Az elmúlt években újabb bezárási hullám nyomán olyan hagyományos foglalkoztatók szűntek meg, mint a Zalaegerszegi Ruhagyár Rt. vagy a Zalahús Rt.

A zalaegerszegi ipar szerkezete a rendszerváltozás előtt is színes képet mutatott, hiszen a nehézipar (olajfeldolgozás) éppúgy jellemezte, mint a gépgyártás széles spektruma, a finommechanika, az építőipari alapanyaggyártás, az építőipar, a faipar, a bútorgyártás, és nagyon erősen az élelmiszeripar több ágazata (elsősorban húsfeldolgozó és hűtőház)

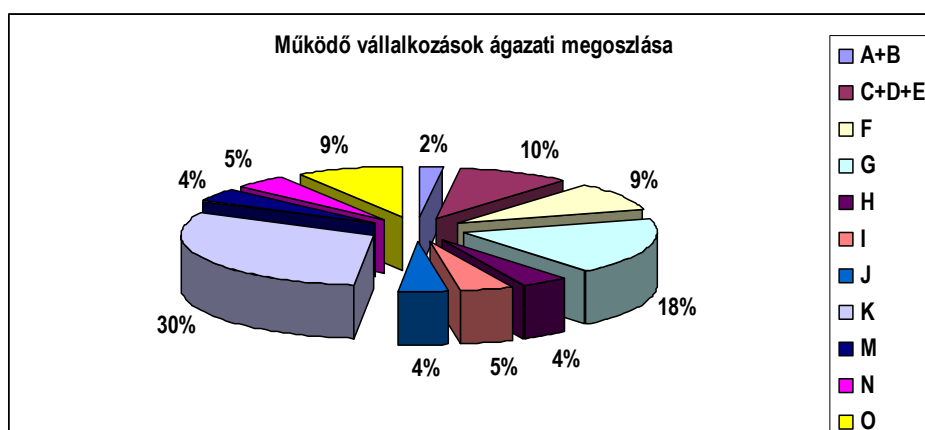
A hagyományos szocialista gyáripár romjain számos vállalkozás jött létre, amelyek képzett emberi erőforrásra, tapasztalatokra építve ma már nemzetközi piaci szereplők. A szerkezetváltást a világszínvonalú termékek előállítását végző elektronikai ipar megjelenése jellemezte talán a leginkább. Igaz, a tömeges betanított munkára épülő bérnyújtás megjelenése térségünkben Közép-Kelet Európa sajátos gazdasági helyzetéből fakad, s mint ilyen, a bérek növekedésével eltűnhet a foglalkoztatási piacról. Rendkívül jelentős Zalaegerszegen az építőipar jelenléte, mind a magas, mind a mélyépítés terén.

A regisztrált vállalkozások száma az elmúlt tíz évben az időszak elején tapasztalt visszaesését követően folyamatosan és dinamikusan emelkedik, 2003. év végén 9600 zalaegerszegi vállalkozást tartottak nyilván. A működő vállalkozások száma is folyamatosan emelkedett az ezredfordulón, az utóbbi két évben azonban jelentősen visszaesett. 2003. végén számuk 7317 volt, ezzel szemben a KSH adatai szerint 2005 év végén 5849 működött Zalaegerszegen.

3. ábra Regisztrált és működő vállalkozások Zalaegerszegen 1995-2003.

A működő vállalkozások ágazati megoszlásából jól látható, hogy a vállalkozások többségét a szolgáltatói szektorban dolgozók jelentik, számos egyéni vállalkozó és kis vállalkozás működik ezen a területen.

4. ábra Működő vállalkozások ágazati megoszlása

3. sz. táblázat

Működő vállalkozások száma (átalakulásra kötelezett és megszűnő gazdálkodási formákkal együtt, az év során, vállalkozási demográfia szerint)	5 849
A+B: a mezőgazdaság, vadgazdálkodás, erdőgazdálkodás, halgazdálkodás nemzetgazdasági ágakban	114
C+D+E: a bányászat, feldolgozóipar, villamos energia, gáz-, gőz-, vízellátás nemzetgazdasági ágakban	558
F: az építőipar nemzetgazdasági ágban	538
G: a kereskedelem, javítás nemzetgazdasági ágban	1 073
H: a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás nemzetgazdasági ágban	232
I: a szállítás, raktározás, posta, távközlés nemzetgazdasági ágban	267
J: a pénzügyi közvetítés nemzetgazdasági ágban	234
K: az ingatlanügyletek, gazdasági szolgáltatás nemzetgazdasági ágban	1 794
M: az oktatás nemzetgazdasági ágban	259
N: az egészségügyi, szociális ellátás nemzetgazdasági ágban	264
O: az egyéb közösségi, személyi szolgáltatás nemzetgazdasági ágban	516

A vállalkozások 96 %-a legfeljebb 10 főt foglalkoztat - közülük is 65 % nagy valószínűséggel önfoglalkoztató -, 150 körüli a 10-20 fő közötti létszámot foglalkoztató vállalkozások száma és alig 17 zalaegerszegi vállalkozás foglalkoztat 250 főnél több munkavállalót.

A 3200 körüli társas vállalkozás 3 %-a működött a mezőgazdaságban, 12 % az iparban, 9 % az építőiparban, 26 % a kereskedelemben, 4-4 % a vendéglátásban, illetve a szállításban, és 42 % a gazdasági szolgáltatások területén. A szolgáltatások súlya tehát Zalaegerszegen meghatározó, a társas vállalkozások több, mint $\frac{3}{4}$ -e a szolgáltatási ágazatban működik.

4. sz. táblázat

Kivetett iparűzési adó		
- Értékben (ezer Ft)	2006	2 408 098
- iparűzési adót fizető vállalkozások száma	2006	7 255
A 10 legnagyobb iparűzési adót szolgáltató vállalkozás felsorolása	2006	GE Lighting Hungary Zrt. Flextronics International Kft. Forest Hungary Kft. Zalai Nyomda Zrt. Pylon-94 Gép- és Acélszerkezetgyártó Kft. 3B HUNGÁRIA Kft. Zalabaromfi Zrt. Schneider Electric Hungária Villamossági Zrt. Anton Kft. Helsa Kft.

Turizmus

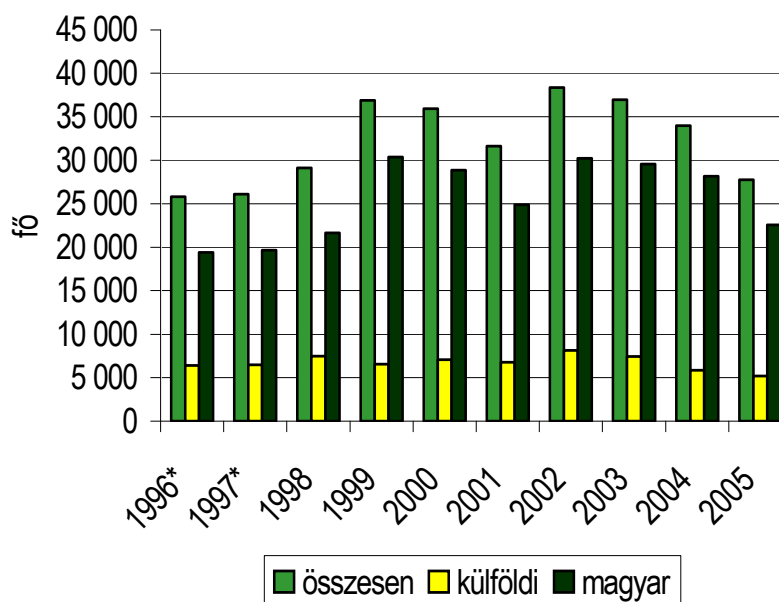
Zalaegerszegen – legalábbis most még – nem játszik kiemelkedően fontos szerepet az idegenforgalom, vendéglátás. A külföldi vendégek száma kisebb ingadozással szinte állandó. Így az összes vendég szám egyenesen arányos a magyar vendégek számával. Ez az érték 20-30 ezer fő között ingadozik.

5. sz. táblázat

Magán szálláshelyek és kereskedelmi szálláshelyek adatai					
évszám	férőhely	vendég		vendégéjszaka	
		összesen	Ebből: külföldi	összesen	Ebből: külföldi
1996*	1 540	25 805	6 385	56 943	14 200
1997*	1 710	26 116	6 457	56 098	13 967
1998	1 688	29 093	7 451	62 947	16 750
1999	1 470	36 910	6 529	78 446	14 376
2000	1 480	35 952	7 075	85 384	13 243
2001	1 616	31 616	6 742	69 405	15 928
2002	2 010	38 390	8 147	100 461	21 320
2003	1 960	36 971	7 442	81 994	18 275
2004	2 230	33 979	5 849	70 874	13 344
2005	2 026	27 739	5 179	60 124	12 097

*Magán szálláshelyek nélküli adatok

Vendégek száma

5. ábra Vendégek száma Zalaegerszegen, 1996-2005.

A vendégéjszakáknál is hasonló tendenciák érvényesülnek. A külföldi vendégéjszakák esetében 2002, 2003 körül van egy enyhe csúcs. A hazai vendégéjszakák két hullámot rajzolnak ki: 2000 és 2002 körül. Kicsit nagyobb a mértéke, mint a vendégek esetében, de látszik az összefüggés.

A KSH 2006. évi adatai alapján a zalaegerszegi turisztikai mutatók alakulása:

6. sz. táblázat KSH 2006. évi adatok

Vendéglátóhelyek száma	437
Összes szálláshely szállásférőhelyeinek száma (kereskedelmi és magánszállásadás)	1920
Vendégek száma összesen a szálláshelyeken (kereskedelmi és magánszállásadás)	30726
Vendégéjszaka száma összesen (kereskedelmi és magán szállásadás)	69285

A kereskedelem, a szállítás-raktározás, és a hagyományosan széles körű pénzügyi-gazdasági szolgáltatások mellett az utóbbi években a turisztika is kiemelt ágazati szerepet kapott Zalaegerszegen. Amíg azonban például kereskedelem-fejlesztést szinte kizárólag az érintett vállalkozások, multinacionális cégek piacpolitikája irányította, a turisztikai kínálat megteremtésében az önkormányzatnak kiemelkedő szerepe volt.

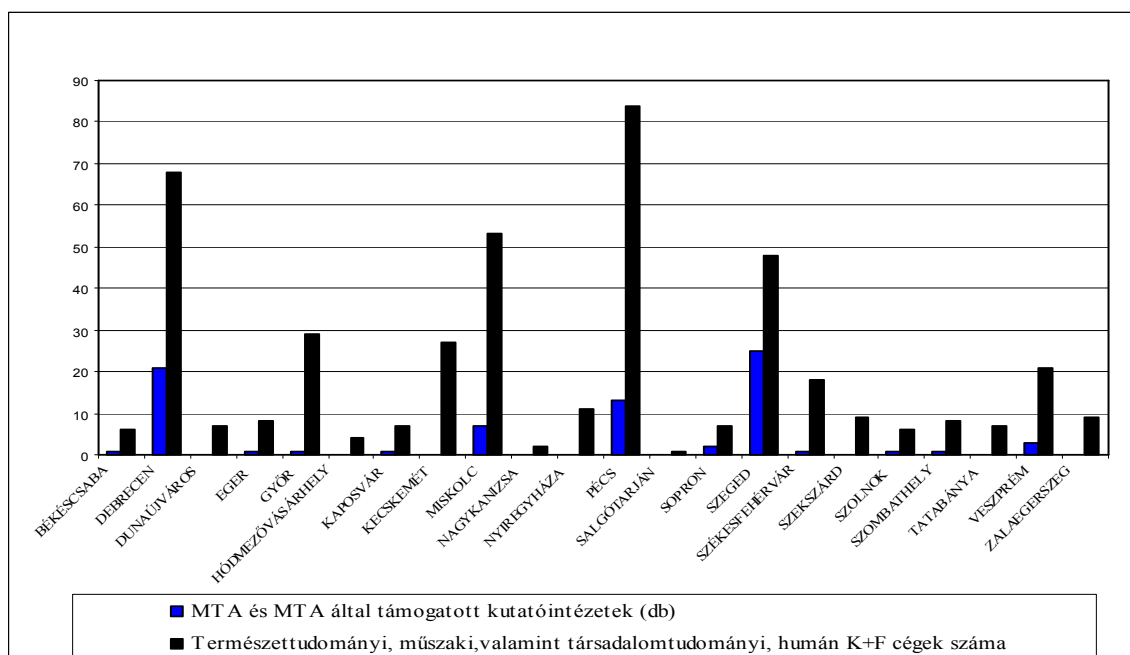
A kiskereskedelmi üzletek között az élelmiszer és ruházati jellegű boltok száma egyforma arányban vannak, a vásárlók 2006-ban 1416 üzlet polcain válogathattak. Zalaegerszegen is megfigyelhető az országos tendencia, hogy a kiskereskedelmi boltokkal szemben egyre nagyobb hangsúly helyeződik át a multinacionális kereskedelmi egységek, bevásárló központok felé.

7. sz. táblázat

Kiskereskedelmi üzletek száma (humán gyógyszertárak nélkül) 2006.	Összesen	1416
	Élelmiszer jellegű üzletek (TAAF074)	199
	Ruházati jellegű üzletek (TAAF085)	200

K+F helyzete

A természettudományi, műszaki, valamint társadalomtudományi, humán kutatás-fejlesztéssel foglalkozó cégek száma 2003-ban 9, ezek egyike sem az MTA, illetve MTA által támogatott K+F cég. Ezzel az értékkel Zalaegerszeg a megyei jogú városok között 11. helyen van, a régió megyei jogú városai közül azonban csak Győr előzi meg.

6. ábra Kutatóintézetek, K+F cégek száma a megyei jogú városokban, 2003

Külső elérhetőség

A közlekedési szerkezet említése, elemzése nem a közlekedés lehetőségeinek, módjának ismertetéséről, hanem a közlekedési szerkezet településszerkezetet meghatározó szerepe miatt szükséges.

A város elsődleges vázát a domborzati és vízrajzi adottságokkal szoros összefüggésben lévő közlekedés adja. A városba irányuló fő útvonalak, megközelítési irányok a következők:

- keleti irány a dombokon és Csács városrészen keresztül a 76-os út, mely keresztezi a Válicka völgyét;
- Északi és déli irányban a 74-es főút és elkerülő szakasza, melynek történelmi útja a Bak – Zalaegerszeg - Vasvár útvonal;
- dél-nyugati irány a Vizsla patak völgye Nagylengyel, Gellénháza és Lenti felé vezető úttal;
- nyugati irány a 76-os, amely a Zala völgyével párhuzamos út, mely elágazva észak-nyugatra Körmend illetve dél-nyugatra Göcsej felé halad
- északi irány Vasvár felé a 74-es számú út, amely észak-kelet felé a Zala völgyét követő úttal együtt az előzővel közös bevezető szakaszt képez és érkezik a kaszaházi hídfőhöz.

A sugár irányba érkező említett legfontosabb utak közül 2-2 irány, az észak-dél és a kelet-nyugati irány a meghatározó napjainkban és elhelyezkedése, keresztezése határozta meg a város belső alapszerkezetét. A külső és a városba irányuló vagy innen induló forgalom és a város belső forgalmának erősödése, a város területi terjeszkedése a sugaras elrendezés kiegészítéseként a **körgyűrűk kialakítását teszi szükségessé**. Az országos főutak elkerülő szakaszai a város keleti és északi felén megépültek, de ezekhez nem kapcsolódik a dél-nyugat irányból, a Vizsla patak völgyében található út. A külső körgyűrűs szerkezetnek hiányzó eleme e déli kapcsolat, amelynek azonban kiépítése komoly – környezeti, társadalmi és gazdasági – akadályokba is ütközne. Mivel a város jelenlegi mérete és gazdasági súlya, továbbá a forgalom jellege és fő irányai alapján elégséges a 76-os – 74-es elkerülő Zalaegerszegen, így a déli elkerülő teljes kiépítése jelenleg nem indokolt. Belső forgalmi okok, és a városközpont tehermentesítése indokolna azonban egy átkötést a Zrínyi úttól nyugatra.

A belső városrész tartalmaz egy kört – melynek elemei a Platán sor, Göcseji út, Kossuth – Kosztolányi út-pár, Kazinczy tér, Rákóczi és Ola utca –, de ez a kör nem a városközpont körül alakult ki azt a forgalomtól mentesítve, hanem azt részben metszve, érintve, így terhelve a városközpont egyes elemeit. A városközpont forgalomtól mentesítését a jelenlegi szerkezet nem tudja megoldani. A közlekedés ma észak-dél és kelet-nyugat irányban felszeli a központot. A város belső forgalmi útjai nem határolnak le, nem jelölnék ki egy jól megközelíthető, de önmagában forgalommentes, vagy azzá tehető területet, ami az egyik fő oka annak, hogy ma nincs valóban belvárosnak nevezhető, határokkal leírható és élhető része Zalaegerszegnek. Ezen elvárásoknak megfelelő nyomvonal azonban kialakítható a jelenleg áthelyezés alatt álló északi vasúti nyomvonal, illetve a vasútállomány felé vezető vasúti ág, illetve az ezzel közel párhuzamosan futó ipari vágány felhasználásával, és ezeken kialakítandó új, belső elkerülő út bekötésével a Göcseji út – Platán sor útvonalba.

A városszerkezet lényeges problémája, hogy az egykori, dombtetőkre építkező települési szerkezetre lett egy intenzív, szocialista olajbányász város ráfejlésztve, ami nem kellő tudatossággal kezelte az egyes városrészek kapcsolódásának kérdését.

A legjelentősebb gondot a város egésze és az intenzív városfejlődés időszakában létrejött, a város lakosságának kb. 40%-t magába foglaló Kertváros és Landerhegy városrészek csatlakozása közötti kapcsolódási, közlekedési probléma jelenti. Ez a kapcsolat a beékelődő Jánkahegy miatt erősen szűk keresztmetszetű kapcsolódást tesz lehetővé. A város keleti felével a közlekedési kapcsolat a Jánkahegy megkerülésével egy nyomvonalon, a Göcseji út - Csány tér útvonalon keresztül tartható, ami emiatt jelentősen túlterhelt. A Páterdomb szintén a várostesttől elzárt szigetként, adott esetben a vasúti nyomvonalak és a pályaudvar által körbehatároltan létezik. A városközpont felé egy ponton rendelkezik kapcsolattal szintbeli vasúti kereszteződésen keresztül.

A közlekedési szerkezet új eleme készült el az elmúlt években. A neszelei híd felhasználásával egy új észak-dél irányú belső városi forgalmi út kiépítése kezdődött meg, illetve egyes szakaszai kiépültek az Ola utca és az északi elkerülő út között. Az északi terület középső része – Ságod, üdülőterületi fejlesztések – a kaszaházi hídon kapcsolódtak a várostesthez. Ezzel a nyomvonallal egy új kapcsolódási pont jött létre. Az útvonal Neszele és az elkerülő út közötti szakasz (Ilosvai utca északi folytatása, ságodi elkerülő út) elkészült. Így új sugaras hálózati elemmel gazdagodott az északi oldal, amely tagolja és feltárja a nagy kiterjedésű északi városrészt. Problémája a kapcsolatnak, hogy az Ola utcához a Malom utcánál csatlakozik. A csatlakozási pont egyéb hálózati elemmel nem rendelkezik, a Platán sor, a belső hálózati kör a Malom utca csomópontjától keletre helyezkedik el.

Zalaegerszeg város - bár úthálózati szempontból két főút keresztezésénél fekszik és a környező városoktól nagyjából hasonló távolságokra található - közlekedési szempontból nincs kedvező helyzetben. A várhatóan a közeljövőben teljesen kiépülő M7 autópályát Budapest irányában a 76 sz. főúton közelítheti meg a forgalom. Az eljutási időt az út vonalvezetéséből adódó hosszabb, előzésre alkalmatlan útszakaszok, átkelési szakaszok növelik. A Balaton megközelítése Felsőpáhok, Alsópáhok, Hévíz hosszú átkelési szakaszain keresztül lehetséges, nagy forgalommal terhelve a települések belterületeit.

Zalaegerszeg Megyei Jogú Város társadalmi, gazdasági súlyához, a régióban betöltött szerepéhez képest méltatlanul rossz minőségű vasúti kapcsolatokkal, a személy- és áruszállítás területén egyaránt alacsony színvonalú vasúti közlekedési kínálattal rendelkezik. A város belföldi és nemzetközi vasúti kapcsolatai rendkívül kedvezőtlenek, a főváros és a többi megyeszékhely megközelítése is nehézkes.

A közelmúltban megépült és jelenleg is folyamatban lévő vasúti fejlesztések ezt a helyzetet kismértékben javítják, azonban a város és környéke vasúthálózatában rejlő lehetőségek jobb kihasználása, a településfejlesztési szempontok maximális figyelembevétele további vasúti fejlesztések megvalósítását igényli.

Zalaegerszeg területén jelenleg két vasútvonal található. Az egyik a korszerűsítés alatt álló Boba – Zalaegerszeg – Bajánsenye – országhatár vasútvonal, amely a transz-európai vasúti hálózat része. A vasútvonal jelenleg egyvágányú, nem villamosított, a vonal teljes átépítése után azonban korszerű, elektronikus biztosítóberendezéssel ellátott, villamosított vasútvonalként fog üzemelni. A vonal a város sűrűn lakott területeit elkerüli, Zalaegerszeg-Ola megállóhely biztosítja a vonal utasforgalmi kapcsolatát. A város területét érintő másik vasútvonal a Zalaegerszeg – Rédics mellékvonal, amely egyvágányú, nem villamosított, leromlott műszaki állapotú vasútvonal. A vonal végállomása Zalaegerszeg vasútállomás. A vasút helyzete ma országosan sem kedvező, ami pedig Zalaegerszeg számára fontos, környezetbarát és jelentős közúti terhet levevő mobilitási mód súlyának csökkenésével jár.

Zalaegerszeg városi és környéki autóbusz-közlekedése egyaránt jelentős. A jelenlegi vasútállomásról 13 helyi viszonylatú autóbuszjárat van a város különböző pontjaira, a legforgalmasabb útvonalakon. A vidéki viszonylatokban a vasútállomástól 21 irányban indulnak olyan autóbuszvonalak, melyeken naponta minimum 12 pár járat közlekedik. A járatok menetrendi helyzete természetesen elsősorban a hivatásforgalomhoz alkalmazkodik. A vasúti és autóbusz-közlekedés közötti optimális csatlakozási rendszer megvalósításához mindkét közlekedési ágazatnál rendszerbeli változások szükségesek. A vonalak kihasználtsága településközi szinten általában jó, a Zala Volán adatai imponálóak. A helyi járat kihasználtsága azonban fokozatosan csökken, a fizető közönség száma még jelentősebben. Ez a jövőben a helyi járat fenntartását veszélyeztetheti, ami fejlesztéseket igényel.

III.5. Társadalom

Demográfia

Zalaegerszeg lakónépessége az elmúlt 10 év statisztikai adatai alapján valamelyest csökkenő tendenciát mutat. Az elmúlt néhány évben emelkedett a születések száma, ugyanakkor sajnos ennél nagyobb mértékben nőtt a halálozások száma is, melynek eredményeképpen csökkent a város lakossága.

8. sz. táblázat

	1997.	2000.	2003.	2007.
Népességszám (fő)	61 310	62 333	62 148	60 088
1000 lakosra vetített adatok				
Élve születések száma (fő)	8,6	8,5	8,1	8,7
Halálozások száma (fő)	10,1	10,7	10,9	11,6
Természetes szaporodás ill. fogyás (fő)	-1,5	-2,2	-2,8	-3,0
Vándorlási egyenleg (különbözet) (fő)	-4,7	-7,7	2,1	-0,5

Forrás: Zalaegerszeg Megyei Jogú Város népesség nyilvántartása 2007.

A természetes fogyás az 1992-es évtől jellemző Zalaegerszegre. A vándorlási különbözet a vizsgált időszakban – 2002-2003 évektől eltekintve - jellemezően negatív egyenleget mutatott.

9. sz. táblázat

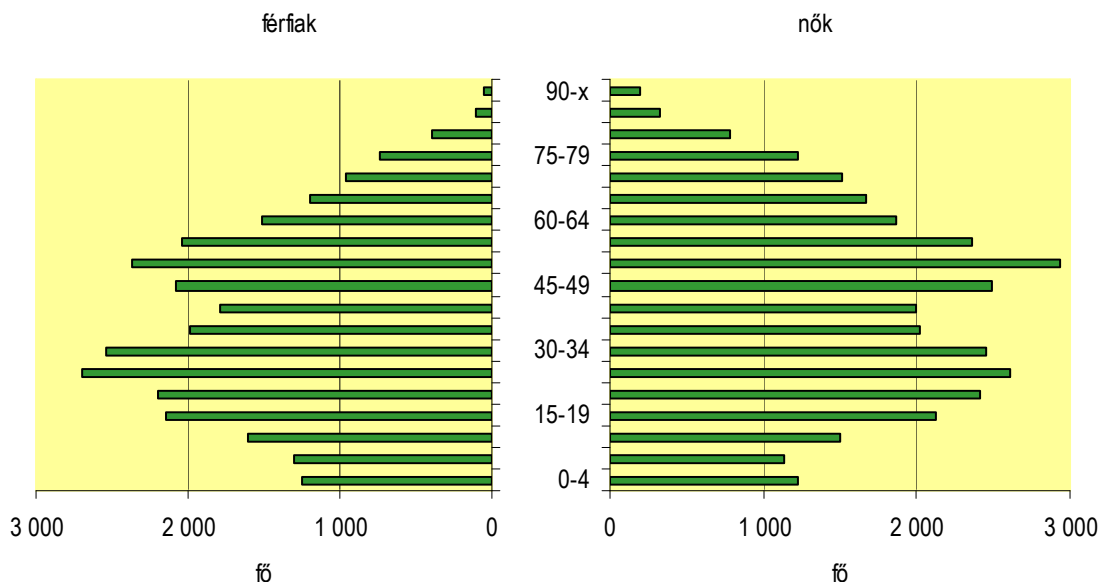
Népesség kor és nem szerinti összetétele

Népesség kor és nem szerinti összetétele	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2007.
0-14 évesek (%)	16,2	15,7	15,1	14,7	14,2	13,8	13,5	12,8
15-17 évesek (%)	4,2	4,1	4,0	3,9	3,8	3,6	3,5	3,4
18-59 évesek (%)	63,4	63,6	63,9	64,0	64,0	64,0	64,0	63,3
60- x évesek (%)	16,2	16,5	17,1	17,5	18,0	18,5	19,0	20,5
Férfiak aránya (%)	47,9	47,8	47,7	47,7	47,6	47,6	47,6	47,4
Nők aránya (%)	52,1	52,2	52,3	52,3	52,4	52,4	52,4	52,6
Élveszületések száma (fő)	530	480	441	511	474	474	503	537
Halálozások száma (fő)	623	678	648	642	641	652	678	721
Vándorlási egyenleg (különbözet) (fő)	-287	-79	-404	-463	-66	203	130	-28
Természetes szaporodás ill. fogyás (fő)	-93	-198	-207	-131	-167	-178	-175	-184

Forrás: Zalaegerszeg Megyei Jogú Város népesség nyilvántartása 2007.

A korosztályok aránya átrendeződést mutat: a fiatal népesség aránya csökken, a közép- és időskorú lakosság aránya stagnál, illetve növekszik, és ez a tendencia egy előregedő zalaegerszegi társadalom képét vetíti előre. Az 0-14 éves korú népesség aránya az 1992. évi közel 20 %-ról, 2007-re 12,8 %-ra csökkent.

Zalaegerszeg korfáját tanulmányozva láthatjuk, hogy a kívánatos fenyőfa sziluett helyett egy öregedő város képe rajzolódik ki. Némely reményre adhat okot a mindkét nemnél látható hullám: az egyik az 50-54 éveseknél csúcsosodik ki, a másik a 25-29 éveseknél.

7. ábra: 2006-os év elejének korfája

A zalaegerszegi lakosság korösszetételéről három év részletes adatsorai segítségével kapunk képet. Az 1995-ös, 2001-es és 2007. januári öt éves kohorszok elemzése alapján megállapítható, hogy a vizsgált tíz év alatt kis mértékben, de folyamatosan csökkenő tendenciát mutat az aktív kohorszok létszáma.

10. sz. táblázat

Felnőtt korú népesség kor szerinti összetétele

kohorszok	1995				2001				2007.			
	férfi	nő	összesen	%	férfi	nő	összesen	%	férfi	nő	összesen	%
18-24	3920	3724	7644	15,8	3447	3257	6704	13,5	2735	2565	5300	10,5
25-29	2138	2059	4197	8,7	2769	2722	5491	11,0	2565	2506	5071	10,1
30-34	1885	2060	3945	8,2	2149	2098	4247	8,5	2774	2662	5436	10,8
35-39	2312	2638	4950	10,2	1770	1931	3701	7,4	2165	2101	4266	8,5
40-44	2727	3124	5851	12,1	2087	2387	4474	9,0	1736	1865	3601	7,2
45-49	2426	2526	4952	10,2	2558	3104	5662	11,4	2013	2313	4326	8,6
50-54	1862	2009	3871	8,0	2317	2530	4847	9,8	2414	2994	5408	10,7
55-59	1442	1803	3245	6,7	1730	1948	3678	7,4	2143	2476	4619	9,2
60-64	1337	1640	2977	6,2	1337	1728	3065	6,2	1564	1888	3452	6,8
65-69	1195	1421	2616	5,4	1090	1511	2601	5,2	1170	1667	2837	5,6
70-74	807	1142	1949	4,0	993	1314	2307	4,6	939	1396	2335	4,6
75-	682	1489	2171	4,5	939	1993	2932	5,9	1252	2455	3707	7,4
Összesen:	22733	25635	48368	100,0	23186	26523	49709	100,0	23470	26888	50358	100

Forrás: Zalaegerszeg Megyei Jogú Város népesség nyilvántartása 2007.

A férfiak és nők aránya a népességen belül enyhe nőtöbbletet mutat a vizsgált időszakban.

A város területén lakó veleszületett vagy szerzett *fogyatékossgal élő személyek* - a KSH 2001. évi népszámlálási adatai szerint – száma 2.462 fő (ebből 1.274 férfi és 1.188 nő), ez a város lakónépességének (61.654 fő) 3,9 %-a, ami kedvezőbb, mint az országos arány (5,7%). A fogyatékos személyek demográfiai összetételére jellemző, hogy közöttük jelentősebb számban vannak időskorúak, mivel a fogyatékos személyek nagy része nem születésétől fogva sérült, hanem életkora előre haladtával betegség vagy baleset következtében vált azzá.

A 2001. évi népszámlálás adatai szerint a zalaegerszegi fogyatékkal élők fogyatékosági típus szerinti megoszlása a következőképpen alakult:

- mozgássérültek: 1007 fő 41%
- vak illetve gyengén látó: 336 fő 13,6%
- siket és nagyothalló: 264 fő 10,7%
- értelmi fogyatékos: 261 fő 10,6%
- egyéb: 594 fő 24,1%

A fogyatékos személyek iskolai végzettsége összességében alacsonyabb, mint a népesség egészéé. A népszámlálás adatai szerint a fogyatékos személyek 32%-a nem fejezte be az általános iskolát, s befejezett alapfokú iskolázottsággal csak 39%-uk rendelkezett. Ez ugyan jelentős, 9%-os emelkedés, mégis a nem fogyatékos személyek iskolai végzettségének arányától messze elmarad. Szakképesítéssel, illetve érettségivel 25%-uk rendelkezik, míg egyetemi, főiskolai végzettsége a fogyatékos személyek 5%-ának van.

Magyarországon 570-600 ezer főre becsülik a *romák* számát, de egyes vélemények 800 ezer–1 millió fős lélekszámmra utalnak. A 15 éven aluli gyerekek száma kétszer akkora, míg a 60 és annál idősebbek aránya egyötöde a teljes népesség azonos korcsoportjához viszonyítva. Jellemző a jóval fiatalabb korösszetétel, és kiemelkedően magas a halálozási arány. Az ország területén a cigányok meglehetősen egyenlőtlen eloszlásban élnek. Számuk és arányuk erősen növekedett az északi régióban, valamint a Nyugat – Dunántúlon. Helyi szociológiai kutatások alapján Zala megyében a roma népesség aránya (20.000-25.000 fő) 7-8 %, Zalaegerszegen kb.: 6 % (3.500-4.000 fő).

Az 1990. évi népszámlálás során 142 683 fő (a becsült cigány lakosság 32 százaléka), a 2001. évi népszámlálás során 190 046 fő (33–34 százalék) vallotta magát cigány nemzetiségűnek, míg Zalaegerszegen 627 fő (18 százalék).

Képzetség-műveltség

A 10 évesnél idősebbek között 0,6% azok aránya, akik az általános iskola első évfolyamát sem végezték el. A 15 évesnél idősebbek 93%-a fejezte be az általános iskolát, azon belül 96%-a a férfiaknak, 91%-a a nőknek. Ezek jó arányoknak mondhatók, bár rejtve maradnak a funkcionális analfabéták. A nagykorúak 48%-a rendelkezik érettséggel, de itt fordult az arány a nők javára: 46 illetve 50%. A 25 évnél idősebbek 17%-a végzett főiskolát vagy egyetemet. Itt újra a férfiak állnak az élen 19%-kal, a nők 15%-kal követik őket. Ami lényeges változás, hogy egyre emelkedik az érettségizettek és a diplomások aránya. A diplomások aránya az utolsó 10 évben duplájára nőtt, miközben háromszor annyian tanulnak tovább a felsőoktatásban. A 20-24 évesek közel harmada tanul tovább, a 25-29 éveseknél ez már csak a tized részüket jelenti.

A 7 éves és idősebb zalaegerszegi népesség felosztása a legmagasabb iskolai végzettség szerint.

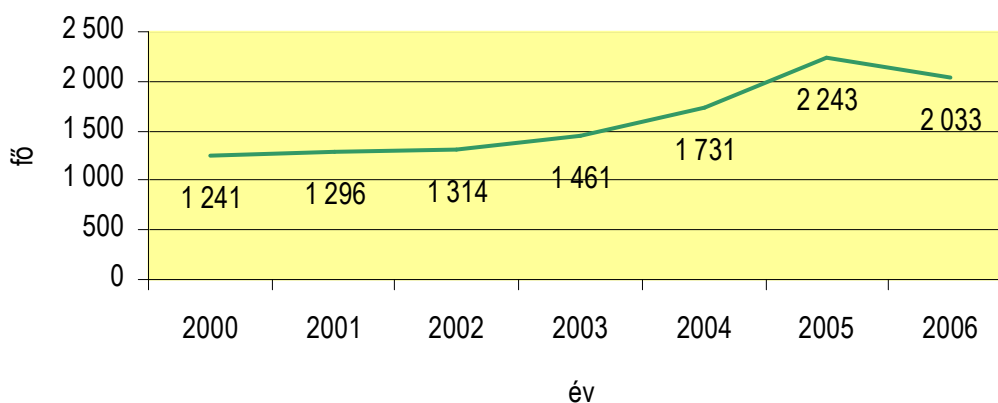
11. sz. táblázat

Összesen	Általános iskola			Középiskola		Egyetem, főiskola stb.	
	első évfolyamát sem végezte el	1-7.	8.	érettségi nélkül	érettségivel	oklevél nélkül	oklevéllel
		évfolyam					
58 050	815	7 920	12 184	13 197	14 854	1 325	7 755

Munkanélküliség

A munkanélküliséget, mint az egyik legsúlyosabb következményekkel járó társadalmi jelenséget a regisztrált munkanélküliek és a tartós munkanélküliek számának alakulásával mérjük. Vizsgálati szempont a pályakezdő munkanélküliség alakulása, továbbá a munkanélküliség nemek szerinti megoszlása.

Regisztrált munkanélküli - nyilvántartott álláskereső, december

8. ábra: Regisztrált munkanélküli – nyilvántartott álláskereső, december

Zala megyében egy év alatt (2006. augusztus-2007. augusztus között) közel 10 %-kal növekedett a regisztrált munkanélküliek és nyilvántartott álláskeresők száma, a nyilvántartott álláskeresőknél a gazdaságilag aktív népességhez viszonyított aránya 8,2-ről 8,8 %-ra nőtt.

A **nyilvántartott álláskeresők** száma 2007. augusztusában is a korábbi évekhez hasonlóan változott. A nyilvántartásban lévő 12.705 fő a júliusinál 1,3%-kal, 160 fővel több, mely az évnek ebben az időszakában szokásosnak mondható.

A növekedés nem jellemző a megye minden térségére, hiszen Keszthely és Zalaegerszeg körzetében néhány fős – bár inkább stagnálásnak mondható – csökkenés következett be.

A **pályakezdő álláskeresők** száma az előző hónaphoz képest alig változott (27 fővel növekedett), az egy évvel korábbinál azonban csaknem másfélszáz fővel kevesebb.

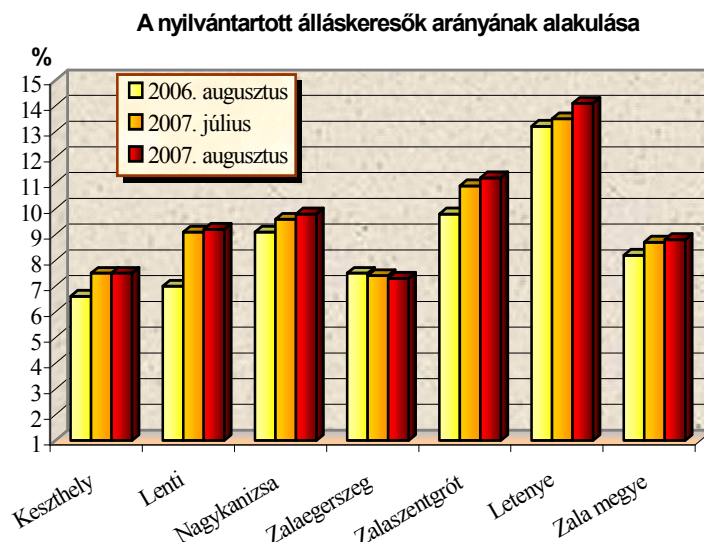
12. sz. táblázat

Nyilvántartott álláskereső pályakezdők száma és aránya

Kirendeltség megnevezése	Nyilvántartott álláskereső pályakezdők					
	száma(fő)			az összes álláskereső %-ában		
	2006.	2007.		2006.	2007.	
	augusztus	július	augusztus	augusztus	július	augusztus
Keszthely	149	142	138	10,2	8,4	8,2
Lenti	38	29	33	5,2	2,9	3,3
Nagykanizsa	263	196	197	7,3	5,0	4,9
Zalaegerszeg	399	347	361	10,2	8,9	9,2
Zalaszentgrót	68	47	53	8,5	5,2	5,7
Letenye	67	55	61	6,3	4,9	5,2
Megye összesen	984	816	843	8,5	6,5	6,6

Forrás: Nyugat-Dunántúli Regionális Munkaügyi Központ 2007.

A **nyilvántartott álláskeresők aránya** (a gazdaságilag aktív népességhez) 8,8%, a júliusinál 0,1%-ponttal, az egy évvel korábbinál 0,6%-ponttal magasabb. A relatív munkanélküliség szintje változatlanul Letenyén a legnagyobb, csaknem kétszerese a legalacsonyabb Zalaegerszeginek. Zalaegerszegen a megyében egyedülként, mindkét (előző hó, egy évvel korábbi) időszakhoz képest javult a mutató értéke. Az előző hónaphoz képest Keszthelyen stagnálás, míg Letenyén a többi körzetét meghaladó (0,6%-pontos) emelkedés tapasztalható.

9. ábra: A nyilvántartott állás keresők arányának alakulása

A munkanélküli nők és férfiak aránya meglehetősen átalakult az utóbbi 10 évben. Az első években a férfiak között találjuk a több munkanélkült. (pl:58%-42% arányban) 2000-ig a nem dolgozó férfiak létszáma csökkent, míg a nőké közel azonos szinten mozgott. Azóta mindegyik emelkedett, de a nőké nagyobb mértékben. A 2005-ös év aránya 48%-52% a nők „javára”. Ennél súlyosabb, hogy mindkét nem esetében 1000 fölé emelkedett a regisztrált munkanélküliek száma. 1995-höz és 2000-hez viszonyítva a férfi munkanélküliség 4, illetve 78%-kal emelkedett, míg a nőknél 26, illetve 81%.kal. A tartós, vagyis 180 napon túl regisztrált munkanélküliek aránya meglehetősen magas: mindig elérte a munkanélküliek harmadát, de az utolsó két évben meghaladta a 40%-ot is. Közöttük még magasabb a nők aránya. Az egy évnél is régebben regisztráltak nagyobb hányada tartósan nem talál magának állást, illetve újra és újra visszakerül a munkanélküliek közé.

13. sz. táblázat

év	regisztrált munkanélküli		
	férfi	nő	összesen
1995	1 029	749	1 778
1996	1 063	741	1 804
1997	939	754	1 693
1998	796	770	1 566
1999	648	785	1 433
2000	600	641	1 241
2001	624	672	1 296
2002	652	662	1 314
2003	632	829	1 461
2004	830	901	1 731
2005	1 069	1 174	2 243

Az állástalanok többsége még mindig fizikai munkás, (a regisztrált munkanélküliek kétharmada fizikai foglalkozású, egyharmada szellemi foglalkozású) de egyre emelkedik a diplomás munkanélküliek száma is. (6%-ról 8-9%-ra) Külön figyelmet érdemelnek a pályakezdők.

Amikor az EU-ban, ezen belül is Ausztriában nyitottabbá válnak a munkaerőpiacok, az a jól képzettek még nagyobb számú külföldi munkavállalásával, ezzel együtt a hazai oldalon egyszerre jár a betöltetlen

munkahelyek számának, és részben ennek következtében ezzel párhuzamosan csökken a fejlődés, ami a munkaerőhiánnyal egyidejűleg a munkanélküliséget emeli!

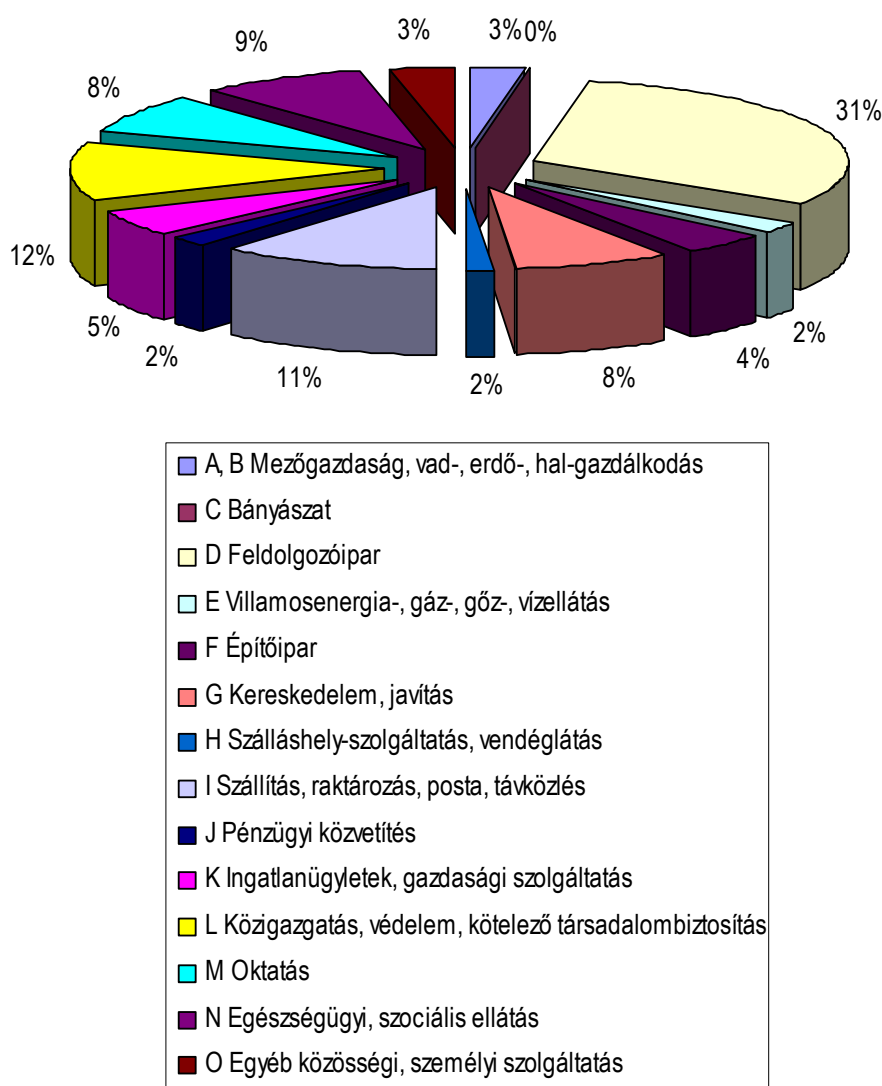
A régióban a határ közelsége (és az osztrák fizetések) miatt erre még nagyobb az esély. Ha fiatal pályakezdők itt hagyják a várost, akkor tovább fog romlani Zalaegerszeg korösszetétele. Ez a trend persze nem csak Magyarországra jellemző, egész Európa öregedőnek mondható.

Foglalkoztatás

14. sz. táblázat: Az alkalmazásban állók száma a foglalkoztatás jellege szerint Zalaegerszegen, 2005

Ága- zati kód	Gazdasági ág	Teljes munkaidőben foglalkoztatott			Nem teljes munkaidőben foglalkoztatottak	Alkalmazás- ban állók összesen
		fizikai	szellemi	összesen		
		foglalkozásúak				
A, B	Mezőgazdaság, vad- , erdő-, hal- gazdálkodás	579	244	823	16	839
C	Bányászat	–	–	–	–	–
D	Feldolgozóipar	7 275	1 439	8 714	734	9 448
E	Villamosenergia-, gáz-, gőz-, vízellátás	388	296	684	8	692
C, D, E	Ipar	7 663	1 735	9 398	742	10 140
F	Építőipar	935	360	1 295	41	1 336
G	Kereskedelem, javítás	1 399	877	2 276	193	2 469
H	Szálláshely- szolgáltatás, vendéglátás	338	65	403	57	460
I	Szállítás, raktározás, posta, távközlés	1 983	1 333	3 316	149	3 465
J	Pénzügyi közvetítés	1	504	505	33	538
K	Ingatlanügyletek, gazdasági szolgáltatás	1 143	385	1 528	103	1 631
L	Közigazgatás, védelem, kötelező társadalombiztosítás	893	2 551	3 444	117	3 561
M	Oktatás	197	1 991	2 188	186	2 374
N	Egészségügyi, szociális ellátás	671	1 776	2 447	187	2 634
O	Egyéb közösségi, személyi szolgáltatás	475	430	905	98	1 003
	ÖSSZESEN	16 277	12 251	28 528	1 922	30 450

Alkalmazásban állók a foglalkoztatás jellege szerint

10. ábra: Alkalmazásban állók a foglalkoztatás jellege szerint

A fenti ábrát összehasonlítva a vállalkozások nemzetgazdasági ágak szerinti bemutatásával jól érzékelhető, hogy míg a vállalkozásoknál nagyobb részt a szolgáltató szektor tölt ki, addig a foglalkoztatásban továbbra is hangsúlyos szerep jut az iparnak, azon belül is a feldolgozó iparnak. Jelenleg Zalaegerszegen közel minden harmadik foglalkoztatott a feldolgozó iparban dolgozik.

Egészségi állapot

A lakosság egészségi állapotára vonatkozó részletes, tényszerű adatok nem állnak, nem állhatnak rendelkezésre az egészség, mint állapot eltérő értelmezése miatt sem.

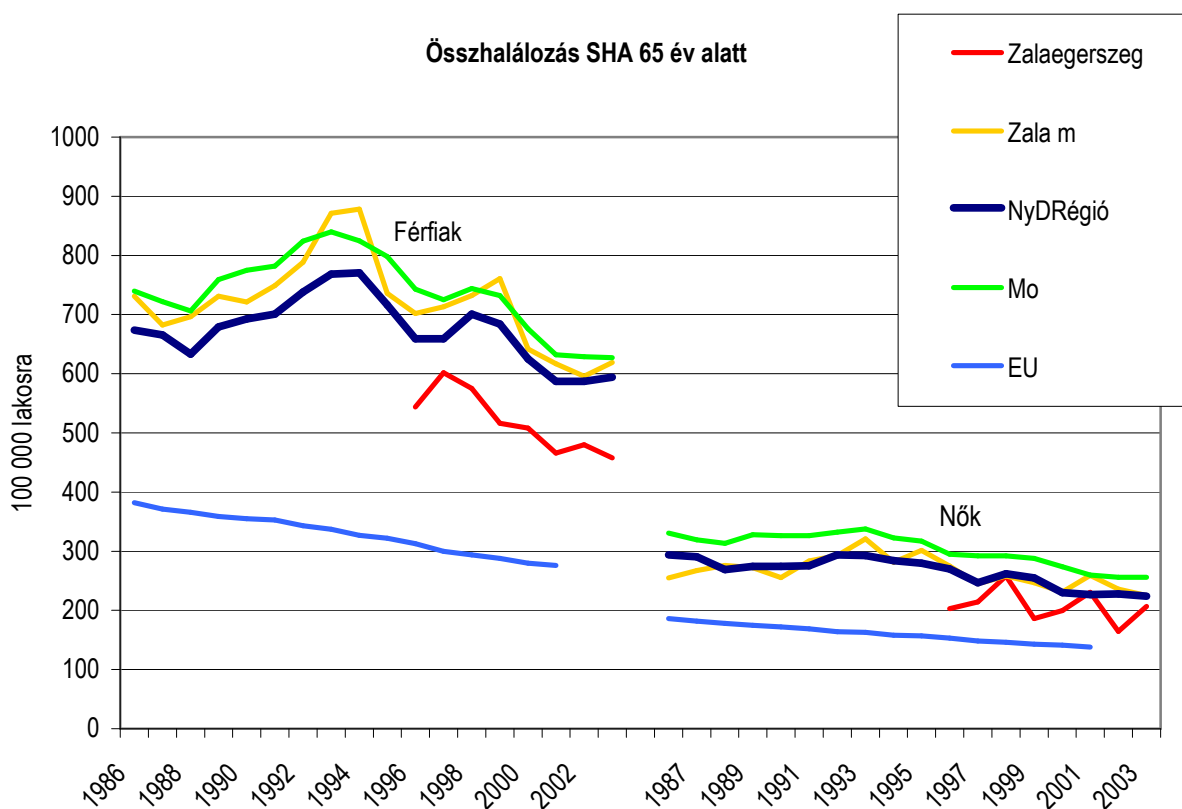
A lakosság szűken vett egészségi állapotára leginkább a betegségi (morbidity) és a halálozási (mortality) statisztikai mutatók alapján lehet következtetni.

Megbetegedési (morbidity) mutatók alapján Zalaegerszeg lakosainak egészségi állapota, hasonlóan az országos tendenciákhoz kedvezőtlen képet mutat:

- 35 éves kortól meredeken emelkedik a magas vérnyomás előfordulása,
- az 55-64 éves férfiak 40%-a, a nők 50%-a magas vérnyomásos,
- a szívkoszorúér-és agyérbetegségek mindkét nemben a 45 éves kortól kezd emelkedni,
- a daganatok előfordulási gyakorisága magas,
- kiemelkedő a májzsugor aránya
- az ország mentális adatai rendkívül kedvezőtlen képet mutatnak, sajnos kevés a megbízható adat, a súlyos depressziós állapot a lakosság több, mint 15%-ában fordul elő életében legalább egyszer, a családorvosi ellátásban a forgalmi adatokban 15%-ban szerepel hangulatzavar vagy szorongásos állapot miatti ellátás, hosszútávon jelentős nemzetgazdasági teher.

Mortalitási mutatók:

- A magyar lakosság halandósága 2003-ban az uniós országok között a 3. legmagasabb.
- A régióban több mint 13.000 ember hal meg évente.
- Zala megye halandósága a 90-es évektől az országos átlag felett van.

11. ábra: Összhalálozás S HA 65 év alatt

Jövedelmi helyzet

Zalaegerszegen a jövedelmi helyzet kedvezőnek mondható mind országos mind régiós szinten. Az éves átlagjövedelem személyenként 2003-ban 1 312 183 forint volt a városban, ami 19,7 %-kal több mint a megyei érték. Az országosan is magasnak mondható az adózók száma az állandó illetve a munkaképes korú népesség arányában is.

15. sz. táblázat
SZJA jellemzők városonként
2003

	jövedelem FT/fő/év	adózók az állandó népesség %-ban	adózók a munkaképes korú népesség %-ban
Győr	1 417 855	51,4	78,1
Nagykanizsa	1 206 188	49,5	73,4
Szombathely	1 311 056	54,2	82,0
Sopron	1 239 717	48,0	73,2
Zalaegerszeg	1 312 183	53,3	78,9
Zala megye	1 096 343	46,7	72,6
Nyugat-Dunántúli régió	1 163 702	48,1	74,6
Országos	1 230 850	43,0	67,5

III.6. Környezet

Természeti környezet

A Zalaegerszeg a várost 11,2 km hosszban keresztező Zala folyó kelet-nyugat irányú folyóvölgyének és a Válicka patak észak-dél irányú völgyének találkozásánál helyezkedik el. Az ősi település egy észak-dél irányú lapos háton alakult ki, melynek tengelye egy természetes, a földrajzi viszonyok következtében kialakult útvonal, amely Baktól a Válicka völgy nyugati oldalán húzódik és vezet a Zala folyó egerszegi átkelőjéhez, majd északi irányba Vasvár felé folytatódik. A település északi határa így a Zala folyó völgye, nyugati határa a Vizsla patak, keleti határa pedig a Válicka völgyének mélyen fekvő mocsaras területe. A földrajzi nehézségeket a város fejlődése során fokozatosan leküzdte és terjeszkedett elsősorban nyugati irányba Andrásida felé összeépülve az egykoron külön településrésznek számító Olával.

A jelenlegi városszerkezet kialakulását erősen determinálták a földrajzi adottságok. A város területi terjeszkedése a mélyen fekvő területek építésre alkalmassá tétele, beépítése után dél és dél-nyugat irányba folytatódott. A terjeszkedés földrajzi akadályai a következők:

- Északi terjeszkedésének továbbra is gátat vetett a Zala folyó és völgye. Ugyan számos, egykor önálló településként létező városrész van a folyó északi oldalán, de a két oldal szerves kapcsolódása, a folyó északi oldalának, bal partjának folytonos beépítése napjainkig nem történt meg.
- Déli és dél-nyugati terjeszkedés területébe beékelődnek és a terjeszkedésnek gátat szabnak a dombok. A város testébe beékelődő Jánkahegy a mai napig átjárhatatlan gátat képez a két oldalának beépítése, a Kertváros és a Zrínyi úti beépítések között. A Lándorhegyi városrész határa a nyugati határát képező Egerszeghegy.
- Páterdomb a vasútvonal és a vasútállomás által határoltan elszigetelődik a várostesttől.
- A nyugati irányú terjeszkedés csak egy szűk sávban, a Zala-völgy és a Gógánhegy, Erzsébethegy közé beszorítva alakulhatott ki.

A városszerkezetet meghatározó, a városrészek lehatárolása során is figyelembe vett földrajzi elemek a következők:

- Zala folyó kelet-nyugat irányú völgye.
- A Zala folyó északi oldalán elhelyezkedő Kemeneshát déli, kevésbé szabdaltsággal rendelkező domboldala, mely terület észak-dél irányú vízfolyásai és völgyei keletről nyugatra haladva a Nagypáli patak és

völgye, a Ságodi és Szentmártoni patak melyek egyesülő völgyében völgyúttal alakították ki a Gébárti tavat.

- A városközponttól dél-nyugatra a Szentmihályfai és a Vizsla patakok völgyeivel határolt, a Göcseji térséghez tartozó szabdalt dombság, melynek városhoz tartozó elemei a Szenterszébet-hegy, Újhegy, Gógán-hegy, Egerszeg-hegy, Virágszer, Kápolnahegy, Becsali-hegy.
- A Vizsla patak völgye.
- A Jáankahegy, annak déli folytatása a Luka-hegy, a Vakaros-hegy és az Öreghegy.
- Páterdomb lankás dombja.
- Pipahegy.
- Felső - Válicka patak és széles észak-dél irányú völgye.
- A város közvetlen földrajzi környezetét ugyan nem képezi, de a város közigazgatási területéhez tartozik a Válicka keleti oldalán elterülő észak-dél irányú hosszanti dombhátaból álló dombság, a Csácsi hegy, a Bozsoki hegy, stb.

Zalaegerszeg város területének megoszlása művelési áganként

Földrészlet statisztika művelési áganként

<u>Művelési ág</u>	<u>Összes alrészlet terület (km²)</u>
Erdő	18,9
fásított terület	0,007
gyep (legelő)	6,0
gyep (rét)	9,1
Gyümölcsös	3,5
Halastó	0,003
Kert	2,6
Kivett	33,4
Szántó	28,3
Szőlő	3,8

Forrás: www.takarnet.hu

Vízellátás

Zalaegerszeg város ivóvízellátása a Zalaegerszeg és térsége regionális Vízműről történik, melynek üzemeltetője az Észak-zalai Víz- Csatornamű és Fürdő Vállalat. Mértékadó kapacitása 28.500 m³/nap, a szolgáltatott vízmennyiség napi csúcs értéke 24.247 m³. Zalaegerszeg város 92 %-os ivóvíz ellátottsága mellett a vízkitermelés üzemmenete folyamatos.

A város vízellátását a Keleti- és Nyugati víznyerő területről jelenleg összesen 33 fűrt kút biztosítja, melyek a 16-160 m közötti vízadó rétegeket csapolják meg búvárszivattyúkkal. A Keleti vízbázis területéről kitermelt víz esetében – annak vas-, mangán- és gáztartalma miatt – vízkezelésre van szükség, míg a Nyugati vízbázis tekintetében az egyes kutak vízének megfelelő arányú keverése esetén vízkezelés nélkül is biztosítható megfelelő ivóvízminőség.

Az ivóvíz vezetékhálózat hossza több mint 220 km, anyaga 69 %-ban azbesztcement cső, amely sérülékeny és előregedett, mivel nagyobb részük 25 évnél idősebb. A hálózat többi része, 28 %-a műanyagcső, valamint 3 %-a acél- és öntöttvas cső.

Szennyvizek keletkezése, elvezetése és tisztítása

A megyeszékhely szennyvizeinek elvezetését és tisztítását a Zalaegerszeg és térsége regionális szennyvízrendszeren és szennyvíztisztító telepen végzik. A város szennyvízcsatornázása a II. világháború után kezdődött és a mai napig tart. Elválasztó rendszerű, többségében gravitációs üzemű szennyvízcsatorna hálózatok épültek, melynek hossza a városban 134,1 km, a kapcsolódó településeken pedig 76,6 km.

A város csatornázottságának mértéke 85,9 %, a csatornarakötés aránya pedig 83,7 %. A város lakosságának közel 72 %-a vezeti csatornahálózaton keresztül a szennyvíztisztítóba szennyvizét. A volt zártkerti településrészekben a vízhálózat kiépített, a csatornahálózatot azonban még csak részben készült el. A közcsonnával ellátatlan területeken, az ivóvíz bekötéses vízellátással ellátott lakások csatornapótló, helyi egyedi szennyvízgyűjtő medencékbe, többnyire szikkasztó műtárgyakba helyezik el szennyvizüket, mellyel egyaránt jelentősen szennyezik a talajt, a talajvizet és a mélyebben lévő rétegvizeket is.

A szennyvízhálózat állapota megfelelő, annak ellenére, hogy a rendszerben az azbesztcement csövek részaránya 27%. A dinamikus terhelésnek kitett, rideg csőanyagoknál jellemző a repedéses meghibásodás, ezen túl tokos csőkötéseknel a tömítetlenség, ami a talajvízállástól függően exfiltrációs vagy infiltrációs szivárgási problémát okoz. Amíg utóbbi folyamat során „csupán” a tisztítandó szennyvízmennyiség növekszik, valamint a rendszerbe kerülő idegen anyagok okozhatnak problémát a szennyvíztisztító működésében, addig előbbi nagy környezeti kockázattal jár, ezért megelőzésére külön gondot kell fordítani.

Az 1983-ban létesült szennyvíztisztító telep 20.000 m³/d kapacitású mechanikai tisztítással és 10.000 m³/d biológiai tisztítással, iszapkezeléssel működik. A biológiai tisztítás során keletkező fölösiszap víztartalmának csökkentése céljából gépi iszap-víztelenítést végeznek, így stabilizálatlan iszapot kell elhelyezni mezőgazdasági területen, mely talajjavító hatása miatt kedvező, ám szaghatása miatt egyre nagyobb problémát jelent. A kihelyezés módja szakaszos, beszántásos elhelyezés. A keletkező szennyvíz-iszap egy részét Póztva külterületén két földmedencében helyezik el, melyek agyaggal 0,5 m vastagságban szigeteltek és kerítéssel körülzártak, valamint önállóan tölthetők a töltő műtárgyon keresztül. A keletkező kommunális szennyvíziszap teljes mennyisége hasznosításra kerül.

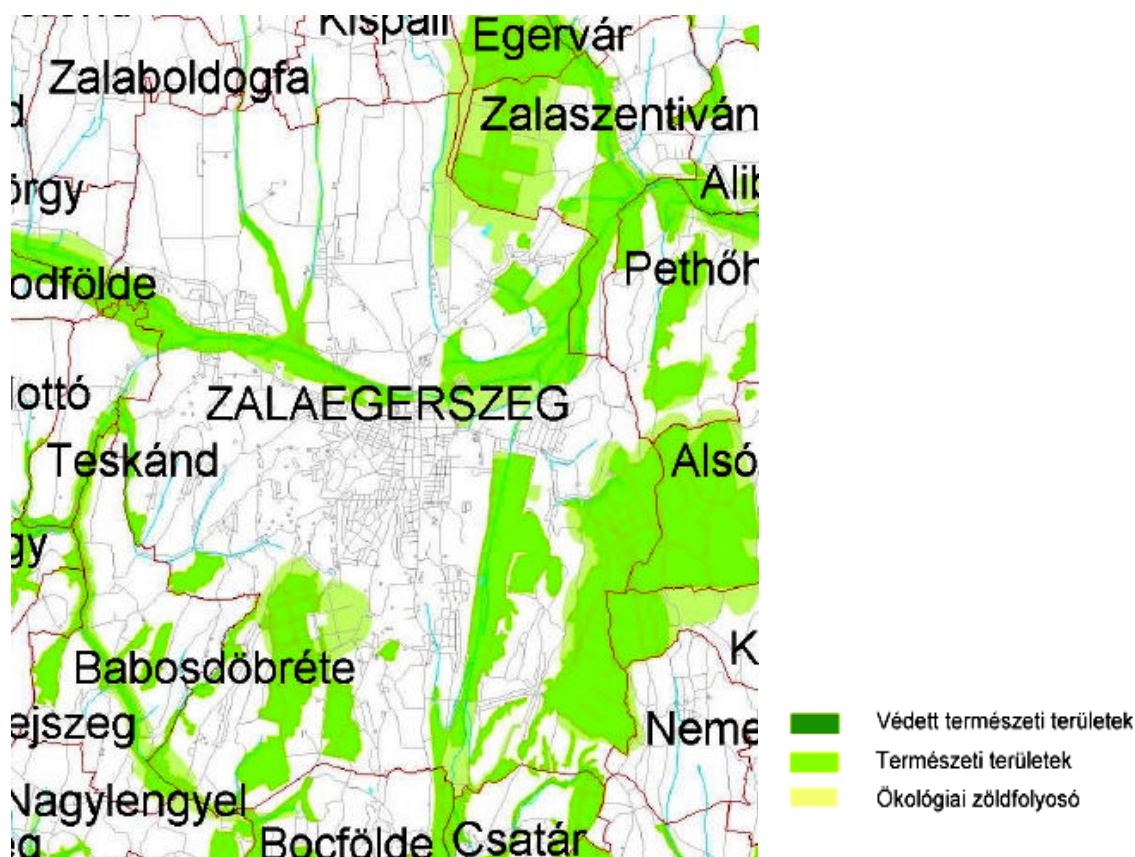
A telep tisztított szennyvizének befogadója a Zala folyó, amely I. vízminőség védelmi kategóriába tartozik. Mivel a folyó a Balatonba torkollik, ezért a minél tejesebb körű szennyvíztisztítás nemcsak a város, hanem a „magyar tenger” térségének környezetét is érzékenyen érinti. A szennyvíztisztító telepen jelenleg szippantott szennyvizet nem fogadnak, ennek elhelyezése a Kispáli térségében működő barázda teknős kialakítású területen történik.

Zalaegerszegen az elmúlt évek adatai alapján a szennyvízhányad közel 85%, azaz a felhasznált ivóvizek 85 %-a kerül vissza szennyvíz formájában a tisztítóba. A szennyvízcsatornára csatlakozó egyes ipari tevékenységet folytató vállalatok szennyvíz előtisztítóval rendelkeznek és csak ez után engedik szennyvizeiket a csatornahálózatba, melynek mennyisége hozzávetőleg a teljes mennyiség harmadára tehető. A rendszeres ellenőrzések és az önkontroll is megerősítik, hogy mindegyik ipari üzem előtisztítója megfelel a jelenleg érvényes magyar előírásoknak, ugyanakkor időszakosan előfordulhatnak nagyobb szennyezőanyag tartalmú kibocsátások, melyek általában technológiai fegyelmetlenségből adódnak.

Zöldfelületek

Zalaegerszegen országos szinten is magas a zöldterületek aránya a beépült környezethez viszonyítva, az egy főre jutó zöldfelületek mérete 20 m²/fő. Továbbá a település kiérdemelte a Magyarország egyik legvirágosabb városa címet is.

Zalaegerszeg területét kettémetsző Zala-völgy jelentős része NATURA 2000 terület. Bár a folyószabályozás és az árvízvédelmi töltés megépítése sokat ártott a vízellátás terén, a völgy nagy része még mindig természetközeli állapotban van, értékes társulások otthona. Az állapot fenntartásához évente kétszeri kaszálásra volna szükség, ellenkező esetben megindul a visszaerdősülés. Jelentősebb növényfajai a kockásliliom, a gólyahír, a réti legyezőfű, a szibériai nőszirm, a buglyos szegfű vagy az agárkosbor. A szennyvíztelep mellett magas természeti értéket képviselő maradvány égeres található.

A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet, amely az európai jelentőségű természetvédelmi célú területekről szól, a 6. számú mellékletében Zalaegerszegrre vonatkozóan egy különleges természetmegőrzési területet nevesített:

- Csácsi erdő, kód: HUBF20053, közigazgatási területre eső kiterjedése: 520,7 ha

A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 7. számú melléklete további két kiemelt jelentőségű különleges természetmegőrzési terület nevesített:

- Alsó Zala-völgy, kód: HUBF20037, kiterjedése Zalaegerszegen: 354,6 ha,
- Felső Zala-völgy, kód: HUBF20047, kiterjedése Zalaegerszegen: 259,4 ha.

Az **országos ökológiai hálózat** területe több helyen belemetsz Zalaegerszeg közigazgatási területébe. A Zala-, a Válicka- és a Pálosfai patak völgye, az Alsó-erdő, valamint a 76-os út és Botfa közötti erdők mind kiemelt jelentőségű élőhelyként szerepelnek az országos és a megyei területrendezési tervben.

Helyi védelem alatt álló területek

Helyi természetvédelem oltalma alatt állnak: Deák tér, Dózsa liget, Göcsej vendéglő kertje, 36. Biológiai oktatókert, Azáleás-völgy, Aranyoslápi forrás, Hársfa az olai temetőben, Hársfák az olai vasútállomáson, Szentersébet-hegyi szelídgesztenye. Védettek továbbá a város híres platánsorai is: a Platán sor egyedei, Landerhegy utcai platánok, Bíró Márton utcai platánok és a Zrínyi utcai platánok. E területen újabb védelmi kijelölés nem történt, ám a meglévő értékek megőrzésére Zalaegerszeg kezelési tervet rendelt meg egymillió Ft értékben – ezzel is jelezve elkötelezettségét a természeti értékek megőrzése céljából.

A Zala-völgy táji értékekben igen gazdag területe a városi zöldfelület fejlesztés első számú bázisa lehetne. A vízszint emelésével, holtág-revitalizációval a folyót a városi élet részévé lehetne tenni, például a helyi védelem alatt álló **biológiai oktatókert fejlesztésével**.

A Válicka-völgy és a Pálosfai -patak völgye délutáni, hétvégi szabadidős programok színtere lehetne, a természetvédelemmel együttműködésben történő fejlesztést követően.

Az „Alsóerdő” 240 hektár kiterjedésű fajgazdag társulása hétvégi kirándulások első számú célpontja. A gyalogtúrák ideális pihenőhelye az Aranyoslápi forrás tisztása, mely helyi védelem alatt áll. Az azáleás völgy ugyanakkor idegenforgalmi vonzerőt is jelent a város számára.

A Csácsi erdő és a Csács-bozsoki Arborétum az Alsó erdőhöz hasonló funkciójú terület. Jelentőségét talán csak a központtól való távolabbi elhelyezkedése csökkenti.

A Gébárti tó az északi városrész legjelentősebb zöldfelülete, közkedvelt pihenőhely. A mellé települt Aquacity idegenforgalmi jelentősége magas.

A 60-as években telepített **parkerdő** a központ legnagyobb kiterjedésű (83 ha) parkja. A telepített fák fajtaválasztéka alacsony és főleg tájidegen fajokból áll, de a természet az idők folyamán betelepült a művi erdőbe és az aljnövényzetben helyenként igen értékes társulások alakultak ki.

Az **Ifjúsági park** vagy más néven Vizsla park és a **Május 1. liget** a centrum hagyományos értelemben vett legnagyobb közparkja. A vizsla rét tágas, nyílt térszerkezetével ellentétben a Május 1. liget zárt, árnyas jellegű. Mindkét park a környező lakóterületek közkedvelt pihenő-, és gyülekezőhelye.

A Dózsa- és a Béke-liget a város legöregebb közparkjai, jelentőségük nem annyira méretükben, mint inkább az ott található idős faállományban rejlik. A Dózsa-liget elsősorban áthaladó gyalogos forgalom színtere a környező magas forgalmú utak miatt. A Béke-liget ezzel szemben csendesebb fekvésű ezáltal rekreációs célokra jobban alkalmas zöldfelület.

A belvárosban járva számos kisebb kiterjedésű zöldfelületen vezet keresztül utunk. Ezek kialakításukban városi terek nagy kiterjedésű burkolt felületekkel, padokkal. Ide sorolhatók a **Deák-, a**

Mindszenty -, és az újonnan elkészült **Széchenyi tér**, de hasonló az **Európa-, a Dísz- és az Önkormányzat épülete előtti tér** kialakítása is.

A város számos idős fasorral büszkélkedhet, melyek hangulati, esztétikai, klimatikus és biológiai jelentősége egyaránt magas. Ide sorolhatók a Platán sor, Landerhegyi út, a Zrínyi út és a Bíró Márton úti platánok, vagy a Jókai utcai és a Bem utcai hársfasor.

Ezen zöldfelületi létesítmények ugyan szerves részei a város zöld rendszerének, de használatuk ideje és módja korlátozott, így közösségi jelentőségük a közparkokhoz képest mérsékelt. Ide sorolhatók:

- strandok: városi strandfürdő, aquapark (Aqua City)
- kórházkerterek: Külső kórház, Megyei kórház
- iskolakerterek: Mindszenty iskola, Számviteli Főiskola
- kastélykerterek: Botfa, Nekeresd
- temetők: Kálvária temető, Göcseji úti temető, Izraelita temető, Hadifogoly temető
- falumúzeum kertje

A Köztársaság út és a Göcseji út menti tömbházas lakóterületek közterületei intenzíven parkosítottak. A telepített növények fajtaválasztéka ugyan alacsony, de a nagy számban fellelhető idős fának köszönhetően a házak közötti területek árnyas, ligetes, igen kellemes megjelenésűek. A zöldfelületek állapota jó, így a lakók számára kulturált, igényes életteret biztosít. Mindezek mellett kiemelkedő a nagy kiterjedésű összefüggő parkfelület jelentősége a városi zöldfelületi rendszer szempontjából, hiszen kapcsolatot biztosít az Alsó erdő és a belváros között.

A megyeszékhely egyik legfontosabb környezetvédelmi jellegzetességei a belterületi parkok és zöldfelületek, valamint kapcsolatuk a városközponttal. A nagy zöldfelületi arány lehetőséget biztosít a város otthonossá, természet közelebbé tételéhez. Azonban ahhoz, hogy a parkok továbbra is a település gyöngyszemei legyenek, folyamatosan szükséges az elöregedett fák cseréje, a pázsitok újratelepítése, illetve rendszeres locsolása és nyírása, továbbá a nagyobb virágfelületek esztétikus kialakítása. Sajnálatos módon a belvárossal ellentétben az ipari létesítmények környezetében alig található zöldfelület, s a fák száma is rendkívül csekély.

Az elöregedett, illetve lakossági panaszok miatt eltávolított sorfák pótlása egyedi fák, fasorok telepítésével oldható meg. Emellett elsődleges a már meglévő és helyi védelem alatt álló fasorok védelme is, mint például a Platán sori, Zrínyi Miklós úti és Bíró Márton úti fasorok gondozása.

A zöldfelületek sajátos csoportjába tartoznak a játszóterek is, melyek rekonstrukciója kiterjed az elavult eszközök EU normáknak megfelelő játékokra történő cseréjére, illetve a játszótéri zöldfelületek és parkok felújítására is. A sikeres „Tündéerkert program” keretében az óvodai játszóterek felújítása valósult meg, ám a köztéri játszóterek felújítása is folyamatban van.

A tájidegen fajok és allergén gyomnövények visszaszorítása érdekében a zöldfelületek, önkormányzati árkok, útpadkák rendszeres kaszálását, illetve vegyszeres gyomirtását végzik.

A zöldfelületi kapcsolatok hiányoznak, a gyalogos forgalom rendszere (annak ellenére, hogy a területen gyalogos forgalmat vonzó létesítmények sora található) nem épült ki. Közhasznátú zöldfelületek, zöldterületek A közterületi zöldfelületek a város zöldfelületi rendszerének legértékesebb elemei, mivel rekreáló hatásuk mellett kiemelkedő jelentőségű a településesztétikai, városképformáló, környezetminőséget meghatározó, valamint a zöldfelületi kapcsolatok erősítésében betöltött szerepük. Zalaegerszeg zöldterület-ellátottság szempontjából kedvező helyzetben van, de problémát okoz a zöldterületek egyenetlen eloszlása és a zöldfelületi kapcsolatok hiánya.

Épített környezet

Több, mint 750 esztendeje Zalaegerszeg első írásos említését tartalmazó oklevél keletkezésének. A város jelenlegi közigazgatási határa 23 hajdan önálló települést olvasztott magába. A középkori vára nem volt időtálló, a mai városközpont helyén állt. Az 1885. év fontos dátum Zalaegerszeg építészetének életében. Kovács Károly ügyvéd és mozgalma elérte, hogy a várost rendezett tanácsú várossá nyilvánítsák, miután a századvég gazdasági élénkülésének eredményeként pénzügyi székházak, szálloda, gimnázium, laktanya és sok polgárház épült.

Azonban 1900-as évek eleje nem nevezhető a város nagy korszakának. Az első-világháborús időben szomorú nevezetesség, egy nagy hadifogolytábor létesült. Ebből internáló tábor majd tüdőszanatórium lett, ma a helyén az ún. Külső kórház áll. 1920 és 1940 között a lélekszáma alig nőtt, de a város épült-szépült. Bővítették a Kvártélyházat és a plébániát, a Széchenyi tér mai meghatározó két épületét. A Zárda tanítónőképzővel, az Ola utca temploma, új posta, új vasútállomás, rendőrségi, tűzoltósági, betegbiztosítási és pénzügyi középület gyarapította várost.

A XX. sz. első felének építészeti képe a meghatározója a mai Zalaegerszeg múltat idéző belvárosának. Az újszerű törekvések mellett az előző századok hangulatát idéző épületek hiánya miatt a historizáló stílus is megtalálható. A neobarokk mellett az eklektikus és a neoromán stílusjegyű épületek is fellelhetők.

Az 50-es évek településpolitikája, Új ipari üzemek létesültek - ruhagyár, kőolaj-finomító húsipari vállalat, bútorgyár-. A fejlődés a város életében soha nem létező gyorsasággal következett be. Munkahelyek létesültek tömegesen, emberek ezrei választották új otthonuknak Zalaegerszeget. Lakótelepek nőttek a kukoricatáblák helyén, intézmények sokasága létesült, jött létre.

A 90-es évek változásai hatására az országszéli fekvése erénnyé változott, a város ma az ország egyik kapuja, Ausztriától, Szlovéniától és Horvátországtól egyaránt kb. 50 km-re fekszik. Fiatal város, polgárai és épületállománya átlagéletkora is alacsony. A műemlékek száma nem túl sok, mindössze 24 db van belőlük, a helyi védelmű építészeti értékek száma 70.

Az új városközpont építészeti értékei Hild érmet jelentettek a városnak, elismerést váltottak ki annak idején országosan is 1975-ben. A régi és új iskolák, művelődési házak, kórházak, kereskedelmi és szolgáltató épületek, sportlétesítmények, színház, fedett uszoda, sportcsarnok, mind-mind egyedi arculatú építészeti értékek. Zalaegerszeg nem arról híres, hogy sok Ybl díjas épülete van, viszont jó híre van arról, hogy városképe, arculata, építészeti összerezdménye elismerésre méltó.

Zalaegerszeg az ország első szabadtéri néprajzi falumúzeumának is otthont ad.

A barokk plébániatemplomot a város földesura, a veszprémi püspök Padányi Bíró Márton építtette 1750-60 között. Freskóit Johann Cymbal festette. 44 méter magas tornyai messziről láthatók. A templom legértékesebb műemléke egy 17. században készített Pieta szobor. Az eredetileg fehér szobor ma színezett. A főoltárkép Mária Magdolnát ábrázolja, aki a templom védőszentje, s ez szerepel a város történelmi címerében is. A templom északi oldalán 18. századi barokk Szent Flórián szobor, a déli oldalán copf stílusú Szentháromság szobor található.

A templommal szemben látható a plébániaház 1770 táján egyemeletesnek épített épülete, ezt századunk harmincas éveiben alakították két emeletesre. A falon Mindszenti József bíboros emléktáblája látható, aki a két világháború között - akkor még eredeti nevén Pehm Józsefként - Zalaegerszeg apátplébánosa volt veszprémi püspökké történt kinevezéséig.

A plébániaház és a templom között vezet a Balatoni út, emellett találjuk a 4700 nézőt befogadó sportcsarnokot. A plébániával szemben áll az Arany Bárány Szálló, vele egybeépülve a Megyei Levéltár, és egy háromszintes irodaház. Eredetileg földszintes volt, 1765-ben a katonaság tisztjei számára készült az ún. "kvártélyház", első emeletét a múlt században, a másodikat századunk első felében kapta. Földszintjén Széchenyi István 1991-ben felavatott emlékműve (Béres János alkotása), és a zalai katonáknak emléket állító kerámia (Németh János alkotása).

A város legforgalmasabb utcáján, a Kossuth utcán végigmenve először a posta épületét látjuk, mellette az "ispitát", valaha a város kórháza volt, oldalán a gyógyítás egyik védőszentjének, Szent Rókusnak kerámia domborműve (Németh János alkotása). Külön figyelmet érdemelnek a köznyelv által csak "csipkeháznak" nevezett épületegyüttes (Vadász György tervei alapján épültek) sajátos építészeti megoldásai. A két "csipkeház" közötti téren, a Dísz téren áll egy szökőkút (Szabolcs Péter és Pelényi Gyula alkotása) amely tulipánmotívuma arra utal, hogy Zalaegerszeget gyakran nevezték a virágok városának. Vele szemben a városháza, előtte Zrínyi Miklósnak, a költőnek és hadvezérnek 1989-ben felállított lovas szobra (Tóth Béla). A városháza mögött találjuk a Városi Hangverseny- és Kiállítótermet, ami 1904-ben épült zsinagógának.

A Dísz tér másik oldalán érjük el a Hevesi Sándor Színházat. (A nagykanizsai születésű Hevesi Sándor a magyar színházművészet egyik megújítója volt századunk első felében.) Az utca végén Csány Lászlónak, a reformkor zalai politikusának, későbbi miniszternek és a szabadságharc vértanújának szobra áll, mögötte az evangélikus templom. Nem messze tőle nyugati irányban a Göcsej felé vezető úton találjuk az 1942-ben épített magyaros stílusú református templomot és egy 18. századi kálvária kápolnát. A város közepén lévő parkban állították fel 1997-ben IV. Béla szobrát.

A város két legtöbbet látogatott szabadtéri múzeuma a Göcseji Falumúzeum és a Magyar Olajipari Múzeum egymás mellett helyezkednek el. A Göcseji Falumúzeumba a régi kishemesi kúriák formáját idéző fogadóépületen keresztül lehet bejutni. A falumúzeum a Zala folyó holt ágánál, egy vízimalom mellett létesült. Falán emléktábla idézi Göcsej kutatóit. Az 1968-ban megnyílt múzeumban 40 épületet láthat az idelátogató, eredeti helyén egyedül a vízimalom van, a többi úgy hozták ide eredeti helyéről. Található itt kovácsműhely, fa harangláb, boronafalú ház, hegyi pince, minden, ami e néprajzi táj anyagi kultúrájának emléket tud állítani az utókor számára. A falumúzeum mellett az 1969-ben megnyílt olajipari múzeum látogatható. A múzeum rengeteg műszaki-technikai eszközzel állít méltó emléket a magyar szénhidrogén kutatásnak és kitermelésnek. A kiemelkedő kutatók mellszobrai is láthatók egy szoborparkban, de megtekinthetők itt az iparág emlékeztető katasztrófáinak mementói is.

Zalaegerszeg Megyei Jogú Város közgyűlésének 22/2003. (VII. 11.) sz. rendelettel módosított 11/2002. (V. 17.) önkormányzati rendelete szabályozza az épített környezet helyi védelmével kapcsolatos teendőket. Az épített környezet védelméről szóló rendelet az alábbi védelmi kategóriákat tartalmazza:

- Védett település szerkezet: utcahálózat, telekszerkezet, beépítési mód és építési vonal
- Védett településkép: az épített és táji környezet együttese, épülethomlokzatok, sziluettek, műtárgyak, közterületi bútorzat, stb.
- Védett településkarakter: a településszerkezet, a településkép elmeinek, formáinak, anyagainak, színvilágának együttese
- Védett épület, építmény: épület, műtárgy, amely a hagyományos településkép megőrzése céljából, továbbá építészeti, településtörténeti, helytörténeti, régészeti, művészettörténeti, vagy műszaki-ipari-agrár szempontból jelentős alkotás
- Védett épületrész: épületrész, épülettömeg, amely egészében nem védett építménye, építményben helyezkedik el.

Zalaegerszeg védett épített környezeti elemét a 11/2002. (V.17.) sz. önkormányzati rendelet melléklete rögzíti.

Lakásállomány

A zalaegerszegi lakásállomány az elmúlt 15 év alatt 14 %-kal bővült, a kilencvenes évek visszaesését követően az ezredfordulótól emelkedett jelentősen az új lakásépítések száma. Az egy lakásra jutó lakosok száma – a demográfiai stagnálás miatt – az időszakban folyamatosan csökkent. Az épített

lakások átlagos alapterülete hektikusan változott a vizsgált időszakban, az utóbbi évek adatai csökkenő átlagos alapterületeket mutatnak. Ennek oka a tömörszerű lakásépítések számának növekedése.

A legutóbbi népszámlálás adatai szerint a lakott lakások aránya Zalaegerszegen 96 %. A lakott lakások 18 %-a a belvárosban, 17,6 %-a a hagyományos beépítésű lakóterületeken, 41 %-a lakótelepeken, 17 %-a kertvárosias lakóövezetekben található. Az utóbbi évek építkezései nagyságrendekkel nem változtatták meg ezt az arányt.

Az elmúlt másfél évtized során a legjelentősebb változás a lakások tulajdonviszonyait érintette. Amíg 1990-ben a lakásállomány közel 20 %-a volt önkormányzati tulajdonban, ez az arány 2001-re 3 %-ra csökkent. Az önkormányzat tulajdonában 2006. évvégén 1012 bérlakás volt, amely a teljes lakásállomány 4,1 %-a. Az önkormányzati lakások közül 471 egyszobás, 169 másfélszobás, 314 kétszobás, 30 kettő és félszobás, 25 háromszobás, és 3 háromszobásnál több szobás. Az önkormányzati bérlakások közül 552 összkomfortos, 332 komfortos, 9 félkomfortos és 119 komfort nélküli, vagy szükséglakás.

A zalaegerszegi lakásállomány életkoráról szintén a 2001-es népszámlálás alapján kaphatunk képet.

16. sz. táblázat

Városrész, funkció	1945 előtt	1945- 1959	1960- 0969	1970- 0979	1980- 1989	1990- 2001	Összes lakás
		között épült					
Belváros	440	394	864	1262	728	324	4012
Hagyományos beépítésű belső lakóterület	445	486	673	601	1404	299	3908
Lakótelep	12	147	2333	3881	2191	571	9135
Kertvárosias lakóövezet	254	424	747	893	1070	460	3848
Falusias jellegű lakóövezet	67	87	107	114	105	72	552
Üdülőövezet	0	0	0		0	0	0
Ipari, üzemi terület	22	20	32	106	26	10	216
Egyéb övezet	46	20	48	118	199	112	543
Összesen	1286	1578	4804	6975	5723	1848	22214

Forrás: KSH 2001. népszámlálás

A lakások alig 6 %-a épült a II. világháború előtt, a lakások túlnyomó többsége, közel 80 %-a pedig 1960-1989 között épült.

A zalaegerszegi lakóházak 87,5 %-a (7.390 épület) a 2001-es népszámlálás adatai szerint földszintes, a városban tehát ez az uralkodó típus. Ugyanakkor a lakótelepi „magasházak” következtében a háztartások közel 60 %-a emeletes házban lévő társasházi lakásban él.

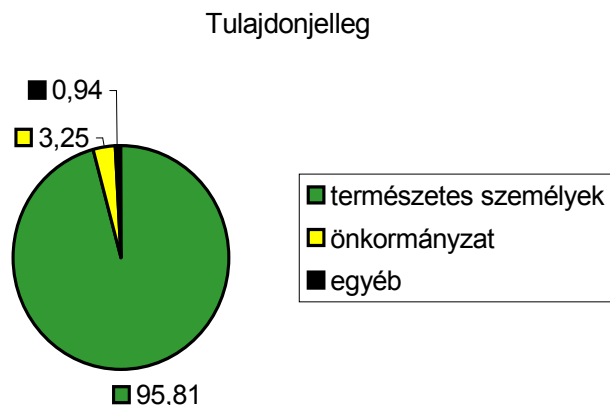
A városban domináns a családi ház építése, ugyanakkor az utóbbi időben jelentősen megnőtt a vállalkozói lakásépítések száma is.

A lakások építési ideje szerint jelenleg kedvező összetételű a lakásállomány. Az 1960 előtti épületekben a lakások mintegy 10 %-a van, a belterületen folyamatosan csökken a számuk a korszerűsítések, átépítések, bontások és új építkezések miatt. A zalaegerszegi lakások kb. 60 %-a 1970 és 1989 között épült.

A lakások átlagos nagysága országos szinten a KSH adatai szerint 72 m². Zalaegerszegen az átlagos lakásnagyság 70 m², tehát valamivel elmarad az országos mutatóktól. A legkisebb lakás 19 m², a legnagyobb 300 m²-es, ami a lakásnagyságokban is jelentős különbségek meglétét mutatja.

A laksűrűség jól jellemzi a lakások zsúfoltságát, célszerű mutató annak érzékeltetésére, hogy megfelelő élettér áll-e családtagok, a háztartásban élő személyek rendelkezésére a városban, az országban kialakult normák szerint, vagy kénytelenek ettől kisebb lakásban élni. A laksűrűség Zalaegerszegen átlagban 25 m²/fő. Természetesen nagy a szóródás, vannak olyan személyek, akiknek 4, és vannak

akiknek 150,2 lakás alapterület jut. A társasházi lakások 51 %-ában 10-19 m² jut egy személyre, 30 %-ában 20-29 m². A családi házakban viszont csak 17 %-ban 10-19 m², 33,5 %-ban 20-29 m², 49,5 %-ban pedig ennél több az egy főre jutó lakrész.

13. ábra: Tulajdonjellel

Rendszerváltás óta a legnagyobb változás a lakások tulajdonviszonyaiban következett be. ~17%-kal csökkent az önkormányzati tulajdonú lakások száma, alig haladja meg a 3%-ot. Természetes személyek tulajdonában van a lakások közel 96%-a.

Ez a tény az, amiben Magyarország lényegesen eltér az európai átlagtól. Ott megszokott az is, ha valaki bérlakásban él. Könnyebb a lakóhely-, ezzel együtt a munkahelyváltás is. Ha Zalaegerszeg könnyebbé teszi a lakáshoz jutást a fiataloknak, nagyobb eséllyel tudja megtartani őket.

Települési infrastruktúra ellátottság

Zalaegerszeg város **ivóvízellátása** a Zalaegerszeg és térsége regionális Vízműről történik, melynek üzemeltetője az Észak-zalai Víz- Csatornamű és Fürdő Vállalat. Mértékadó kapacitása 28.500 m³/nap, a szolgáltatott vízmennyiség napi csúcs értéke 24.247 m³. Zalaegerszeg város 92 %-os ivóvíz ellátottsága mellett a vízkitermelés üzemmenete folyamatos.

A város vízellátását a Keleti- és Nyugati víznyerő területről jelenleg összesen 33 fúrt kút biztosítja, melyek a 16-160 m közötti vízáadó rétegeket csapolják meg búvárszivattyúkkal. A Keleti vízbázis területéről kitermelt víz esetében – annak vas-, mangán- és gáztartalma miatt – vízkezelésre van szükség, míg a Nyugati vízbázis tekintetében az egyes kutak vizének megfelelő arányú keverése esetén vízkezelés nélkül is biztosítható megfelelő ivóvízminőség.

Az ivóvíz vezetékhálózat hossza több mint 220 km, anyaga 69 %-ban azbesztcement cső, amely sérülékeny és elöregedett, mivel nagyobb részük 25 évnél idősebb. A hálózat többi része, 28 %-a műanyagcső, valamint 3 %-a acél- és öntöttvas cső.

A megyeszékhely **szennyvizeinek elvezetését** és tisztítását a Zalaegerszeg és térsége regionális szennyvízrendszeren és szennyvíztisztító telepen végzik. A város szennyvízcsatornázása a II. világháború után kezdődött és a mai napig tart. Elválasztó rendszerű, többségében gravitációs üzemű szennyvízcsatorna hálózatok épültek, melynek hossza a városban 134,1 km, a kapcsolódó településeken pedig 76,6 km.

A város csatornázottságának mértéke 85,9 %, a csatornarakötés aránya pedig 83,7 %. A város lakosságának közel 72 %-a vezeti csatornahálózaton keresztül a szennyvíztisztítóba szennyvizét. A volt zártkerti településrészekben a vízhálózat kiépített, a csatornahálózatot azonban még csak részben készült el. A közcsonnával ellátatlan területeken, az ivóvíz bekötéses vízellátással ellátott lakások

csatornapótló, helyi egyedi szennyvízgyűjtő medencékbe, többnyire szikkasztó műtárgyakba helyezik el szennyvizüket, mellyel egyaránt jelentősen szennyezik a talajt, a talajvizet és a mélyebben lévő rétegvizeket is.

A szennyvízhálózat állapota megfelelő, annak ellenére, hogy a rendszerben az azbesztcement csövek részaránya 27%. A dinamikus terhelésnek kitett, rideg csőanyagoknál jellemző a repedéses meghibásodás, ezen túl tokos csökötéseknel a tömítetlenség, ami a talajvízállástól függően exfiltrációs vagy infiltrációs szivárgási problémát okoz. Amíg utóbbi folyamat során „csupán” a tisztítandó szennyvízmennyiség növekszik, valamint a rendszerbe kerülő idegen anyagok okozhatnak problémát a szennyvíztisztító működésében, addig előbbi nagy környezeti kockázattal jár, ezért megelőzésére külön gondot kell fordítani.

Az 1983-ban létesült szennyvíztisztító telep 20.000 m³/d kapacitású mechanikai tisztítással és 10.000 m³/d biológiai tisztítással, iszapkezeléssel működik. A biológiai tisztítás során keletkező fölösiszap víztartalmának csökkentése céljából gépi iszap-víztelenítést végeznek, így stabilizálatlan iszapot kell elhelyezni mezőgazdasági területen, mely talajjavító hatása miatt kedvező, ám szaghatása miatt egyre nagyobb problémát jelent. A kihelyezés módja szakaszos, beszántásos elhelyezés. A keletkező szennyvíz-iszap egy részét Pózva külterületén két földmedencében helyezik el, melyek agyaggal 0,5 m vastagságban szigeteltek és kerítéssel körülzártak, valamint önállóan tölthetők a töltő műtárgyon keresztül. A keletkező kommunális szennyvíziszap teljes mennyisége hasznosításra kerül.

A telep tisztított szennyvizének befogadója a Zala folyó, amely I. vízminőség védelmi kategóriába tartozik. Mivel a folyó a Balatonba torkollik, ezért a minél tejesebb körű szennyvíztisztítás nemcsak a város, hanem a „magyar tenger” térségének környezetét is érzékenyen érinti. A szennyvíztisztító telepen jelenleg szippantott szennyvizet nem fogadnak, ennek elhelyezése a Kispáli térségében működő barázda teknős kialakítású területen történik.

Zalaegerszegen az elmúlt évek adatai alapján a szennyvízhányad közel 85%, azaz a felhasznált ivóvizek 85 %-a kerül vissza szennyvíz formájában a tisztítóba.

A szennyvízcsatornára csatlakozó egyes ipari tevékenységet folytató vállalatok szennyvíz előtisztítóval rendelkeznek és csak ez után engedik szennyvizeit a csatornahálózatba, melynek mennyisége hozzávetőleg a teljes mennyiség harmadára tehető. A rendszeres ellenőrzések és az önkontroll is megerősítik, hogy mindegyik ipari üzem előtisztítója megfelel a jelenleg érvényes magyar előírásoknak, ugyanakkor időszakosan előfordulhatnak nagyobb szennyezőanyag tartalmú kibocsátások, melyek általában technológiai fegyelmezetlenségből adódnak.

Zalaegerszeg város **belső közúthálózata** a hálózati elemek áteresztőképességére vonatkozóan alapvetően két csoportra osztható: a belvárosi hálózatra, amelyet történetileg kialakult szűkösség jellemez, valamint a város XX. századi fejlődése nyomán létrejött belvároson kívüli hálózati elemekre, amelyek kapacitása alapvetően megfelelő.

A városon átmenő forgalmat az 1970-es évektől három szakaszban átadott keleti és északi elkerülő utak csak részben tudják levezetni. Forgalommentes övezetekről két kisebb belvárosi területen beszélhetünk. A hálózati elemek áteresztőképessége a belvároson átvezető észak-déli és kelet-nyugati irányokban is szűkös.

A városi úthálózat minőségére vonatkozóan nem készült részletes felmérés, azonban a lakossági és vállalkozói észrevételek alapján kijelenthető, hogy az úthálózat jelentős részét felújítási igény terheli. Megjegyezhető, hogy az útfelújítások célszerűen a közművek felújítását követik.

A zalaegerszegi úthálózat teljes hossza 2004-ben 505 kilométer, melyből 192 km a kiépítetlen és 313 km a kiépített úthálózat hossza. Az úthálózat teljes hosszából 212 km a belterületi és 293 km a külterületi utak hossza. Az úthálózat döntően szilárdburkolatú.

Az elmúlt tíz év alatt az egy kilométer belterületi úthálózatra jutó gépjárművek száma mintegy 25 százalékkal emelkedett, amely a forgalomterhelésnek csak az egyik fontos összetevője. A másik a környező településekről a városi munkahelyekre irányuló forgalom.

A 2004. novemberében, a belvárosban végzett forgalomszámlálás alapján az alábbi forgalomterhelési adatokat mérték a szakemberek a belvárosban.

17. sz. táblázat

Utcanév	Megengedett forgalomnagyság (E/h)		Jelenlegi legnagyobb forgalomnagyság (E/h)
	Megfelelő	Eltűrhető	
Balatoni út – Rákóczi utca	1200/sáv	1600/sáv	2350/4sáv
Kosztolányi D. utca	1200/sáv	1600/sáv	1092/2sáv
Göcseji út	1200/sáv	1660/sáv	1531/4sáv
Kossuth L. utca	900/sáv	1300/sáv	1326/2sáv
Mártírok útja	1000/2irány	1200/2irány	967/2irány
Ady E. (1.ir./2.ir.)	500/700	800/1000	461/334
Bíró M. u.	800/2irány	1000/2irány	650/2irány
Berzsenyi u.(1.ir./2.ir.)	500/700	800/1000	327/821
Kisfaludy u.	800/2irány	1000/2irány	572/2irány
Petőfi u.	800/2irány	1000/2irány	604/2irány

Megjegyzés: E/h=egységjármű óránként

Forrás: A Kossuth Lajos utca átépítésének megvalósíthatósági tanulmánya (2005) Jel-Köz Mérnöki Iroda

A táblázatból kitűnik, hogy jelenleg a Mártírok útja, illetve az Ady utca forgalma közelíti leginkább a szakemberek által még megfelelőnek ítélt forgalomnagyságot.

A járdák hossza Zalaegerszegen meghaladja a 220 kilométert.

A kerékpárutak hossza mindösszesen 6,5 kilométer. Jelenleg a belváros nem, vagy nagyon nehezen kerékpározható, amin a jövőbeli felújítások során változtatni szükséges. A jelenlegi átmenő forgalom és a gyalogos forgalom mellett azonban sem a Kossuth Lajos, sem a Kosztolányi utcák biztonságosan nem kerékpározhatóak. A településrészek közötti kerékpárforgalom a járdák igénybe vétele mellett zajlik, mivel az úthálózat szinte minden főbb összekötő szakasz tekintetében túl magas, a kiépített infrastruktúra pedig a szükségesnél kisebb kapacitású. Zalaegerszeg domborzati viszonyai mellett a kerékpáros közlekedés kevésbé terjedhet el, mint az ilyen szempontból kedvezőbb, sík fekvésű városokban, ám így is jelentős lehetőségek vannak ezen, környezetbarát, fenntartható közlekedési ág fejlesztésében. A jövőbeli fejlesztések során a kerékpáros infrastruktúra fejlesztését önálló szempontjaként szükséges érvényesíteni annál is inkább, mert nem csak a hivatásforgalmi, hanem idegenforgalmi jelentősége is egyre növekszik, és mert ez utóbbi lehetőségre Zalaegerszeg agglomerációjának egyre nagyobb részén rá kívánnak építeni.

18. sz. táblázat

Út-, járda és kerékpárút fejlesztésre és felújításra fordított önkormányzati források (eFt)							
1995	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
10 533	44 536	172 551	72 334	184 286	256 869	187 641	374 930

Forrás: Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Önkormányzatának éves beszámolója 1998-2004.

Az önkormányzat út-, járda és kerékpárút fejlesztésekre az elmúlt évben közel 375 millió forintot fordított. A jövőben a belvárosi útfejlesztések során – amennyiben ez reális lehetőségként felmerül

(tehát belső elkerülő utak mellé nem feltétlenül) – legalább a költségeket nem, vagy csak minimális mértékben növelő kerékpársávok kijelölésére szükséges lenne törekedni.

19. sz. táblázat

Lakásállomány	2006	25 103
Lakásállomány (lakás+lakott üdülő)	2001	23 055
Épített lakások száma (üdülők nélkül)	2006	369
Megszűnt lakások száma	2006	30
Alacsony komfort fokozatú lakott lakások aránya (félkomfortos, komfort nélküli, szükséglakás)	2001	5,9%

III.7. Közzolgáltatások

Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Önkormányzatának a fejlesztési mozgásterét meghatározó részben a közzolgáltatások biztosítása, illetve ezen keresztül a társadalmi és a gazdasági struktúrák működőképességének fenntartása adja.

A termelő infrastruktúrák kiépítése, ezek működtetése nélkülözhetetlen feltétele mind a lakossági, mind a gazdasági szereplőknek, amik nélkül az alapvető egészségügyi, kulturális, gazdasági, környezeti létfeltételek biztosítása is lehetetlen lenne. A társadalmi szolgáltatások biztosítása teszi lehetővé, hogy a társadalom egészségének működőképességét biztosító tudás jelen lehessen, ennek köszönhető a társadalmi béke, a mind szélesebb rétegek számára nyújtott szociális biztonság, kiegyenlítés, amelyek nélkül a belső feszültségek nem tennék lehetővé a társadalom normális működését.

Oktatás-nevelés

Zalaegerszegen 41 oktatási-nevelési intézmény van, ha a tagintézményeket is külön számoljuk (külön helyen működnek, tehát a szülők és gyermekek számára külön intézményként jelennek meg). Ebből 3 kollégium és 3 alapfokú művészetoktatási intézmény. Valójában az önálló intézmények száma 22, ebből városi fenntartású 20.

A városi fenntartású közoktatási rendszerben a tankötelezettség teljesítését nyújtó intézményekben 15481 gyermek, tanuló van, ebből hátrányos helyzetű 1445 fő (9,3 %), halmozottan hátrányos helyzetű 105 fő (0,6 %), sajátos nevelési igényű 508 fő (3,2 %).

A nevelési-oktatási intézményekben 1170,3 álláshelyen dolgoznak a diplomás pedagógusok (óvodákban 156, iskolákban 1014,3.), emellett a nem pedagógus szakalkalmazotti és a technikai álláshelyek száma további 522 (óvodákban 105,5, iskolákban 416,5).

Ez azt jelenti, hogy az intézményhálózatban 1692,3 álláshelyen dolgoznak, s a gyermekekkel együtt több mint 17.000 ember tölti mindennapjait az intézményekben az oktatási-nevelési év során. A fenntartó feladata és felelőssége tehát nagy, amit igazán az tesz teljessé, hogy ezekben az intézményekben alapozódik meg, dől el városunk, régióink, tágabb értelemben Magyarország jövőjének a sorsa.

A közoktatási intézmények (óvoda, általános iskola, középiskola) épületei az építés évétől függően más-más műszaki állapotúak. A legidősebb épületek az 1890-es években épültek (Ady u. Óvoda, Öveges ÁMK Óvodája, Zrínyi Gimnázium), míg az intézmények többségének építési éve – a

demográfiai csúcspont miatt – az 1960-as és 1970-es évek közé esik. A város legfiatalabb intézménye az 1986-ban épült Apáczai Csere János ÁMK épülete.

A legtöbb épület előregedett, felújításra szorul, melyek rekonstrukcióját a fenntartó önkormányzat lehetőségeihez mérten folyamatosan igyekszik elvégezni. A fenntartó anyagi lehetőségeinek függvényében ütemezi az intézmények folyamatos korszerűsítését. A munkálatok elvégzése során maximálisan figyelembe veszi a hatályos jogszabályi előírásokat (tornaszoba, orvosi szoba, logopédiai foglalkoztató, nyelvi- és informatikai termek stb.).

Az önkormányzat megfontolt fejlesztések keretében végezte el több intézmény akadálymentesítését, így az óvodától a középiskoláig, ide értve a kollégiumot is, biztosított a fogyatékos gyermekek, tanulók akadálymentes közlekedése.

A nevelést, oktatást segítő tárgyi eszközök ellátottsága megfelelő, a fenntartó folyamatosan törekszik a tárgyi eszközök ellátottságának javítására. A tárgyi eszközök közül a legnagyobb probléma az intézményi bútorokkal van, hiszen ezeknek egy nagy része elavult, nem felel meg a gyermekek, tanulók életkori sajátosságainak.

Az intézmények számítástechnikai eszközökkel jól felszereltek, rendelkeznek modern gépekkel (multimédiás, internet hozzáférés), melyek minden tanuló számára tanórán és megfelelő keretek között, tanórán kívül is hozzáférhetőek.

A városban működő 4 ÁMK közül háromban nyilvános könyvtár (Apáczai, Izsák, Keresztury) működik, 2 közülük iskolai könyvtárként (Apáczai, Keresztury) is funkcionál. Az ÁMK-k könyvtárai a hagyományos kölcsönzési ellátás mellett a városban élő óvodásoknak, általános iskolásoknak, középiskolásoknak célorientált foglalkozásokat is biztosítanak. Ezek az intézmények a könyvtári ellátás mellett közművelődési tevékenységet is folytatnak, melynek keretében számos, már hagyománnyá vált rendezvényt bonyolítanak le a városrészek lakóinak, több civilszervezetnek (nyugdíjas klub, sportcsoport stb.) adnak teret, és tanfolyamokat, ismeretterjesztő előadásokat szerveznek.

4 integrált **óvodában** 12 tagóvoda + 2 feladatellátási helyen egy-egy kihelyezett óvodai csoport működik (tagóvodák száma: 3+4+3+2), emellett 2 óvoda ÁMK-khoz tartozóan fogadja a gyermekeket, ez 16 városi fenntartású óvodát jelent, amit kiegészít az alapítványi működtetésű Szent Család Óvoda, így a városban összesen 17 óvoda között választhatnak a szülők.

Az óvodákba járó gyermekek száma 1748: városi fenntartásban üzemelő 70 csoportban 1665+ az alapítványi óvoda 3 csoportjában 83 óvodás.

A 2007/2008. nevelési évben a kis csoportos gyermekek aránya a korábbi évekhez viszonyítva stagnál, számuk 501 fő: 472 gyermek a városi fenntartású óvodákban + 29 óvodás a Szent Család Óvodában.

A 2007/2008. nevelési évben a zalaegerszegi óvodákban a más településről bejáró gyermekek száma 140 fő, ami az összes gyermeklétszám 8 %-a. Az SNI-s gyermek száma 23 fő, ami az összes gyermeklétszám 1,3 %-a. A hátrányos helyzetű gyermekek száma 199 fő, ami az összes gyermeklétszám 11,3 %-a. A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek száma 3 fő, ami az összes gyermeklétszám 0,17 %-a. Az ingyenesen étkező gyermekek száma 202 fő, ami az összes gyermeklétszám 11,5 %-a.

9 városi fenntartású **általános iskolában**, 173 osztályban 4087 tanuló folytatja tanulmányait. Emellett működik speciális intézményként a szintén városi fenntartású Béke ligeti Iskola, amely fogyatékos gyermekek számára biztosítja az alapfokú tanulmányok folytatását, valamint a nem városi fenntartású Mindszenty József Iskola, amelybe a keresztény értékrendek alapján élő és nevelni kívánó szülők írathatják be gyermekeiket. Így összesen 11 (10+1) általános iskola működik a városban, ahol összesen 4587 fő tanul.

A 2007/2008. tanévben a zalaegerszegi általános iskolákban a más településről bejáró tanulók száma 711 fő, ami az összes tanulólétszám 15,9 %-a. Az SNI-s tanulók száma 362 fő, ami az összes tanulólétszám 7,8 %-a. A hátrányos helyzetű tanulók száma 656 fő, ami az összes tanulólétszám 14,3

%-a. A halmozottan hátrányos tanulók száma 32 fő, ami az összes tanulólétszám 0,7 %-a. Az ingyenesen étkező tanulók száma 265 fő, ami az összes gyermeklétszám 5,7 %-a.

A 2007/2008. tanévben a 9 általános iskolában 19 osztályban 484 első osztályos tanuló kezdte meg általános iskolai tanulmányait, emellett a Béke ligeti Általános Iskola 1 csoportjában 6, illetve a Mindszenty Általános Iskola első évfolyamán a 2 osztályban 52 első osztályos tanuló, ez összesen 542 első osztályos tanuló jelent 22 osztályban.

A tanulók száma az elmúlt években folyamatosan csökkent és ez várhatóan a következő években is folytatódni fog, amely különös tekintettel a felső tagozatos osztályokat érinti.

Zalaegerszegen városi fenntartásban 10 **középiskola** működik, illetve még további 1 intézményben folyik középfokú oktatás is (az Ady iskolában), emellett speciális szakképzési lehetőséget kínál fogyatékos gyermekek számára a Béke ligeti Iskola, így a szülők és a tanulók 12 város által működtetett középfokú intézmény közül választhatnak. Emellett még a nem városi fenntartású Mindszenty Gimnáziumban folyik középfokú oktatás.

A középiskolákban nappali tagozaton tanuló diákok száma 7275 fő. Ennek a létszámnak közel 60 % nem zalaegerszegi.

Városi fenntartásban 3 kollégium működik négy feladatellátási helyen jogi szempontból a Városi Középiskolai Kollégium keretében. Negyedik kollégiumként a Mindszenty Iskola kollégiuma is várja a diákokat. A 2007/2008. tanévben a városi fenntartású középiskolákban, a Béke ligeti Iskola kivételével a más településről bejáró tanulók száma 3109 fő, ami az összes tanulólétszám 44,1 %-a. Az SNI-s tanulók száma 124 fő, ami az összes tanulólétszám 1,7 %-a. A hátrányos helyzetű tanulók száma 590 fő, ami az összes tanulólétszám 8,3 %-a. A halmozottan hátrányos tanulók száma 70 fő, ami az összes tanulólétszám 0,9 %-a.

20. sz. táblázat

OM azonosító	intézmény neve	tanulólétszám az intézményben					tanulólétszám az iskolában az osztályszervezés módja szerint					Gyógypedagógiai tagozat		
		tanulólétszám az intézményben				Normál (általános) tanterv				Emelt szintű oktatás és/vagy két tanítási nyelvű iskolai oktatás				
		Összesen	HHH	SNI	SNI	Összesen	HHH	SNI	Összesen	HHH	SNI		Összesen	HHH
37641	Ady Endre Ált.Iskola,Gimnázium és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény	885	3	19		885	3	19						
37524	Apáczai Csere János Általános Művelődési Központ	386	17	23		386	17	23						
38579	Béke Ligeti Általános Iskola, Speciális Szakiskola és EGYMI	222	18	222										18
37344	Belvárosi I. számú Integrált Óvoda	407	1	3										
37355	BELVÁROSI II. SZ. INTEGRÁLT ÓVODA	389	1	3										
37523	Belvárosi Általános Iskola	1022	n.a.	49		838	n.a.	42	184	n.a.	7			
37647	Csány László Közgazdasági Szakközépiskola	619	2	0		84	0	0	535	2	0			
37671	Deák Ferenc és Széchenyi István Szakközép- és Szakiskola	1250	3	43		1250	3	43						
37650	Ganz Ábrahám és Munkácsy Mihály Szakközépiskola és Szakiskola	1766	n.a.	29		1766	n.a.	29						
37516	Izsák Imre Általános Művelődési Központ Óvoda	48	0	1										
37516	Izsák Imre Általános Művelődési Központ Ált. iskola	189	4	19		189	4	19						
37521	Kertvárosi Általános Iskola	1017	13	45		690	12	43	327	1	2			
37346	Kertvárosi Integrált Óvoda	338	0	3										
37630	Kölcsey Ferenc Gimnázium	828	4	1		133	1	0	695	3	1			
37518	Landorhegyi és Pais Dezső Általános Iskola, Sportiskola	908	8	64		363	8	60	545	0	4			
37357	Landorhegyi Integrált Óvoda	393	1	9										
37526	Mindszenty József Általános Iskola, Gimnázium és Kollégium	611	5	16		440	5	14	171	0	2			

37515	Öveges József Általános Művelődési Központ Óvoda	90	0	4															
37515	Öveges József Általános Művelődési Központ Ált. iskola	333	0	27	285	0	27	48	0	0									
37663	Páterdombi Szakképző Iskola	1292	37	26	1219	37	26	73	0	0									
37362	Szent Család Óvoda	93	0	0															
37632	Zrínyi Miklós Gimnázium	596	6	0	324	6	0	272	0	0									

A városban hagyományai vannak a **felnőttoktatásnak**. Az elmúlt időszakra az volt a jellemző, hogy az általános műveltség területén a képzés volumene lényegesen nem változott, ugyanakkor a szakmai képzések területén az OKJ bevezetésével lényegesen visszaszorult a szakképző intézményekben az iskolarendszerű szakoktatás. A törvényi módosítások eredményeként a szakképző iskolák a szakképzési törvényben megfogalmazottak szerint szervezhetnek szakmai képzéseket. Az iskolák törekednek a munkaerő-piaci igényeknek megfelelő szakmai képzések megszervezésére. Az oktatást több esetben a Megyei Munkaügyi Központ megbízása alapján szervezik meg, illetve látják el. Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Önkormányzata az esélyegyenlőség biztosítása érdekében lehetőséget biztosít az alapfokú végzettség megszerzésére is felnőttképzés keretében. Középiskolai felnőttoktatásban 500 fő vett részt 2004-ben.

Egészségügy

A jó egészség elsősorban nem az egészségügyi ellátás minőségén múlik. Az egészségügyi ellátás csupán 11 %-ban befolyásolja az egészségi állapotot. Az egészségügy fő feladata a gyógyítás, de nem elhanyagolható a megelőzésben és rehabilitációban, az egészségfejlesztésben végzett szerepe sem. Az alábbiakban a zalaegerszegi egészségügyi ellátórendszer sajátosságait mutatjuk be.

Az egészségügyi ellátás intézményei, szolgáltatásai

A város egészségügyi alapellátásának szervezését az Egészségügyi Alapellátási Intézmény végzi. Az önkormányzat a feladatkörébe tartozó egészségügyi alapellátások teljes körűen ellátottak. A szakellátásokhoz valamint a fekvőbeteg-ellátáshoz való hozzáférés a Zala Megyei Kórház keretében biztosított.

A háziorvosok személyes és folyamatos ellátást nyújtanak a város lakosai számára az egészségi állapot megőrzése, a betegségek megelőzése és gyógyítása céljából.

Jelenleg a felnőtt lakosság alapellátását 21 db rendelőben 22 (felnőtt) háziorvosi praxis látja el. A házi gyermekorvosi ellátást 12 db rendelőben 12 praxis végzi.

A gyógyító, megelőző alapellátás keretében a háziorvosok feladatkörébe tartozik az egészséges lakosság részére nyújtott tanácsadás és szűrés, a betegek vizsgálata, gyógykezelése, az egészségi állapotának ellenőrzése, az orvosi rehabilitáció, illetve szükség esetén a beteg szakorvosi vagy fekvőbeteg gyógyintézeti vizsgálatra, kezelésre való utalása.

Valamennyi háziorvosi körzet szakképzett orvossal betöltött. Egy gyermekorvosi körzet ellátása hosszabb ideje helyettesítéssel ellátott. A funkcionális privatizáció teljes körű, a háziorvosok valamennyien vállalkozási formában látják el tevékenységüket.

A háziorvosok számára az önkormányzat saját tulajdonú ingatlanában, térítésmentesen biztosítja az egészségügyi ellátáshoz szükséges helyiségeket, illetve jelenleg háziorvosi körzet működik bérelt helyiségben.

Az egészségügyi alapellátás középtávú fejlesztési programjának központi eleme volt az egy-munkahelyes rendelők kialakítása. Ennek keretében az idei esztendőben átadásra került egy házi gyermekorvosi rendelő a Kertvárosban, valamint a Köztársaság u. 55. szám alatt elkészült további 2 felnőtt háziorvosi rendelő. Elkészültek továbbá a még hiányzó egyetlen - a landorhegyi volt posta épületében kialakításra kerülő - rendelő tervei is.

Amennyiben a landorhegyi városrészben a még hiányzó rendelő kialakításra kerül, abban az esetben az „egy orvos – egy rendelő” program befejeződhet. Ezt követően szükségesnek tartjuk a „rég

háziiorvosi rendelők – ütemezett, programszerű – felújítását. Ennek érdekében kidolgoztuk a felnőtt és gyermekorvosi rendelők felújításának középtávú ütemtervét.

A fogorvosi alapellátás keretében a fogorvos feladata a fog- és szájbetegségek vizsgálata, kezelése, gondozása, valamint a sürgősségi ellátás. Az iskolai fogorvosok koordinálják, végzik a fogászati prevenciós munkát

Városunkban a fogászati ellátás teljes körűen privatizált, ami azt jelenti, hogy a fogorvosok saját tulajdonú rendelőkben, saját eszközeikkel – az önkormányzattal kötött területi ellátási szerződés alapján - látják el feladataikat.

Jelenleg a felnőtt lakosság alapellátását 15 vegyes fogorvosi praxis, míg a gyermekek ellátását 9 iskolafogászati praxis végzi

A városban az alapellátási ügyelet működési ideje a háziiorvosi rendelésen kívül eső időszak. Az ügyeleti szolgálatot a háziiorvos az Önkormányzat által kijelölt rendelőben (Botfy u. 1.) látja el, beosztástól függően az alábbi időben:

- munkanapokon: délután: 16.00 órától
 reggel: 08.00 óráig
- hétvégenként:
 szombat reggel 08.00 órától
 hétfő reggel 08.00 óráig
- egyéb munkaszüneti napokon:
 a munkaszüneti napot megelőző nap 16.00 órától
 a munkaszüneti napot követő nap 08.00 óráig.

Munkanapokon a 16 órás ügyeleti idő egy 4 órás (16.00 órától 20.00 óráig tartó) és egy 12 órás (20.00 órától a következő naptári nap reggel 08.00 óráig tartó) ügyeleti időszakból áll.

Hétvégenként a 24 órás ügyeleti idő két 12 órás – 08.00 órától 20.00 óráig és 20.00 órától következő naptári nap reggel 08.00 óráig terjedő - ügyeleti időszakból áll.

Az ügyeleti ellátás minőségének fejlesztése érdekében 2005-ban az önkormányzat új ügyeleti gépkocsi beszerzés céljára pályázatot nyújtott be az Egészségügyi Minisztériumhoz. A pályázat sikeresnek bizonyult ennek keretében 2006-ban 2.200 eFt összegű támogatást kaptunk, amelyhez az önkormányzat 2.600 eFt önrészt biztosított, így sor kerülhetett a szakmailag korszerű gépkocsi beszerzésére.

Az önkormányzat a háziiorvosi ügyeleti ellátás e rendszerben történő működtetésével az egészségügyi tevékenység végzésének egyes kérdéseiről szóló 2003. évi LXXXIV törvény [a továbbiakban: jogállási törvény] mind a munkaidőre, mind a pihenőidőre vonatkozó szabályozásának is megfelel. Az ügyeleti ellátás ilyen formában történő megszervezése országos szinten is modellértékűnek tekinthető.

A fogorvosi ügyelet időtartama napi 6 óra, a rendelési idő hétközben naponta 20 órától kezdődően 02.00-ig, szombat, vasárnap és ünnepnapokon 07 órától kezdődően 13.00 óráig tart.

Az iskola-egészségügyi ellátás feladata a 3 – 18 éves korosztály, valamint 18 év feletti középfokú nappali rendszerű iskolai oktatásban résztvevők preventív ellátása. Az ellátásban főállásban jelenleg 4 orvos, 10 védőnő, valamint 3 asszisztens dolgozik. Az óvodás és általános iskolás gyermekek iskola-egészségügyi ellátása a háziiorvosok és a területi védőnők közreműködésével történik.

Tevékenységük jellege folytán az alapellátás ezen alrendszeréhez sorolható az iskolafogászati tevékenységet ellátó 9 fogorvos is.

Zalaegerszegen a körzeti védőnői feladatokat (pl. növédelem; várandós és gyermekágyas anyák, és gyermekek gondozása; családgondozás), 22 védőnői szolgálat keretében 22 fő végzi, az iskolai védőnők száma 14 fő.

A területi védőnői szolgálat személyi feltételei maradéktalanul biztosítottak. Valamennyi körzetben szakképzett, elhivatott egészségügyi szakember látja el a feladatot.

A védőnők által használt számítógépeket érintően az utóbbi években jelentős fejlesztés történt, amely nagyban megkönnyíti a kötelezően előírt adatkezelési, nyilvántartási, adatszolgáltatási kötelezettségük teljesítését.

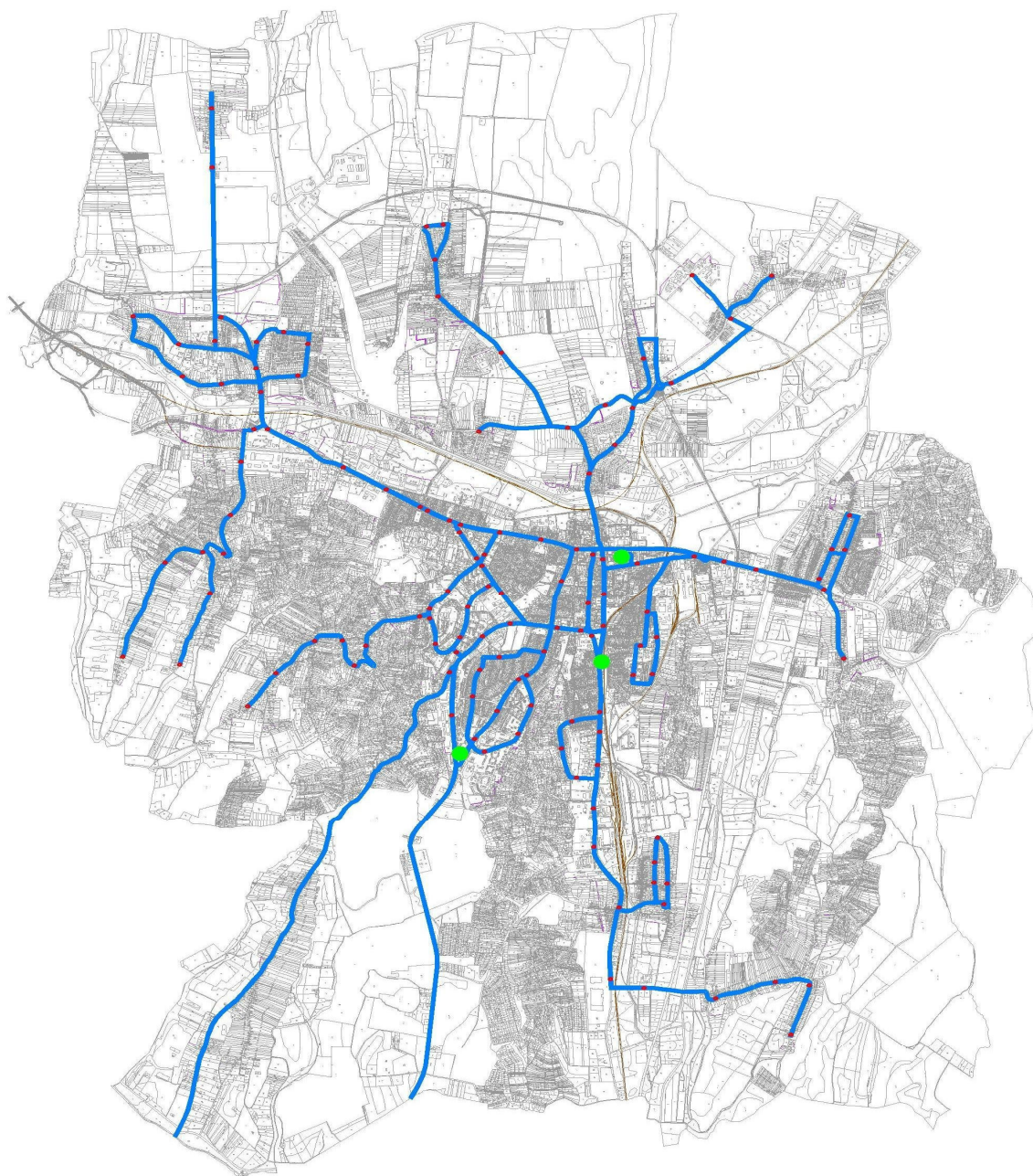
Tömegközlekedés

A városi tömegközlekedés a menetrend szerint közlekedő autóbusz helyi járatok üzemeltetésével működik. A közúthálózat adottságainak maximális kihasználásával a járatok útvonalai megfelelő lefedettséget biztosítanak. A város szerkezeti, és strukturális fejlődése, illetve átalakulása azonban nyilván a tömegközlekedés folyamatos átalakítását is maga után vonja. Az új ipari parkok, vasúti megállóhelyek, lakóövezetek kialakulása további járatok működtetését indokolhatják, egyes vonalak meghosszabbítását, módosítását igénylik. A közúthálózat átalakítása nagymértékben javíthatja a szolgáltatás szintjét, és gazdaságosságát, erre a szempontra a jövőben különösen figyelemmel kell lenni, mert az ilyen tudatos tervezéssel lehet lassítani, vagy megállítani a tömegközlekedés tévesztését és a motorizáció erősödését.

A helyi, helyközi, és távolsági járatok indulási és érkezési helye a Kovács Károly tér – Balatoni út – Stadion utca által közrezárt fő autóbusz pályaudvar. Ezen kívül a helyi közlekedésű autóbuszok számára két kisebb decentrum állomás üzemel. Az egyik a Kertvárosban a Köztársaság utca déli végén, a másik a Zrínyi Miklós utcában, a vasútállomás előtti téren. A későbbi fejlesztések, terjeszkedések további — decentrum jelleggel üzemelő — állomáshelyek kialakítását igényelhetik a városközponttól távolabb eső, egyébként koncentrált forgalmú területrészekben.

A főpályaudvar a közúthálózat szerkezetét tekintve kedvező elhelyezkedésű, a fő forgalmi útvonalak könnyen megközelíthetők. Üzemeltetési problémákat okoznak azonban a közúti kapcsolatok (kijárat-bejárat) rossz geometriai adottságai, melyek rendszeresen torlódásokhoz vezetnek. A járatok közlekedését, és így a szolgáltatás szintjét kedvezőtlenül befolyásolják a szintbeni közúti-vasúti keresztezések, melyek szinte minden útvonalon, több helyen is előfordulnak.

A jövőben komoly hangsúlyt kell helyezni egyrészt az egyes vonalak kihasználtságának megfelelő méretű és típusú eszközpark fejlesztésére, amelyet lehetőség szerint a környezetet maximálisan kímélő, ideális esetben hidrogén, de addig is gázhajtású buszokra lenne szükség.

14. ábra Zalaegerszeg tömegközlekedésének hálózata 2007.

Szociális ellátás

Az egész ország területét érintő előregedő társadalom ténye, Zalaegerszegre és térségére is igaz. A Zalaegerszegen élő 60 év felettek száma fokozatosan emelkedik. Fokozott figyelmet igényel a 75 év felettek magas aránya. Ellátásukra a városban 4 idősek klubja (160 taggal) és 3 időskorúak otthona

(473 lakóval) működik. Az önkormányzat által működtetett idők átmeneti elhelyezését biztosító Idősek Gondozóháza 42 fő engedélyezett férőhellyel rendelkezik. Az ellátást igénybevevők száma 2002-ben 125 fő volt, ez a megelőző évekhez képest 6,8%-os növekedést jelent. Ez a létszám 2004-re 122-re csökkent. Az ellátottak közül a nők háromszoros többséget képviselnek a férfiakhoz képest.

A város területén lakó veleszületett vagy szerzett fogyatékossgal élő személyek - a KSH 2001. évi népszámlálási adatai szerint – száma 2462 fő, ebből 1274 férfi és 1188 nő. A fogyatékosok nappali ellátása a Fogyatékosok Klubja feladata. A 20 férőhelyes intézmény 2002-ben 22 fő - családban élő enyhe és közép súlyos - értelmi fogyatékos részére biztosított nappali gondozást.

A hajléktalan személyek nappali melegedője és éjjeli menedékhelye, átmeneti szállása és a családok átmeneti otthona a Magyar Vöröskereszt Zala Megyei Szervezete által fenntartott Hajléktalanok Átmeneti Gondozási Központja keretében működik.

A nappali melegedőn az engedélyezett férőhelyek száma 20. Az éjjeli menedékhelyen 30, míg az átmeneti szállón 40 férőhely. A családok átmeneti otthona 40 főnek tud szállást biztosítani. A nappali melegedő kivételével az ellátást igénylők száma emelkedett 2003-hoz képest.

Az önkormányzatok számára elsődlegesen a szociális igazgatásról és a szociális ellátásokról szóló törvény határoz meg (keretjelleggel) ellátási kötelezettségeket. Ezek részben pénzben és/vagy természetben nyújtható szociális ellátások, részben pedig szociális szolgáltatások lehetnek.

A szociális szolgáltatások két nagy csoportja a törvény szerint részben az ún. szociális alapszolgáltatásokat, részben pedig a személyes gondoskodás körébe tartozó szakosított ellátásokat jelentik. Mind a pénzbeli és természetbeli, mind pedig a szociális szolgáltatások a szociálisan rászorultaknak járnak, amelynek megállapításánál – jelenleg - a háztartás egy főre jutó jövedelmének nagysága a meghatározó.

A rendszeres szociális ellátási formákon belül, rendszeres szociális segélyben és lakásfenntartási támogatásban részesülők száma, valamint az eseti támogatások száma is emelkedik, ami a szociális helyzet romlására és nagyobb társadalmi rétegek elszegényedésére mutat rá. 2004-ben a kistérségben rendszeres szociális segélyben 373 főt, lakásfenntartási támogatásban pedig 7 055 főt részesítettek, míg Zalaegerszegen előbbiből 170 fő, utóbbiból pedig 6 174 fő részesült.

Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Önkormányzatának, mint 50.000 főnél több állandó lakosú település ellátási kötelezettsége – a szociális törvény alapján – az alapszolgáltatásokra, valamint az átmeneti elhelyezést nyújtó intézményekre terjed ki.

A szociális alapszolgáltatások közül az étkeztetés, a házi segítségnyújtás és a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás az Időskorúak Gondozási Központjában, a támogató szolgálat a Magyar Vöröskereszt Zala Megyei Szervezetével megkötött ellátási szerződés keretében, míg a családsegítés a Családsegítő Szolgálat és Gyermekjóléti Központban működik. Szociális étkeztetést 2002-ben 524 fő, 2004-ben 504 fő igényelt. Az ellátás kapacitása megfelelő, igénylőt nem kellett elutasítani. Házi segítségnyújtást 2002-ben 372 fő, 2004-ben 364 fő + 42 fő (jelzőrendszeren keresztül került be) igényelte. Az ellátást igénylők közel 75%-a a 70 éven felüliek közül kerül ki.

Szintén az alapszolgáltatások közé tartozó nappali ellátást nyújtó intézményi formák között működik idők klubja, a fogyatékosok nappali ellátását biztosító intézmény, és nappali melegedő. Az átmeneti elhelyezést nyújtó intézmények közül működik idők gondozóháza, valamint a hajléktalan személyek éjjeli menedékhelye és átmeneti szállása.

A gyermekek jogán megállapított rendszeres pénzbeni ellátásoknál utóbbi 3-4 év csökkenő tendenciája folytatódott. A három segélyfajta közül leginkább a rendszeres gyermekvédelmi támogatásban részesülő gyermekek, illetve fiatal felnőttek száma csökkent, 2003. évhez képest 14 %-kal, így 2004. évben havonta átlagosan csak 1344 gyermek részére folyósítottak támogatást.

A másik két – de már csak kizárólagosan saját önkormányzati forrásból finanszírozott gyermekvédelmi ellátás – közül a rendszeres gyermekvédelmi támogatás kiegészítésében részesülők száma minimálisan, alig 4 %-kal, míg a rendszeres gyermekvédelmi segélyezettek száma viszont 13 %-kal csökkent. A csökkenés oka valószínűleg az, hogy az elmúlt időszakban a gyermekes családok jövedelemnövekedése (minimálbéremelés, a közalkalmazotti béremelések) nagyobb mértékű volt, mint az ellátás jogosultsági küszöbéül szolgáló nyugdíjminimum 6,4 %-os emelkedése.

Rendkívüli gyermekvédelmi támogatásban részesülő gyermekek és családok száma csökkenést mutat. Míg Zalaegerszegen 2002-ben 1685 fő részesült támogatásban, addig 2004-ben 1 461 fő, a kistérségben pedig 2 696-an. Ez leginkább a gyermeklétszám csökkenésével magyarázható, nem pedig az emelkedő életszínvonallal. A gyermekjóléti szolgáltatás feladatait a Családsegítő Központ és a Gyermekjóléti Szolgálat látja el. Az elmúlt időszakhoz képest emelkedett a szolgáltatást igénybe vevő családok és az ellátott gyermekek száma. Ami a szolgáltatást igénybevevők által megjelenített problémákat illeti, növekvő tendenciát figyelhetünk meg a magatartás és teljesítményzavar, valamint a szenvedélybetegség problémakörében. A korábbi évekhez képest új problémaként jelent meg a családon belüli bántalmazás. A problémák sajnos egymás hatását is felerősítik, hiszen amíg 2003. évben 355 volt azon személyek száma, akik több együttes problémával keresték meg az intézményt, addig a vizsgált időszakban ez a szám 627-re emelkedett. A változások okai lehetnek, hogy a városban nőtt a munkanélküliség, a válások száma és tovább romlott a lakosság egészségi állapota. A gyermekvédelem területén az otthont nyújtó és az utógondozói ellátások hiányoznak jelenleg.

Hulladékgazdálkodás

A város területén keletkező nem veszélyes hulladékok begyűjtését, szállítását, előkezelését és lerakással történő végleges ártalmatlanítását a Zala-Depo Kft., mint közszolgáltató végzi. A hulladék lerakása a várostól D-i irányban, az Alsóerdei út mellett megépített Búslakpusztai kommunális hulladéklerakón történik, melynek kapacitása 409.000 m³, az egy naptári évben elhelyezhető hulladék mennyisége pedig 50.000 t lehet. A lerakóra beszállított hulladék 60 %-a a lakosságtól származik, a megyeszékhelyen keletkezett hulladék részaránya mintegy 50%.

A termelési hulladék nagy része inert hulladék, évente mintegy 5-7 ezer t, melyet a lerakó egy külön kijelölt részére helyeznek el. Ez a hulladékfajta alkalmas a hulladéklerakó egyes szegmenseinek takarására is.

Zalaegerszegen a szelektív hulladékgyűjtés már jó hatásokkal működik. 15 helyszínen található egy-egy 1,1 m³-es konténer a vegyes műanyag és vegyes papír gyűjtésére, 46 db szigeten 3 frakcióban történik a papír, műanyag és üveg gyűjtése, illetve két helyszínen pedig négyfrakciós, 15 m³-es gyűjtőkonténert helyeztek ki, ahol papír, műanyag, üveg és fém gyűjtését oldják meg. Ezen kívül a kertvárosi városrészben 200 db papírgyűjtésre alkalmas 150 literes gyűjtőedény került kihelyezésre az elmúlt években.

A szelektív hulladékgyűjtés egyre szélesebb körben történő elterjedésével, valamint a hasznosításra átadott hulladékmennyiség növekedésének eredményeként nagymértékben csökkent a deponált hulladékmennyiség, azonban a csomagolási hulladék mennyiségének csökkenése nem várható, mivel a vásárlási szokásokban nem következik be változás.

A biológiailag lebontható hulladékok gyűjtése és kezelése kétféle módon történik. A lakossági zöldhulladék egy része a kommunális hulladéklerakóra kerül, további része kísérleti jelleggel már 500 db, a lakosság körében szétosztott házi komposztálóban kerül kezelésre. A parkfenntartásból származó zöldhulladékok energetikai célú hasznosítása megoldott, a Búslakpusztai hulladékkezelő telepen 10.000 t/év kapacitású komposztáló mű épül, melynek várható átadási időpontja 2007. II. negyedéve. A biomassza tüzelés különböző technológiái nem jelentenek nagyobb CO₂ kibocsátást annál, mint amennyit a növényzet az asszimilációja során felvett. A biomassza szállításával járó károsanyag-kibocsátás hagyományos üzemanyaggal csekély mértékben, de megnövekedik, biodízzel minimálisra csökkenthető.

A zöldhulladék főként temetőkből és zártkertekből érkezik a lerakó területére, valamint a Városgazdálkodási Kft. is itt helyezi el a zöldhulladékokat. A lakosság részéről a zöldhulladék begyűjtése a kihelyezett konténereken keresztül történik. A begyűjtés többnyire a tavaszi metszési időszakra és az őszi lombhullás idejére koncentrálódik, de az év teljes egészében folyamatos.

A településen a biológiailag lebomló szerves hulladékok mennyisége az országos átlag értékeket figyelembe véve 32%-os.

Az elektronikai hulladék begyűjtése két módon történik. A lakosság előzetes egyeztetés után heti két alkalommal vagy gyűjtőjáratával beviszheti hulladékát a volt laktanya területén lévő hulladékhasznosító telepre. A másik lehetőség szerint a Zala-Depo Kft. évente két alkalommal szervez veszélyes hulladék begyűjtést. Lim-lom akciót évente két alkalommal tartanak a településen.

Mint ahogy az ország más területein is, így Zalaegerszegen is megfigyelhető az illegális hulladéklerakás. Az ily módon kihelyezett hulladékok közel 100 helyen fordulnak elő, azonban az egyszerre kihelyezett hulladék kis mennyiségű, ezért a lerakások tájképi romboló hatása viszonylag kis mértékű, viszont előfordulása diffúz. Az illegálisan kihelyezett vegyes kommunális hulladék mennyisége 192,5 m³, az építési törmelék, inert hulladéka pedig 211 m³.

A településen a Búslakpusztai kommunális hulladéklerakó területén készült hulladékudvar, amelyet 2008-ban adtak át.

A Zala-Depo Kft. a volt laktanya területén szelektív hulladékgyűjtésből származó anyagok jobb hasznosíthatósága érdekében előfeldolgozó és hulladékhasznosító telepet alakított ki, amely 2006-tól üzemel, ahol papír, karton, műanyagok, fóliák, fa (raklap és parkfenntartási fa hulladékok), elektronikai hulladékok válogatása, esetleges aprítása illetve bálázása folyik.

Közműhálózatok

A zalaegerszegi víziközmű-hálózat hossza (a csácsi hegyi, illetve botfa-bozsoki program nélkül) 232 km, melynek 43 %-a 1975 előtt épült, vagyis 30 évesnél idősebb vezeték. A hálózat 63 %-a azbesztcement cső (AC), amelyek cseréje ugyancsak rendkívül időszerű.

A közüzemi ivóvíz-hálózatba bekapcsolt lakások aránya 94 %-os, a szolgáltatott víz mennyisége, az utóbbi években stagnáló tendenciát mutatva 48 m³ körül alakul lakosonként.

Az ÁNTSZ adatai alapján a Zalaegerszegen szolgáltatott ivóvíz minősége megfelelő. A vízbázisokból nyerhető víz jódot, illetve fluoridot nem, vagy alig tartalmaz. A vízre jellemző vastartalmat megfelelő technológiával vonja ki a szolgáltató. A tisztító napi 19.000-22.000 m³ víz tisztítására alkalmas.

A közüzemi szennyvízcsatorna hálózat hossza 134,1 km, a lakosság 74,6 %-a (KSH 2006) vezeti a csatornahálózaton a tisztítóba a szennyvizét. Nagykiszán, a statisztikai hivatal adatai szerint 92 %-os ez az arány. Bár az utóbbi években javult a helyzet, a szennyvízhálózat kiépítettsége jelentősen alatta marad a vízhálózat kiépítettségének. A folyamatban lévő fejlesztések (dél-nyugati, kohéziós szennyvíz program) 2009-ig szinte teljessé teszik a városon belüli hálózatot. Kérdés, hogy a lakóterületek expanzióját, így a „hegyek” lakófunkciójának erősödését milyen módon kívánja kezelni az önkormányzat.

A szennyvízhálózati rendszerben az AC csövek aránya 27 %. Az el nem vezetett szennyvíz éves becsült mennyisége 806 ezer m³.

A szennyvíz tisztítását, a Balaton vízgyűjtője révén ma is rendkívül korszerű technológiával végzi a közszolgáltató. A telep kapacitása napi 20.000 m³, a terhelés kb. 14-15.000 m³/nap. A már említett kohéziós program keretében kapacitás és technológiai fejlesztésekre is sor kerül.

A csapadékvíz-elvezető rendszer hossza összesen 228,5 km, melyből 194,3 km nyílt földárok, 34,2 km hosszúságon pedig burkolt, illetve zárt.

A gázellátást multinacionális szolgáltató végzi Zalaegerszegen. A lakások szinte teljes köre rendelkezik vezetékes gázzal, az elmúlt 15 évben dinamikusán nőtt a gázzal fűtő lakások száma. Az egy háztartásra jutó gázfogyasztás az utóbbi években ugyancsak növekedett, amelynek hátterében éppúgy állhat a drasztikusabb időjárás, mint a lakóépületek állagának, gépészeti rendszereinek elavulása.

A nem lakossági fogyasztók felhasználása az elmúlt 15 év során folyamatosan csökkent. Ennek oka részben az iparszerkezet átalakulása – több jelentős ipari fogyasztó szűnt meg –, részben a technológia korszerűsödése.

A villamos energiát ugyancsak multinacionális szolgáltató biztosítja. A hálózat teljes körűnek mondható, bár néhány településrészen – így pl. Hatházán – előfordul kapacitáshiány. Az egy háztartási fogyasztóra jutó villamos energia felhasználás az elmúlt 15 évben emelkedő tendenciát mutat. A nem háztartási felhasználás a gazdaság fejlődésével párhuzamosan emelkedett (az 1995-2002 közötti időszakban), azonban az utóbbi években enyhe visszaesés mutatkozik. Az okok között megemlíthető a nagy fogyasztók megszűnése (ruhagyár), illetve szerepet játszhat a racionálisabb energiagazdálkodás is.

21. sz. táblázat Forrás: KSH.

Közüzem i vívívvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások száma (db)	2006	22672
Közüzem i vívívvezeték hálózat hossza (km)	2006	282,1
Közücsatorna hálózatba bekapcsolt lakások száma (db)	2006	18729
Közüzem i szennyvízcsatorna hálózat hossza (km)	2006	181,5
Alacsony komfort fokozatú lakott lakások aránya (félkomfortos, komfort nélküli, szükség lakás)	2001	5,9%
Bölcsödék száma	2006	4
Bölcsödések száma	2006	378
Óvodák száma	2006	18
Óvodások száma fő	2006	1807
Óvodai férőhelyek száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt) fő	2006	1849
Általános iskolák száma (gyógypedagógiai oktatással együtt)	2006	13
Általános iskolai tanulók száma a nappali oktatásban (gyógypedagógiai oktatással együtt)	2006	4782
Középis kolák száma (gimnázium és szakközépis kola együtt)	2006	14

Középiskolai tanulók száma a nappali oktatásban (fő)	2006	6056
Nappali tagozatos egyetemi és főiskolai szintű képzésben résztvevő hallgatók száma a felsőfokú oktatási intézményekben (kihelyezett tagozat szerint)	2006	1484
Idősek nappali intézményeinek kapacitás kihasználtsága (ellátottak száma és a férőhelyek aránya)	2006	98,6%
Önkormányzati kezelésben lévő tartós bentlakásos és átmeneti elhelyezést nyújtó intézmények kapacitás kihasználtsága (ellátottak száma és a férőhelyek aránya)	2006	99,1%

IV. Városrész lehatárolások, és az egyes városrészek átfogó jellemzése, városszerkezetben betöltött szerepe

IV.1. A lehatárolás módszertana

A 1080/2006-os ERFA rendelet 8. cikke értelmében a fenntartható városfejlesztési beavatkozások esetében az ERFA társfinanszírozza azon a részvételen alapuló, integrált és fenntartható stratégiák megvalósítását, melyek a városi területeken koncentrálódó gazdasági, környezeti és társadalmi problémák megoldását célozzák. A jelen Integrált Városfejlesztési Stratégia (*továbbiakban IVS*) ezen EU elvárás, illetve a Magyar Kormány által a megyei jogú városok város-rehabilitációs témájú kiemelt projektjavaslatai kidolgozásának elvárásait rögzítő „Tervezési útmutató”, illetve „Városrehabilitáció 2007-2013 Kézikönyv a városok számára” című (*továbbiakban: Kézikönyv*) dokumentumok elvárásai szerint készült.

A Kézikönyv az alábbiakat mondja az IVS-ről: „Az IVS, mint új tervezési dokumentum bevezetését az indokolja, hogy a meglevő, jogszabályok által szabályozott tervezési-rendezési dokumentumok sorából hiányzott egy olyan középtávú, stratégiai szemléletű, megvalósítás orientált tervezési dokumentum, mely meghatározza a városok középtávú városfejlesztési gondolkodását. Az integrált városfejlesztési stratégia azt az integrált, területi alapú tervezési szemléletet kívánja megjeleníteni, mely ötvözi a különböző szakpolitikai megközelítéseket (pl. gazdaságfejlesztés, környezeti fejlesztés, közlekedésfejlesztés, társadalmi célok megvalósítása, stb.), összefogja és ütközteti az érintett partnerek (üzleti szektor, civil szektor, közsféra szereplői, lakosság) céljait, elvárásait az önkormányzat városfejlesztésben meghatározó és döntéshozó szerepe mellett. Az integrált megközelítés további eleme, hogy a fejlesztési célokat, azok finanszírozási módját, megvalósítási és fenntartási módját szinergikusan kezeli.”

Fentiek alapján tehát az IVS egyfajta középtávú, de területi alapú és megvalósítás orientált stratégiai fejlesztési dokumentum. Az IVS során le kell bontani a városban elkészült stratégiák hosszú távú céljait középtávú célokká, továbbá ezeket egymással szinergiában álló, területi megközelítésű stratégiai célokká kell formálni. A gyakorlatban ez főként a hatályos, elfogadott fejlesztési stratégiai dokumentumokat, így Zalaegerszeg MJV elfogadott *Településfejlesztési Koncepciójának*, *Zalaegerszeg MJV Operatív Programja* és *Zalaegerszegi kistérség területfejlesztési Stratégiájának*, továbbá a jelenlegi munkával párhuzamosa elkészült és elfogadott *Zalaegerszeg MJV Településrendezési terv* főbb megállapításait összegez, amelyet kiegészítenek egyes elfogadott ágazati programok fentiekben nem szereplő, releváns céljai.

További elvárások az IVS-sel szemben a megvalósítás orientált megközelítés alkalmazása, ami a pénzügyi és szervezeti feltételek, keretek kialakításának kötelezettségét is jelenti.

Természetesen ez a megvalósítás orientáltság nem valósulhat meg, csak komolyan vett partnerség, társadalmi egyeztetések során. Miután azonban jelen IVS elkészítésénél korábban már részletesen, szakmai és társadalmi körben egyaránt leegyeztetett dokumentumokat vettünk alapul, azok további egyeztetése során már az elkészült egyeztetési dokumentum céljai és várt eredményei ismertetésére, illetve azokkal kapcsolatosan az érintettektől a már elfogadott célokat nem módosító észrevételeinek begyűjtésére koncentráltak a készítőik. Az egyeztetések megvalósítása 2008. első negyedévében valósult meg.

Az IVS, szemben az egyéb programdokumentumokkal sajátos abban, hogy területi alapú a megközelítése. Ennek során a kiíró a dokumentumtól mind a helyzetelemzés, mind a fejlesztési célok,

tevékenységek, mind azok megvalósításának eszközei tekintetében városrész szintű lebontást vár el. A korábban egységesen kezelt, részterületeket csak egy-egy fejlesztés kapcsán kiemelő tervekkel, programokkal szemben itt a teljes városra lefedést biztosító, utcahatárok mentén lehatárolt városrészek képezik a dokumentum fejlesztési keretének alapját. A továbbiakban jelen fejezetben ezen lehatárolás menti területek sajátosságait, illetve az ezekre vonatkoztatható fejlesztési célokat, elvárt eredményeket összegezzük.

A városrészek lehatárolása során az alábbi módszertani szempontokat vettük figyelembe:

- az IVS hézagmentesen kell, hogy lefedje a várost;
- az egyes lehatárolt városrészek alkalmasak gazdasági-társadalmi szempontból központi, vagy rész-központi funkciók ellátására
- a városrészeknek lehetőség szerint sajátos, a környezetétől elkülönülő, egységes jellemzőkkel leírható területi egységeknek kell lennie;
- a megvalósítás orientáltságot is szem előtt tartva, a területi szinten megfogalmazott céloknak területi alapú képviseletét kell tudni biztosítani a városi közgyűlésen belül;
- az egyes városrészek középtávú céljainak a városon belüli súlyuk szerint rangsorolása szükséges, mert a rendelkezésre álló, illetve bevonható pénzügyi, humán és szervezeti erőforrások korlátosak;
- a lehatárolt városrészek ne legyenek se túl nagyok és diverzek, ugyanakkor ne is aprózódjon el a város területi fejlesztési struktúrája;
- ahol az alacsony státuszú lakosok³ és a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya mindkét mutató tekintetében magasabb, mint 50%, azon területeket lehetőség szerint egy városrészen belül szerepeltessük, elősegítve ezzel hatékony anti-szegregációs politika megvalósíthatóságát.

A fenti elvek alapján, a korábbi fejlesztési dokumentumok figyelembe vételével, illetve a városi szakemberekkel egyeztetett módon hat, azaz 6 városrész került lehatárolásra. A városrészek határait lehetőség szerint úgy húztuk meg, hogy az így kijelölt terület fedje a települési közgyűlési képviselői körzeteket. Ez lehetővé teszi az egyéb adatbázisokkal való összevethetőséget, és a városi közgyűlésen belüli közvetlen érdekképviselet megvalósulását is. A kijelölt városrészek elemzése megkövetelte, hogy ahol szükséges volt, a KSH és TEIR⁴ adatbázisok, különösen a 2001. évi népszámlálás adatkezelési alapegységei, a lakótömbök mentén ezen határokat finomítsuk.

A lehatárolás eredményeit a 22 sz. táblázatban (IV.2 fejezet) foglaljuk össze.

³ Alacsony státuszú lakos - rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkező és 8 osztálynál nem magasabb iskolai végzettséggel rendelkező aktív korú lakos

⁴ Települési Információs Rendszer

IV.2. Városrészek lehatárolása

Sor-száma	Megnevezése	Érintett utcák, utak, sorok, stb. felsorolása	Határoló felsorolása (Ény-DK óramutató járásának sorrendjében)	Érintett rész-önkormányzatok	Érintett szavazókörök számai
6.	Belváros	Utca: Ady Endre, Arany János, Batsányi János, Bathány Lajos, Béke, Béke-ligeti, Berzsenyi Dániel, Bethlen Gábor, Bíró Márton, Bocskai István, Borbély György, Boffy Lajos, Budai Nagy Antal, Dózsa György, Eötvös József, Falumúzeum, Flórián, Galamb, Gárdonyi Géza, Gasparich Márk, Hunyadi János, Jákum Ferenc, Jókai Mór, Kabók Lajos, Kelemen Imre, Kert, Kertész, Kis, Kisfaludy Sándor, Kossuth Lajos, Kosztolányi Dezső, Kölcsey Ferenc, Kóniok, Lőrinc barát, Malom, Mikes Kelemen, Munkácsy Mihály, Nefelejcs, Ola, Pázmány Péter, Perlaki, Petőfi Sándor, Pinter Máté, Püspöki Grácián, Rákóczi Ferenc, Síp, Sport, Stadion, Sütő, Szeglet, Szilágyi Erzsébet, Táncsics Mihály, Toldi Miklós, Tompa Mihály, Tüttőssy Ferenc, Vágóhíd, Várkör, Virág Benedek, Vörösmarty Mihály Utak: Balatoni, Mártírok (útja), Göcseji, Vizslapark, Terek: Deák Ferenc, Kazinczy, Kossuth Lajos tér, Mérleg, Október 6., Piac, Kosztolányi Dezső, Kovács Károly, Széchenyi, Disz, Európa, Csányi László, Millennium Egyéb: Petőfi (köz), Takaré (köz), Eötvös (köz), Iskola (köz), Bochan Gyula (köz)	Zala folyó – vasút nyomvonala – Göcseji utca – Platán sor – Malom utca – Zala folyó	-	010, 011, 012, 015, 016, 017, 018, 019, 020, 021, 022, 023, 024,
1.	Északi városrész	Utca: Akácfa, Andrásida, Apátfa, Berek, Csapási, Cserfa, Csillagfenyő, Diófa, Dukai Takács Judit, Égerfa, Fácános, Fakopáncs, Felsőerdő, Flamingó, Fűzfa, Gábor Áron, Hajnóczy József, Hatházi, Jegenyés, Kövecses, Kutas, Külső-Kórház, Málnás, Matinovic, Orgona, Őrház, Öveges József, Paperdó, Patak, Pitypang, Pózva, Rét, Rigó, Szelegháti, Szentmártoni, Szilvás, Telekajla, Termél, Tó, Tölgyfa, Tuboly László, Vadvirág, Vasút, Vasvári Pál, Viola, Berek Utak: Babati József, Egervári, Esthajnal, Füzike, Gát, Gazdaság, Gébárti,	Zala folyótól északra levő városrész	Andrásida, Ságod, Nekeresd, Neszele, Pózva	002, 003, 004, 005, 006

2.	Nyugati városrész	Gólyadombi, Ilosvai, Irinyi János, Iskola, Jedlik Ányos, Jégmadár, Kakukkfü, Kaszaházi, Király, Kiserdei, Körmendi, Liget, Nekeresdi, Neszele, Novák Mihály, Nyíres, Ságodi, Szent István, Tücsök, Vas János, Vásártér, Verőfény, Virágzó mező, Zala <u>Utcák:</u> Alkotmány, Aranyeső, Árnas, Azáleás, Barka, Belsőszeg, Bíbor, Búzavirág, Citromfű, Csillagfű, Dalos, Ebergényi, Fegyöngy, Fenyvesalja, Folyondár, Futrinka, Gasparich Márk, Gógánvölgyi, Gyík, Gyümölcsös, Harmat, Hársfa, Hegybíró, Hegyközség, Hegyoldal, Helikon, Holdfény, Hock János, Hóvirág, Izzó, Jázmin, Karácsony Sándor, Kaszás, Kilátó, Kis Csarít, Kökény, Lankás, Lőtéri, Magasbukk, Majori, Malom, Mandulás, Meggyfa, Meredek, Móra Ferenc, Mura, Muskáti, Nagy Csarít, Nimród, Nyár, Öreg-szívhegyi, Ősz, Perlaki, Petúnia, Pincesor, Rozmaring, Rózsa, Szarkaláb, Százsorszép, Szekeresvölgyi, Szendrei Júlia, Szőlőhegyi, Szőlőhegyi, Szűret, Tavas, Toposháza, Vadrózsa, Városvég, Vass Lajos, Virágszer, Vorhotai, Zalagyöngye, Zengő, Barka, <u>Utak:</u> Alsóerdei, Bazitai, Becsali, Bor, Cserhegyi, Ebergényi, Ebergényi, Egerszeghegyi, Erzsébethegyi, Gógánhegyi, Göcseji, Gyöngyvirág, Hársas, Kápolna-hegyi, Kishegyi, Kispálhegyi, Landerhegyi, Rózsafa, Szélhordta, Szenedik, Szívhegyi, Táncoslapi, Teskándi, Újhegyi, Völgyi, Bazitai, Becsali <u>Egyéb:</u> Akácfa (sor), Becsali (hegy), Budai (völgy), Búslak (puszta), Csáfordi (forduló), Gálafej (major), Kápolna (hegy), Károlna (szer), Király-horhos (horhos), Kisbukk (dűlő), Platán (sor)	Külterület határa – Zala folyó – Malom utca – Platán sor – Göcseji utca – Alsóerdei út – Zalaegerszeg külterület határ	Bazita, Ebergény, Gógánhegy	001, 007, 025, 026, 027, 029, 030,
4.	Déli városrész	<u>Utcák:</u> Alsójánkahegyi, Árpád, Avasárok, Baross Gábor, Bartók Béla, Báthori István, Bem József, Besenyő, Bíró Márton, Bodza, Csörge, Dobó Katalin, Esze Tamás, Farkas Dávid, Fenyő, Gönczy Ferenc, Havasi gyopár, Holub József, Honvéd, József Attila, Juhász Gyula, Katona József, Kazinczy Ferenc, Kikelet, Kinizsi Pál, Kút, Kutilapi, Lilium, Margareta, Mátyás király, Móricz Zsigmond, Napkelet, Napraforgó, Orsolya, Péterdombi, Perczel Mór, Posta, Radnóti Miklós, Szegfű, Szent László, Szőlőskert, Szövetkezet, Tomori Pál, Tóth Árpád, Tőzike, Tulipán, Varga Gábor, Wlassics Gyula, Zalai Tóth János, Zárda, Zrínyi Miklós, Volán, Bánya, Szőlőskert, Besenyő <u>Utak:</u> Bokréta, Gévahegyi, Cseresnyésszeri, Hegyi, Lukahegyi, Öreghegyi, Vakaros-hegyi	Alsóerdei út – Belterület határa – Nemzetőr utca – Hegyalja utca – Sas utca – Olajmunkás utca – Göcseji utca – Vasút nyomvonala – Balatoni út – 74-es körforgalom – 74-es főút Zalaegerszeg külterületig	Alsójánkahegy, Landerhegy-dél, Zalabesenyő	042, 043, 044, 049, 050, 051, 052,

5.	Válicka-völgyi városrész	<u>Egyéb:</u> Orsolya (tér), Bajcsy-Zsilinszky (tér), Hosszú-Jánka, Jánkahegy, Rózsák (tere), Rövid-Jánka, Csilla (dűlő), Ördöngös (völgy) <u>Utcák:</u> Avashegyi, Bóbita, Botfa, Bozsoki, Csácsi, Csilla, Damjanich, Domb, Dombajja, Gesztenyési, Gólyahír, Halom, Harangvirág, Hét vezér, Holló, Klapka György, Madárbrs, Mező, Nyerges, Ölyvesfalvi, Pacsirta, Patkó, Römer Flóris, Rózsás, Szabadság, Széperdő, Tüttő György, Válicka, Várberki <u>Utak:</u> Balatoni, Csácsi-hegyi, Nyári-hegyi, Peteli-hegyi, Bozsoki-hegyi, Karácsony-hegyi <u>Egyéb:</u> Csácsi (hegy), Bozsoki (hegy), Olajátemelő, Vérmalom, Avashegy, Öreghegy, Szó (köz),	Déli külterület határtól 74-es főút – Balatoni út - Vasút keleti nyomvonala – Zala folyó Zeg külterület határig	Csácsbozsok, Botfa	013, 014, 053, 054
3.	Kertváros városrész	<u>Utcák:</u> Május 1., Átalszegett, Babits Mihály, Balassi Bálint, Ciklámen, Cinke, Czobor Mátyás, Csalogány, Csendes, Csertán Sándor, Csutor Imre, Dérnyé, Egrý József, Erdész, Erkel Ferenc, Fáy András, Fecske, Fejér György, Goldmark, Gorkij, Göcseji Pataki F., Gyimesi, Hajnal, Hegyalja, Hoffhalter Rudolf, Jászai Mari, Kispest, Kodály Zoltán, Lehel, Lovász, Madách Imre, Mészáros Lázár, Mókus, Napsugár, Nemzetőr, Olajmunkás, Pais Dezső, Pálóczi Horváth Ádám, Püspöki Grácián, Puskás Tivadar, Sas, Sashegyi, Stromfeld Aurél, Úrhajós, Vajda Lajos <u>Utak:</u> Szenedik <u>Egyéb:</u> Apáczai Csere János (tér), Borostyán (sor), Csillagh tér, Építők útja, Ifjúság útja, Ispóty köz, Mindszenty József tér, Szállítók útja, Szivárvány tér, Varkaus tér	Alsóerdei út – Göcseji utca- Olajmunkás utca - Sas utca – Hegyalja utca – Nemzetőr utca, belterület határa – Alsóerdei út	Kertváros, Landorhegy-észak	008, 009, 028, 031, 032, 033, 034, 035, 036, 037, 038, 039, 040, 041, 045, 046, 047, 048,

IV.3. Egyes városrészek településszerkezeti sajátosságai

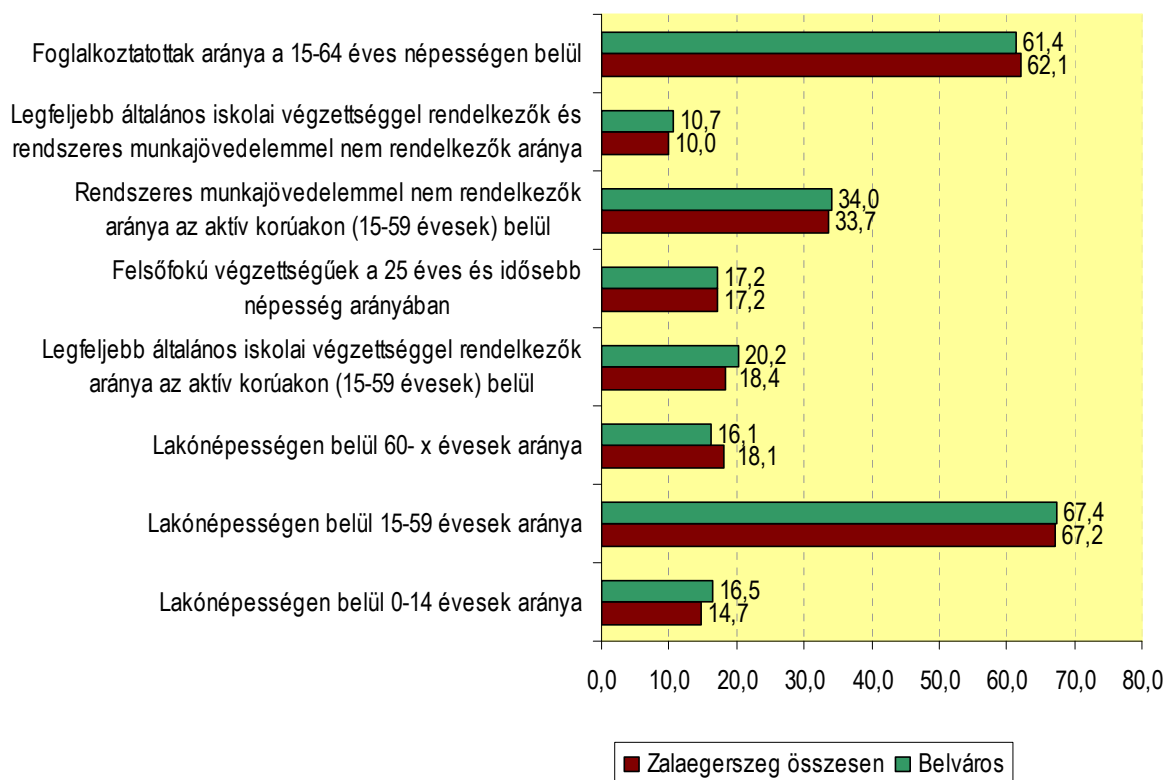
Városközpont városrész

A jelentőségét tekintve elsődleges fontosságú a Városközpont városrész, ahol a városi ellátórendszer koncentrálódik. Sajátosságai közé tartozik, hogy valódi, elkülönült szűkebben vett belvárost nehéz lehatárolni - kis túlzással ma városközpont nem különül el Zalaegerszegen. Ennek egy eklatáns alátámasztása, hogy az ingatlan árakban nem jelennek meg érdemi különbségek a belváros javára, ami nagyon ritkán fordul elő középvárosok esetén. Jellemző, hogy az ide érkező vendégek gyakran úgy érzik városi sétájukat követően, hogy „nem találtuk meg a városközpontot”..

Elhelyezkedés

A városközpont a várostestben aszimmetrikusan helyezkedik el, annak észak-keleti részén. A szerkezetet alapvetően az észak-déli és a kelet-nyugati közlekedési tengelyek – Batthyány utca, Kossuth utca, Kosztolányi utca és a Balatoni út, Kazinczy tér, Rákóczi utca, Ola utca -, azok keresztezése határozza meg. A történelmi központ e közlekedési irányok metsződésében a Kazinczy tér, Széchenyi tér és a Mária Magdolna templom környezetében jött létre. E központhoz képest északra a püspöki kúria, később vár környezetében a szerkezetében még érintetlen történelmi városrész található. A város XX. Század második felének fejlődése a városközpontot a Kossuth utca mentén déli irányba tolta el az új városháza elhelyezésével, a Dísz tér kialakításával. Mivel azonban a korábban is meglévő utakra a 70-es években rávezették a teljes városon átvezető, és napjainkig is folyamatosan erősödő autóforgalmat, ezzel gyakorlatilag szétvágva az egykori város központját, a főbb tereket pedig több sávós autóutakká alakítva. Ez az oka annak, hogy ma Zalaegerszeg városközpontja „hiányzik”, az lényegében a legforgalmasabb közlekedési csomópont által meghatározott, külső szemlélők számára szabdalt.

Népesség

15. ábra: Népesség

Útszerkezet

A városközpont merőleges úthálózattal rendelkezik, mely négyzetes hálózat a két, kelet-nyugati és észak-déli tengelyek párhuzamos útjaival jött létre. Az észak-déli irány, a város főutcája további négy párhuzamos úttal – Mártírok út, Ady utca, Kosztolányi utca és a Bíró Márton utca – egészül ki, melyeken az észak-déli irányú forgalom eloszlik. Az utak egyirányúsítása, a párhuzamos úthálózat valamelyest csökkentette, megosztotta a fő utca forgalmi terhelését. A Kossuth utca városközponti, fő utcai szerepét a forgalomtól korlátozottan, de be tudja tölteni. Az észak-dél irányú párhuzamos úthálózat szerkezeti működésének problémája, hogy rá merőleges, folytonosan végigvezetett utakkal a Petőfi utca kivételével nem rendelkezik.

A zalalövői vasútvonal áthelyezésével létrejövő jelenlegi vasúti nyomvonal városi úthálózatba kapcsolásával, kiépítésével e nyomvonal menti területek fejlesztését elő kell készíteni. Az új nyomvonal közúti forgalomba kapcsolásával a városközpont kelet-nyugat irányú forgalmát el kell osztani, a jelenlegi útvonalat a Kazinczy tér, Rákóczi és Ola utcák adta útvonalat tehermentesíteni kell. A város észak-dél irányú vasútvonalának szerepvesztéséből adódóan a 76-os út és a vasútállomás közötti pályaszakaszt közúti forgalom számára kell átadni a várostesthez kapcsolva ezáltal a jelenleg elszigetelt Péterdomb városrészt.

A kelet-nyugat irányú főútnak nincsenek párhuzamos alternatívái. A négy forgalmi sávval rendelkező út olyan forgalmi terheléssel bír, mely az észak-dél irányú hosszanti központot kettészeli, az északi történelmi részt a déli nagyobb kiterjedésű területről leválasztja. E leválasztottság az egyik oka, hogy az északi történelmi rész fejlesztése napjainkig várat magára. A kelet-nyugat irányú tengely forgalmi terhelése, az útfelületek kialakítása a Kazinczy tér egykori tér jellegét megszüntették. Összefüggő szűk belváros így két, egymástól erős közúti forgalommal elválasztott területen jött létre, melyek a következők:

- Kazinczy tér, Kosztolányi, Petőfi és Ady utcák által határolt terület, melynek központi tengelye az észak-dél irányú Kossuth Lajos utca. Ennek a területnek nyúlványaként a városközponti funkció kiegészül dél felé a Kossuth utca mentén a Csány térig, nyugat felé a Kisfaludy utca mentén a Mártírok útig.
- Kazinczy tér északi oldalán található történelmi központ, melynek határai a Kazinczy tér, Batthyány, Budai Nagy Antal és a Munkácsy utcák.

Terek, térszerkezetek

A városközpont történelmi térszerkezetét az egymásra merőleges, a magyarországi, különösen a dunántúli térszerkezetekre jellemző hosszanti, elkeskenyedő, tölcser alakú tér alkotja. Ez a két tér a Kazinczy és Széchenyi terek. A Kazinczy tér szerkezete, térfalainak beépítettsége napjainkra megmaradt. Megszűnt viszont a tér keleti, templomkerttel és kerítéssel kialakított, a XX. század első felében létező zavarása.

A Széchenyi tér nem volt olyan szerencsés, a klasszikus történelmi térszerkezet keleti és nyugati oldalról is megváltozott, megsérült. A háborús pusztítást követő sérülés helyén a nyugati oldalon a régi megyeházától délre a zárt térfal nem épült vissza. Az egykori térfaltól visszahúzza, teresedést képezve 1947-1948-ban modern stílusú lakóház, az úgynevezett Pontház épül fel. Az épület előtti teresedés a Kossuth tér, amely rendezettsége, ápoltsága ellenére is sérülés a történelmi szerkezetben. A másik sérülés a keleti térfalon keletkezik a Csemege-Centrum-Domus áruházakat tartalmazó épületegyüttes és az ezzel létrejövő teresedés megépítésével. A Kossuth és az úgynevezett Centrum tér egymástól eltoltan a hosszanti Széchenyi térre keresztteresedést képez.

A történelmi terek között meg kell említeni az északi városközpont részében található Deák teret, a Piac teret és a Mérleg teret. A templom előtti tér városszerkezetileg nem alkot külön teret, ez a Széchenyi tér északi folytatása, vége. A Deák és Piac terek valamikor egy „L” alakú teret alkottak, melyeket a XX. század második felében épült könyvtár épülete osztott meg. Napjainkra parkosított, felújított intézménytérre alakult a templom irányába lévő, szabályos négyszög alakzatú Deák tér. A Piac tér funkcióját nevében hordozza, keskeny hosszanti tér. A Mérleg tér trapéz alakzatú történelmileg kialakult teresedés a Piac tértől északra. Központjában az egykori mérlegház áll, melyet az azóta megszüntetett hídmérleggel a XX. század első harmadában építettek, és amely mára funkcióját veszítve osztja a teret. A városközpont déli felének térszerkezete az 1970-es években alakul ki. Két teresedés jön létre a keleti és a nyugati oldalán. A keleti oldal Berzsényi és Petőfi utcák tömbje az egykori Központi Takarékpénztár, kaszinó épületének kivételével teljesen átépül. Kelet-nyugat irányú tengelyében négyzet alakú felvonulási tér, a Dísz tér jön létre, melynek keleti folytatásában a Kosztolányi utca keleti oldalán a Színház előtti tér található. Tengelyre felfűzött térkapcsolat alakult ki, mely terek között a Dísz tér keleti térfalát képező irodaház képez határozott, de gyalogosan átjárható szakaszolást.

Kelet-nyugat irányú hosszanti, a Kossuth utcára merőleges téralakulat jött létre a Kisfaludy utca mentén, annak északi irányú szélesedésével. A Dísz tér és a Kisfaludy utca teresedése egymáshoz képest esetlegesen eltolt. A tér nyugatról nyitott, nem alkot zárt városi teret. Folytatásában az Ady általános iskola széles déli előkertje, udvara helyezkedik el. A tér nyugati lezárásának szükségességéről, a Zsinagóga melletti, az egykori utcaszakasz elbontásával létrejött üres terület beépíthetőségéről napjainkban sem jutott nyugvópontra a társadalmi vita. A területet napjainkban parkosított területnek átépítették, rendezték.

A városközpont alapszerkezetét meghatározó utca és térszerkezetét kiegészítik a tömbbelsőik közfunkciójú parkosított terei. Ilyen az Európa tér a főutca mögött, az Eötvös köz végében létrejött, a tömböt keresztező gyalogosforgalom mentén létrejött terecske, vagy a Kisfaludy és Petőfi utcák közötti tömb parkoló és parkterülete.

A városközpont területét az átmenő forgalomtól mentesen, forgalomcsillapítottan kell meghatározni a közlekedési rend átszervezésével.

A városközpont közlekedési tehermentesítése érdekében fel kell használni az északi és keleti határoló és a vasúti közlekedés alól felszabaduló vasútvonalak nyomvonalát. Meg kell határozni a városközpont környezetében a gépkocsi elhelyezés, parkolás helyeit, a parkolók létesítésének feltételeit, módját. Fel kell értékelni a gépjármű közlekedés alól felszabaduló városközponti területeket a gyalogos közlekedés, a köztéri funkciók (vendéglátás, rendezvények) és a zöldterület számára.

A város közéletét meghatározó kulturális és igazgatási intézmények számára a városközpontot kell kijelölni mely funkciók jelenléte határozza meg, jelöli ki a városközpontot magát. A közintézmények szerepét, nagyságát úgy kell meghatározni, hogy a város és vonzáskörzetének hosszútávon megfeleljen. Bizonyos, elsősorban kulturális pozíciókban lehetőséget teremtsen a közvetlen vonzáskörzeten túlmutató szerepkör felvállalására. A közintézmények, kulturális és igazgatási intézmények fejlesztési területeit biztosítani kell a szabályozási terv eszközeivel.

A városközpont élhetőségének feltétele, hogy a kereskedelem és vendéglátás ismét teret kapjon benne. A közterek használatával, szabályozási eszközökkel ösztönözni kell a városközpont funkcionális gazdagodását.

A városközpont élhetőségének megteremtésével a területet lakóterületként is fel kell értékelni. A lakófunkció, az ott lakás fontos feltétel az élő központ létrehozásához. A lakóterületi felértékelődés a lakóépületek fejlesztését, értékes épületállomány létrehozását eredményezi.

Fel kell mutatni a városközpont értékeit, el kell hitetni azt és ez a tudat új értékeket fog teremteni.

Környezetállapot

- A tervezési területen közpark kiterjedésű, illetve közkert funkciójú közterületi zöldfelület nincs.
- Közterek közül a **Deák Ferenc tér** a legrangosabb.
 - A 0,35 ha nagyságú – a közelmúltban igényesen felújított tér idős növényzetével (hatalmas platánok, hársak, Magnoliák, Gingko biloba és fiatal csörgőfa-sor) helyi jelentőségű védett természeti érték.
 - A tér, geometriai kialakítása, burkolatai, valamint berendezése a patinás környezethez igazodva régi kisvárosi hangulatot áraszt. Az utcabútorok formavilága megegyező, igényes, de az új burkolatok, ill. szegélyek „Viacolor típusú” építőelemeinek sem formája, sem felülete nem elég „nemes” ebben a környezetben.
- A Deák Ferenc térhez közvetlenül kapcsolódó **Szabadság tér**
 - jellegét az átmenő – jelenleg nem funkcionáló – út miatt elvesztette. (A tér jelleg helyreállítása a Deák térrel történő közvetlen kapcsolat helyreállítása a terület rendezése során elengedhetetlen.) A téren a középületek (múzeum, templom) közelében idős, értékes fák mellett szobrok, emlékművek sora jelzi a terület frekventált jellegét.
- **A városi piac**
 - A vásárcsarnokhoz kapcsolódva a Mérleg teret és a Deák Ferenc tér könyvtár mögötti részét foglalja el. A részben piac, részben parkolás számára (időben elkülönülten) hasznosított terek zöldfelület és növényzet nélküli, fátlan, sivár, aszfaltozott területek. A téren a sivár, nyomasztó hatást fokozza az üres, hasznosítatlan, ill. garázs-sorokkal beépített telkek szomszédsága, a börtön – piactér fölé magasodó, osztatlan, növényzet nélküli – zárt falának uralkodó látványa.
- **Közlekedési területek zöldfelületei** általában kis kiterjedésűek, de növényzetüktől függően városképfarmáló klímamódosító hatásuk, kapcsolatteremtő, ill. környezetminőséget meghatározó szerepük nem elhanyagolható.

- A városrész utcái jórészt fátlanok, sivarak. Legtöbbjükben zöldsáv nincs. Ennek oka a viszonylag szűk utcaszélesség, a nagy forgalom, és a fentiekből adódóan a karbantartás nehézsége is. Ilyen a Járum Ferenc utca városközpont felőli szakasza, a Munkácsy Mihály utca, a Várkör utca, a Budai Nagy Antal utca, mely utcák növénytelenségét a zártosú beépítési mód is fokozza, ahol az előkert, és az oldalkert, illetve azok növényzetének hiánya miatt az utcakép lehangolóan sivár.
- A határoló Kazinczy tér, ill. utca mentén szakaszosan széles zöldsáv található, de fásítás ezen utcaszakaszon sem jellemző. A zöldsávokat cserje és virágültetések, gyepfelületek borítják.
- A tervezési területet keletről határoló Batthyány Lajos utca zöldfelületi szempontból a legjelentősebb.
- Az utcát széles gyepes zöldsáv kíséri, de fásítás – fiatal vérszilva fasor – csak a Zala folyóvölgy közelében, a „Plusz” élelmiszer áruház előtti szakaszon található. Az utca viszonylag tágas, zöld látványának kialakulásához a Budai Nagy Antal utca sarkán „hátrahúzott” új épületek kerítetlen előkertjei, valamint a múzeum épület fás, cserjés előkertje nem kis mértékben járul hozzá.
- A Járum Ferenc utca Zala völgy felé kinyíló, szélesedő szakaszát széles zöldsáv szegélyezi.
 - A zöldsáv fátlan, gondozatlan, hulladékkal szennyezett.
- Vízgazdálkodási terület zöldfelülete
 - A tervezési területet északról a vasút menti széles vízelvezető árok határolja. Az árok gyepes partja gondozott. Határát a gazdasági terület felőli telekhatáron bokorfűzek dúsan szegélyezik.
- Közhasználat elől elzárt területek zöldfelületei
 - Zöldfelülettel, fás növényzettel rendelkező magánterületek kondicionáló hatása, városképformáló szerepe a növényállományuktól és helyzetüktől függően erősen változó.
- A tervezési területen található központi intézmények nagy részéhez közhasználat elől elzárt telekrész nem tartozik.
- A börtön-udvar a funkciónak megfelelően zárt, sivár terület.
- A tervezési terület lakóterületein a gyér növényzet és a jellemzően zártosú beépítési mód következtében a magántelkek növényzetének városképformáló szerepe nincs, kondicionáló hatása elenyésző. Egy-egy idős fa (dió, vadgesztenye, fenyő, stb.), mely néhány lakótelken megjelenik – e fátlan környezetben – kiemelt jelentőséggel bír, ezért a terület átépítésénél megóvására különös figyelmet kell fordítani.
- A kereskedelmi, gazdasági területek közhasználat elől elzárt udvarai a raktározás, rakodás, helyenként árusítás célját szolgálják. A „Plusz” áruház telke a parkoló kocsik számára leaszfaltozott terület, ahol a zöldfelület minimális. A fásítás mértéke az OTÉK előírásainak sem felel meg. A használaton kívüli ipari gazdasági terület összefüggő, szabad (beépítetlen) területekkel rendelkezik, melyek jelentős része zöldfelület. A zöldfelületeken helyenként idős fás növényállomány (fenyők, juharok, hársak, fűzek, stb.) található. E fás növényzetet a terület újrahasznosításánál, átépítésénél figyelembe kell venni.

Területhasználat

A városközpontot az igazgatási, a kulturális, egyházi és oktatási intézmények, a kereskedelem és a vendéglátás jelenléte, tömbösülése határozza meg. a városközpont északi, történelmi részében található funkciók:

- Mária Magdolna templom
- Bíróság (városi és megyei), börtön

- Múzeum (megyei)
- Könyvtár (megyei)
- Piac és vásárcsarnok

A déli városközpont funkciói:

- Plébánia
- Mozi
- Szálloda és bálterem
- Városháza, levéltár, illetékhivatal, földhivatal
- Általános és középiskola (Ady és Petőfi iskolák)
- Hangverseny és kiállító-terem
- Művelődési központ (megyei)
- Bankok, irodák, üzletek és vendéglátás
- Színház
- Megyeháza és közigazgatási hivatal

A városközpont intézményellátottsága teljes körű, azok itt történő sűrűsödése erősíti a központ szerepét, jellegét. A városközpontba kívánczó, de tőle távolabb található intézmények, illetve a további fejlesztési területeket igénylő intézmények a következők:

- A városháza igazgatási funkciói ma egymástól távol három épületben kapnak helyet (Kazinczy tér, Dísz tér, Széchenyi tér). Középtávon e funkciók egy területen történő működtetése lenne célszerű.
- A múzeum intézményét kiállítási funkciókhoz bővíteni szükséges, hogy tevékenységében átfogó regionális kulturális szerepet tölthessen be.
- A hangverseny és kiállító terem hangversenyi funkcióját kell erősíteni és hozzá kapcsolódóan kellene a háttér funkciókat meg kell teremteni.
- A városi művelődési központ nem a városközpontban, hanem egy lakóterületi városrészben, Landorhegyen található. Összes városi funkcióinak működtetését célszerű lenne a városközpontba integrálni.
- A levéltár intézményét kulturális státuszát tekintve célszerű lenne a városközpontban megtartani, ugyanakkor nagy teret igénylő raktározás igényei egy helyen lennének megoldandók.
- Az ügyészség városi és megyei intézménye a bíróságtól távol, társadalmi státuszát tekintve rossz helyen, a városközponton kívül helyezkedik el.
- A városnak szüksége van egy új, multifunkcionális, AGÓRA-típusú intézményre, mely magába foglalhatja a városi képtárat, megfelelő színvonalú teret biztosítva képzőművészeti kiállítások számára és amely intézmény a városi kulturális funkción túl regionális szerepkört is betölt.
- Az Agórát a Megyei Művelődési Központ egykori intézményének, területének fejlesztésével kívánatos létrehozni, rövidtávon.
- A kulturális és igazgatási intézményeken túl erősíteni szükséges a városközpont kereskedelmi és vendéglátói szerepét. Az elmúlt időszak kereskedelmi fejlesztései, a városszéli bevásárlóközpontok a városközponti kereskedelmet visszaszorították. A városközpont kereskedelmi és vendéglátói szempontból kiüresedésnek indult, illetve nem fejlődött. Őket a banki intézmények a központból, elsősorban a főutcáról kiszorították, mely folyamat során a városközpont élettelennek válik, kiüresedik.

A városközpont területén az építési terület hierarchiájának megfelelő funkciójú, és minőségű épület elhelyezését szabad csak lehetővé tenni. Az épületnek be kell tölteni a városszerkezeti helyének, környezetének megfelelő státuszát. Az építészet minőségét a lehetséges szabályozási elemek

megalkotásával, területek egyedi szabályozásával, szakmai területi kontroll és a civil építéskritika működésével lehet megvalósítani.

A városközpont stratégiai fejlesztési területeinek hasznosítása, közintézményeinek, fontos státuszt hordozó épületeinek létrehozása építészeti pályázati előkészítéssel, szakmai és társadalmi kontrollal történhet.

A városközpont arculatának megteremtése az építészeti örökség minőségi értékeinek megtartásával, erősítésével, de a XXI. század szellemiségével, frissességével történhet. A városközpontot alapvetően meghatározó építészeti érték a XX. század első felében kiteljesülő eklektikus építészet, amely mellett el kell fogadni és minőségében erősíteni kell a XX. század végének értéket teremtő épületeit.

A közterek minőségi rendezését, átépítését meg kell valósítani. Meg kell fogalmazni az egyes szakaszok – utcák, terek – arculatát meghatározó köztérrendezés módját. Meg kell határozni a köztérrendezés elemeit, térburkolás, közvilágítás, bútorozás eszközeit. Elkerülendő a különböző építési időszakok és a különböző beruházók eredményezte össze - visszásságot, esetlenséget. Meg kell teremteni az egyes terek és utcák egységességét és a különböző területek sajátos különböző hangulatát.

23. sz. táblázat

Zalaegerszeg - városrész adatok IVS

Forrás: 2001. évi népszámlálás

Mutató megnevezése	Zalaegerszeg összesen	Belváros
Lakónépesség száma	61 654	17 322
Lakónépesség aránya		28,10%
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	14,7	13,7
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	67,2	66,4
Lakónépességen belül 60- x évesek aránya	18,1	20,0
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	18,4	17,9
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában	17,2	20,3
Lakásállomány (db)	23 055	7 214
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	5,9	4,3
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	33,7	34,2
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	10,0	10,5
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	62,1	61,8
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	30,2	34,8
Állandó népesség száma	60 638	16 822
Terület (ha)	9 982	300
Terület aránya		3,01%

A városközpont fő jellemzője, hogy a népsűrűség kiugróan magas értékén, ebből következően pedig a zöldfelületek alacsony arányán túl szinte semmiben sem különböznek jellemzői a város átlagától!

A városközpont városrészben található a lakosság több mint negyede, míg a területének mindössze 3%-át fedi le. Ezen belül az átlaghoz képest kissé magasabb a felsőfokú végzettségűek aránya, ami a belvárosi elhelyezkedés, a munkahelyek közelsége miatt alakult ki. A 2001-es népszámlálás óta számos tömböt rehabilitáltak, ami az alacsony komfortfokozatú lakások arányát tovább csökkentette. Az előregedés a városi átlagnál 2%-kal jelentősebb, amely arány az elmúlt években sem változott nagy mértékben.

Összességében a városrészre jellemző adatok – a terület lakottságának sűrűségétől eltekintve – nem térnek el markánsan a Zalaegerszeg egészére jellemző adatoktól. A fő következtetés, amit az adatokból levonhatunk, hogy a városközpont a város legsűrűbben lakott része, de **lényegében nem különül el** sem előregedési, sem képzettségi, sem foglalkoztatottsági jellegzetességeiben **a város egyéb részeitől**. Ha ehhez még hozzávesszük, hogy – ellentétben a városok többségével - az ingatlanok értéke sem magasabb, mint a város egyéb részeiben, akkor megállapítható, hogy Zalaegerszeg, bár a statisztika és jelen Stratégia is lehatárolja a városközpontját, lényegében nem rendelkezik ma a városban elkülönülő, hagyományos értelemben vett belvárossal. A városrész megnevezésében is ezen ok miatt nem használtuk a belváros megnevezést.

Külön kitérnénk még a sűrűn lakottság helyzetére, mivel az szoros összefüggésben áll a közlekedési nehézségekkel. Zalaegerszeg leginkább központi részein, így a Kazinczy téren és a Kossuth utca mentén is nagy lakásszámú tömböket alakítottak ki az elmúlt évtizedekben. A városközpontot keresztülszelő, annak egyes részeit el is szigetelő fő közlekedési tengelyeken túl ezen tömbök megközelíthetőségének, és a szükséges parkolóhelyek biztosítása is akadály a forgalommentesített, „fő tér”, vagy „sétáló utca” kialakulásának. A városközpontban ezen okok miatt nem alakulhatott ki olyan központi rendezvény-tér, illetve az körül elsősorban belvárosi jellegű üzleteket, irodákat övezet, ami belvárosi előnyöket, magasabb presztízszt, magasabb ingatlan árakat is jelentene, és ami egyben a statisztikákban is megmutatkozhatna (pl. kiugróbb végzettségi, vagy jövedelmi viszonyokban, esetleg kormegoszlásban). Ennek természetesen előnyei is vannak, hiszen Zalaegerszegen a városközpont városrészt nem fenyegeti jelenleg kiugró előregedés, illetve a lakónépesség kiszorulása a gazdasági-, kereskedelmi-, szórakoztató és egyéb szolgáltató piaci szereplők erőteljesebb megjelenése miatt. A jelen helyzet hátrányai azonban városfejlődés szempontjából jelentősek, amit főként a presztízszt a javuló életminőséggel együtt meghozó belső elkerülő út révén lehet leginkább kezelni.

A városrész SWOT analízise:

Erősségek: Fejlett a városrészi ellátórendszer Térségi szerepkört is betöltő szolgáltatások erőteljes jelenléte mind a közszolgáltatások (ügyfélszolgálatok, város-, megyeháza), mind a gazdasági szolgáltatások (kereskedelem, vendéglátás, irodák), mind a kultúra (színház, mozi, Zsinagóga) terén Folyamatosan fejlődő terület Központi fekvés	Gyengeségek: Közlekedési túlterheltség (főútvonalak átmenő és jelentős helyi forgalma által terhelt, kettévágott központ, parkolási nehézségek) Közösségi funkciójú terek alacsony aránya, használhatóságuk alacsony foka, A zöldfelületek túlzottan kis aránya egyes területeken
---	---

Lehetőségek: Közlekedési tehermentesítés miatt felértékelődő tömbök, terek Köztéri funkciók erősödése, fejlődése Lakóépület fejlesztés – élőközpont kialakítása Közösségi szolgáltató intézmények koncentrációja, szolgáltatásaik fejlődése Kiskereskedelem, üzletek fejlődése – korzó Történelmi városközpont kulturális-szórakoztató-szolgáltató funkciókkal történő revitalizálódása	Veszélyek: Új, főként vállalkozói építési beruházások funkciórontó hatása a köztérrendezésben Motorizáció további növekedésével városközpont lakó-, és közösségi funkciót is akadályozó forgalom Az északi városközpont teljes, visszafordíthatatlan leszakadása a Kazinczi-„tér” forgalmának szigetelő hatása miatt Romló közbiztonság, főként a városközpont északi részén
---	--

Északi városrész

A városrész több részönkormányzatot is magában foglalva, a Zala folyó bal partján, a folyótól északra fekvő területen fekszik. Szerepe egyre sokrétűbb, súlya egyre jelentősebb a város életében, amit részben az új fejlesztési igények kielégítéséhez meglévő adottságai, részben a város terjeszkedésének szinte egyetlen és jelentős kapacitással rendelkező területeként ér el.

Az egyes részönkormányzati területek korábban önálló, idővel Zalaegerszeghez csatolt kistelepülésekben jöttek létre. Az alábbi részterületek jellemzik az északi városrészt:

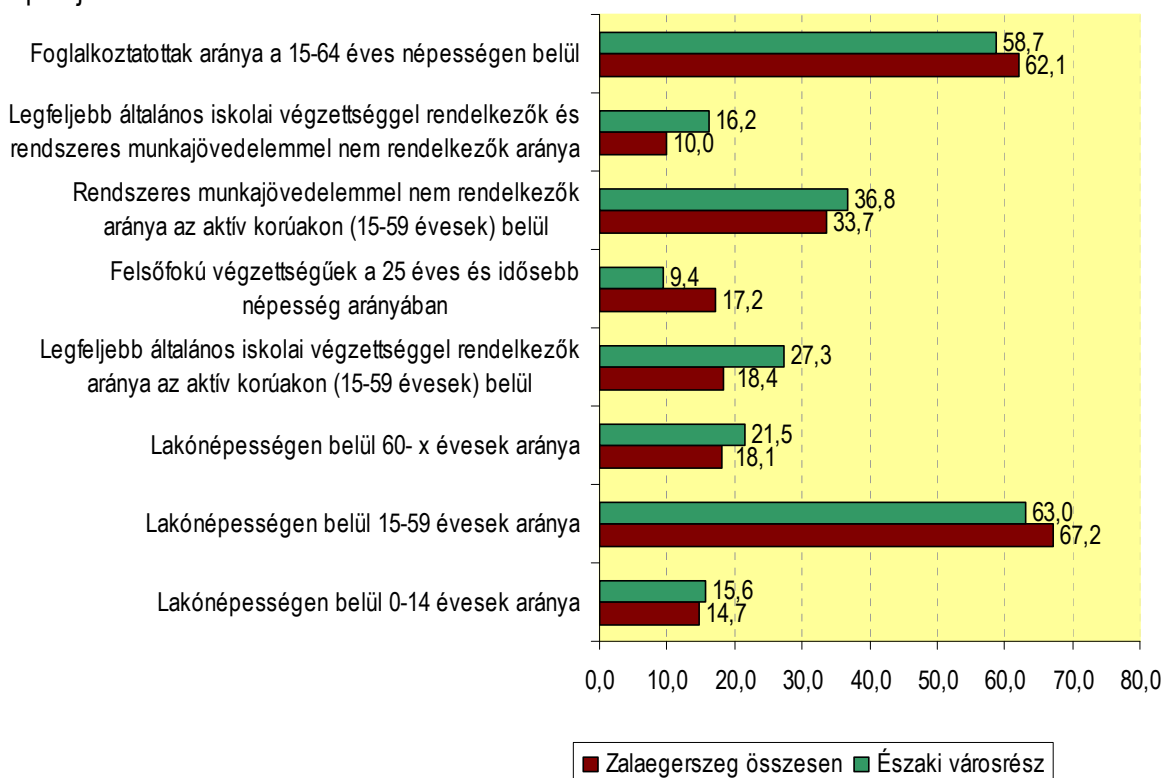
- Andráshida
- Ságod
- Nekeresd
- Neszele
- Pózva

Az alábbi kistelepülési városrészek különálló kezelése – más, később tárgyalásra kerülő városrészek részönkormányzataival együtt – azért nem indokolt, mivel bármilyen kérdés kezelését alapvetően határozza meg ezen városrész fekvése. Elhelyezkedésükből adódóan, a város további részeivel jelenleg három, a jövőben egy további, új kapcsolódási ponton keresztül kötődnek. Ezek az andráshidai, a Neszelei híd, illetve a 74-es/76-os közös elkerülő észak-keleti szakaszának hídja. Az északi területek településszerkezetükben, településfejlődési sajátosságaikban, lakóövezeteik jellegzetességeiben sok szempontból azonos jellemzőkkel írhatók le. Sajátossága továbbá a térségnek, hogy elsősorban földrajzi, illetve vízrajzi/természetvédelmi okokból ez az egyetlen növekedésre alkalmas területe Zalaegerszegnek, így ez a fejlődési irány a meghatározó a jövőben a városrészen. Mivel azonban mind a déli ipari park, mind a délnyugati – nyugati zártkerti részek, mind a keleti bővülés már elérte szinte végső határait, a város minden típusú fejlődését ezen északi részen kell megoldania. Itt található jelenleg a lakó-övezeti bővülés esélye, az üdülő-idegenforgalmi övezet a Gébárti-tó körül, a reptér Andráshida felett, illetve az új, északi iparterület Nekeresd és Pózva között. Ezek együttes jelenléte komoly területi feszültségekhez vezethet a jövőben, ennek kérdéseit ezért már ma átgondoltan kell kezelni.

Itt valósultak meg az utóbbi évtized legjelentősebb idegenforgalmi fejlesztései (Gébárti-tó körüli művésztelep, kemping, az Aqua City, a termálfürdő és legújabban az épülő termál szálloda), Ságod mellett talált helyet a repülőtér, de szintén az északi városrész kínálja a legjelentősebb volumeneket az ipari parki fejlesztésekben is, a közel 200 ha-os, erre a célra kijelölt területekkel. Szintén ezen városrészben valósult meg az utóbbi évek legjelentősebb, megújuló geotermikus energiaforrásra

alapuló távfűtési fejlesztése, de itt a legjelentősebb a lakóövezeti fejlődés is, ami középtávon már Neszele és Kaszaháza településrészek összenövéséhez vezet.

A fejlődés dinamizálódásában meghatározó szerepe volt és lesz az M76-os északi elkerülő ágának, ami egyúttal feltáró út szerepet is betölt, illetve annak, hogy Zalaegerszeg távlati növekedési perspektíváját ezek a területek jelentik. Megoldandó feladat ugyanakkor ezen fejlődésnek átgondolt irányt szabni, hiszen a városrészen belül jól koncentrálódó módon a Gébárti-tó – Ságod részek a turizmus, Ságod és Nekeresd között pedig már az ipari parki fejlesztés területei, amik fejlődési céljai és azok megvalósulásának következményei egymással konfliktusba kerülhetnek a jövőben. Szintén átgondolandó feladatot jelent az északi városrész és Zalaegerszeg további részei közötti kapcsolatok erősítése, amit a Zala-folyó és a folyó menti NATURA 2000 területek, illetve a folyón való átkelés korlátozott számú és kapacitású közlekedési kapcsolatai akadályoznak. Ezen összeköttetés hosszú távon átgondolt megoldása azonban nem csak ezen, hanem a déli városrészek, így a Belváros szempontjából is kritikus kérdésként merülnek fel.

16. ábra

A kedvező (déli domboldal) tájolási adottságú városközpont közeli Kaszaháza - Neszele közötti lakóterület fejlesztése. E terület jelenlegi tervezett területfelhasználás intenzitásának csökkentése a rendelkezésre álló lakóterületek és a népességszám alakulásának ismeretében szükséges. Az északi 120/20 kV-os transzformátor állomásról a város irányába haladó elektromos légvezetékek földkábelbe helyezésével a terület érintett részét építésre alkalmassá kell tenni. A Kaszaháza - Neszele közötti terület északi szélvédelmét erdőtelepítéssel meg kell valósítani, a város északi kitettségét meg kell szüntetni.

A Zala-völgy intenzívebb használata érdekében a folyó északi oldalán a kerékpárutat ki kell építeni. Ez a kerékpárút regionális szerepén túl megfelelő hídfőkapcsolatokkal a város belső kerékpáros közlekedését is szolgálja.

A gébárti üdülőterület fejlesztésével a város idegenforgalmi szerepét kell növelni. Az üdülőterület fejlesztés iránya:

- a már fejlesztésben megkezdett fürdőturizmus (termálfürdő)
- a városi lakosság szabadidő, sport és kirándulási igényeinek kiszolgálása
- szabadidős fesztiválok területbiztosítása
- a Zala-völgy, a Göcsej és Őrség felé irányuló tájturizmus szervező központjának, kapujának megteremtése integrálva a Zala völgyében található falumúzeumot és az olajipari múzeumot
- a hagyományaiban megteremtett kézműves és képzőművészeti alkotóközpont megtartása és erősítése kapcsolva a városi kulturális és oktatási intézményekhez

A Zala folyó völgyének minőségi zöldterületi funkcióját kell megteremteni a történelmi várostest és a fejlesztés alatt lévő északi városrész közötti központi sávban.

A Neszele és Ságod városrészek között kialakuló üdülőterület fejlesztésével kompakt szerkezetet kell létrehozni a megkezdett lakó és üdülőterületi fejlesztések kapcsolásával, valamint a terület zöldterületi fejlesztésével. Különösen fontos a termálfürdő környezetének fejlesztése a korábbi fejlesztések felértékelése érdekében.

Az északi városrész egyes településrészeinek – Andrásida, Neszele, Ságod, Kaszaháza, Nekeresd, Pózva – jelenlegi szabályozás szerinti lakófunkciójú fejlesztési területeit, azok tervezett terület-felhasználását felül kell vizsgálni a város és a településrész ténylegesen várható igényeinek figyelembevételével. A túlzott lakóterületi területkijelöléseket meg kell szüntetni és fejlesztési ütemeket kell meghatározni annak érdekében, hogy a településrészek és ezzel együtt a város kompakt zárt szerkezetet alkosson bármely fejlődési időszakában. Törekedni kell a táj, a termőföld, az infrastruktúra racionális használatára, a befejezhetetlen szórvány fejlesztések kialakulásának elkerülésére, a fejlesztési erő koncentrálására.

A 76-os főút északi elkerülő szakasza mentén a jó építési és közlekedési feltételekkel rendelkező gazdasági terület – északi ipari park – fejlesztéseit erősíteni kell, és meg kell oldani e külső északi gyűrű mentén a város északi természetes zárását, véderdők telepítését.

A történelmi várostest és az északi városrész között a Zala folyó völgyét, a folyót és a vasúti fővonalat keresztezően a közlekedési kapcsolatokat erősíteni kell. Meg kell határozni a három kapcsolati pont közül a külön-szintű vasúti kereszteződések lehetséges helyét és biztosítani kell azok területét, szerkezeti kapcsolatát.

Andrásida

A Zala északi oldalán, a várostesttől észak-keletre helyezkedik el a Körmendre vezető országút mentén. A kapcsolódó települések egyik legnagyobbika. Történelmi település, temploma Árpád-kori. Eredetileg egyutcás település mely párhuzamos a folyóval. Nyugati vége Apátfa külön település volt. Keletre haladva e történelmi szerkezet az Andrásida utca, Gébárti utca, valamint északra haladva a zalai átkelési ponttól Kutas irányába a mai Körmendi út, Kutasi út és a Gazdaság utca keleti kezdeménye. Andrásidán az egykori majorság bővülésével nagy mezőgazdasági központ, az állami gazdaság üzemterülete jött létre a dombhát magaslatán lakóterületekkel körbeépítve. A városrész területe több ütemben bővült lakóterülettel, új utcákkal. A városrész szerkezetét több alkalommal módosította a Körmendre vezető országút északabbra helyezése. Először a Gazdaság utca, majd a Körmendi út és napjainkban a város északi lekerülő útja jött létre. A városrész közlekedési terheltsége az elkerülő út létrejöttével lényegesen csökkent. A jelenlegi szabályozási terv egy új forgalmi utat, a Gébárti út északi lekerülő útját tervezi kialakítani a lakóterületeket keletről és északról határolva. Az út szükségességét felül kell vizsgálni. Az intézményellátottsága teljes, jól felszerelt általános iskola működik területén.

Pózva

A várostesttől észak-keletre a Zala folyó északi oldalán a Sümegi országút mentén kialakult település. Jellemzően egyutcás szerkezetű, mely északi végén két, a dombok felé és a Zala völgy felé vezető utcával egészül ki. Az egykori falu lakóterületének szerkezete változatlan maradt, területe a meglévő szerkezetre épülve a város irányába nőtt egy új, a régi falutól leszakadó terület létrehozásával. A

településrész lakóterületét ugyan nem érinti, de a városrész szerkezetét, területhasználatát módosították a következő fejlesztések:

- A XX. század első felében tüdőbetegek számára munkásszanatórium jött létre a község területétől észak-nyugatra. Napjainkra itt nagy területen elhelyezkedő több osztályt magába foglaló kórház (külső kórház) jött létre. A kórház szomszédságában szociális intézmények kapnak helyet. Az egészségügyi és szociális intézmények kiváló minőségű természeti környezetben, erdőkkel körbevett déli domboldalon helyezkedik el.
- Az országos főutak elkerülő szakaszainak megépítésével együtt a korábbi, felhagyott vasúti nyomvonal felhasználásával elkészült a városrészt elkerülő országút. Az elkerülő út megépítését követően a városrész közlekedés által nem terhelt jó minőségű családi házas lakóterületté vált.
- A településrészt érintő beavatkozás inkább tájhasználat jellegű következményekkel járt. A Zala völgy kavicssteraszának ásványi anyag kincsét felhasználva a völgyben kavicsbányák létesültek, az országút és a vasút között ma is működik.

Kaszaháza, Nekeresd

A Zalaegerszeg-Vasvár, illetve Sümeg útvonalon a Zala folyó átkelési pontján létesült. Eredetileg kicsi település, melynek Y szerkezetű úthálózata van észak-nyugat felé Ságod, Páli irányába, észak-kelet felé Sümeg, Vasvár irányába haladva. Nekeresd Kaszaházától észak-keletre a Vasvári út és a Páli patak völgye között majorság és szórvány település volt. A településrészeket a városközpont-hoz való közelség és forgalmi szerep, az országos főútvonal és csomópontjai felértékelték. Nagy léptékű gazdasági fejlődés jött létre a főútvonalak mentén. Északi irányból a települések képezik a város kapuját. Szerkezetében változást jelentett a 74-76-os elkerülő útszakasz és csomópontjainak megépítése, az Andrásida - Pózva irány Kaszaházától északra történő összekötése a Kiserdei út megépítésével.

A városrészek fejlesztésének, terület-felhasználás változásának állomásai, a szerkezete egyes elemei a következők:

- A város új köztemetője jön létre Kaszaházától északra.
- A temető területétől nyugatra a Kiserdei útról nyílóan új gazdasági terület épül ki.
- A Kaszaházi és Ságodi utcák közötti tetőn, a Gólyadombon új családi házas lakóterület.
- A kaszaházi hídfőtől nyugatra a domboldal aljában az egykori malom területén új társasház lakóterület jön létre, megkezdve ezzel a Kaszaháza és Neszele közötti területen a régóta tervezett beépítést. E terület, az úgynevezett Ságodi fennsík fejlesztésnek további ütemeként egy nagyobb családi házas egység telekalakítása történik napjainkban.
- Nekeresd városrész lakóterületként fejlődésének indul. Folytonosan kialakul, dél felé kiegészül a Nekeresdi és Virágzómező utcák korábbi szórvány beépítése.
- A 74-76-os főutak mentén, valamint a csomópontok környezetében új gazdasági területek jönnek létre,

Nekeresd szerkezete, területhasználata kialakultnak tekinthető. Kaszaháza jelenlegi szerkezetét erősen fogja módosítani a város északi irányba várható fejlesztése, a Kaszaháza és Neszele közötti déli domboldal jövőbeni lakóterületi beépülése. A várható változások az alapszerkezetet megtartják, de azok közlekedési szerepét erősítik, illetve részben – Kaszaháza térségében, ha nem a jelenlegi, hanem attól nyugatra valósul meg az átevezetés a Városközpont felől – tehermentesítik, elősegítve ezzel a főút menti revitalizációjukat.

Neszele

Kicsi település volt a Zala folyó északi oldalán a Kaszaháza - Andrásida összekötő út (Gébárti út) mentén. Fejődését a katonai lőtérré vezető út és hídjának megépítése, az így létrejövő közvetlen városi kapcsolat és a Gébárti tó létrehozása, üdülőterületi fejlesztése eredményezte. A kaszaházi lakóterület

kiegészült a település eredeti úthálózata mentén, az utcák folytatásában, valamint beépült a folyóvölgy felé lévő déli domboldal. E jó tájolású Zala völgy fölötti területen észak-dél irányba négy új utca nyílt és épült be.

A városrész fejlődését kedvezően befolyásolja az Ilosvai utca vonalában és északi folytatásában megépült új gyűjtőút, mely kapcsolatot teremt a termálfürdő üdülőterületi fejlesztései, Ságod városrész és a napjainkban kialakuló északi ipari park, valamint az északi elkerülő között. Kedvezően befolyásolja a tőle északra létrejött üdülőterületi és lakóterületi fejlesztések, melyeknek hosszútávon az összeépítése, területfolytonossága várható.

A városrész szerkezetét, terület-felhasználását, különösen a keleti irányú fejlesztés lehetőségét lényegesen befolyásolja, hogy a beépített terület szomszédságában helyezkedik el a város északi 120/20 kV névleges feszültségű transzformátor állomása. Az állomás 120 kV feszültségű betáplálása északról történik, míg a várost és környékét ellátó légvezetékek dél felé haladnak betérítve a déli domboldalt és a Zala völgyét. E vezetékek lehetetlenné teszik a városrész keleti irányú terjeszkedését.

Ságod

A várostól északra távolabb elhelyezkedő, egykor a nagyobb községek közé tartozó városrész. A Páli irányába vezető országút mentén, a Ságodi patak völgyének keleti oldalán, a völgy feletti platón észak-dél irányba hosszanti elhelyezkedésű. Középen egyutcás szerkezete északon és délen „V” alakban szétágazik északon Páli és Bekeháza, délen Kaszaháza és Neszele irányába. A városrész lakott területének alapszerkezete nem változott, viszont a mély lakóterületi sáv keskeny feltárási utcák mentén és tervezett párhuzamos utak kezdeményére szervezeten aprózódott, sűrűsödött.

A városrész fejlődése környezetében új terület-felhasználási egységek kialakulásával történt a következők szerint:

- A Ságodi és Szentmártoni patak egyesülő völgyeinek elzárásával létrehozták a Gébárti tavat, mely a város szabadvízi strandterülete, kirándulóterülete lett. Fesztiválok, kézműves és képzőművészeti alkotó táborok színhelye.
- A Gébárti pihenőterülethez kapcsolódóan kemping épült.
- Termál és élményfürdő építése történt több fejlesztési ütemben a városrésztől délre.
- A Kaszaházára vezető út melletti egykori mezőgazdasági majorság területét hasznosítva gazdasági terület alakult ki.
- A volt majorság szomszédságában a termálfürdők irányába új családi házas lakóterület alakult ki.
- Megkezdődött az északi ipari park terület-előkészítése, fejlesztése.

A városrész egyik legnagyobb változását a közlekedési fejlesztések eredményezték. Míg korábban csak egy úttal kapcsolódott a vasút felé, mára megépült a 76-os út északi elkerülő szakaszának ságodi csatlakozása. Megépült a várostestbe vezető sugár irányú új gyűjtőút, a ságodi elkerülő út dél felé Neszeléig, a Gébárti útig terjedő szakasza.

24. sz. táblázat

Zalaegerszeg - városrész adatok IVS

Forrás: 2001. évi népszámlálás

Mutató megnevezése	Zalaegerszeg összesen	Északi városrész
Lakónépesség száma	61 654	5 540
Lakónépesség aránya		8,99%
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	14,7	15,6
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	67,2	63,0
Lakónépességen belül 60- x évesek aránya	18,1	21,5

Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	18,4	27,3
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában	17,2	9,4
Lakásállomány (db)	23 055	1 593
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	5,9	14,8
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	33,7	36,8
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	10,0	16,2
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességben belül	62,1	58,7
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	30,2	26,3
Állandó népesség száma	60 638	5 596
Terület (ha)	9 982	3 379
Terület aránya		33,85%

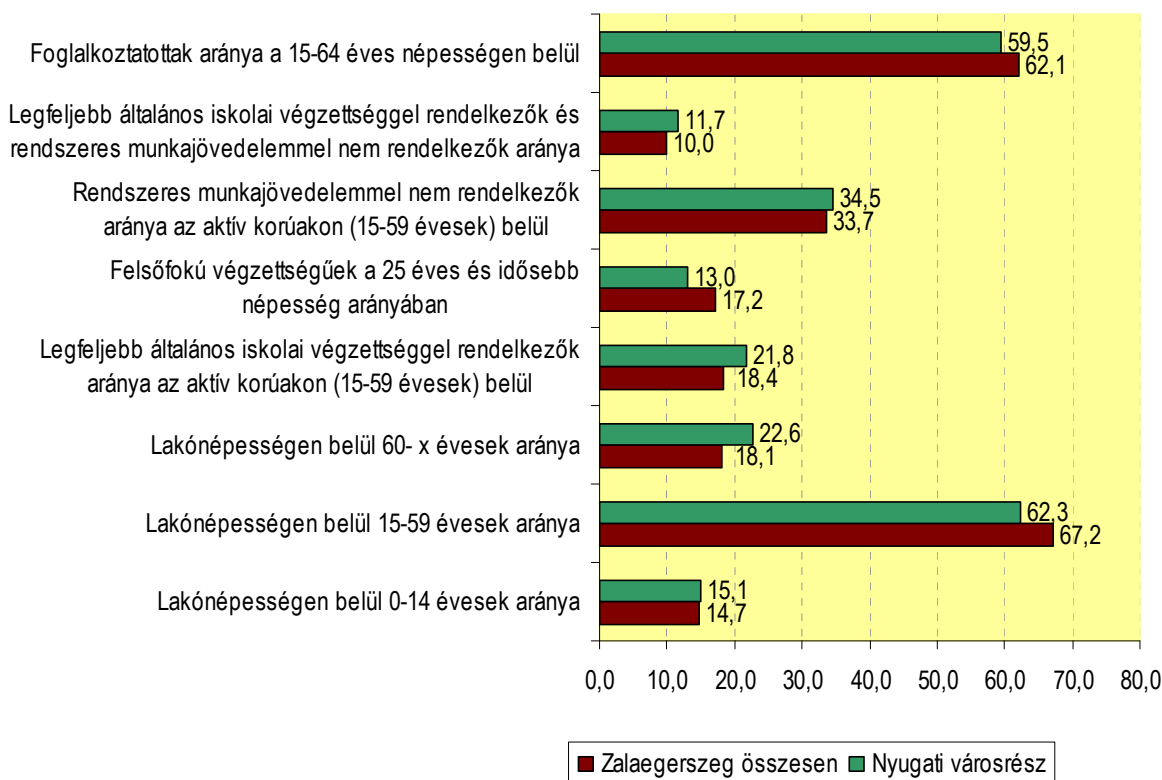
Az északi városrész statisztikai adatai szerint a város területének több mint harmada tartozik hozzá, míg lakosságának csak 9%-a él itt. A lakosság összetétele a város egészéhez viszonyítva a nehezebb sorsú családok jelenlétét tükrözi vissza: kevés a felsőfokú, míg relatív sok a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya. A foglalkoztatottak aránya és a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya is kedvezőtlenebb a város egészéhez viszonyítva. Sok az alacsony komfort fokozatú lakás, melyek egy részét a népszámlálási adatok felvétele óta fejlesztettek, ezáltal ez az arány mára már javult. Az alacsonyabb komfortú lakások koncentrálódnak a városrész régebbi fejlesztésű, egykor önálló településrészeiben, főként Pózva, Neszele és Nekeresd régi részei, míg a modern lakások új lakóterületeken jelennek meg. A városrész jelenlegi gazdasági-társadalmi helyzete a Zala folyó által a város további részeitől való elkülönültség következménye. Ennek köszönhető az is, hogy a városrész alacsony lakosságszáma, és népsűrűsége mellett nagy, és fejleszthető területekkel rendelkezik.

A városrész SWOT analízise:

Erősségek: Fejlődéshez, a város növekedéséhez rendelkezésre álló szabad területek megléte Fejlődő városrész: turisztikai, ipari, energetikai (távfűtőmű), lakóterületi beruházások Jó megközelíthetőség, feltárhatóság (76-os, 74-es utak) Jó építési és közlekedési feltételekkel rendelkező gazdasági területek megléte Jó turisztikai adottságú területek megléte Jól működő részönkormányzatok Magas a zöldfelületek aránya	Gyengeségek: Északi fekvés miatt kedvezőtlen lakóterületi adottságok egyes területeken Zala folyót és vasúti fővonal miatt a város fejlettebb részeitől való részleges elszigeteltség Kevés, és kis kapacitású a többi városrészszel összekötő út (és hidak) A 120 kV vezetékek behatárolja a keleti terjeszkedést
Lehetőségek: A város lakosságának növekedése, terjeszkedése itt valósulhat meg (új lakó övezetek alakulnak ki) A reptérnek egy érdekelt üzemeltetővel való fejlődése, regionális jelentőségének növekedése A város turisztikai fejlődési központja alakul ki Az északi ipari park a város új gazdasági motorjává válik	Veszélyek: Zalaegerszeg szinte kizárólagos növekedési helye miatt együttesen megjelenő, eltérő fejlesztési irányok területi feszültségeket okoznak Zala-folyó és a meglévő észak-déli közlekedési kapcsolatok alacsony száma miatt a város egyéb területeitől elszigetelt fejlődés megjelenése

Nyugati városrész

A városrész a Zala folyótól délre, Malom utca – Platán sor – Alsóerdei út vonalától nyugatra került lehatárolásra. Főbb lehatárolható területi egységei a Rákóczi út menti területek, Szentersébet hegy, Vorhota, Ebergény és Bazita, továbbá a Landorhegy. Ezek egyfajta alközpontjai még nem kerültek lehatárolásra, de az egyes intézkedések során ezen területi egységek szintjén is fogalmazhatók meg egyéni feladatok.

17. ábra

Rákóczi út, Ola utca

A történelmi városszerkezet elemeként a Zala völgyében nyugat felé, az Andrásbidai átkelő irányába vezető úgynevezett Körmendi út környezetének beépítése. Egyutcás szerkezeti vázzal – Rákóczi út, Ola utca, Hock János út – rendelkezik, mely a Zala folyó völgye és a Gógán-hegy közötti területsávot tárja fel. Vele párhuzamosan tőle északra helyezkedik el a Zalalövő-Zalaegerszeg vasútvonal. A városrész keleti határa a városközpont, a Vizsla árok, nyugati határa Vorhota városrész. A kelet-nyugat irányú közlekedési tengelyről leágazó út dél-kelet irányba a Platán sor (a belső városrészt határoló közlekedési kör eleme), dél-nyugat irányba az Ebergényi utca, mely a Gógán-hegy és az Egerszeg-hegy közötti völgyet köti a városba. A városrész szerkezeti, terület-felhasználási elemei a következők:

- Rákóczi utca déli oldalán gyűjtő utakkal határolt homogén családi házas terület a Gasparich utcáig, mely a XX. század első felében épül ki. E terület déli határának beépítése az 50-es, 60-as években történik társasházakkal. Az egyik legértékesebb, a városközponthoz közeli lakóterület. A Rákóczi és Gasparich utak mentén intézményi tömbök találhatók.
- Gasparich utcától nyugatra lévő háromszög alakzatú tömb, mely egykor vegyes rendeltetésű volt, napjainkra lényegében lakóterületi tömb.

- A vasút, az Ola és a Hock János utca közötti terület, valamint a déli oldal az Ebergényi utcáig családiházak lakóterület, mely az egykor különálló település, Ola lakóterületeinek kiterjedésével jött létre.
- A vasút északi oldala a Malom utcától keletre nagy kiterjedésű intézmények területe. Sportcentrum, Falumúzeum és az Olajipari Múzeum található itt.
- A városrész nyugati területsávján a Hock János út mindkét oldalán gazdasági területek helyezkednek el egészen a vorhotai városrészig.

A városrész szerkezetét a jövőben jelentősen befolyásolja a jelenlegi vasút nyomvonalán tervezett kelet-nyugat irányú új, tehermentesítő forgalmi út kialakulása, a Neszele irányából beérkező sugár irányú gyűjtőút forgalmának erősödése, valamint a városrész déli szélén lévő egykori laktanya területének jövőbeni fejlesztése. Az egykori laktanya terület a városhoz közeli keleti egyharmadát a városban működő főiskolák foglalták el. a főiskola által használt résztől nyugatra nagy összefüggő fejlesztési terület áll rendelkezésre. A városrész szerkezete egyéb vonatkozásban kialakult, beállt.

Vorhota

Aprócska település a Zala folyó déli partján Andrásbethegyével szemben az Erzsébethegy északi lábánál. Eredeti lakóterülete nem növekedett, de beépült Vorhota mellett Erzsébethegy és a Gógánhegy közötti völgyben felvezető, Szentersébethegyre menő út, az Újhegyi út két oldala. Lakóterületének északi része a Teskándra vezető országút és a vasút között terül el, míg a tőle délre lévő lakóterületek a domb északi oldalán találhatók. A lakóterületektől nyugatra vasúti megálló, az úgynevezett Andrásbida vasútállomás helyezkedik el. Az országút és a vasút közötti területek a lakóterülettől keletre és nyugatra ipari gazdasági területekkel beépített. A városrész szerkezetében változást jelent a vasút új nyomvonalra történő átépítése a folyó partja mellett, a jelenlegi vasúti pálya iparvágányként történő hasznosítása.

Szenterzsébethegy

A várostól dél nyugtra lévő dombság nyugati szélén két dombháton található a településrész. A két dombhát az Erzsébethegy és az Újhegy, az Erzsébethegyi, valamint az Újhegyi és a Virágszer utca. A település két ága északon, lakott területen kívül találkozik. Temetője és temploma a lakott területtől északra az Erzsébethegy Zala völgye feletti magaslatán található.

A település hagyományos szerkezetét a táj adottsága határozta meg. Ez a szerkezet nem változott. A terület napjainkra ismét kedvelt lakóterület gyönyörű természeti adottságokkal, ma már megfelelő közlekedési lehetőségekkel és közműellátottsággal.

Ebergény

A várostól dél-nyugtra lévő dombság középső részén, az Egerszeghegy dél-nyugati oldalán szintén dombháton elterülő település, mely dombhát útja dél felé a Csukás patak völgyébe vezet le. A település szerkezete nem változott, ugyanakkor a korábbi lakott rész a város felé a dombháton és az ugyancsak dombháton haladó, az Ebergényi utcáról leágazó Táncoslapi és Kiscsartói utak mentén bővült. Használatában vegyes területek, lakó és kertes mezőgazdasági területek alakultak ki. A városrésznek temetője és temploma van.

Bazita

Hosszan elnyúló település a Becsali út déli folytatásában a dombháton. Északi fele egyutcás, míg déli része a domborzatnak megfelelően kettéágazik, a Bazitai utcáról kelet felé ágazik le a Toposházi utca. A városrész szerkezete nem változott. Kedvelt lakóterület, fejlődő városrész.

A városrész területhasználata és szerkezete az északi egykori laktanyaterület kivételével kialakult. Változás a beállt területeken nem várható. A jelenlegi szerkezeti terv tartalmaz egy új forgalmi út

kiépítését a laktanyaterület feltárásával és megosztásával. Ez az út déli folytatása az északi elkerülőről induló Ságodon és Neszelén keresztül a Malom utcánál a várostestbe érkező útnak. A jelenlegi terv ezt az új utat déli irányban a Gasparich utcáig tervezi kialakítani párhuzamosan a Platán sorral. Az új út Landorhegy déli felét közvetlenül kapcsolná északi irányba, az északi városrészhez. Az út szükségessége és leendő szerepe jelenleg nyitott.

25. sz. táblázat

Mutató megnevezése	Zalaegerszeg összesen	Nyugati városrész
Lakónépesség száma	61 654	3 391
Lakónépesség aránya		5,50%
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	14,7	15,1
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	67,2	62,3
Lakónépességen belül 60- x évesek aránya	18,1	22,6
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	18,4	21,8
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában	17,2	13,0
Lakásállomány (db)	23 055	1 200
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	5,9	15,3
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	33,7	34,5
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	10,0	11,7
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	62,1	59,5
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	30,2	35,3
Állandó népesség száma	60 638	3 390
Terület (ha)	9 982	2 512
Terület aránya		25,17%

A városrész területe a teljes város területének negyede, míg a lakosság mindössze 5,5 %-a él itt. Ennek elsődleges oka a terület erőteljesen szabdaltsága, ezzel szorosan összefüggően pedig az egykori zártkertek és belterületi zöldfelületek magas aránya. A lakosságon belül az idősebb 60 év feletti korosztály, illetve a foglalkoztatott nélküli háztartások jelenléte magasabb arányt ér el, mint a város más területén, ami szintén az egykori zártkertekben, illetve falusias utcákban való megtelepedésnek, illetve kitelepülésnek a következménye. A felsőfokú végzettségűek alacsonyabb aránya is ezen adattal, az idősek és szociálisan rászorultak magasabb számával hozható összefüggésbe, mivel ezen népcsoportokon belül a végzettségi szint eleve alacsonyabb. Természetesen ebben az adatban közrejátszik szintén a lakott egykori zártkerti ingatlanok magas aránya, ami az alacsonyabb jövedelmi rétegek számára is megfizethető lakásviszonyokat teremt. A terület adottságaiból fakadóan, annak tájképi, rekreációs, nyugodt környezeti értékei miatt az idősebb korosztály előszeretettel választja lakhelyéül, míg a városközpontban, lakótelepen található lakását átengedi a fiatalabb korosztálynak. A területen azonban ezzel párhuzamosan a kis kerti házakat részben már váltják a nagyobb családi házak is, ami egyes, a város sűrűn lakott, környezetileg terhelt részeitől szabadulni kívánók megjelenésével áll összefüggésben. Ezt elősegíti az is, hogy a kevésbé tehető lakosság magas aránya ellenére is az

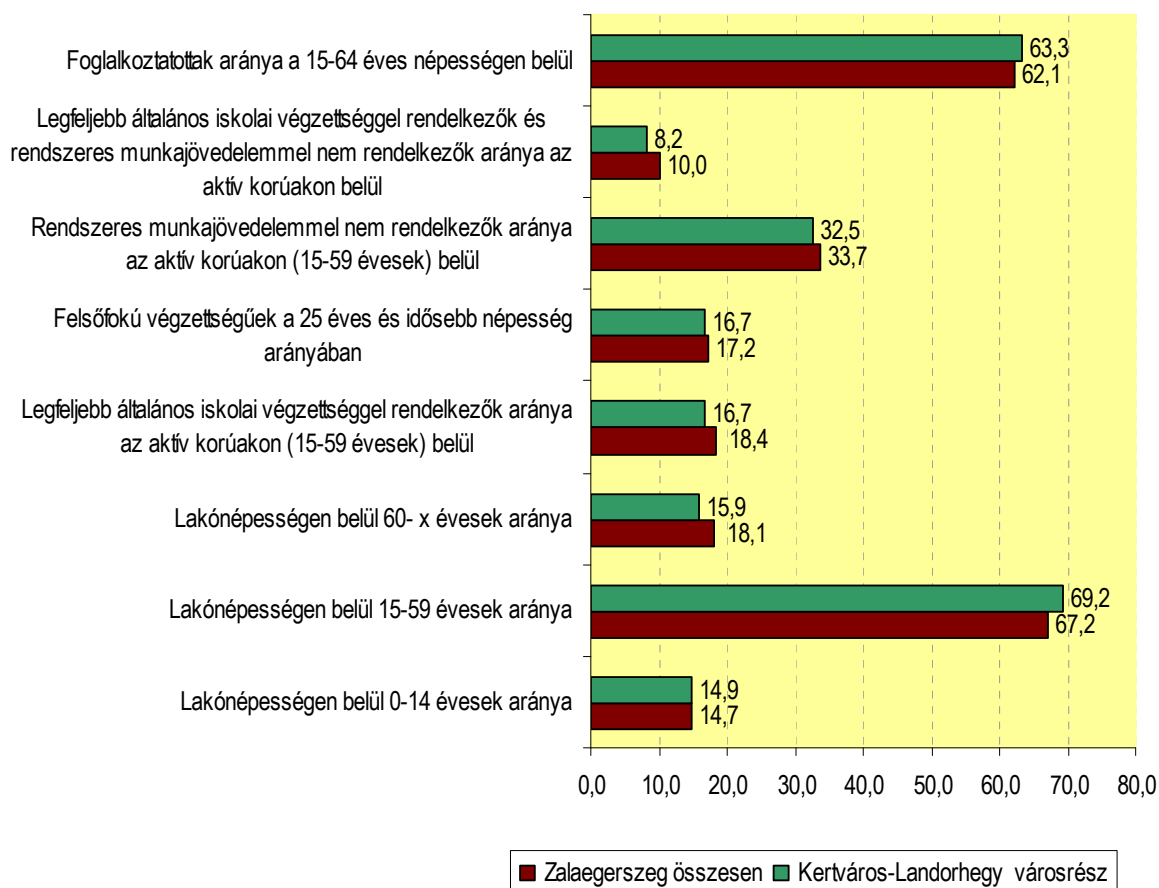
elmúlt években – a lehetőségekhez mérten – jól kiépült a terület infrastruktúrája (közlekedési, víz-, villany, gázhálózat), szennyvízcsatorna hálózata bővült.

A városrész SWOT analízise:

Erősségek: Kiemelkedő tájképi értékekkel és természeti adottságokkal rendelkező városrész Adottságaihoz képest jól kiépített infrastrukturális hálózat Csendes, nyugodt környék Lakhatási, letelepedési célú ingatlanok/területek megléte a városból „kiköltözni” szándékozók számára	Gyengeségek: Szűk utcák, nehézkes megközelítés Fejletlen szolgáltatások (élelmiszer boltok, tömegközlekedés, posta stb.) Szórványosan lakott területek
Lehetőségek: A város rekreációs övezeti funkció erősödése Lakóterületi fejlesztések miatt a kiköltözésben gondolkodók számának csökkentése Laktanya hasznosítás: elsősorban oktatás, kutatás vagy lakófunkciók területén.	Veszélyek: Tájképet romboló fejlesztések Előregedés Az infrastruktúra fenntartásának, fejlesztésének fajlagosan és abszolút értelemben is növekvő költségei

Kertváros-Landorhegy városrész

A városrészben találhatóak Zalaegerszeg klasszikus lakótelepei, amelynek lakóépületei az 1960-as évek elejétől napjainkig épültek, épülnek. A magasházak mellett társasházi lakások, sorházak és családi házas övezetek is megtalálhatóak az övezetben. A lakófunkciót oktatási és kulturális intézmények, néhány közintézmény jelenléte egészíti ki.

18. ábra

Landorhegy

Ebergényi út, Platán sor, Göcseji út és az Egerszeghegy által határolt terület. Főbb útjai a határoló utak, az Egerszeghegy irányába, Ebergénybe vezető Gasparich utca, valamint a Gasparich utcával körgyűrűt alkotó Landorhegyi út. A városrész elemei a következők:

- A Platán sor mentén, a Gasparich és Göcseji út közötti sávban nagy összefüggő, telepszerűen beépített lakóterület helyezkedik el az intézményeivel (oktatási, kulturális).
- A Platán sor és a Göcseji út szegletében összefüggő ipari gazdasági terület található, melynek északi fele, az egykori ruhagyár területe használaton kívül van, jövőbeni rendeltetése bizonytalan.
- A Landorhegyi városrész nyugati széle családi házas beépítésekkel felkúszik az Egerszeghegy keleti oldalaira. A domboldal lakóterületei az Alkotmány, a Gasparich, a Szívhegyi és a Becsali utcákon kapcsolódnak a városszerkezethez.

Kertváros

Vizsla árok (Göcseji út) és a Jánkahegy észak-dél irányú dombvonulat közötti terület a Jánkahegy nyugati oldala. Landerhegygel azonos lélekszámú városrész, lakóterület. A városrész területéből a XX. század első felében hasznosított terület az északi végének két temetője, a Kálvária és a Göcseji úti temető. Az utóbbi még nem a jelenlegi terjedelmével. A városrész szerkezetét fő úthálózatát a nyugati és északi határán a Göcseji út, a városrész területét pedig közepén átszelve a Köztársaság út alkotja. A terület nyugati széle meredek domboldal, így a Göcseji úthoz közlekedési kapcsolat csak a városrész északi és déli végén épült ki. A terület tengelyét képező Köztársaság úthoz kapcsolódva nyugati és keleti gyűjtőút kör alakult ki a területeket feltárva. Ezek az utak az Átalszegett és a Hegyalja utca. A városrész közlekedési rendszerének hibája a kapcsolatainak hiánya. Nyugatról a Göcseji út feletti domboldal kapcsolat nélkülsége, keletről a Jánkahegy átjárhatatlan dombvonulata a város felé egy főútvonalra és két alacsonyabb rendű csatlakozást hozott létre. A városrész teljes, a város többi része felé irányuló forgalma a Göcseji út északi szakaszára érkezik és a forgalom nagyobb része egyetlen úton, a Köztársaság úton halad át. Az út terhelése a városrész növekedésével együtt nő.

A városrész szerkezeti hierarchiájában fordítottan felépített. Kialakítása az 1950-es évek végén kezdődött és e fejlesztés során egy jól szerkesztett családház beépítés jött létre a városrész északi, észak-nyugati felén. A további fejlesztések a város népességének erőteljes gyarapodása, a növekvő lakásigények miatt egyre intenzívebb beépítés alakult ki déli irányba. Dél felé sűrűsödik a beépítés és a lakóterületek vesztenek tágas zöldterületi jellegükből. A városrész utolsó déli fejlesztési szakasza zsákként kapcsolódik a korábbi úthálózathoz. A szakasz utolsó eleme, déli végének a Göcseji úthoz kapcsolódása a városrendezési tervben szerepel, de megépítése még várat magára. A városrész teljeskörű intézményhálózattal ellátott. A városrész szerkezetében területhasználat szempontjából zavaró környezeti hatásával, zajterhelésével a Göcseji út nyugati oldalán lévő iparterület, valamint a városrész északi oldalán a temető és a Göcseji utca közötti nyomda ipari tevékenysége.

A városrész szerkezete a déli végének kivételével kialakult. A Köztársaság út forgalmi terheltségének problémáját szerkezetmódosítással nem, csak forgalomtechnikai eszközökkel lehet orvosolni. A városrész déli irányú közvetlen kapcsolatának kialakítására a Jánkahegyet keresztezve nincs lehetőség.

A városrész korunkban zajló változása, hogy a korábban zártkerti területként használat Jánkahegy északi vége lakóterületként folyamatosan átépül.

26. sz. táblázat

Mutató megnevezése	Zalaegerszeg összesen	Kertváros-Landerhegy városrész
Lakónépesség száma	61 654	22 141
Lakónépesség aránya		35,91%
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	14,7	14,9
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	67,2	69,2
Lakónépességen belül 60- x évesek aránya	18,1	15,9
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	18,4	16,7
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában	17,2	16,7
Lakásállomány (db)	23 055	8 484
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	5,9	1,3
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	33,7	32,5
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	10,0	8,2
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	62,1	63,3

Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	30,2	27,8
Állandó népesség száma	60 638	21 526
Terület (ha)	9 982	362
Terület aránya		3,63%

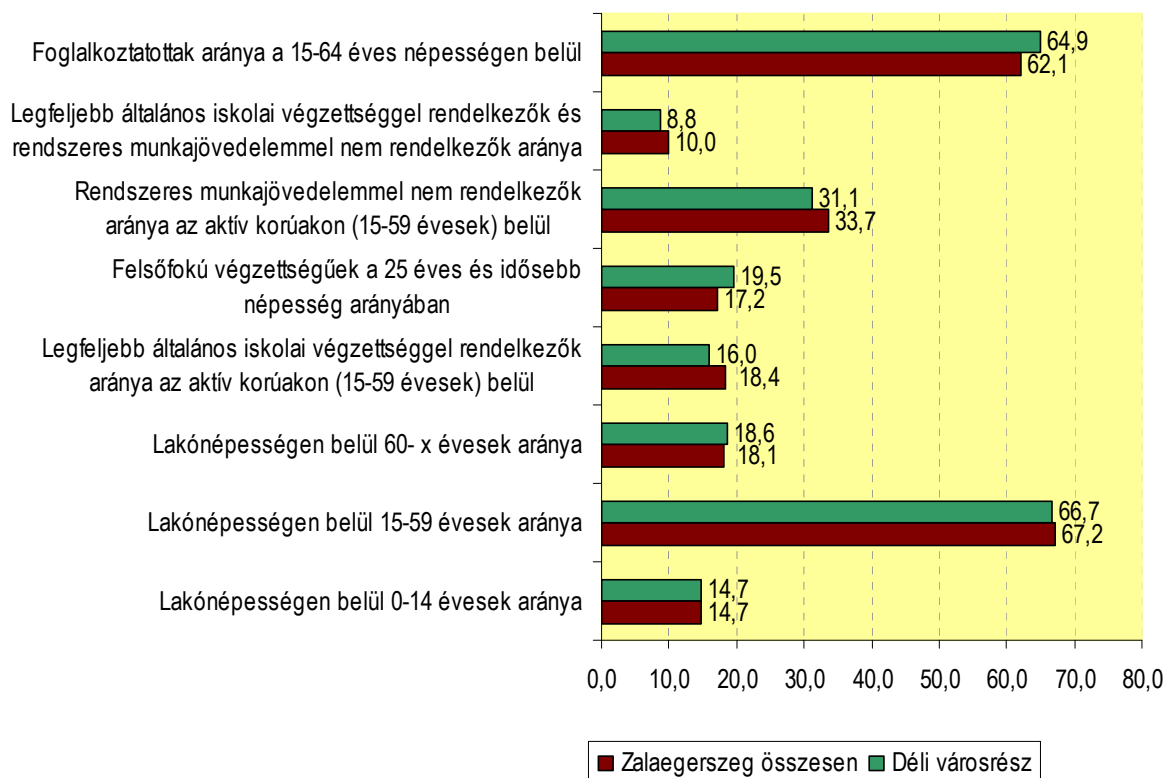
A városrészben lakik minden harmadik zalaegerszegi, míg területe a város 3,6%-a. Ez elsősorban a nagy lakásszámú tömbházaknak köszönhető. Az itt élők a város aktív korosztályából kerülnek ki, az átlaghoz képest magasabb a foglalkoztatottsági arány, relatív alacsony a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya. A XX. század második felében épült lakások többsége jól felszerelt, a lakótelepek infrastrukturális ellátottsága nem szenved hiányt: emiatt az alacsony komfortfokozatú lakások száma a város egészére nézve a legkedvezőbb, egyben itt található a városi lakásállomány jelentős része.

A városrész SWOT analízise:

Erősségek: Fejlett intézményhálózat Szolgáltatások teljes körű jelenléte Sűrűn beépített, de jól élhető övezet Zöldterületek magas aránya Jó közbiztonság	Gyengeségek: Lakóövezetbe ékelődő gazdasági/ipari területek, Közlekedési túlterheltség, forgalomtechnikai problémák.
Lehetőségek: Lakónépesség helyben maradásával a terület optimális kihasználtságának fenntarthatósága Játsszóterek, utca és zöldfelület fejlesztések Civil szervezetek megerősödésével a közösségek további erősödése, új kezdeményezések megjelenése	Veszélyek: Közlekedési feszültségek Beékelődött gazdasági funkciók és lakófunkciók környezeti kockázatai erősödése Iparosított technológiával készült házak romló állapota Elöregedés, lakosságcsere miatt igények változását, terhelést nem követő közmű infrastruktúra Közmű infrastruktúra növekvő fenntartási, rekonstrukciós költségei

Déli városrész

A déli városrész maga a funkcionális eklektika. Gyárak és közlekedési folyosók közé ékelődött kisvárosi millió, lakótelep, oktatási-nevelési intézmények, aztán ismét alapvetően gazdasági övezet, majd újra lakófunkció, ám ezúttal falusias jelleggel. A városrész mezoidékei önállóan nem értelmezhetőek, a funkcionális sokszínűség azonban nem egyszer konfliktusokkal terhelt.

19. ábra

Páterdomb

Szabályos, tájas alakzatú lankás domb a város keleti szélén. Nyugati és északi határa a vasút és a vasútállomás. Délről és keletről szintén a vasút, annak ipari vágánya határolja. Vasúttal körbezárt terület, melynek északon a Berzsenyi utcára csatlakoztatva van egy vasúti keresztezés nélküli egérútja. A városrész beépítése már a XX. század első felében megkezdődik annak északi területén. A Bíró Márton utca vasút által a várostesttől elhatárolt szakasza már a XIX. századtól, a vasútépítés előtti időkből létezett. Ugyancsak a XX. század első felében, 1943-ban avatják fel az akkori Országos Nép és Családvédelmi Alap támogatásával 39 házból álló ONCSA telepet a vasútállomás keleti oldalán.

A városrész terület-felhasználási intenzitása a Kertvároshoz hasonlóan várostesthez közelebb lévő rész családiházak beépítésű zömével az 1950-es évek végéről, az 1960-as évek végéről. A 70-es, 80-as évek intenzív telepszerű beépítése valósul meg a domb tetején, déli és keleti oldalán.

A városrész a várostesthez egy szintbeli vasúti keresztezésen keresztül kapcsolódik. Úthálózata homogén, négyzetrácsos. A közlekedés szempontjából terheltebb utak, a terület szimmetriai tengelyét jelentő észak-dél irányú Kinizsi út, a városi kapcsolatot biztosító Wlasics Gyula utca hierarchiában nem emelkedik ki.

A városrész észak-keleti sík része és tőle keletre, a Pipahegytől északra a Válickáig összefüggő ipari gazdasági terület alakult ki, melyet kettéoszt a vasúti iparvágány. Az iparvágánytól nyugatra lévő ipari területek Páterdombhoz tartoznak, közúti megközelítésük a városrész szűk lakóutcáin keresztül történik. Az iparterület és a lakóterület közelsége a zajterheléssel környezeti problémákat jelent. A városrész homogén lakóterület, de városszerkezeti elhelyezkedése közlekedésben és környezeti határaiban kedvezőtlenül érinti.

Problémái a következők:

- Vasúttal körülhatárolt elzártasága.
- Észak-keleti szomszédságában lévő iparterület közelsége, zajhatása.
- A vasút és vasútállomás porszenyezése és zajhatára.
- A Páterdombtól délre lévő MOL iparterület légszennyezése.

Különleges, nagy kiterjedésű és a várostestbe ékelődő zártkerti (kertes mezőgazdasági) területek kapcsolódnak délről a várostesthez. A beékelődő domboldalak városhoz való közelsége, azok táji és természeti adottsága (kilátás, zöldterületi adottság) e területek egy részét felértékelte, kedvelt lakóterületté változtatta. A zártkerti területek hasznosítása napjainkba a következők szerint csoportosítható:

- Lakóterületi terület-felhasználásba sorolt területek
- Alapvetően zártkerti hasznosítású (kertgazdasági és pihenési funkció) területek szórványosan lakófunkció megjelenésével
- Klasszikusan zártkerti hasznosítású területek
- Felhagyott művelésű, spontán beerdősödő területek

A zártkerti területeket a tényleges hasznosításuknak megfelelően terület-felhasználási egységekre kell bontani az előző kategóriák szerint.

Bizonyos területeken el kell fogadni a zártkerti és lakóterületi funkció keveredésének lehetőségét. Meg kell keresni annak területhasználati és szabályozási lehetőségét és módját, hogy a hagyományos tájhasználatnak megfelelően a kertes mezőgazdasági területen szórvány lakóterületek kialakulhassanak. Ilyen területek esetében az országos rendelkezések alóli felmentést a beépítettség növelhetősége irányába meg kell kérni.

A zártkerti lakásépítés lehetősége esetén egyértelmű és szigorú feltételrendszert, szabályozást kell meghatározni a tájkép és jellemző tájhasználat védelme érdekében, valamint az infrastruktúrájában és szolgáltatásaiban működtethető város érdekében.

A zalalövői vasútvonal áthelyezésével létrejövő jelenlegi vasúti nyomvonal városi úthálózatba kapcsolásával, kiépítésével e nyomvonal menti területek fejlesztését elő kell készíteni. Az új nyomvonal közúti forgalomba kapcsolásával a városközpont kelet-nyugat irányú forgalmát el kell osztani, a jelenlegi útvonalat a Kazinczy tér, Rákóczi és Ola utcák adta útvonalat tehermentesíteni kell. A város észak-dél irányú vasútvonalának szerepvesztéséből adódóan a 76-os út és a vasútállomás közötti pályaszakaszt közúti forgalom számára kell átadni a várostesthez kapcsolva ezáltal a jelenleg elszigetelt Páterdomb városrészt. A Páterdombtól keletre lévő iparvágányt a 76-os út felüljárójánál csatlakoztatni kell a meglévő vasúthálózathoz megoldva így a Rédcésre menő vonal hálózati kapcsolatát.

Zrínyi út

A város történelmi útja, a Válicka völgyének egykori országútja a Jánkahegy keleti oldalán. Egy észak-dél irányú út alkotja a terület tengelyét, melynek szomszédságában vele párhuzamosan helyezkedik el a vasút. A Zrínyi út a városközponti Kossuth utca déli folytatása. A Jánkahegy és a vasút közötti terület a városközponttól délre a kórház területével folytatódik, majd egy jelentős részben a XX. század első

felében kialakult – lakóterület, családiházias terület helyezkedik el. A lakóterület az elmúlt évtizedekben egy párhuzamos utcával, az Alsójánkahegyi út kialakításával a domb keleti oldalára kúszott fel. A lakóterületet követően összefüggő, nagy kiterjedésű ipari gazdasági terület helyezkedik el a Zrínyi út mindkét oldalán. A településszerkezet itt már egyutcás szerkezeté alakul.

A vasút keleti oldalán a Gévahegytől délre lévő dombháton, nagy kiterjedésű területen a MOL olajfinomító üze me és raktárbázisa helyezkedik el.

A városrész szerkezete, terület-felhasználása kialakult, abban változás nem várható.

Besenyő

Valamikor egyutcás település, a Besenyő utca, mely a Jánka déli folytatásában lévő Lukahegy és a Válicka közötti észak-dél irányú dombhát gerincén helyezkedett el. A település a XX. század második felében kiegészült nyugat felé két párhuzamos utcával és beépült az országút település melletti szakasza a Posta utca. A településrész keleti felének szerkezete kialakult, míg a Posta utca átmenő forgalmának terhe miatt annak elkerülő szakasza tervezett tőle nyugatra.

A városrész észak felé közvetlenül ipari gazdasági területekkel kapcsolódik, melyek közül a MOL területének légszennyezése zavaró. A lakóterületektől délre az országút mellett ipari gazdasági területek kialakítása történt és beépítésük tart a mai nap is. Itt létsült a város legnagyobb üze me a Flextronics külső gyáregysége.

27. sz. táblázat

Mutató megnevezése	Zalaegerszeg összesen	Déli városrész
Lakónépesség száma	61 654	6 930
Lakónépesség aránya		11,24%
Lakónépessé gen belül 0-14 évesek aránya	14,7	14,7
Lakónépessé gen belül 15-59 évesek aránya	67,2	66,7
Lakónépessé gen belül 60- x évesek aránya	18,1	18,6
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	18,4	16,0
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában	17,2	19,5
Lakásállomány (db)	23 055	2 449
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	5,9	4,0
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	33,7	31,1
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	10,0	8,8
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népessé gen belül	62,1	64,9
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	30,2	28,6
Állandó népesség száma	60 638	7 043
Terület (ha)	9 982	1 184
Terület aránya		11,86%

A városrész lakossági korösszetétele jól leképezi a város egészére vonatkozó értékeket. Jelentős különbség a képzettségi szintekben van, a déli városrészen meghatározó a különbség a felsőfokú végzettségűek és a legfeljebb általános iskolát végzettek aránya között, a felsőfokú végzettségűek

javára. Ennek egyik indoka lehet, hogy a kórházhoz közeli területeken számos ott dolgozó (orvos) lakik. A relatív magasabb foglalkoztatási arányt a helyi nagy munkáltatók jelenléte is okozza, a városrész területén található a város legnagyobb üzeme a Flextronics.

A városrész SWOT analízise:

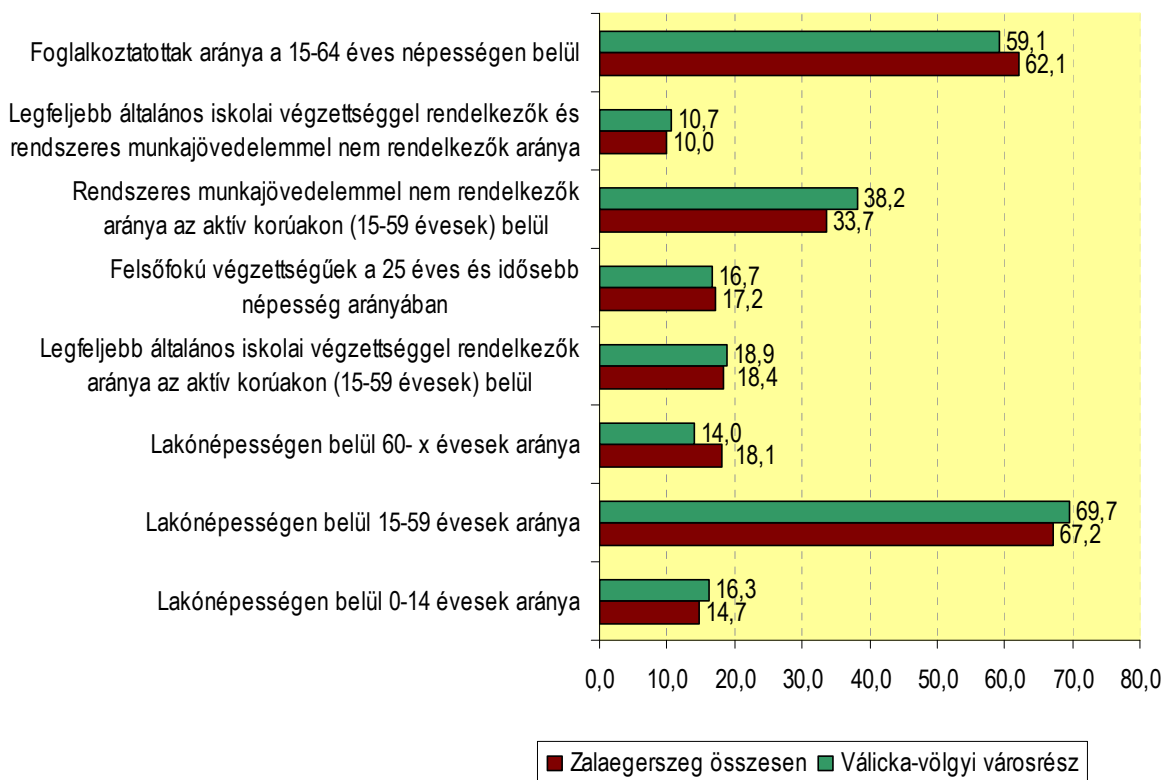
Erősségek: Különleges, magas tájképi és természeti értékekkel rendelkező lakóterületek Relatív magas a felsőfokú végzettségűek aránya A város gazdaságának alapját jelentő üzemek helyszíne	Gyengeségek: Vegyes felhasználású városrész: lakóövezetek, kis kertek, ipari területek Légszennyezés a Páterdombtól délre (MOL) Vasút és vasútállomás porszennyezése
Lehetőségek: Közlekedés átszervezésével felszabaduló területek hasznosítása Vállalkozások gazdasági szerepének megőrzése, támogatása	Veszélyek: Tájkép és tájhasználat szabályozatlansága csökkentheti a terület értékét Környezeti terhelés fennmaradása egészségügyi veszélyeket jelent

20. ábra: Zalabesenyő, a 74-es főútról

Válicka völgyi városrész

A Válickától keletre fekvő Csácsbozsok és Botfa környéke még őrzi a hagyományos tájszerkezetet: erdő és szőlőművelés egymásmellettsége a jellemző. Az erdőkben sajnos nagy az akácok aránya, de jó állapotú tölgyeseket, bükkösöket is találunk. A Válicka völgyét nyílt ligetes gyepek borítják, kevésbé befolyásolt természeti terület kiterjedt égerligetekkel.

21. ábra

Csácsbozsok

Valamikor két külön település volt, neve is e két rész névösszetételéből keletkezett. A várostól keletre a Válickán túl helyezkedik el. Andrásfidával együtt ez a településrész fejlődött a legtöbbet az elmúlt fél évszázad során. Fejlődése több szakaszban történt, teljes intézményellátottsággal rendelkezik.

Csács egy egyutcás település volt, melynek észak-dél irányú utcája észak elé a Zala völgyébe vezetett. Egykori központja, a templom, a temető és a plébánia épület a falu északi végén helyezkedett el. Első időszakban az országút menti és a város felé eső területek épültek be. Az 1970-es évek közepétől az új beépítés a Csácsi hegy irányába történt. A városrész további lakóterületi terjeszkedése tervezett keleti irányba az ottani völgy körbeépítésével.

Bozsok kicsiny halmaz jellegű település volt hármass útkereszteződés mentén a Bozsoki hegy lábánál. Az egykori szerkezet észak felé az út két oldalának a beépítésével egészült ki. A városrész Zalaegerszeg keleti kapuja, a város legfontosabb, Budapest és Keszthely, Hévíz irányú közlekedési kapcsolatának, a 76-os főútnak érkezési pontja. Ez a földrajzi helyzet a Bozsok és Csács közötti, a 76-os út melletti korábban beépítetlen területeket felértékelte, mely területen autókereskedések és szervizek, étterem épült és működik. A 76-os főút közlekedési szerepnövekedésének nem csak felértékelő hatása van. A Balatoni út két oldalának beépítése, lakóterületi használata az 1950-es 60-as

években lényegesen kisebb közúti forgalmat feltételezve jött létre. A négysávos út mentén ma a lakóterületi funkció értéke lecsökkent. A 40-50 éve épült épületek és lakói lassan előregsznek, meg kellene történnie a generációváltásnak, a lakóterület megújulásának. A közlekedéssel terhelt út menti területek lakófunkciókban nem fognak megújulni, tapasztalható egyes területrészekben a funkcióváltás, a kereskedelem megjelenése. A főút melletti területsáv revitalizációjának módját a rendezési terv készítése során, az új szabályozásban meg kell oldani.

A városrész településszerkezete a Csácsból keletre lévő, dombok által karéjban határolt völgy kivételével kialakult.

Botfa

A várostartól egyik legtávolabb lévő településrész a várostól dél-keletre a Válicka keleti oldalán. A városrész történelmi szerkezete változatlan. A már településrészekkel ellentétben itt a beépített területek, utcák a Válicka völgye irányába lefutó keresztvölgy területén és annak felső kettéágazása mentén jött létre.

A városrész családi házas lakóterület, mely funkcionálisan túl mezőgazdasági majorság, az egykori Hűvös kastély területén egyházi rendház és temető található. A városrész szerkezete kialakult.

28. sz. táblázat

Mutató megnevezése	Zalaegerszeg összesen	Válicka-völgyi városrész
Lakónépesség száma	61 654	3 994
Lakónépesség aránya		6,48%
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	14,7	16,3
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	67,2	69,7
Lakónépességen belül 60- x évesek aránya	18,1	14,0
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	18,4	18,9
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában	17,2	16,7
Lakásállomány (db)	23 055	1 197
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	5,9	12,0
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	33,7	38,2
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	10,0	10,7
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	62,1	59,1
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	30,2	24,7
Állandó népesség száma	60 638	3 896
Terület (ha)	9 982	2 245
Terület aránya		22,49%

A városrész által érintett két részönkormányzat (Csácsbózsok és Botfa) jelentős fejlődését mutatja, hogy a 2001-es népszámlálási adatok szerint itt volt a legmagasabb a 0-14 éves korúak aránya, emellett ez az érték a 60 év felettiek arányát is meghaladta, amely a fiatal letelepedett családok pozitív

hatását jelezi a városrész korstruktúrájára. Az alacsony komfortfokozatú lakások magas aránya mára már javult, azóta teljesedett a két település infrastrukturális ellátottsága.

A városrész SWOT analízise:

Erősségek: Jól működő részönkormányzatok Csácsbozsok teljes intézményellátottsággal rendelkezik Hagyományos tájszerkezet: mezőgazdasági, szőlő és erdőterületek Erős szolgáltatóipar a főútvonal mentén, a városrész szélén	Gyengeségek: Balatoni út mentén csökkent a lakófunkció értéke A városrész eltérő fejlettségű területeket tartalmaz.
Lehetőségek: Funkcióváltás a főútvonal mellett: lakófunkció helyett kereskedelmi egységek, Aktív civil élet a településrészekben, Lakófunkciók erősítése Botfán az Ifjúsági Ház rendezvényei, programjai	Veszélyek: Szigetszerűen megjelenő problémák a hátrányos helyzetűek számának növekedésével.

V. Város(rész)fejlesztési Stratégia és célpiramis

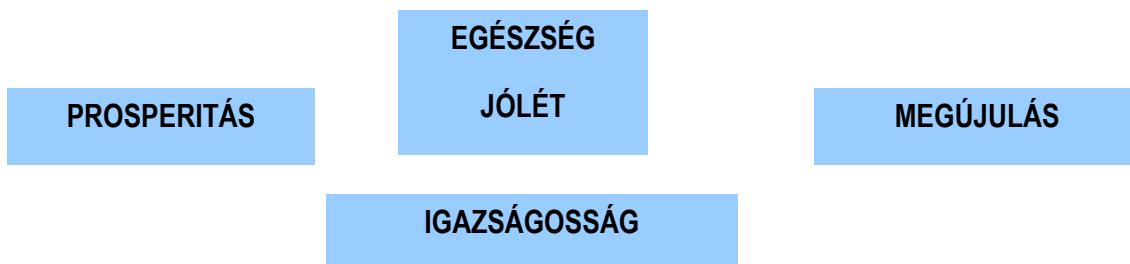
V.1. Városi szintű célstruktúra

Zalaegerszeg jövőképe, az IVS átfogó célja

Zalaegerszeg az egészséges környezetével harmóniában élő, dinamikus gazdasággal, magas fokú autonómiával rendelkező város, gazdag, megújulásra kész szellemi potenciállal, élő kultúrával és aktív közösséggel, ahol az egyének jóléte, életminősége magas szintű.

A jövőképen alapuló stratégiai célok alapvetően a térségben élők életminőségének jobbá tételére, illetve az elérhető legmagasabb szintű gazdasági és társadalmi autonómiára, mint az életminőség stabil biztosíthatásának feltétele megteremtésére törekednek. A *jólét*, az életminőség, magába foglalja az egyén egészségi, szociális, mentális és anyagi létét, és utal a közösség szintjén értelmezhető javak milyenségére. Ez utóbbiak közül kiemelkedően fontos a környezet minősége. Az autonómia a térség belső erőforrásaira való magas fokú építkezést jelenti, ami a legtöbb területen meg kívánja teremteni a stabil, fenntartható gazdaság alapjait, de nem jelenti az elzárkózásra, az elszigetelődésre való törekvést, jelenti viszont a gazdasági és ezen belül az energetikai függések minél inkább való csökkentését.

A jövőkép meghatározásakor az életminőséget az alábbi fogalmak segítségével definiáljuk:

Egészség: tágan értelmezve az egyén egészségét, a preventív tevékenységeket éppúgy a fogalomhoz kötjük, mint a környezet „egészségét”, a fenntarthatóságot.

Prosperitás: a kifejezés az egyén szintjén és a város gazdaságára utalva is kifejezi a versenyképességet, a jövedelemtermelő-képességet, az innovációs készséget, a munkaerőpiac kiegyensúlyozottságát, az iparági diverzifikációt.

Megújulás: a fogalommal azonosítjuk a közjavak, a közszolgáltatások, a közösségi szolgáltatások, illetve a városi infrastruktúra (utak, közművek, intézmények, város rehabilitáció) megújítását, a hosszú távú érdekeknek alárendelt térhasználati szabályozást.

Igazságosság: a tényező az esélyegyenlőség követelményének érvényesülése mellett utal a szolidaritás eszméjéből következő szociális vívmányok kiteljesítésére.

A) Pozitív scenárió

Zalaegerszeg jól hasznosítja az Európai Unió forrásokat, azok bevonásával valamennyi jelentős termelő és környezetvédelmi infrastrukturális beruházást sikerül megvalósítani, illetve működtetésüket olyan szintre emelni, hogy immár azok bevételeiből biztosítható az amortizáció érvényesítése, tehát szinten tartásuk, továbbfejlesztésük is. Ezen beruházások mellett a 2007-2013-as ciklus második felében immár a gazdaságfejlesztés, és a humánerőforrás fejlesztését, különösen a felsőoktatás és

szakképzés, felnőttképzés infrastrukturális és szervezeti kereteit is megerősíteni. A térség jelentős része felzárkózik az infrastrukturális fejlettségnek azon szintjére, amely már nem jelent versenyhátrányt a beruházókért folyó versenyben. Emellett a térség humán erőforrás és szervezettség szintjén is felzárkózik, és olyan szervezeti struktúrákat és eljárásokat segít életre, amelyek az infrastruktúrával együtt már valóban képesek dinamizálni a gazdasági szektort.

A térség a megújuló energiaforrások terén a régió egyik vezető erejévé válik, a közösségi energiaellátásban való 50 % feletti megújuló energiaforrások, a térségi szolgáltató, termelő KKV-k és a műszaki képzés mellett megerősödő megújuló energia szakképzés révén. A térségi energiaellátását középtávon 30 – 40, hosszabb távon 60 - 70 %-ban megújuló energiaforrásokból, ami jelentős energetikai kiadásokat takarít meg, ami a térségben maradvá gazdasági fejlesztéseket, munkahelyteremtést szolgál, illetve bővíti a különböző szolgáltatások iránti fizetőképes keresletet.

A fejlesztések terén Zalaegerszeg együttműködik a régió városaival ahol a közös érdekeket össze lehet egyeztetni. Az együttműködés kapcsán a pólushálózati projekt, az egyetemi közeledések és a már itt levő multinacionális és erős hazai cégek közötti területek a legsikeresebbek.

Zalaegerszeg az újabb északi iparterületek, az oda vezető iparvágány és egy intermodális, vasúti logisztikai központ kialakításával, növekvő létszámú és színvonalú, igényvezérelt képzést és K+F tevékenységeket folytató felsőoktatásával és szakképzésével egyre vonzóbbá válik a magas hozzáadott értéket, de a nyugat-európainál még mindig kisebb bérköltséget kereső tőke számára. Javuló vasúti elérhetősége és burkolt kifutójú repülőtere, továbbá a kiépült 76-os gyorsforgalmi úton fél órán belül elérhető közeli nemzetközi Sármellék nemzetközi repülőtere és a kiépült M7-es autópálya révén már rövid távon is javul az európai, de a szlovén kikötők révén tengerentúli elérhetősége is, ami segíti a nemzetközi vérkeringésben való előbbi részvételét. Emiatt és Olaszországhoz, Szlovéniához közeli fekvése miatt a távol keleti, európai terjeszkedésre készülő cégek számára is vonzóvá válik. Zalaegerszeg számára az osztrák – szlovén – horvát határtérséggel erősödő kapcsolatok elsősorban az idegenforgalom, kultúra terén jelentenek előrelépést, de rajtuk keresztül jó lehetőség nyílik gazdaságilag fontos térségek felé is erősíteni a városon keresztül a helyi, erősödő kis és középvállalkozások kapcsolatrendszerét.

A KKV szektor a városban ma is jelen levők mellett az újonnan betelepülő multinacionális vállalatok számára történő, egyre növekvő volumenű beszállítások mellett új, európai piacokat is elérnek az általuk létrehozott és sikeresen működő klaszterek révén, amelyek lehetővé teszik számukra az innovációs, és marketing költségeik hatékonyabb felhasználását. Az így már több lábon álló KKV-k nagyobb biztonsággal tudják termelésüket bővíteni a kialakítandó északi és a további térségi ipar területeken, ami az alkalmazotti létszám növelésével, a térségi foglalkoztatottság további javulásával jár. A KKV-k erősödésével megjelenő kereslet tovább erősíti a szolgáltató szektort, amely a mind az általa nyújtott szolgáltatások minőségében, mind gazdasági eredményeiben jelentős javulást mutat. Az immár magas minőségű és bővülő szolgáltatások jó háttérrel jelentenek a fejlődő termál-, és wellness turizmus számára is, amelynek a fő motorját a Gébárti-tó mellett továbbfejlesztett termálfürdő és termál és wellness szálloda, illetve a megerősödő kistérségi aktív turizmus kínálata jelenti. Ehhez jól illeszkedik az immár nyugat-európai professzionalizmussal menedzselt sport, amely Zalaegerszeg számára növekvő ismertséget és elismertséget, továbbá a nemzetközi és hazai rangos rendezvények és edzőtáborozások révén mérhető bevételeket jelent. Az elsősorban a belföldi idegenforgalomra, és részben a Sármellék révén megjelenő angol, ír, olasz és orosz vendégkörre építő turizmus a növekvő számú és minőségű szállásférőhelyek révén a térség számára egyre fontosabb bevételforrást jelent.

A gazdaság dinamizálódása igényli, egyben lehetővé is teszi a térségi közlekedési hálózatok és szolgáltatások fejlesztését, ami már a kistérség körzet központjai térségében is javítja a települések

megközelíthetőségét. A kistelepülések jobb megközelíthetősége egyidejűleg biztosítja a városi, körzetközponti munkahelyek és szolgáltatások (benne az oktatás, egészségügyi ellátás) elérhetőségét, illetve a kistelepüléseken a helyi munkahelyteremtés lehetőségeinek javulását. A Zalaegerszegen erősödő gazdaság és az emelkedő árszínvonal felértékeli az erősödő KKV-k egy része körében a jól megközelíthető ipartelepítésre alkalmas telephelyeket. Ezek alkalmassá válnak az átstrukturálódó mezőgazdasági feldolgozóipar kisebb telepeinek létesítésére is, főként a gyümölcs-, méz- és hasonló kisebb volumenű termékek esetén. Az időközben a termelők részvételével újjászerveződő mezőgazdasági feldolgozóipar ismét a motorja lehet a térségi baromfi és sertéstartásnak. Ezzel párhuzamosan tovább erősödik az alma-, és egyéb gyümölcsoltvány termesztés, aminek a piacán a térséget az egyik legerősebb, európai szinten is számon tartott szaporító helyként tartják nyilván.

Az időközben megerősödő kereslet a megújuló energiaforrások, különösen a biomassa iránt részben a korábban gabonatermesztésre közepes sikerrel használt területeken energia ültetvények, és a gyümölcs oltvány szaporító telepek szakmai tapasztalatait és munkaerejét is hasznosítva, energia ültetvény szaporító anyatelepek jelentős elterjedését eredményezik, amelyek a korábbinál biztosabb és gazdaságosabb megélhetést biztosítanak egyre szélesebb körben. A térségben elsősorban a biomassa energiáját hasznosító távfűtő művek és biogáz telepek, emellett néhány nagyobb beruházás keretében a geotermikus erőművek kerülnek kiépítésre. Ezen túl lakossági szinten a gáz árának világpiaci szintje miatt versenyképessé válnak a pellet, a faelgázosító, a hőcserélő technológiák, amelyeket egyre több helyen egészítenek ki napkollektorok. Az új építésű lakásokban mind a passzív, mind az aktív energiatakarékos megoldások mellett kerülnek ezek alkalmazásra. A térségben is létesül biodiesel üzem, emellett jelentős arányban termelők a gabonájukat bioetanol üzemek számára kötik le évekre előre. Ezekkel a fejlesztésekkel a kistérség villamosenergia ellátásának közel 20-30, hőellátásának pedig akár 60 - 70 %-át is megújuló energiaforrásokból, önellátóan biztosítja. Az így helyben maradó bevétel tovább fűti a helyi gazdaságot, főleg a szolgáltatási szektort, amely számára ez komoly növekedési lehetőséget jelent, de erősíti a mezőgazdasági szektort, illetve az épületgépészetben energetikában érintett termelő vállalkozókat is.

A gazdaság erősödése és a további közösségi beruházások eredményeként a városi életminőség jövőre nézve is kiszámíthatóan egyre magasabb egyéni életminőséget tesz lehetővé, ami mind a gyermekvállalások, mind a társas kapcsolatok számának növekedését, emellett az elvándorlások számának csökkenését, a bevándorlásokénak pedig a növekedését jelenti.

A fejlesztéseket mindeközben úgy sikerül megvalósítani, hogy azok a természeti erőforrásokat csak azok megújulásának mértékében veszik igénybe. Az infrastruktúra fejlesztések tovább csökkentik a kommunális környezetterhelést mind a szennyvizek, mind a hulladékok terén, amit az újonnan életbe lépő szigorodó kibocsátási normák is segítenek, mindehhez pedig az oktatásba integrálódó környezeti szempont adja meg a szellemi háttérrel. Az energetika terén a térség növeli autonómiáját, kis mértékben csökkenti függését az ellátás biztonságától, de még az árak mozgásától is. A gazdaságfejlesztésben is fontos helyet foglal el a környezettechnológia, ami az erősödő ipari tevékenység mellett is pozitív összhatást jelent. A klaszterizáció erősödő koordinációs lehetőségeit, és az európai piacok ilyen irányú elvárásait kihasználva, a városi menedzsment tudatosan segíti, a zöldhatóság pedig elvárja a Legjobb Elérhető Technológiák (BAT) terjedését, ami szintén a környezetminőség javítása, de legalább megóvása irányába hat. A város ma meglévő ipari, gazdaságfejlesztési területei elégségesek az ipar területigényének kielégítésére, kivéve a logisztikai központ területét, ahol a területhasználat és a természetvédelem csak kompromisszumok árán tud megegyezni. Összességében azonban a természeti rendszerek pozitív változáson esnek át, amit a mezőgazdasági struktúraváltás, a biomassa termelés tesz lehetővé. A környezetre komolyabb terhelést csak a közúti közlekedés, a motorizáció erősödése jelent, amit térségi szinten az agglomerációs, elővárosi tömegközlekedés fejlesztése, a vasútra alapuló távolsági szállítások, és a településeket elkerülő utak kialakítása próbál ellensúlyozni.

Összességében a lakosság életminősége javul, hiszen mind az életszínvonal, mind a létbiztonság, mind a szolgáltatások minősége javul. A felszabaduló szellemi energiák és források pezsdítően hatnak a térség kulturális és közösségi életére, úgy Zalaegerszeg központtal, mind helyi közösségek szintjén. A városban az ezzel egyidejűleg javuló elérhetőségű, színvonalú és hatékonyságú egészségügyi ellátás mellett a hatékonyabb és jobb elérhetőségű oktatási rendszerek is emelik az élet minőségét. Mindezek hatására évről évre növekszik a házasságok, társas kapcsolatok száma, az élve születések száma, míg csökken vagy stagnál a halálozások száma. Ezek mellett az erősödő városi be- és a csökkenő elvándorlás eredményezi a város lakosságszámának folyamatos emelkedését.

B) Negatív scenárió

Zalaegerszeg nem jól hasznosítja az EU forrásait, azok sem mennyiségükben, sem ráfordításuk helyét és módját tekintve sem biztosítják a térség felzárkózását a nyugat-európai átlaghoz. A 2013 után már phasing in státuszban levő régió az elmaradt termelő infrastrukturális beruházásokhoz nem tud támogatást nyújtani, a város pedig önjelétől pedig még mindig nem képes ezeket megépíteni. A város nem tud kellő feltételeket nyújtani a magas hozzáadott értékű cégek számára, míg a közben emelkedő munkabérek elvándorlásra kényszerítik az addig itt tevékenykedő cégeket. A nagyobb multinacionális vállalatok elvándorlása ellehetetleníti a KKV szektor jelentős, számukra eddig bedolgozó részét, de részben a közvetlen, részben a lakosság jövedelmi szintjének romlása miatt közvetve a szolgáltató szektort is igen érzékenyen érinti.

Az időközben teljesen megszűnő belső határok jelentősen nem változtatnak a Maribor – Graz irányú kapcsolatokon, azok ugyan erősödnek kulturális, és sport téren, de főként csak a nemzetiségi kapcsolatok erősödése miatt. A helyi vezetés és KKV szektor nem válik képessé olyan kommunikáció kialakítására, amely alapját jelenthetné a helyi gazdaság új üzleti kapcsolatai kialakítására.

Az elmaradó észak-déli fejlesztések, illetve a vasútállomás és az ahhoz kapcsolódó logisztikai bázis nem valósul meg – az előbbihez nem elég erős a helyi lobby, az utóbbihoz túl gyenge az önkormányzat anyagi ereje, és a MÁV sincs abban a helyzetben, hogy meg tudná valósítani. A meglévő vasútvonal így nem elégséges a város megközelítésére, ami elől az északabbi városok, illetve a közben ugrásszerűen javuló megközelíthetőségű Nagykanizsa és Szombathely elszívják a potenciális beruházókat. A város és ezzel a térsége gyorsuló ütemű leszakadásba kezd, amit a ma még itt levő legnagyobb cégek a munkabérek és terhek emelkedései miatti kivonulása indít el. A KKV szektor nem készült fel sem menedzsment sem technológiai oldalról, ezért nem tudja az így kieső felvevő piacot az európai piacokkal pótolni, ami a KKV szektor megrogyásához vezet. Ezt tovább nehezíti, hogy a feszültségek megerősítik a megmaradt belső piacokért a harcot, ami az összefogás, így a klaszterek létrejötte, fejlődése ellen hat. Ez tovább gyengíti a KKV-k esélyeit más városok vállalkozásaival szemben, mivel az értékesítésre szánható helyi források egyenként nem érik el a piacon való megjelenéshez szükséges ingerküszöböt.

A munkanélküliség megugrik, a lakosság és a közösségek bevételei csökkennek, ami negatívan hat a szolgáltatások piacára is. Mindezek együttesen az önkormányzatok mozgásterét tovább szűkítik, fejlesztések maradnak el, meglévő infrastruktúrák, intézmények fenntartása is kérdésessé válik.

A romló helyzetben a környezetállapot csak helyenként nyerhet, az elmaradt fejlesztések terén, de több helyen, a paragon maradt területek, a korszerűtlen technológiák tovább működtetése, és a közlekedés terén tovább romlik az állapota.

A lakosság életszínvonala, és életminősége is romlik. Csökken a jóléti kiadások nagysága, amit a kultúra és a sport érez meg elsőként, de idővel megjelenik ez az oktatás és az egészségügy területén is. A romló helyzet és csökkenő igények visszavetik a tömegközlekedés lehetőségeit is, ami tovább nehezíti a még munkahellyel rendelkezők bejutását és a kistelepülések általános helyzetét is. A romló feltételek között leromlik a kistelepülések infrastruktúrája, közössége, a teljes térségen belül a szakképzett, magasabb jövedelmű rétegek erőteljes áramlása indul meg a város felé, míg az elszegényedő rétegeké kifelé, ami tovább erősíti a már amúgy is kialakult kétpólusú helyzetet. Csökken a családalapítások száma, a születésszám, nő az elvándorlás, csökken a bevándorlás. Összességében a térség a tartós leszakadás révén stagnáló, majd elkerülhetetlenül dekonjunkktúra jeleit mutató pályára kerül, idővel visszazsugorodik az 1960-as évek előtti térségi gazdasági súlyára.

Zalaegerszeg MJV stratégiai, hosszú távú átfogó célja

A belső természeti, emberi és kulturális erőforrások mozgósítására építő, az innovációra eszközével élő, a környezettel harmóniában levő gazdaság, és a gazdag kultúrájú megújuló közösségek fejlesztése.

Specifikus célok:

- 1) **Az életminőség emelésével a szerethető település fejlesztése**
- 2) **A megújulás stabil szellemi, energetikai, gazdasági és infrastrukturális feltételei megteremtése**

Prioritások

- 1) **Megújuló településszerkezet és közszolgáltatások**
- 2) **Környezetminőség, egészségvédelem**
- 3) **Megújuló ember, megújuló közösség és kultúra**
- 4) **Megújuló gazdasági környezet és új energiák fejlesztése**
- 5) **Megújuló térségi arculat és európai kapcsolatok**

1. Megújuló településszerkezet és közszolgáltatások

A Zalaegerszeg Megyei Jogú Városra irányuló fejlesztések révén a szerethető, élhető környezetet, a gazdasági és kulturális élet feltételeit hosszútávon biztosító infrastruktúra kialakítása külső források bevonásával ebben a fejlesztési ciklusban lehetséges. A 2013 utáni években ezt már csak saját, illetve a 2013-ig terjedő ciklus fejlesztései eredményei révén megteremtődő forrásból lehetséges ilyen nagyságrendben megvalósítani.

Az EU Strukturális Alapjai és a Kohéziós Alap forrásainak legfőbb esélye, hogy Magyarországnak, ezen belül a Zalaegerszegnek a nyugat-európaival szembeni, jelentős közkiadásokat jelentő infrastrukturális hátrányát ledolgozza. Ennek megvalósítása nélkül nem szállhat versenybe a térség Európában, mivel a fejlesztésre fordítható kiadásokat hosszú évtizedekig kellene a termelést támogató infrastruktúrába helyezni, a bevételt is termelő, újabb fejlesztéseket generáló célok helyett. Ezt az alap- és termelő infrastruktúra fejlesztésével, elsősorban a helyi és térségen belül közlekedési infrastruktúra áll az első helyen, de feladat a külterületek, egykori zártkertek ivóvíz, és csapadékvíz elvezetési, és a több helyen szükséges energetikai infrastrukturális fejlesztések is.

A közösségek által leginkább megélt tér a települések központja, főutcája, főtere. A központi terek meghatározó befolyással vannak a közösségek hangulatára, hiszen rendezettségük erősíti identitásukat, lehetőséget ad a gazdag közösségi életre, míg rendezetlenségük éppen ellenkezőleg, romboló hatású, és akadálya a fejlődésnek több területen is.

A településközpont rendezettsége közvetlen befolyással van a ma is sokszor a központokhoz kötődő gazdasági egységek működésére, azok eredményességére, az idegenforgalomra, a kulturális életre, illetve részben ezek mellett, részben ezeket befolyásoló módon a közlekedésre, különösen a motorizált közlekedésre, végül de korántsem utolsó sorban a központban lakók egészségére, életminőségére. Térségi szinten is meghatározó súlyú Zalaegerszeg belvárosának a szerepe, amely részben, mint térségi szolgáltató központ, részben mint a térségi idegenforgalom fő szervezője, vonzereje, részben mint a térségi gazdaság legerősebb, a foglalkoztatási helyzetet meghatározó szereplője érint minden szereplőt. A város központjának átmenő forgalomtól való mentesítése, az ezáltal lehetővé váló belvárosi közlekedés rehabilitáció, közösségi terek megújítása, és új kulturális közösségi funkciók fejlesztése jelentős gazdasági, turisztikai hatással is bír.

Fontos cél a helyi közösségek által fenntartott oktatási és kulturális létesítmények fejlesztése, amely a közösségek hosszú távú fennmaradásának, kultúrájának, a közösségi élet fejlesztésének fontos része.

Fontos az informatikai infrastruktúra, hiszen ennek komplex hatása van a társadalmakra. Az egyre gyorsuló információáramlás feltétele lesz a versenyképes tudás megszerzésének és megtartásának – aki / amely közösség ebből kimarad, olyan mértékű lemaradást halmozhat fel, amely végleg leszakíthatja a legfejlettebb világtól. A mai gazdaság, társadalom egyik jelzője ezért az „információs”. Mára megsokszorozódott az elérhető (kért, vagy nem kért) információk mennyisége. Igaz ez az európai térségekről érkező információkra is, ami befolyásolja a gazdasági, társadalmi, és egyéni döntéshozatalt. Ennek megfelelően ennek infrastrukturális fejlesztési céljai megvalósítása mind a városi, mind a kistérségi szinten elengedhetetlen feltétele a fejlődésnek. Az egyének munkafeltételei éppen úgy javulhatnak, mint szórakozási, kulturálódási lehetőségei. Javulhat az adott településen élők esélye a szellemi, gazdasági vérkeringésben való részvételre, egyidejűleg az elvárható életminőség megteremtésére. Ugyanakkor ezen fejlesztések elmaradásával ma be nem látható mértékű leszakadás is bekövetkezhet.

További fontos cél a szolgáltató közsféra kialakítása. Ezt nagyobb részt kormányzati döntések alakítják, de annak érdekében, hogy a közszolgáltatások valóban szolgáltatások legyenek, amiket a lakosság, vállalkozók számára nyújtanak, illetve, hogy azok segítsék, ne akadályozzák a gazdaság és a civil szektor működését, tenni kell és lehet. Ennek során a közsféra számára új modellek, eljárások kidolgozása, a szereplők felkészítése fontos rész cél. Komoly, ma még csak részben átlátott lehetőséget jelent az e-kormányzás kiépítése, amelynek az internet elérések számának növekedésével egyre nagyobb lehetőségei lesznek – ez hatékonyabbá, kényelmesebbé.

Tervezett beavatkozások szerkezete, projekt javaslatok

1.1. Települési közlekedési struktúra- és szolgáltatás fejlesztés	1) Zalaegerszeg belváros tehermentesítő utak fejlesztése	– Északi belső feltárási út fejlesztése (Rákóczi úti forgalom áthelyezés vasúti töltés helyére) – Déli elkerülő út kiépítése (Alsóerdő és Zrínyi út között)
	2) P+R rendszerek fejlesztése	– a. kistérségi vasútállomások mentén intermodális P+R csomópontok kiépítése

		(buszmegálló, autó parkoló, kerékpártároló, kölcsönző)
	3) Kistelepülési belterületi, fejlesztést közvetlenül generáló utak felújítása, kiépítése	– ipari parkok, gazdasági övezetek, idegenforgalmi vonzerők megközelíthetősége – Kerékpározható, térségi kerékpárút hálózat részét képező szakaszok fejlesztése
	4) Városi és kistérségi kerékpárút hálózat fejlesztése	– Összehangolt kistérségi kerékpárút hálózat tervezés, projekt előkészítés – Kistérségi mezőgazdasági és erdészeti úthálózat bevonása a fejlesztésbe – Kerékpározható mellékúthálózat és települési kerékpározható szakaszokon kerékpárút kijelölés feltételei megvalósítása – Veszélyes forgalmú szakaszok, illetve megyei gerinchálózat mentén önálló kerékpárutak kiépítése
	5) Vasúti logisztika	– Északi ipari park iparvágány létesítés
	6) Tömegközlekedés	– agglomerációs és városi tömegközlekedés – kistérségi szociális és közösségi tömegközlekedés
1.2. Rehabilitáció a szerethetőbb és jobban hasznosítható településekért	7) Településközpont fejlesztések	– Termálhő hasznosítás – Bioenergia előállítása – Napenergia hasznosítás
	8) Laktanya fejlesztés	– Felsőoktatási kampusz fejlesztés – 74-es út menti volt katonai terület idegenforgalmi hasznosítása
	9) Felszíni csapadékvíz-, árvízvédelmi és vízvezeték rendszerek fejlesztése	– Ivóvíz közműhálózat azbeszt mentesítése – Ivóvízbázis védelem, csapadékvíz elvezetés belterületen – Külterületi záportározók kialakítása
1.3. Közfeladat ellátások szolgáltatásokká fejlesztése	10) e-közigazgatás, ügyfélszolgálat fejlesztése, közforgalmú GIS alapú szolgáltatások fejlesztése	– e-kormányzati szolgáltatások kiépítése – helyi települési e-közigazgatás kiépítése
1.4 Minőségi lakókörnyezet kialakítása	11) Minőségi lakótömb rehabilitációs program	– energetikai, energiatakarékosági rekonstrukciók
	12) Új lakóövezet fejlesztések	– megújuló energiaforrásokra épülő, alacsony energiaigényű övezet fejlesztések ösztönzése – települési bérletelés állomány

		fejlesztése, rekonstrukciója
	13) Intézményi akadálymentesítési program	– Intézményi akadálymentesítések
1.5 Az együttélés akadályainak lebontása – esélyegyenlőség és párbeszéd	14) Alkotmányos alapjogi és esélyegyenlőségi problémák feltérképezése 15) Helyi esélyegyenlőségi program kidolgozása	– kompenzációs intézkedések – családi-környezeti akadályok leküzdésének támogatása – munkaerő-piaci képességek fejlesztése

2. Környezetminőség, egészségvédelem

A szerethető, élhető térség, a közösség, de egy magas hozzáadott értékű, innovatív gazdaság is igényli a létfeltételeit biztosító egészséges, gazdag környezet megőrzését. Ennek a szemléletének horizontálisan, valamennyi célban érvényesülnie kell, de egyes célok megvalósítása, az európai uniós elvárások teljesítése koncentrált fejlesztéseket is igényel e téren. Ehhez jelentős európai forrás vonható be, amely indokolja önálló cél megfogalmazását is.

A környezet, ami alatt minden élő és élettelen természeti tényezőt, azok rendszereit, illetve az ember által alkotott épített környezetet értjük, minden fejlődés számára annak keretét, befogadó közegét, erőforrását jelenti. A környezet így erőforrása, kerete is a fejlődésnek, de korlátja is, hiszen terhelhetősége nem végtelen, a folyamatos növekedést nem tudja korlátlanul elviselni a jelen állapotának tartós megváltozása nélkül. Meg kell értenünk, hogy egy korlátos rendszerben, amelyet nagyobb viszonylatban a Föld, kisebb viszonylatban Zalaegerszeg által érintett tér jelent, és amelynek a határai adottak, nem lehet korlátlan növekedést fenntartani. A fenntartható fejlődés, ami a jelen program megvalósításának is egyik, ha nem a legfontosabb horizontális szempontja, éppen azt várja el, hogy találjuk meg a jólét növelésének azt a módját, ami a gazdasági és a szociális eszközöket úgy alkalmazza, hogy az nem jelenti a környezet igénybevételének, terhelésének, szennyezésének (lásd 1995. évi tv. „A Környezet védelmének általános szabályairól” – alapfogalmak) folyamatos növekedését.

A magas minőségű élet igényli az egészséges, tiszta, dinamikus egyensúlyban levő környezetállapot fenntartását. De a fejlett gazdaság meghatározó szereplői, a multinacionális vállalatok sem viszik olyan környezetbe fejlesztő központjaikat, ahol a környezet állapota leromlott, az egyének életminőségét rontja, hiszen nem tudják a jól képzett munkaerőt odavonzani, majd megtartani leromlott környezetben, így versenyhátrányba kerülnek más cégek fejlesztőközpontjaival szemben. Akkor miért engedhetnénk meg, hogy ugyanez az „egyszerű munkások”, helyi KKV alkalmazottak, vagy idősekkel másként legyen?

Zalaegerszeg ma még szerencsés helyzetben van, környezetállapota sok szempontból jónak mondható. Vannak teendők a javítása érdekében, amelyek azonban szükségesek ezen állapot minimálisan fenntartása, de inkább javítása érdekében. Ilyenek a még megoldatlan környezetvédelmi infrastrukturális fejlesztések (szennyvíztisztítás, hulladékgazdálkodás), a gazdaság működése (környezettudatosság, informáltság), vagy amely a legnagyobb problémát jelenti már ma is és a jövőben is, a közlekedés által okozott környezeti problémák terén. Ezek megoldása, lehetőség szerint az okok kezelése kiemelt célja kell, hogy legyen a város fejlesztésének.

Az egyén egészségi állapota részben a környezetállapot függvénye – emellett azonban közvetlen beavatkozásokat is igényel. Alapjában véve nem az alapellátás rendszerének fejlesztése a tárgya ezen célnak, hanem inkább a megelőzés, egészségi állapot megóvása. Biztosítani lehet az egészség megőrzésének lehetőségét úgy is, hogy az egyidejűleg életminőség növelő hatású, emellett

finanszírozható is. Ennek érdekében szükséges a tömeg- és egyéni sportok támogatása, ezek feltételeinek megteremtése, a rekreációs lehetőségek bővítése, a felvilágosító, információs programok megvalósítása. Mivel a munkahelyek jelentős számát biztosítják a közsféra szereplői, így az egyéni munkafeltételek alakítása is ezen cél részét jelenti.

Tervezett beavatkozások szerkezete, projekt javaslatok

2.1 Környezeti infrastruktúra felzárkóztatása az Európában elvárható szinthez	16) Szelektív hulladékgyűjtési rendszer teljes körű kiépítése	– Nyugat-balatoni rendszer megvalósítása
	17) Elektronikai hulladék, autóbontó feldolgozás, hulladékgazdálkodás, feldolgozás fejlesztése	– Elektronikai hulladék, autóbontó feldolgozás ösztönzése, ipari területek biztosítása
2.2 Energiatakarékosság, energiahatékonyság fejlesztése	18) Közintézményi energiahatékonyság növelés	– geotermikus, biomassza és napenergia alkalmazása a térségi közintézmények rekonstrukciója során – célzott energetikai rekonstrukciók az energiatakarékosság, megújuló energiaforrások hasznosítása jegyében
	19) Lakossági tudatformálás, ösztönzés	– térségi szintű lakossági felvilágosító kampány szelektív hulladékgyűjtés, megújuló energiaforrások alkalmazása, és térségi természeti értékek megbecsülése, helyi turisztikai vonzerők megismertetése tárgyában
2.3. Települési és külterületi zöldfelület és természeti rendszerfejlesztés	20) Védett és NATURA 2000 területek megőrzése, felülvizsgálata	– Zala-folyó komplex ökológiai élőhely rekonstrukciója – Kerka folyó élőhely megőrzési feladatok – Zala-folyó Zalaegerszeg delta-vágány és Rákóczi út közötti szakasza Zala-holtág revitalizáció
	21) Göcsej beemelése a NATURA 2000 területek közé - ökoturisztikai, oktatási hasznosítása	
2.4. Környezeti oktatás, nevelés, tudatformálás, felvilágosítás	22) Természetvédelem, területkezelés	
	23) Környezeti nevelés, erdei iskola hálózat fejlesztés, környezeti tudatformálás	– erdei iskolák infrastruktúra fejlesztése – erdei iskolák program fejlesztése
2.5 Térségi egészségügyi és szociális szolgáltatás és infrastruktúra	24) Egészségügyi szolgáltatások információtechnológiai háttér	– orvosi rendelők, háziellátásban részt vevők eszközfejlesztése

fejlesztése	fejlesztése	
	25) Egészségmegőrzési, prevenciós alprogram	– Sport- és rekreációs rendezvényszervezések – Tömegsport létesítmények fejlesztése – Községi, intézményi sportlétesítmények fejlesztése, bekapcsolása a térségi programokba – Egészségre nevelő, szűrőprogramok, kampányok az egészséges közösségekért – Térségi Idősellátó Szociális Otthonok fejlesztése
	28) Jelzőrendszeres házi segítségnyújtási rendszer kiépítése	– informatikai rendszer kiépítése – orvosi ügyelet megoldása – civil ápoló szolgálat létrehozása
	29) Nappali ellátórendszerek továbbfejlesztése	– energetikai korszerűsítés – épített infrastruktúra fejlesztés – szolgáltatás fejlesztés
	30) Önellátásra képtelenek szociális otthonai, egész napos ellátórendszer fejlesztése	
	31) Községi, szociális közlekedés fejlesztése, működtetése	– iskola gyűjtőjáratok szociális mobilitásfejlesztés
	32) Bölcsődei, gyermekfelügyeleti szolgáltatások fejlesztése	– családi bölcsődék, óvodák fejlesztése – nők munkaerőpiaci reintegrációja, – GYES-ről GYED-ről visszatérők munkába állásának elősegíteni
	33) SBO központ kialakítása – teljes térségi egészségügyi ügyeleti diszpécser szolgálat létrehozása	– térségi egységes SBO központ létrehozása

3. Megújuló ember, megújuló közösség és kultúra

Minden fejlesztés megvalósulásának, minden közösség, kezdeményezés sikerességének alapja az azért felelős személyek, a helyi lakosság felkészültsége. Akár a gazdaság, akár a társadalom céljairól, akár a környezet értékei megőrzéséről van szó, a „kiművelt emberfők” léte kiemelt fontosságú. Az egyéni teljesítmény megléte ugyanakkor szükséges, de nem elégséges feltétele egy település tartós fejlődésének – az igényli a közösség erős, pezsgő életet élő létét is (turizmus, oktatás, nevelés, népességmegtartó képesség).

Az egyéni jólét eléréséhez két fő részre osztható a cél – az egyének „versenyképességének” fejlesztésére, azaz, hogy képesek legyenek megfelelni a gazdaság velük szemben támasztott szakmai elvárásainak, illetve a szolidaritás erősítésére, ami kiterjed az egyének közötti szolidaritásra, az

esélyegyenlőség, a felzárkóztatás kérdésére, de a közösségek közötti szolidaritásra is, amit a területfejlesztés kohézióként ismer.

Az egyének „versenyképességének” fejlesztése elsősorban a helyi társadalom munkaképes korú részének szakképzettségét, illetve rugalmasságát kell, hogy biztosítsa. Ehhez hosszú távon is megfelelően működő, működőképes alapfokú oktatási struktúrák kialakításának támogatása, versenyképest tudást adó közép-, és felsőfokú szakképzés, illetve a felnőttképzés, az élethosszig való tanulás fejlesztése szükséges. A képzési rendszerek struktúrájának meghatározása túlmutat a helyi közösség hatáskörén, de azok működésének befolyásolására több eszköz van. Ezen eszközöket a gazdaság által elvárt eredmények elérése érdekében, a gazdaság által igényelt típusú és szintű, de mindenképpen gyakorlati, végzés után is hasznosítható tudást adó képzések, oktatások kialakítása a cél.

Kiemelt feladat Zalaegerszeg Megyei Jogú Város és a kistérség kapcsolatának újragondolása a közoktatási feladatellátás területén. A létrehozandó **mikrotérségi központokban** olyan infrastruktúra kialakítására kell törekedni, amely multifunkcionális építményként a közoktatási feladatellátás mellett a település és a mikrotérség felnőttképzési (lehetővé téve a távoktatási forma elterjedését), továbbá közművelődési, szociális és egészségügyi feladatellátásába is bekapcsolható.

A zalaegerszegi agglomerálódó térségben az ezredforduló óta is viszonylag alacsony szinten maradt a **munkanélküliség**, elsősorban a megyeszékhely munkalehetőségeinek köszönhetően. (A 2008. második felében begyűrűzött gazdasági válság már felülírta ezeket a tényeket.) Az elbocsátottaknak azonban itt sem könnyű az elhelyezkedés, emiatt a fél évnél hosszabb ideje munkát keresők aránya alig alacsonyabb a megyére átlagosan jellemzőnél. A térségben élő családok megélhetését mégis kevésbé veszélyezteti valamelyik családtag munka nélkül maradása, a munkanélküliek közül ugyanis lényegesen kevesebben jogosultak az alacsony családi jövedelem okán kiutalható rendszeres szociális segélyre.

A helyi munkaerő versenyképessége azonban nem teljes körű, hiszen az egyéni képességek, élethelyzetek eltérőek más-más földrajzi, szociális körülmények között élők között. A jól működő gazdaság és erős közösség igényli a segítő, támogató szociális háttér meglétét. A társadalomnak az éppen hátrányos helyzetben levőkkel szembeni szolidaritása egyrészt erősségét mutatja, másrészt ennek hiányában biztos a hosszú távú bukása, mivel az két- vagy többpólusú fejlődéshez, az pedig előbb utóbb a szerencsésebb helyzetekben lévőkre nézve is hátrányos hatásokhoz vezet. Ezért szükséges az esélyegyenlőség horizontális szempontjának érvényesítése (pl. infrastruktúra fejlesztések során a megközelíthetőség elvárása, gazdaságfejlesztés során a hátrányos helyzetű rétegek integrálása a munka világába foglalkoztatási projekteken keresztül). Érdemes és szükséges azonban megfogalmazni azokat a részletes célokat, intézkedéseket, amik az idősök egyre növekvő körét, illetve a szociálisan hátrányos rétegeket érintik. Fontos tudni, hogy Európában ma a GDP közel 70 %-a a 60 év feletti átlag életkorú lakosság kezében van. Magyarország nincs ilyen szerencsés helyzetben, ugyanakkor az idős, nyugdíjas, vagy ahhoz közeli rétegek súlya növekszik a társadalomban. Fontos a rájuk vonatkozó foglalkoztatás, szociális, kulturális és esélyegyenlőségi célok megvalósítása egy fejlett közösség érdekében.

Jelenleg nem mérik a *Hazavárunk ösztöndíjprogram* hatásait, a hallgatók nem motiváltak az adatszolgáltatásban, adatvédelem miatt nehéz a nyomon követés, az utazási támogatás csak egy szép „gesztus” marad, ha nem épül fel egy teljes támogató rendszer, nem alakul ki személyes és folyamatos kapcsolat a hallgatók, a város és a munkaadók között. A *komplex támogatórendszer kialakítása*, a hazatérés tényleges megvalósítása érdekében szükséges hatásvizsgálatok és igényfelmérések végzése a volt és jelenlegi ösztöndíjasok körében. További kiemelt feladat a térségi munkaadók és a

hallgatók közötti közvetítő szerep ellátása (gyakorlati, gyakornoki hely, szakdolgozati témák, projektek végrehajtása, ösztöndíj programok kidolgozása és egyeztetése stb.), illetve a letelepedés segítése. A támogató rendszer működését, a Hazaárunk ösztöndíjprogram menedzselését a felállítandó *foglalkoztatási paktum menedzsmentszervezete* tudja leghatékonyabban ellátni.

Tervezett beavatkozások szerkezete, projekt javaslatok

3.1. Megújuló felsőoktatási központ, szakképzés és felnőttképzés fejlesztés	35) Felsőoktatás specifikus fejlesztése, meglévő képzés bővítése	– mechatronika, műszaki mérnök, egészség- és gyógyturizmus kari fejlesztések támogatása – idegenforgalmi menedzsment, település- és piaci marketing, szakok indítása – megújuló energetikus képzés indítása
	36) Felsőoktatási infrastruktúra fejlesztése	– a) Laktanya területén kampusz infrastruktúra fejlesztése
	37) Nyugat-dunántúli és határon átnyúló felsőoktatási és K+F hálózati együttműködésekben való részvétel erősítése	– Graz – Maribor – Zalaegerszeg nemzetközi együttműködés lehetőségeinek keresése
	38) TISZK-re alapuló kereslet vezérelt szakképzésfejlesztés (kompetencia alapú képzés)	– szakmacsoportok számában és térségi hatásában való továbbfejlesztés – képzés feltételeinek alap infrastruktúra fejlesztése – képzés feltételeinek eszközfejlesztése
	39) Civil Ápolási szolgálat képzési rendszerének kialakítása	– Civil Ápolási Szakszolgálat kiépítése
3.2. Térségi foglalkoztatási, Hazatérés és Kútfő kezdeményezések	40) Térségi Foglalkoztatási paktum létrehozása	– Paktum szervezet és működtetés fejlesztés – Eszközfejlesztés – Kísérleti működtetés fejlesztése – Térségi Foglalkoztatási Információs Pontok (FIP) hálózat-fejlesztése – Munkaerő kölcsönzési rendszer kialakítása
	41) Térségi Hazatérés program	– Program monitoring, célcsoport követés megvalósítása, szolgáltatásfejlesztés – Működtetés kistérségi kibővítése, kistérségi szintre való áthelyezése
	42) Közösségi és szociális gazdaság fejlesztése	– Hátrányos helyzetűek foglalkoztatásának ösztönzése
3.3. Megújuló kulturális és közösségi élet;	43) Egész éves fesztivál sorozat eseményturizmussá fejlesztése	– Központi kulturális fesztiválok fejlesztése (tavaszi populáris, őszi

szellemi forrásközpont kialakítása		kulturális, téli farsangi) – Kistérségi fesztivál sorozat továbbfejlesztése, tematizálása
	44) Kulturális intézményfejlesztések	– Városi és kistérségi képtár létesítése – Bábszínház kőszínház – Színházi együttműködések erősítése – Városi kulturális alap és koordinációs iroda felállítása
	45) E-társadalom -, hálózatos gazdaság fejlődését segítő tartalom fejlesztések	– szélessávú elérés térségi szintű fejlesztés – WIFI rendszerfejlesztés a városközpontokban
3.4. Közoktatási feladatellátás javítása	46) Óvodai és iskolai idegen nyelv oktatás fejlesztése	– ingyenes angol nyelv oktatás biztosítása a kistérség óvodáiban és általános iskoláiban
	47) Hálózati együttműködések lehetőségeinek kihasználása a kistérség iskolái között (eszközfejlesztés, oktatási program és színvonal fejlesztés)	– kistérségi iskolai együttműködések fejlesztése közintézmény fejlesztési kereteken belül
	48) Óvodai szolgáltatások fejlesztése	– a) meglévő óvodák rekonstrukciója energetikai, megközelíthetőségi) játszótér, eszközfejlesztése
	49) Önkormányzati Minőségirányítási Programok és Intézményi Minőségirányítási Programok, valamint pedagógiai programok egységesítése és szakszerű alkalmazása	
	50) Oktatás	– Nyári táboroztatás biztosítása, szervezése – Népfőiskolai kezdeményezések erősítése – Művészeti képzések fejlesztése
3.5. Gazdaság- és területfejlesztési, kulturális és foglalkoztatási szervezetfejlesztés	51) Információs szolgáltatás, ügyintézés	– meglévő, működő információs rendszerek fejlesztése – Térségi Turizmus Desztináció Menedzsment szervezeti megerősítése, fejlesztése, térségi további információs szervezetekkel való összehangolt működés feltételei megteremtése
	52) Fejlesztési szervezeti kapacitás-bővítés és fejlesztés (városfejlesztési ügynökség, kistérségi fejlesztési ügynökség)	– kistérségi társulás munkaszervezetének kistérségi ügynökséggé fejlesztése, a fejlesztési és közfeladat ellátási feladatok szervezeti lehatárolása

		– Zalaegerszeg MJV Városfejlesztési és Tervezési Osztály funkció és személyi bővítése a fejlesztési források hatékony menedzsmentje biztosítása érdekében – Zalaegerszeg MJV Városfejlesztési ZRt. szervezeti és funkcionális bővítése, városfejlesztési ügynökségi kapacitás kiépítése a fejlesztési források hatékony lehívása érdekében
--	--	---

4. Megújuló gazdasági környezet és új energiák fejlesztése

A magas minőségű élet, az élhető tér megteremtésének feltétele a jól működő gazdaság, a megfelelő munkalehetőségek, illetve a közcélú fejlesztések forrását megteremtő adóbevételek megteremtése. A város hatásköre a gazdaságfejlesztés terén korlátozott, hiszen a piaci szereplők döntéseire csekély hatással tudnak lenni. A gazdaság, azon belül is a KKV szektor dinamizálását, termelési feltételei jobbítását, a magasabb hozzáadott értékét eredményező fejlesztéseket módja van azonban a településeknek segíteni. A kiépített infrastruktúra, a gazdag szellemi működési környezet, a támogató közszolgáltatások vonzóvá teheti a térséget mind a saját, mind a külső tőkét befektetni szándékozók között. A város és a kistérség a közösségi szolgáltatásoknak, az alapinfrastruktúrának, a képzési, foglalkoztatási rendszereknek a fejlesztését tudja saját hatáskörében segíteni, amihez bevonhatja az EU és a hazai területfejlesztés forrásait is.

Kiemelt lehetőségként lehet építeni a megújuló energiaforrások hasznosítására. A térség kiadásainak legjelentősebb részét az energetikai költségek teszik ki, amelyeket külső szolgáltatók kivonnak. A megújuló energiaforrások alkalmazása, amennyiben azok helyi energiaforrásokra és szervezeti körre építenek, a térségben igen jelentős, közel milliárdos tőkét hagynak jelen, ami újabb gazdasági beruházásokat, vagy a szolgáltatás iránt erősödő fizetőképes keresletet jelent. A megújuló energiaforrások alkalmazása ezen túl helyi foglalkoztatási hatásokkal is jár, amelyek elsősorban a kistérség kistépüléseiben, mint az energiaellátás helyszínein jelennek meg. A városban és térségében megerősödő ezen szektor új, a térség egészére dinamizáló hatású fejlesztések valósulhatnak meg.

A város kivételével azonban a kistérség a kereskedelem tekintetében jelentősen leszakadó jellegű, az idegenforgalom mutatói pedig még a várossal együtt is gyengék. Éppen ezért van még lehetőség az idegenforgalomra, amelyek kis környezeti terhelés mellett, sőt környezetvédelmi előnyök mellett, jelentős gazdasági (KKV szektor számára ipari termelés, szolgáltatási piac erősödése) hatással lehetnek. Ennek alapján a térség, mint a Göcsej brand gazdája, és a gazdag kínálat terjesztője, termál. És aktív turizmus szereplő jelenik meg.

A decentralizált, fenntartható elven működő, és a helyi gazdasági szereplők és közösségek által pénzügyileg is felérhető fejlesztések lehetnek a térség céljai, amennyiben nem kívánja a meglévő, gazdag, de mégis korlátozottan hasznosítható megújuló energia potenciálját „privatizálni”, ezáltal kizárni a közösségi haszon (gazdasági, társadalmi, környezeti egyaránt) maximalizálásának lehetőségét.

A mai, egyre nyitottabb, neo-liberális gazdasági környezetben minden közösségi és egyéni fejlesztési cél megvalósításának az alapja a megfelelő források megteremtése. Ezt ma elérni a gazdaság fejlesztésén keresztül lehet, ami a közösségi pénzügyi forrásokat az adók, járulékok formájában, az egyéni forrásokat (családi jövedelmek) elsősorban munkahelyteremtés formájában képes biztosítani. Az ezen túl beérkező közösségi forrásoknak elsősorban, és a legújabb hazai változások alapján egyre inkább szociális céljai lehetnek csak, amit jól mutat a munkanélküliség által sújtott családok anyagi helyzete.

Fontos azonban tudatosítani, hogy a gazdaság fejlesztése nem cél, hanem eszköz! A cél, az egyének, és az egyénekből összeálló közösségek jólétének növelése!

Zalaegerszeg gazdasági sikerességét annak rugalmassága, a munkaképes korú lakosság magas és a piac által is keresett típusú szakképzettsége, illetve hosszabb távon a helyi gazdaság innovatívvá válása jelentheti. Ennek érdekében a helyi közösségek összefogásával lehet tenni, mivel az egyes önkormányzatok hatáskörei és eszközei túl korlátozottak ahhoz, hogy azzal saját hatáskörükön belül (értsd saját településükön) a gazdaság által érzékelhető ingerküszöböt elérhessék. Egyedül Zalaegerszeg éri el azt a méretet, amely regionális léptékben már közvetlenül képes a gazdaság befolyásolására – de még mindig nem irányítására. Zalaegerszeg sem éri el ugyanakkor azt a méretet, ami önmagában elégséges lenne ahhoz, hogy saját hatáskörű intézkedésével, európai szinten tudná növelni versenyképességét – ehhez egyrészt a teljes kistérséggel való összefogására, másrészt a régióban való hálózati együttműködésre is szükség van.

A gazdaságfejlesztési prioritás során a ma meglévő és a jövőben várható hatáskörökben szabad és lehet gondolkodni. Ezek ma korlátosak – mind jogalkotási, mind forrásoldali szempontból. Ezért is szükség van a politikai, közösségi szereplőknek a gazdasági szereplőkkel való szorosabb együttműködésére. Zalaegerszeg e téren megfelelő háttérrel jelent, hiszen a város eredményességében jelentős része volt a nagy- és a közepes- és kisvállalkozásokkal való kommunikációnak, az ennek eredményeként létrejövő, eredményeket tekintve alapvetően egy irányba mutató fejlesztéseknek. Több esetben sikerül már megvalósítani a PPP-hez közel álló konstrukciókkal (vagy éppen PPP konstrukcióval – lásd jégcsarnok) közösségi célokat (is) szolgáló, így összességében a térség fejlődését biztosító projekteket.

A térségnek alapvetően a KKV szektor helyzetének befolyásolására van valamelyes eszközrendszere a kezében. A nagyvállalatok, multinacionális vállalatok befolyásolására ma már a nemzeti kormányoknak, főleg a Magyarország méretűeknek is csak ösztönző jellegű befolyása lehet, hiszen azok gazdasági teljesítményei helyenként egész nemzeteket haladják meg. Természetesen a megfelelő alap- és termelő infrastruktúra, képzés, oktatás, és egyéb szabályzók megteremtésével elő lehet segíteni a multinacionális vállalatok, tehát a felvevőpiacok megjelenését, de a térség érdemi fejlődését a KKV szektor tudja biztosítani – ez adja a legtöbb munkahelyet, ez lehet az alapja például a magasabb képzettségűek, illetve fiatalok helyben tartásának, a helyi innovációnak, és a gazdaság közösségi életben való aktívabb szerepvállalásának is.

Nagy fontosságú a mai gazdasági környezetben az együttműködés, a partnerség, amivel a méretgazdaságosság a koncentráció káros munkaerő piaci és egyéb hatásaitól részben mentesítve oldható meg. A klaszterek létrejötte és működőképessé válása a térség vállalkozásai számára egyrészt egy részben közös, magasabb értéket képező tudást, azon belül pedig az innovációs tevékenységek erősödését, annak megjelenését jelenti. Az egymás és új know-how-k megismerése, partnerségben való alkalmazása a legkomolyabb előnye a klasztereknek. Fontos céljuk a partnerségben részt vevő cégek együttes fellépésének, a marketing, és promóciós kiadásaik hatékonyabb felhasználásának, így új piacok elérésének, a már meglévő piacokon pedig pozíciójuk erősítésének megvalósítása. Ma a helyi cégek, különösen a gép- elektronikai piacokon levők, többségében egy vagy alig néhány felvevővel állnak rendszeres kapcsolatban, ami túl nagy mértékű függést, jelentős üzleti kockázatot jelent számukra. Ez gátolhatja fejlesztéseiket is, legalábbis lassúbb, megfontoltabb lépésekre kényszeríti őket, mivel a felvevőpiaci oldal kockázatai nagyok. A klaszterekben való sikeres együttműködés hozzásegítheti őket ugyanakkor ahhoz, hogy ne egyenként kelljen megszerezniük a szükséges

nyelvtudást, gazdasági tudást, marketing ismereteket, és kapcsolati tőkét, hanem erre, a közös érdekek mentén, a számon kérhető befektetés, eredmény centrikus működtetés révén egy klaszter menedzsment lássa el ezt a funkciót. A klaszterek kialakítása azonban jelenleg komoly közösségi információs és szervezési munkát igényel, aminek támogatása és helyi szervezése igényli a közösségek részvételét. Ez fontos része a gazdaságfejlesztési céloknak.

Egy speciális területe a gazdaság fejlesztésének az idegenforgalom, amelynek a feltételei megteremtésében az önkormányzatoknak is szerepet kell vállalniuk. Ez érinti részben a termelő infrastruktúra fejlesztését, de egyes speciális esetekben akár a közösség gazdasági fejlesztésekben is részt vehet – lásd zalaegerszegi termálfürdő, aquapark. A térségnek az idegenforgalomban elsősorban a wellness és termálturizmus, illetve az ezekhez kapcsolódó különböző szelíd turizmus számára lehetőségeket teremtő fejlesztéseket kell megvalósítani, illetve speciális területként a sport-, és az egészségügyi szolgáltatások terén tud lépni. A sármelléki repülőtér fejlődése e téren új piacokat nyit meg, amik jól elérhetőek a zalaegerszegi reptér, de akár közúti megközelíthetőség révén is. A fejlesztésekhez azonban emelni kell a szolgáltatások színvonalát is, hiszen a szálláshelyek száma 1000 lakosra a régós átlag (64,7) alig több, mint harmada (23,78), ami a leggyengébb dél-alföldi régióban is magasabb.

A gazdaságfejlesztési koncepcionális, és stratégiai célok tehát elsősorban a KKV szektor fejlesztését célozzák. Természetesen mivel a programozás egyfajta modellezése a valós életnek, és a modellek korlátozott lehetőségekkel bírnak, a gazdaságfejlesztési célban az arra ható tevékenységek csak egy része jelenik meg – a gazdaságot befolyásoló további feltételek, mint pl. oktatás képzés, infrastruktúra fejlesztés, egészséges környezet biztosítása, további célokban kerülnek megfogalmazásra. A program ilyen fajta struktúrája elsősorban a végrehajtás megvalósíthatóságára való tekintettel kerül így megfogalmazásra.

Tervezett beavatkozások szerkezete, projekt javaslatok

4.1. Megújuló energiaellátás, megerősödő autonómia	53) Megújuló energiaforrások hasznosítása stratégiai célú fejlesztése	– decentralizált távfűtési rendszerek fejlesztése (geotermikus energia, biomassza energia) – közösségi megújuló energiaforrásra alapuló erőművi beruházások megvalósítása (max 5 MW/projekt – biogáz, biomassza, geotermikus energia) – szigetüzemű kisrendszerek létesítése, intézmény energetikai rendszerfejlesztés (szélerőgép, fotovillamos ellátás) – energiaültetvények létesítése - térségi megújuló energiapotenciál növelése – térségi biodiesel üzem létesítése – lakások energiatakarékossági, autonóm energiaellátási alprogramja
4.2. Megújuló energia – innovatív szellemi, szolgáltató tudásközpont	54) Innovációs és technológia központ fejlesztés	– Nagypáli Megújuló Energia Innovációs Centrum fejlesztése – Térségi megújuló energetika
4.3. Termelő	55) Ipari parkok, iparterületek	– Ságodi ipari park megújuló

infrastruktúra fejlesztése		energia alapú energiaellátásának kiépítése – Ságodi ipari park iparvágány kiépítése – Keleti iparterületek infrastruktúra fejlesztése – Ipari parkok felszíni csapadékvíz elvezetés megoldása – Térségi inkubációs központok igény alapú fejlesztése
4.4. Külső és belső térségi és települési elérhetőség fejlesztése	56) Repülőtér fejlesztés	– Kifutó pálya burkolása
4.5. Eseményturizmus vonzerő, infrastruktúra és szolgáltatás fejlesztése	57) Kórház-turizmus	– szívsebészeti kórházfejlesztések, regionális szerep megerősítése
	58) Termálvízre alapuló wellness és egészségturizmus	– Termálszálló és szolgáltatások fejlesztése – Gébárti-tó sport, rekreációs és turizmus övezet fejlesztése – Szívsebészeti rekreációs park létesítése – Alsóerdei Családi Egészségfejlesztő és Kulturális Centrum
	59) Sport turizmus	– „sport öv” – sportcsarnokok – futball-, tenisz pályák – Gébárti-tó – Sport turizmus termék kidolgozása és értékesítési rendszere
	60) Öko-, és kerékpáros turizmus kínálati oldal fejlesztése	– Kerékpáros és öko tematikus túraútvonal fejlesztés – Speciális szolgáltatás kínálat fejlesztése (kerékpár szerviz hálózat, városi és kistérségi kölcsönző hálózat, kerékpárbarát szálláshelyfejlesztés, kerékpár barát munkahely kezdeményezés) – Horgászturizmus feltételrendszerének fejlesztése – Térségi animátor és idegenforgalmi menedzser képzés és kölcsönzés fejlesztése (már van utóbbi)
	61) Komplex háttérszolgáltatás fejlesztése	– Sport, termál, konferencia és wellness turizmust kiszolgáló - szálláskomplexumok fejlesztése – Helyi specifikumokra épülő, komplex termál-, sport- és kerékpáros kínálatú, családbarát szálláshelyek és szolgáltatásaik

		fejlesztése – - Zalaegerszeg és térsége kártya – minden legalább egy éjszakát itt töltő számára, sok, közösség által biztosított, ingyenes szolgáltatással (amiknek a működtetési költségei elsősorban nem létszámfüggők: tömegközlekedés, uszoda, élményfürdő, stb.)
	62) Tömegsport, egészségmegőrzés, rekreáció fejlesztés	– Alsóerdei ifjúsági és egészségmegőrzési központ – Túra- és futóutak, Nordic Walking pálya, kalanderdő pálya, erdei tornapálya – Állatkert, zoo-park
4.6. K+F szellemi központok infrastrukturális, szellemi és szervezeti feltételeinek megteremtése	63) KKV-k hálózatosodásának támogatása (klaszterek, térségi együttműködések)	– Klaszterekben való intenzív térségi részvétel, annak ösztönzése – Városfejlesztési Rt aktív klaszter részvétele – Klaszterek, innováció jelentősége tudatosítása, vállalkozások tájékoztatása
	64) Térségi innováció szervezeti és infrastruktúra fejlesztése	– Zalaegerszegi Innovációs és Technológia Központ – Fa- és Bútoripari Innovációs és Technológiai Tudásközpont alközpont – Mechatronikai Innovációs és Technológiai Tudásközpont alközpont
	65) Alkalmazott K+F fejlesztések támogatása	– Térségi innovációs potenciál fejlesztése érdekében Városfejlesztési Rt., ZMVA és további tanácsadó szervezetek bevonásával innovációs tanácsadás fejlesztése

5. Megújuló térségi arculat és európai kapcsolatok

Fontos, hogy egy település ne csak sikeres legyen, hanem annak is látsszon, ezzel tudja ugyanis maximalizálni az eredményei által elérhető hatásokat. Zalaegerszeg és a térség számára ezért fontos egy erősödő térség és településmarketing, ami mind az idegenforgalom, mind a fiatalok helyben tartása, hazavonzása, mind a befektetők vonzása szempontjából fontos. A marketing a modern településvezetés egyik, ma már nélkülözhetetlen – de korántsem egyetlen – eszköze. A piacképessé válás, illetve a piacképesség növelése minden település számára egy folyamat eredményeként valósul meg. Az elmúlt évtizedben egyes települések komoly piaci tapasztalatokra tettek szert. Közülük mindazok, amelyek életképesnek bizonyultak ebben a megmérettetésben, a továbblépés magasabb

színvonalú irányait kutatják. A települések összességének eredményes működése, versenyhelyzetbe kerülése vagy versenyhelyzetben tartása, újabb versenyelőnyökhöz való juttatása az önkormányzatoknak, a gazdaságfejlesztéssel, tanácsadással foglalkozó szervezeteknek, cégeknek és a piaci résztvevőknek és a lakosságnak közös érdeke. Már ma érezhető, hogy elindult egy bizonyos kiválasztódási folyamat, amely várhatóan egyre inkább felgyorsul majd. Egy egészséges, a piac által is diktált szelekcióban minden bizonnyal a piacképes települések csoportjai maradnak majd versenyhelyzetben.

A településmarketing a „vállalkozó város” koncepcióval áll szoros kapcsolatban, amely az Egyesült Államokban gyakorolt városmarketing jelenségére utal és elsősorban gazdasági, kereskedelmi természetű. Az európai országokban a nyolcvanas évek elejétől elterjedő településmarketing értelmezés szélesebb: ez magába foglalja a társadalmi jólét előremozdításának alapfilozófiáját is. Ez a sajátos megközelítés a piacorientáció megjelenését takarja a települések működésében: a város úgy alakítja ki termékét (oktatás, ügyintézés, közüzemi szolgáltatások, adók, juttatások, beruházások), hogy a vásárlók/felhasználók (lakosok, turisták, befektetők) igényeinek az megfeleljen. Itt azonban nemcsak a meglévő funkciók jobb ellátásáról van szó, hanem a sajátos felhasználói piac igényeihez alkalmazkodó megoldások feltárásáról és kielégítéséről is.

A településmarketing sajátos fejlesztési eszköz, amely egységes arculatot, imázst képes kialakítani, pozicionálja, kommunikálja a települést, tehát tervezési és működtetési eszköz.

A településmarketing terméke maga a hely, a terület, illetve ennek adottságai, értékei, lehetőségei, élményei, szolgáltatásai. Ez a termék rendkívül összetett, hiszen szolgáltatásokból és árukból áll, ráadásul kettős jellegű, mert nemcsak a fizikai megjelenése határozza meg, hanem a róla kialakult képzetek és szubjektív képek is. Ráadásul nehezen fejleszthető, hiszen fejlesztése költség- és erőfeszítés-igényes, illetve hosszú idő telhet el a valós változásokig.

Célcsoportja azok, akik lakhelyül választják a helyet (lakosok), illetve azok, akik ideiglenes tartózkodási helyül választják (turisták), továbbá mindazok, akik telephelyül választják (befektetők). Nem elhanyagolható célcsoport mindazon szervezetekből és személyekből álló sem, akik döntéseikkel befolyásolják a terület működését.

Zalaegerszeg sikeres városnak tekinthető, jövőjére nézve fontos lehet az együttműködés erősítése. Hosszú távon egyrészt a térségi kohézió miatt, amit az esélyegyenlőség kapcsán már taglaltunk. A ma előnyösebb helyzetben levőket is érinti idővel a térség egy részének esetleges leszakadása, mivel az ott megjelenő szociális problémák előbb- utóbb a ma szerencsésebb helyzetben levőket is elérhetik. Ezen túl minden térségi szereplő számára előnyös, ha versenypozícióját nagyobb méret eléréssel próbálja meg javítani. Ennek érdekében meg kell vizsgálni az együttműködés további lehetőségeit, és feltételeit úgy a közoktatás, mint az alap- és termelő infrastruktúra fejlesztése, működtetése során – ezen területeken a térség egészét nézve kell meghozni egy egyéni döntéseket, amely a helyi választók előtt akár Zalaegerszeg, akár a kistelepülések oldalán járhat esetleg népszerűtlen, de hosszú távon mindkét fél érdekeit szolgáló döntésekkel. Meg kell vizsgálni a gazdasági versenyképesség növelésének a lehetőségeit segítő további térségi partnerség építések lehetőségét a gazdaságfejlesztés terén is. A klaszteresedés, a vállalkozások összefogásával versenyhelyzetük erősítése az önkormányzatokra is ró feladatokat. A térségi együttműködésekben a közszférának is részt kell vennie, amennyiben a helyi fejlesztésekbe a magán szektort is be kívánja vonni. A köz- és magánszektor fejlesztéseinek legjobb terepe, a szinergikus hatások kihasználásának legjobb módja az együttműködésekben való részvétel, az összehangolt közösségi és vállalkozói együttműködés lehet, ahol a jó időben, jó helyen megvalósított közösségi fejlesztések hozzájárulhatnak a vállalkozások eredményessége növekedéséhez, egyidejűleg azok növekedése a közösségek erősítéséhez.

Zalaegerszeg számára az együttműködés fejlesztése régiós feladat is. Meg kell találni a városhálózatban azon közös célokat, és ezekhez a partnereket, amikkel a régió európai szinten is

hatékonyan tud megjeleníteni, ezzel bekapcsolódni az európai gazdasági, társadalmi vérkeringésbe. Erre a megoldásokat a jelen program készítése későbbi szakaszában kell felvázolni.

Az elért eredmények akkor tudnak igazán hasznosulni, ha azok ismertekké válnak mások, partner közösségi szereplők, illetve a gazdaság szereplői számára is. E tekintetben érdemes kitekinteni a határ mentén, Ausztriába, amelyik sikeresen alkalmazza a marketing eszközeit adottságai minél jobb kiaknázására. Zalaegerszeg és térsége eredményei megfelelő alapot nyújtanak egy sikeres, város – és térségmarketing program kidolgozására, és megvalósítására. Fontos, hogy a város és környezete nem csak képes legyen dinamikus, élhető, szolidáris térséggé alakulni, de annak is látsszon. Az erős, dinamikus térség vonzó a befektetők számára, akik sikeresek szeretnének lenni. Ezt könnyebben érhetik el sikeres, versenyképes partnerekkel, sikeres városvezetéssel. A város- és térségmarketing ezt célt szolgálja, ezért ennek erősítése szükségszerű.

Tervezett beavatkozások szerkezete, projekt javaslatok

5.1. Megújuló térségi arculat – térségmarketing!	66) Stratégia kidolgozása, pozicionálás, befektetés-ösztönzés	– A térségmarketinghez kapcsolódó szervezeti keretek kialakítása – Térségi arculat kialakítása – A lakosság térségi kötődésének és szemléletformálásának fejlesztése.
5.2. Európai döntéshozói kapcsolatépítés, Brüsszeli képviselő	67) Lobbitevékenység, kapcsolatépítés	– Információszerzés és kapcsolati háló – Konzultáció, érdekképviselő
5.3. Közös testvérvárosi programok, projektek kidolgozása, megvalósítása	68) Partnerkamrai együttműködések erősítése	– Nemzetközi kapcsolat erősítése – A testvértelepülési és nemzetközi kapcsolatrendszer kialakítása és fejlesztése – Gazdasági tartalom erősítése, kölcsönös koordináció biztosítása, közös projektek feltételeinek kidolgozása közös finanszírozással

Középtávú cél

A város középtávú célja Zalaegerszeg Városmagjában rehabilitációja, az ősi városmag fenntartható fejlődésének biztosításával, prioritással történeti szerkezetének, kiemelkedő régészeti és építészeti örökségeinek, korszerű rekonstrukció utáni megőrzésével illetve lehetőség szerint az elkövetett településszerkezeti hibák orvoslásával.

El kell érni, hogy Zalaegerszeg történeti Városmagjának valós súlypontja ismét a Kazinczy Ferenc tér körül legyen, mellyel az északi és déli irányú kapcsolódási vonalakon keresztül ismét visszaállítható az ősi városmag egységes hálózata.

Mindehhez elsősorban a belvárost tehermentesítő és az arra rávezető útvonalakat ki kell építeni. A tehermentesítő út megépítésével cél további fejlesztési területek feltárása (városmagtól nyugatra lévő

terület, illetve a régi és új vasútvonal közti terület), amely eredményezi ezen területek felértékelődését, illetve ösztönzi újabb magánberuházások megjelenését.

A peremfeltételek megteremtése után kezdődhetnek a város társadalma számára is igazán látványos beruházások, a gépkocsiforgalomtól részben vagy teljesen „felszabadított” terek minőségi átépítése, egy jól ütemezett és organizált folyamatban.

A térkialakításokkal, térrendezéssel párhuzamosan, a város rangjához méltó fejlesztések indulhatnak e pályázat nyomán, majd egyéb, e pályázat hatására mozduló pénzforrások, vagy későbbi pályázatok felhasználásával.

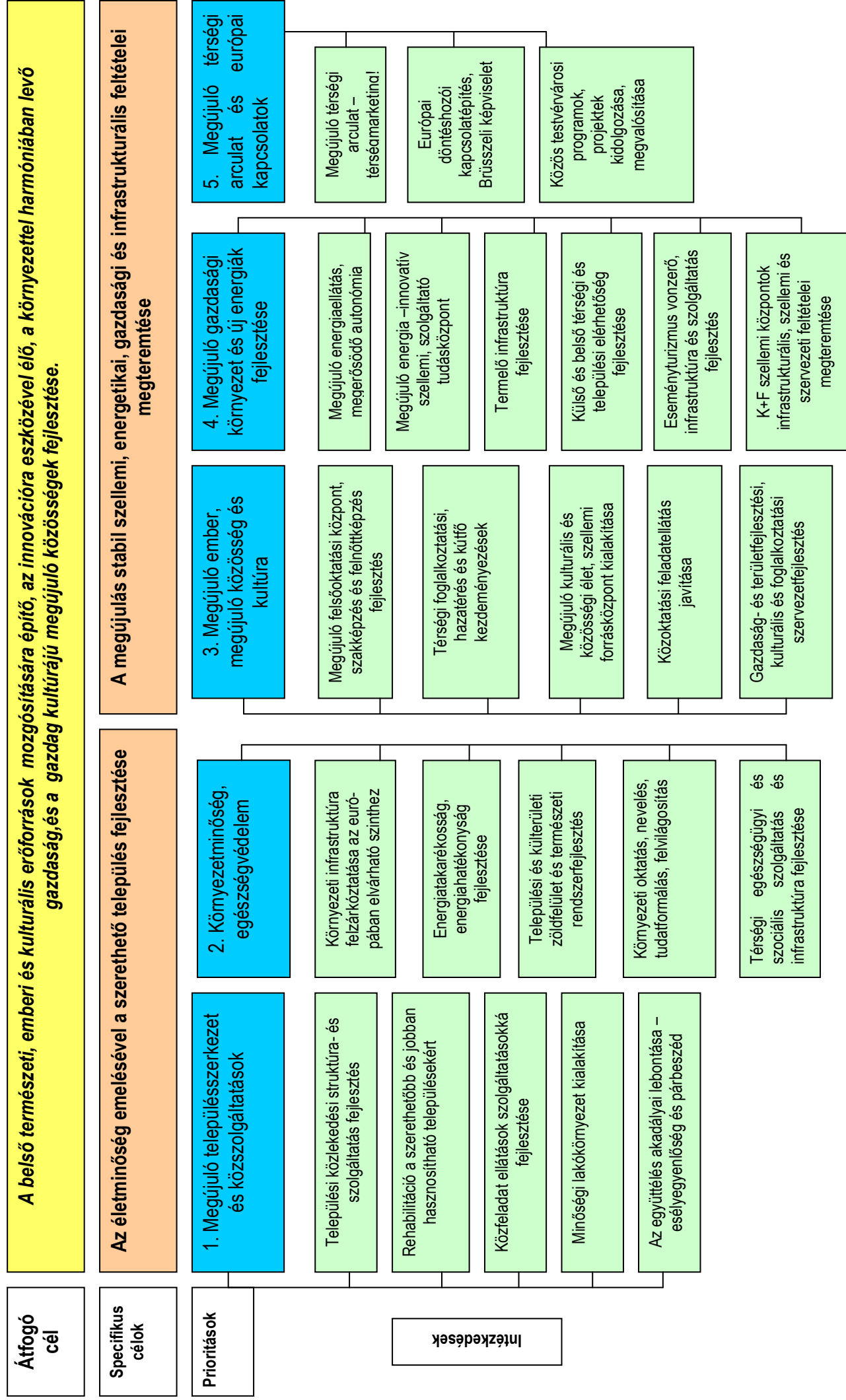
A városközpont hosszú évekre elnyúló rehabilitációs folyamatában a lakosság, a vállalkozók, beruházók, stb. folyamatos bevonása. Világossá kell tenni, hogy a rehabilitációs folyamat eredményessége érdekében szükséges korlátozások olyan minőségi változást eredményeznek, amely nyomán korszerűbb használat, magasabb életszínvonal, vonzóbb környezet jön létre, végeredményben a tulajdon(ok) értéke megnő(nek).

A célpiramis felépítése

A célstruktúra azon elemeit, amelyek rövid- illetve közép-távon valósítandók meg, egyben meg is valósíthatóak, az IVS a kiinduló dokumentumokból magában integrálja. Az IVS sajátosságából adódóan ezen célok alátámasztása (KSH és TEIR adatokkal), illetve lebontása is megtörténik városrészi szinten.

Az IVS jelenlegi készültségi állapotában – részben pont a KSH adatok elemzési szükségessége miatt – nem integrálta még a kiinduló programok céljait egy új célpiramisba. Átfogó jellege miatt, illetve mert az IVS számára is az az elvárás, hogy középtávon, 7-8 év időszakra határozza meg a fejlesztési céljait, az operatív program célrendszeréből indulunk ki a jövőben, amit a következő oldalon bemutatunk.

A fejlesztési operatív program mentén a városfejlesztési koncepció elkészült programstruktúrája nagy részletességgel alábontja ezen fejlesztési célokat. Az IVS nem megy le ezen, legkisebb területi egységeket is érintő fejlesztési célok részletes taglalásába, ám az egyes városrészek számára átfogóan, illetve város-rész központokat, és/vagy fontos egyedi városrészi funkciókat érintő fejlesztéseket kiemeli. A városrészek közül az IVS a kijelölt akcióterület(ek) programját, céljait ismerteti részletesebben – összhangban a Kézikönyv útmutatásaival, illetve az Útmutató elvárásaival.

V.2. Az IVS konzisztenciája (illeszkedése) és koherenciája a településfejlesztési koncepcióval, településrendezési tervvel

Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Közgyűlése 13/2008. (IV. 17.) számú rendeletével hagyta jóvá a város szabályozási tervét, valamint az építési szabályzatát (ZÉSZ).

A szabályozási terv és építési szabályzat újraalkotása a város fejlődésében végbemenő gazdasági folyamatok, lakossági és vállalkozói igények, megkeresések, az önkormányzat saját beruházásainak, fejlesztéseinek programváltozásai, valamint államigazgatási szervek véleményei, kérései, jelzései miatt vált szükségessé. Az előzményekről:

A beérkezett kérelmek, vélemények összegyűjtését és rendszerezését követően a szabályozási terv módosításának részletes programját a Polgármesteri Hivatal Városfejlesztési és Tervezési Osztály előkészítése alapján tárgyalta a Zalaegerszeg MJV Közgyűlése szakszabitságai. A bizottsági véleményekkel alátámasztva a Zalaegerszeg MJV Közgyűlése 2005. január 13-án a szabályozási terv és építési szabályzat módosítására 1/2005. (I. 13.) számú határozattal részletes tervezési programot adott.

A Zalaegerszeg Megyei Jogú Város a teljes közigazgatási területre kiterjedően a városrendezési tervek felülvizsgálatára és módosítására közbeszerzési pályázat keretében bízta meg az AOD Kft-t. A Kft társtervezőként bevonta a modellalkotásba a VIRIDITAS Bt-t és további szakági tervező irodákat.

A tervezési feladat elvégzésére keret-megállapodás jött létre, melynek időtartama 48 hónap. Az első 12 hónapban a településfejlesztési koncepció kidolgozására és az integrált rendezési terv elkészítésére (a jelenlegi tervek felülvizsgálata és módosítása), az azt követő időszakban a tervek folyamatos karbantartására, szükséges módosítására kerül sor.

Városfejlesztési koncepció véleményeztetési dokumentációja 2007 májusára készült el. Az észrevételek alapján a szükséges korrekciókat elvégezték. A véleményezési eljárással párhuzamosan folytak a városi egyeztetések az önkormányzat, a civil szervezetek és a vállalkozók részvételével. A véleményezési és egyeztetési eljárások lezárása után a város képviselő testülete a fejlesztési koncepciót egyhangúlag elfogadta. A jóváhagyás után indult meg Zalaegerszeg Építési Szabályzatának megállapításáról szóló önkormányzati rendelet előkészítése, majd a bevezetőben már említett elfogadása.

A rendezési terv átdolgozásának indokai:

- Az OÉSZ szabályozási rendjét az 1998-as építési törvénnyel, annak végrehajtási rendeleteként az Országos Településrendezési és Építési Követelmények váltotta fel. Mivel a város rendezési terve OÉSZ alapú, a terv OTÉK elvű újrafogalmazása indokolt.
- A 2006. évi L. törvény településfejlesztés és a rendezési terv integrálását írja elő. A városfejlesztési koncepció rendezési tervhez kapcsolása a rendezés ártértékelését vonja maga után:
 - o a rendezési tervek az élhetőségi feltételek biztosításával „élhető rendet” teremtenek. Az élhető rend önmagában fenntarthatatlan, mert a fejlesztések (negyed)évente át- és átírják.
 - o a városfejlesztési koncepcióban foglaltak rendezési tervi integrálása a fejlesztések dinamizmusának beépítésével „versenyképes rend” megvalósítását teszi lehetővé
 - o a „fenntartható rend” a versenyképes és az élhető rend tervi egyensúlya.
- A Nemzeti fejlesztéspolitikai koncepcióban foglalt „partnerségi” a helyi társadalom elvárásain felerősödik
 - o A szubszidiaritás elv a gyakorlatban is érvényesül Zalaegerszegen a városrészi részönkormányzatok megalakulásával, működésével

- A partnerség elve a fejlesztési koncepció kidolgozása során gyakorlattá vált, a civil és a vállalkozói szféra bevonásával. A rendezési terv esetében ettől a partneri gyakorlattól visszalépni nem lehet.
- 2005-óta városrészek áttervezésre kerültek és több területen a rendezési terv módosítására került sor. A módosítások rendezési tervi összefogása időszzerűvé vált.

A városfejlesztési koncepció elfogadtatása az IVS előkészítésével egyidejűleg zajlott. Ennek megfelelően az IVS táplálkozik a városfejlesztési koncepció megállapításaiból, célrendszerével összhangban van, miközben a városfejlesztési koncepció és az IVS is támaszkodik a 2005. decemberében elfogadott hosszú távú városfejlesztési stratégia (Zalaegerszeg 2007-2020), illetve a stratégia alapján megalkotott, 2006-ban elfogadott középtávú fejlesztési koncepció (2007-2013) operatív céljaihoz. A városfejlesztési koncepció által meghatározott átfogó cél:

„Partneri együttműködés a várospolitikai és a verseny-szféra, a civil-szféra között, valamint a kistérség, az agglomeráció, a kistérségi településeivel és a nagytérség városaival a környezeti természeti, a társadalmi-gazdasági és a térségi-táji adottságok kihasználására, a potenciálok kibontására.”

A városfejlesztési koncepció és az IVS átfogó célja is kihangsúlyozza a város környezeti, természeti, társadalmi és gazdasági szerepét, adottságait.

Városfejlesztési koncepció prioritásai	IVS kapcsolódó prioritásai
I. Térszerkezet, és struktúrafejlesztés	Megújuló településszerkezet és közszolgáltatások
II. Diverzifikált és integrált társadalmi, gazdasági erőforrás-fejlesztés	Megújuló ember, megújuló közösség és kultúra Megújuló gazdasági környezet és új energiák fejlesztése
III. Környezeti-természeti, társadalmi-gazdasági, térségi/táji-települési kötődésfejlesztés	Környezetminőség, egészségvédelem Megújuló térségi arculat és európai kapcsolatok
IV. Élhetőségi fejlesztések, civil-szféra	Megújuló ember, megújuló közösség és kultúra
V. Térségi partnerkapcsolatok kialakítása, ápolása, önkormányzati kapcsolati háló megteremtése	Megújuló térségi arculat és európai kapcsolatok
VI. Versenyképességi fejlesztések, versenyszféra	Megújuló gazdasági környezet és új energiák fejlesztése

Az Integrált Városfejlesztési Stratégiában megjelenő fejlesztések és az első (2007-8-as keret terhére megvalósuló) Akcióterületi Tervben részletesen is bemutatott beruházások a 2009. júniusában elfogadásra kerülő rendezési tervvel összhangban vannak, annak további módosítását nem igénylik.

V.3. Az egyes városrészekre vonatkozó, területi megközelítésű célok

V.3.1. A városrészek fejlesztési céljai

Városház központ városrész

Vágóhid utca, Rákóczi utca, Járum utca és a jelenlegi vasút által határolt tömb.

A tömb déli és keleti határa beállt terület, míg az egykori üzemi területek, telephelyek és a sportpálya területe a következő időszak intenzív fejlesztési területe. A közlekedési koncepcióból következik az Arany János utca északi irányú átkötésének szükségessége, ugyanakkor a fejlesztéssel kapcsolatosan egyéb információk jelenleg nem áll rendelkezésre, bizonytalan a sportpálya jövőbeni sorsa. Az Arany

János utca északi irányú folytatása a szabályozási tervbe rögzítésre kerül, a tőle nyugatra lévő fejlesztési területek szabályozása a jelenleginek megfelelően központi vegyes rendeltetéssel történik. A Kert utca nyugati végének északi irányú kikötése szükségtelen. Az Arany János utca északi folytatásával kiszabályozott úttól keletre a sportpályával kapcsolatos döntésig változtatási tilalmat rendel el a Város a későbbi ütemben történő szabályozás értelmében.

A városrész Piac-tér, Mérleg-tér környékének teljes belső rendezése, az itt található Megyei Bíróság és annak udvarában az Ügyészség elhelyezésével a létrejövő „Justitia Központ”, valamint az Október 6 tér – Budai Nagy Antal – Járum Ferenc és Munkácsy M utcákkal határolt forgalomszabályozás valósítandó meg városépítészeti szempontból.

A városrész funkciókkal való ellátottsága megfelelő, ugyanakkor a meglévő funkciók bővítése, megerősítése a cél.

A stratégiai cél, hogy megerősödjön a városrész központi szerepe, kialakuljon a városközpont, amelynek presztízse nem csak a szolgáltatásai, hanem minőségi infrastruktúrája, élhető környezete és gazdag programkínálata miatt erősödik. Egy élő városközpont kialakítása a cél, amelyben a térségi feladatokat ellátó funkcióknak jut kiemelt szerep: így az igazgatási, szolgáltatási, gazdasági, kulturális funkciók megerősítése hangsúlyos. Ezen funkcióknak a városrészbe történő koncentrálásával egymást erősítő hatások érhetőek el: az ügyintézési idő csökkenhet az egymáshoz közeli, könnyen elérhető hivatalokkal, a kulturális rendezvények hozzájárulhatnak a helyi üzletek forgalmához, stb. A városrészbe koncentrálódó térségi funkciók miatt a közlekedési feszültségek feloldása szükségessé válik: meg kell oldani az ügyfelek, látogatók parkolási problémáit, egyben meg kell szüntetni, illetve csökkenteni kell elsősorban az átmenő forgalom káros hatásait. A parkolás és a közlekedés fejlesztése ugyanakkor nem mehet a városközpont városképi szerepének rovására.

A városközpont fejlesztésének célcsoportja valójában túlmutat a város lakosságán, mivel itt számos olyan szolgáltatás található, amelyet nem csak a helyi, de a térség, a régió szereplői is igénybe vesznek. A célcsoport korstruktúrája is vegyes, hiszen a helyi intézmények szolgáltatásaikkal a bölcsődés korú gyermekektől a nyugdíjasokig valamennyi korosztályt ellátják. A helyi fiatalok és kisebb közösségek gyakran veszik igénybe a városközpont közösségi tereit találkozó, gyülekezések céljából, a városrész vállalkozásai pedig a lakosság nagy részének jelent munkahelyet, megélhetést.

A városrészben jelentős szociális probléma nincsen, területi szegregáció veszélye sem áll fenn. A városrész északi részében a területek rehabilitációja során sok alacsony komfortfokozatú lakás kiváltásra került, a lakosság egy része kicserélődött. Szociálisan hátrányos helyzetű családok koncentrációja mára már csak egy-egy ingatlant érint, jelenlétük a helyi közterületeken azonban még meghatározó.

A városrész meghatározott fejlesztési igényei:

- A városháza igazgatási funkciói ma egymástól távol három épületben kapnak helyet (Kazinczy tér, Dísz tér, Széchenyi tér). Középtávon e funkciók egy területen történő működtetése lenne célszerű.
- A múzeum intézményét kiállítási, rendezvény és tárolási funkciókhoz bővíteni szükséges, hogy tevékenységében átfogó regionális kulturális szerepet tölthessen be.
- A hangverseny és kiállító terem hangverseny funkcióját kell erősíteni és hozzá kapcsolódóan kellene a háttér funkciókat meg kell teremteni.
- A városi művelődési központ nem a városközpontban, hanem egy lakóterületi városrészben, Landorhegyen található. Városi funkcióinak működtetését célszerű lenne a városközpontba integrálni.
- A levéltár intézményét kulturális státuszát tekintve célszerű lenne a városközpontban megtartani, ugyanakkor a nagy teret igénylő raktározás igényei egy helyen lennének megoldandók.

- Az ügyészség városi és megyei intézménye, továbbá az Igazságügyi Hivatal a bíróságtól távol, társadalmi státuszát tekintve rossz helyen, a városközponton kívül helyezkedik el, ezeket egy helyre integráltan cél a városi Igazságügyi Központ létrehozása.
- A városnak szüksége van egy új, multifunkcionális, AGÓRA-típusú intézményre, mely magába foglalhatja a városi képtárat, megfelelő színvonalú teret biztosítva képzőművészeti kiállítások számára és amely intézmény a városi kulturális funkción túl regionális szerepkört is betölt.
- Az Agórát a Megyei Művelődési Központ egykori intézményének, területének fejlesztésével kívánatos létrehozni, rövidtávon.
- A kulturális és igazgatási intézményeken túl erősíteni szükséges a városközpont kereskedelmi és vendéglátói szerepét. Az elmúlt időszak kereskedelmi fejlesztései, a városszéli bevásárlóközpontok a városközponti kereskedelmet visszaszorították. A városközpont kereskedelmi és vendéglátói szempontból kiüresedésnek indult, illetve nem fejlődött. Őket a banki intézmények a központból, elsősorban a főutcáról kiszorították, mely folyamat során a városközpont élettelennek válik, kiüresedik.
- A városrész közlekedési tehermentesítése, parkolási szabályozottságának fokozása, parkolóhelyek tudatos térszervezés menti fejlesztése szükséges
- Kiemelt fontosságú a közösségi terek megújítása, azok környezetének, biztonságának, használhatóságának fejlesztése, új terek kialakítása.
- A további fejlesztések során megőrizni, illetve bővíteni szükséges a zöldterületeket, továbbá csökkenteni kell a környezet terhelését, törekedni kell a fenntartható városközpont kialakítására (pontosított szennyező források felszámolása, tiszta technológiák elterjesztése (passzív, aktív házak, megújuló energiára alapuló távhőszolgáltatás, szelektív hulladékgyűjtés, stb.).

Északi városrész

A városrészen sok eltérő, azonban a város egészére nézve hangsúlyos szerepet betöltő funkció található: itt van a város jelentős turisztikai fejlesztése az Aquacity és a Gébárti Szabadidőközpont, míg ebben a városrészben találjuk az Ipari Park és Inkubátorház létrehozására kijelölt helyszínt is. Szintén itt található a repülőtér, továbbá az északi ipari park jelenleg kiépítés alatt álló 200 ha-s területe is.

A városrész fejlesztése kapcsán stratégiai cél Zalaegerszeg növekedési igényeinek tér biztosítása, mindezt fenntartható városfejlesztés elvei mentén – a gazdasági, társadalmi és környezeti hatások komplex figyelembe vételével, figyelve ezek előnyeire és hátrányaira az egymás melletti megjelenés esetén.

A városrész egyes részein új építkezések, új lakóparkok jöttek létre, és fejlődhet ezen a téren tovább. Más területein koncentrálódik az alacsony komfortfokozatú lakások aránya. A lakó-, gazdasági-, turisztikai- és ipari funkció egymás melletti létét lehetővé teszi a városrész nagy területi kiterjedtsége, ugyanakkor a funkciók megfelelő lehatárolása fontos cél, melynek eszköze lehet a rendezési terv mellett a jelen IVS is. A tervezés célja, hogy ezen városrészen belül az egyes funkciók területileg és közlekedési megközelíthetőség szempontjából jól, és a városrész hosszú távú fejlődési lehetőségeit is figyelembe véve különüljenek el.

A terület ilyen jellegű vegyes használata elengedhetetlen, mivel Zalaegerszeg földrajzi és környezeti adottságai nem teszik lehetővé más városrészekben a jelentős, nagy helyigényű fejlesztéseket, a bővítést, növekedést, így azok az északi városrészben fognak koncentrálni.

A fejlesztések célcsoportjai egyes funkciók esetén a város, a térség lakói: így például az ipari park, a turisztikai létesítmények, a közlekedési vonalak esetén széleskörű az érintettek köre. Míg a városrész közvetlen problémái azokat a szociálisan hátrányos helyzetű családokat érintik, amelyekre a

helyzetelemzés is kitér. Ennek érdekében a városrész egy része szociális célú városrehabilitációra szorul, amely a hátrányos helyzetből kivezető utat több irányból (képzés, felkészítés, foglalkoztatás, ösztönzés) közelíti meg.

A városrész fejlődésében kiemelt szerepe van a települési részönkormányzatoknak, amelyek a helyi közösségi erőt fogják össze, és felkarolják az alulról jövő kezdeményezéseket. Ezek a részönkormányzatok, településrészek többsége jól szervezi a helyi közösségi életet, ahol lehetőség van rá, ott önálló közösségi épületben. Neszelen és Nekeresden erre nincs lehetőség, így itt ezek kialakítására is szükség lenne.

A városrészen belüli közlekedési alaphálózat kiépítettsége megfelelőnek mondható, folyamatosan kerülnek felújításra az egyes útszakaszok, járdák, de még ennek ellenére vannak hiányosságok. A fő stratégiai feladat a városrésznek Zalaegerszeg déli, további területeivel való szerves kapcsolódásának biztosítása, mindezt oly módon, hogy az figyelembe vegye az északi és a további városrészek meglévő közlekedési hálózatainak optimális összekapcsolhatóságát is. A tömegközlekedés rendszere kialakult, a helyijáratú buszok útvonala ugyanakkor további egyeztetéseket igényel, ennek továbbfejlesztése is szempontja kell, hogy legyen a városrész és a városközpont közötti kapcsolatok kialakításának. A jövőben a városrész számára esetleg a vasútállomásnak az északra történő áthelyezése további jelentős fejlődési lehetőségeket jelent majd.

Célok:

- Az üdülőterület fejlesztés iránya:
 - o a már fejlesztés alatt álló fürdőturizmus (Aquacity, termálfürdő, termálszálloda) továbbfejlesztése mennyiségi és minőségi szempontok szerint egyaránt
 - o a városi lakosság szabadidő, sport és kirándulási igényeinek kiszolgálása
 - o szabadidős fesztiválok területbiztosítása
 - o a Zala-völgy, a Göcsej és Őrség felé irányuló tájturizmus szervező központjának, kapujának megteremtése integrálva a Zala völgyében található falumúzeumot és az olajipari múzeumot
 - o a hagyományaiban megteremtett kézműves és képzőművészeti alkotóközpont megtartása és erősítése kapcsolva a városi kulturális és oktatási intézményekhez
- A Zala folyó völgyének minőségi zöldterületi funkcióját kell megteremteni a történelmi várostest és a fejlesztés alatt lévő északi városrész közötti központi sávban.
- A Neszele és Ságod városrészek között kialakuló üdülőterület fejlesztésével kompakt szerkezetet kell létrehozni a megkezdett lakó és üdülőterületi fejlesztések kapcsolásával, valamint a terület zöldterületi fejlesztésével. Különösen fontos a termálfürdő környezetének fejlesztése a korábbi fejlesztések felértékelése érdekében.
- A régebbi létesítésű ingatlanok komfortfokozatának növelése, tiszta technológiákkal való fejlesztése, energiaigényének csökkentése révén a terület értékének emelése, átfogó, lakó funkciójú hasznosításának elősegítése a cél.
- Munkahelyteremtés, megőrzés és vállalkozások letelepedésének ösztönzése az északi ipari parkban, törekedve a tiszta technológiákat használó vállalkozások meghonosítására, továbbá a megújuló energiaforrások magas arányú hasznosítására (geotermikus, biomassza).
- Kutatás-fejlesztés meghonosítása az inkubációs központban.

Nyugati városrész

A városrész elsődlegesen lakófunkcióval rendelkezik. Ezt egészítik ki a különböző foltokban megjelenő szolgáltatások: intézmények, kereskedelmi egységek, szolgáltatók. Ezek a funkciók kialakultak,

bővítésük nem szükséges. Új funkcióként a laktanya várható hasznosítása jelenik meg, melynek fejlesztése hosszú távú cél a városrészben.

A terület fejlesztésének stratégiai célja megőrizni Zalaegerszeg természeteshez közeli állapotából mindazt, amit csak lehet. Olyan fejlesztések megvalósítása a cél, amelyek az itt lakók minőségi fejlődési igényeit szolgálják ki, illetve amelyek magas hozzáadott értékű, minőségi és nem mennyiségi fejlődést eredményeznek – lásd egyetemi központ.

Az itt élők elsődlegesen a csendet, nyugalmat igénylők veszik igénybe. Számukra a különböző szolgáltatások minél szélesebb körének az elérhetősége fontos: így a például a postai szolgáltatások, a szemétszállítás, a kommunikációs szolgáltatások (internet, televízió, telefon stb).

A nyugati városrész a kiemelkedő tájképi és természeti környezete miatt, a zöld területek, erdősávok a helyi túrázók, kerékpározók kedvelt útvonalainak helyszíne. Minden más szempontból a városrészt a városrész lakói és kerttulajdonosai használják, élvezik. Az itt végbemenő fejlesztések alapvető célcsoportja így az itt élő lakosság.

A területen szociális probléma nincsen, területi szegregáció veszélye nem áll fenn.

A városrész utcáinak nagy része a tömegközlekedésre alkalmatlan, a főbb útvonalakon helyi járatos buszok közlekednek. Járdák, kerékpárutak általában nincsenek, hiszen a kisforgalmú „hegyi” utak önmagukban is jól kerékpározhatóak, közlekedhetőek.

A területen szintén több településrészi önkormányzat működik, amelyek az többi városrészhez hasonlóan szervezik a helyi közösségi életet, ahol lehetőség van rá ott saját közösségi házban.

Célok:

- környezeti szempontok figyelembe vételével lakóterületi fejlesztések,
- a városból környezeti, gazdasági okokból „kiköltözni” szándékozóknek városhatáron belül való megtartása, ezen két, eltérő igényű és igényességű célcsoport igényeit figyelembe vevő többszempontú fejlesztések
- a laktanya hasznosítása (melynek funkciójának meghatározása is ezt megelőző cél),
- az ipari, gazdasági területek védősávokkal történő elhatárolása a lakóövezetektől.

Kertváros – Landorhegy városrész

A város legnépesebb városrésze, így az elsődleges és leghangsúlyosabb funkciója a lakófunkció, amelyhez társul számos ezt kiszolgáló létesítmény, intézmény. Új funkciók kialakítására nincs szükség a meglévő funkciók fejlesztésére helyeződik a hangsúly.

A fejlesztések célcsoportja ezen a területen az itt élő 22 ezer zalaegerszegi lakos: fiatalok és idősek, dolgozók, tanulók, nyugdíjasok. A város az ő igényeik kiszolgálását célozza ezen a területen: játszóterek építésével, zöld sávok szépítésével növeli a terület lakhatási minőségét. Az iparosított technológiával készült lakások korszerűsítésével fokozható az épületek energiahatékonysága, amely az itt élők számára költségcsökkentést, komfortérzet növekedést jelent.

Jól kiépített, széleskörű szolgáltatásokkal rendelkező terület. A tömegközlekedés megfelelően minősíthető, ugyanakkor a parkolási, közlekedési nehézségek okoznak problémát. A területen a szociális problémák nem koncentrálnak, területi szegregáció veszélye nem áll fenn.

A városrész fejlesztésének stratégiai célja, hogy az intenzív városfejlődés során legkevesbé humánus korábbi építészeti, városrendezési elvek hatásait felváltsa egy, a lakosság számára magasabb minőségű, zöldfelülettel gazdagon kompenzált, infrastruktúrájában környezetbaráttá, illetve gazdaságossá fejlesztett lakó infrastruktúra.

Az így megfogalmazott célok:

- az itt élők életminőségének javítása,
- közlekedési nehézségek megoldása forgalomtechnikai eszközökkel,
- helyi közösségek megerősítése,
- lakókörnyezet fejlesztése
- utólagos hőszigetelési akciók megszervezése, végrehajtása.

Déli városrész

A városrész vegyes használata két – a város egészét tekintve nagy jelentőségű – funkció köré szerveződött. Míg itt találhatóak a város legnagyobb foglalkoztatói, üzemei, ugyanakkor ezen a területen találjuk a település értékes lakóövezeti ingatlanjait. A lakó és ipari funkciók mellett a városrész foglalja magába a kórházat, a vasútállomást és számos egyéb közfunkciót. A városrészben új funkciók kialakítására nincs szükség.

A városrész stratégiai célja a vasút innen való áthelyezése, az így felszabaduló területtel a Válickamenti városrészsel közvetlenebb, így mind társadalmilag mind gazdaságilag előnyösebb városrész pozíció elérése, továbbá az itt található ipari övezetek szanálása, és ezen funkciójában, de a nagy számú lakóingatlanjal jobban összeegyeztethető struktúrában és megoldásokkal való újra-fejlesztése, revitalizálása.

A városrészben koncentrálódik a város ipari, gazdasági funkciójának nagy része. Ennek érdekében az üzemi területek más városrészekbe történő dekoncentrációja vált szükségessé, amely az Északi Ipari Park kijelölésével vált lehetővé az északi városrészben.

A terület fejlesztéseinek célcsoportja a funkciók mentén több csoportra osztható. Az ipari és gazdasági funkciói az egész térségre hatással vannak: az itt működő üzemek, szolgáltatók munkaerő igényét a város munkaképes lakossága mellett a közeli települések is kielégítik. Az egészségügyi funkció, az itt működő Zala Megyei Kórház közvetlen betegellátási területe Zalaegerszeg és környéke, illetve Lenti és környéke, ezáltal ellátási körzethez a megye lakosságának 42%-a tartozik, azonban a megyei kórház jellegből adódóan szükség szerint az egész megyéből, illetve a megye határain túlról is fogadják a betegeket.

Az érintettek körében a szociális problémák nem koncentrálódnak a területen, szegregáció nem jellemző.

A városrész külső megközelíthetősége kiváló, hiszen itt található a város vasútállomása is. Az állomáshoz futnak be a helyi járatú buszok többsége is, így biztosítva az átszállást az egyes tömegközlekedési útvonalak mentén. A gyalogos utak, kerékpárutak folyamatos fejlesztést igényelnek.

Megfogalmazott célok:

- Bizonyos területeken el kell fogadni a zártkerti és lakóterületi funkció keveredésének lehetőségét. Meg kell keresni annak területhasználati és szabályozási lehetőségét és módját, hogy a hagyományos tájhasználatnak megfelelően a kertes mezőgazdasági területen szórvány lakóterületek kialakulhassanak.
- A terület üzeminek légszennyezését korlátozni szükséges.
- A lakókörnyezeti funkciók fejlesztésével a területek lakosságmegtartó képességének növelése.
- A gazdasági, ipari területeken működő üzemekkel partnerség kialakítása, azok hosszú távú fennmaradásának szakmai támogatása.

Válicka-völgyi városrész

A városrész alapvetően lakófunkcióval rendelkezik, míg a főútvonal mentén egyre hangsúlyosabb szerep jut a gazdasági, kereskedelmi funkciónak. Ezen funkció megerősítése megtartása a fő fejlesztési cél, további funkciók betelepítése nem szükséges.

A stratégiai cél hasonló, mint a nyugati városrész esetén – a természeti értékeket, Zalaegerszeg számára fontos ökológiai kiegyenlítő felületeket megőrizve elsősorban minőségi és nem mennyiségi szemlélettel fejleszteni a termelő és jóléti infrastruktúrát, továbbá a városrésznek a város további részeivel való kapcsolatát.

A területet használó lakossági csoportok külön szegmense nem határozható meg. Mivel a városrészben a 2001-es statisztikai adatok alapján a fiatalok többségben voltak az idősebb korosztállyal szemben, ezért az őket támogató intézmények, létesítmények fejlesztése hangsúlyosabb: játszóterek, iskola, óvoda. Szociálisan hátrányos helyzetű családok jelenléte a csácsbozsoki városrészen az utóbbi években növekedett, azonban területi szegregációról nem beszélhetünk.

A városrész külső elérhetősége jó, a tömegközlekedést helyi járatú buszok biztosítják, amelyek a vasútállomásig szállítják az utasokat. Itt lehetőség van további csatlakozásokkal más városrészek elérésére is. A gyalogos utak és kerékpár utak fejlesztést igényelnek.

A városrész két részönkormányzata jól szervezett közösségi élettel rendelkezik. Ehhez mindkét helyen saját közösségi épület áll rendelkezésre, azonban Botfán ez a tér gyakran kicsinek minősül.

Megfogalmazott célok:

- Főút melletti területsáv revitalizációja,
- Közösségi programok szervezése, civil szervezetek megerősítése
- Lakókörnyezet fejlesztése, életminőség javítása: közvilágítás, útburkolat javítások, játszótér-fejlesztés

V.3.2. A célrendszer koherenciája

Az IVS célrendszere a város teljes területére, városrészekre bontva határoz meg kívánatos fejlesztési irányokat. Mivel az egyes városrészek jellemző vonásai (erősségei, illetve gyengeségei), ugyanakkor a városrészekre ható külső folyamatok (lehetőségek és veszélyek) jórészt eltérőek, a célrendszer kialakítása, úgy véljük, nem okozott feszültséget a városrészek között.

Zalaegerszeg város története meglehetősen speciális: egészen a huszadik század derekáig kisvárosias, főként hivatalnokok és iparosok által lakott település volt. A II. világháborút követő „rendszerváltás” az addig hiányzó gyáripár telepítését és a lélekszám erőteljes növekedését hozta. Mindezt azért fontos hangsúlyozni, mert a településrészek funkciói így jórészt tervezetten, mesterségesen alakultak ki és rögzültek egészen a legutóbbi időkig.

A legegységesebb képet a Kertváros-Landorhegy városrész mutatja: itt épültek fel az 1960-as évektől Zalaegerszeg lakótelepei. A lakóterületek közé két nagyobb termelőüzem ékelődött, melyek közül a sajtgyár működik, a ruhagyár közel nyolc éve megszűnt. A városrész alapvető funkciói nem változnak, új, más funkciót nem kap a terület. A városrészt érintő tervezett fejlesztési irányok nem befolyásolják más városrészek fejlesztési irányait.

A városközpont városrész az egykori kisváros területén helyezkedik el, így ide koncentrálnak az egykori és jelenlegi igazgatási funkciók, amelyeket kereskedelmi, kulturális és oktatási-nevelési, és kiemelten lakófunkciók gazdagítanak. Az IVS különösen a lakófunkción kívüli funkciók erősítését, kiteljesítését célozza (figyelemmel a rendezési tervre, valamint arra tényre, hogy a városközpont városrész a lakófunkcióját hosszú távon sem „veszíti el”) azzal a megjegyzéssel, hogy a progresszív városfejlődés elveinek szellemében a közlekedési anomáliákra (megközelíthetőség, parkolás) szükséges kiemelt figyelmet fordítani. Az IVS-nek a városrésszel kapcsolatban rögzített céljai, vagyis a

városközpont városrész belvárosi jellegének erőteljes növelése, a közösségi terek, zöldfelületek arányának emelése, az alternatív közlekedési lehetőségek megteremtése, és ez által a terület felértékelődése, nem ütközik más városrészek fejlesztési irányával, erősítik azokat.

Az északi városrész területe funkcionálisan talán a legösszetettebb a városrészek közül. Közös jellemzőjük a falusias környezet (a településrészek önálló falvakként csatlakoztak alig néhány évtizede a városhoz, s alkotnak egy közigazgatási egységet), a családi házas beépítés, a mezőgazdasági és lakófunkció erőteljes volta, valamint a gazdasági, ezen belül az idegenforgalmi és ipari funkció várható megerősödése. A városrész a település valamivel több, mint egyharmadán helyezkedik el, ezért a különböző funkciók egymástól elkülönülve, egymást nem zavarva gazdagítják a városrészt. Az északi városrész azért is különleges helyet foglal el a városrészek között, mert egyszerre lehetséges, célszerű és szükséges több, már említett funkció erősítése. Az egy városrészként való kezelését viszont az egységes és közös jellemzők indokolják. A lakófunkció tervezett erősítése nem befolyásolja más városrészek fejlesztéseit, mivel ez utóbbiakban jelentős lakóterület-fejlesztésre nem kerül sor. A tervezett idegenforgalmi fejlesztések a Gébárti tavat, a néprajzi gyűjteményt, vagy az Olajipari Múzeumot is létrehozó, az 1970-es évek közepén elindított és az ezredfordulón, a termálfürdő, az Aquacity élményszerető, valamint a fedett termálfürdő megépülésével új lendületet vett fejlesztésekhez kapcsolódnak. A városrész északi részén megvalósítandó ipari-övezeti fejlesztések az egyetlen, nagyságrendet (kb. 250 ha) jelentő lehetőséget biztosítják a munkahelyteremtő beruházások számára. Már városrészekben ipari fejlesztési területek erősen korlátozottan állnak rendelkezésre, ezért az északi városrészben tervezett övezet nincs hatással azokra.

A Nyugati városrész elsődlegesen lakó- illetve egyéni gazdálkodási („a hegy”) funkcióval bír, és jellegzetességei alapján rekreációs funkciók erősítése a cél. A térség keleti részén található egykori laktanya területe ma felsőoktatási, közszolgáltatási telephely funkciókkal bír, közülük a felsőoktatási infrastruktúra fejlesztése a fő célkitűzés. A területen kereskedelmi fejlesztési igények is megfogalmazódtak, amelyek egykori ipari területen, barnamezős beruházásként valósulnak meg. A városrész fejlesztési céljai nem ütköznek más városrészek céljaival.

A Válicka völgyi városrészt lakó és kereskedelmi övezetek alkotják. A város legjelentősebb kereskedelmi övezete a 74-es főút mellett koncentrálódik, és az elmúlt 10 évben alakult ki a bevezetőben érintett, tervezetten kialakult övezetek változása nyomán. A régió egyik legjelentősebb húsipari vállalatánál (Zalahús) például alig négy éve szűnt meg a termelés, egykori, teljesen elbontott telephelyén ma üzletközpontokat találunk. A funkció fejlődését az IVS támogatja, más funkció telepítését (pl. ipari övezeti) azonban nem. A városrész másik jellemzője a lakófunkció, amelynek fejlesztése, kiterjesztése a rendelkezésre álló területek miatt erős korlátokba ütközik, ugyanakkor a városrész településrészeinek (Botfa, Csácsbozsok) további bővítése nem várospolitikai cél. Cél ugyanakkor a lakókörnyezet további fejlesztése, amely viszont valamennyi városrészt érint. A városrészt érintő fejlesztési célok harmonikusan kapcsolódnak más városrészek célkitűzéseivel.

A déli városrészben találjuk Zalaegerszeg legnagyobb és legjelentősebb foglalkoztatóit, a város ipari parkjait, a vasútállomást és a kórházat, miközben a városrész lakóövezetekkel és oktatási intézményekkel is rendelkezik. A városrészben található ipari övezetek további területi kapacitása korlátozott, azok további fejlesztése, területük növelése nem lehetséges és az északi városrészben tervezett ipari övezeti fejlesztések okán nem is indokolt. A lakóterületek növelése ugyancsak korlátozottan lehetséges, ám az egyes funkciók közötti védterületek megtartása érdekében nem is indokolt. A városrész jövőképe fokozatosan tisztuló gyáripark, barnamezős területek fokozatos megújulását, a lakóterületek esetében a lakókörnyezet fejlesztését tartalmazza. A célok elősegítik más városrészek fejlesztéseit, azokkal összhangban vannak.

Összefoglalva elmondható, hogy a város fejlesztési politikájának fókuszában az örökölt és sok szempontból jelentős gondokat okozó városszerkezeti átalakítások állnak. Legfontosabb középtávú célunk valódi városközpont kialakítása, valamint a város súlypontjának északabbra helyezése.

V.4. Agglomerációs együttműködés

Zalaegerszeg Megyei Jogú Város vonzáskörzete nagy kiterjedésű, a települések szerint a teljes zalaegerszegi kistérséget lefedi. A zalaegerszegi kistérség működését a többcélú társulás határozza meg, amelyet a kistérségben működő települési önkormányzatok a társulást egyes oktatási és nevelési, szociális ellátási, egészségügyi ellátási, család-, gyermek- és ifjúságvédelmi, közművelődési, közgyűjteményi, esélyegyenlőségi, foglalkoztatási, gazdaság- és turizmusfejlesztési, idegenforgalmi, belső ellenőrzési, környezet- és természetvédelmi, hulladékkezelési, sport és területfejlesztési feladatok végrehajtására, a kistérség területének összehangolt fejlesztésére (különösen: fejlesztési tervek, programok, pályázatok készítésére, megvalósítására), a területfejlesztés összehangolására, kistérségi közszolgáltatások biztosítására, fejlesztésére, szervezésére, valamint intézmények fenntartására hozták létre.

Az térségi együttműködés keretében a feladatok ellátása az alábbiak szerint alakul:

Feladatok	ellátás módja
1. területfejlesztés	5 db területfejlesztési mikrotársuláson keresztül - Észak-Nyugat Zalai Kistérségi Területfejlesztési Önkormányzatok Társulása (Székhely: 8913 Egervár Vár u. 2.; képviseli: Kócse Tibor, elnök) - Salomvár-Zalaháshágy-Zalalövő és Térsége Területfejlesztési Önkormányzati Társulás (Székhely: 8995 Salomvár Petőfi u. 11.; képviseli: Pecsics Zoltán, elnök) - Észak-Zalai Területfejlesztési Önkormányzati Társulás (Székhely: 8900 Zalaegerszeg Kossuth u. 17-19.; képviseli: Mogyorósi József, elnök-helyettes) - Göcsej Kistérségi Társulás (Székhely: 8985 Becsvölgye Kopácsai u. 53.; képviseli: Magai Ágota, elnök) - Válicka – völgye és Térsége Területfejlesztési és Idegenforgalmi Társulás (Székhely: 8945 Bak, Rákóczi u. 2/a.; képviseli: Gál Lászlóné, elnök)
2. oktatás és nevelés	Közüoktatási alapfeladatok: intézményfenntartó társulásokon keresztül, melyek egy mellékelt táblázatban felsorolásra kerültek – jelenleg önállóan egyetlen óvodát tartanak fenn a kistéleüléseken, míg Zalaegerszeg MJV a saját oktatási intézményeit szintén önállóan tartja fenn Gyógytestnevelés: a kistérségben lévő kialakított gyógytestnevelési központokon keresztül: Bagod, Bak, Becsvölgye, Gellénháza, Egervár, Teskánd, Zalalövő, Zalaegerszeg Nevelési tanácsadás szakszolgálati feladat: Zalaegerszegen a Nevelési Tanácsadó Intézetében megállapodás alapján
3. szociális ellátás	2009. január 1-jétől határozatlan időre, a Zalaegerszeg és Térsége Többcélú Kistérségi Társulás által fenntartott Támasz Alapszolgáltatási Intézmény látja el a települési önkormányzatok szociális alap- és gyermekjóléti feladatai közül - a családsegítés, - a házi segítségnyújtás, - az étkeztetés, - a nappali ellátás, - a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás - a gyermekjóléti szolgáltatás feladatait.
4. egészségügyi ellátás	Közös városkörnyéki orvosi ügyelet megszervezésében való közreműködéssel

5. család-, gyermek- és ifjúságvédelem	TÁMASZ Alapszolgáltatási Intézmény
6. közművelődési, közgyűteményi tevékenység	Közművelődési, - közgyűteményi referens alkalmazásával A feladathoz kapcsolódóan mozgókönyvtári normatívát is hív le a társulás. A térségben 61 településen működik 2009. január 1-i állapot szerint mozgókönyvtári ellátó hely. Az ország legkisebb településén, Iborfián nincs könyvtár, míg 3 településen nyilvános könyvtár működik (Söjtör, Zalaövő, Zalaegerszeg) Deák Ferenc Megyei Könyvtár 14 településen szolgáltat, míg a József Attila Városi Könyvtár 45 településen szolgáltat a kistérségben. Kulturális Stratégia helyzetfeltáró dokumentumot készített. 2009-2010-ben Kulturális Stratégia megalkotását és Közkincs Kerekasztal létrehozását kívánja megvalósítani
7. esélyegyenlőségi program megvalósítása	A munkaszervezet esélyegyenlőségi menedzser végzettséggel rendelkező munkatársat is foglalkoztat, a Koordinációs Iroda esélyegyenlőségi terve elkészült
8. foglalkoztatás	A Zalaegerszeg és Térsége Többcélú Kistérségi Társulás 5 közmunakprogramot bonyolított az elmúlt években a kistérségben felsorolásuk a táblázat alatt. 54 településnek készítette el közfoglalkoztatási tervét. Jelenleg közfoglalkoztatás szervezőket foglalkoztat.
9. gazdaság- és turizmusfejlesztés, valamint idegenforgalom	5 db területfejlesztési mikrotársuláson keresztül Továbbá a Kalandozások a Zala völgyében című turisztika és kulturális rendezvénysorozatot hagyományosan szervezi 3. éve. Erre külön honlapot működtet www.kalandozasokzalanban.hu Legjobb élő népi hagyományokat őrző turisztikai desztináció pályázat ezüst minősítését nyerte el a kistérség a Göcsej és a Zala-völgye pályaművével 2008-ban
10. belső ellenőrzés	Saját feladatellátásban illetve belső ellenőrzési társulások támogatásával látja el a feladatot belső ellenőrzési vezetőt alkalmaz Saját feladatellátásban 23 települést ,a koordinációs irodát, ZTTKT-t, és saját intézményét (Támasz)(vállalkozás útján külső feladatellátással) Belső ellenőrzési társulás útján: Söjtör gesztorságú belső ellenőrzési társulás 33 településen Zalaegerszeg gesztorságú belső ellenőrzési társulás 7 településen
11. környezet- és természetvédelem, valamint hulladékkezelés	Parlagfű mentesítési akciónapokat szervez és koordinál a térségben Elkészítette a kistérség egészére a térségi ökoeltárt 2 dokumentumban, mely a www.zegterseg.hu honlapon elérhető (Ökoeltár Észak-zalában; Ökoeltár Göcsej-Közép Zalában címmel)
12. sport	Pályázati programokon vesz részt . Kistérségi sport és szabadidősport pályázatokon az elmúlt két évben 5 db nyertes pályázat lebonyolításával sikeresen vett részt. Segített településeknek sport stratégiájuk

	megalkotásában.
13. gyepmesteri feladatok	A legújabban felvett feladat. A kistérség területén is működő gyepmester alkalmazása 2009. június 1-től.

A térségi közmunkaprogramok eddigi eredményei:

Program éve/ megnevezése	Időtartama (hónap)	Elnyert támogatás (millió Ft)	Résztevő önkormányzatok száma (db)	Foglalkoztatottak száma (fő)
2005-2006	7	35	39	216
2006 Parlagfűmentesítés a Zala mentén	3	29	10	125
2007/1 Segély helyett munka	3	5.5	8	18
2007/2 Esélyteremtés köz munkával	7	40	38	53
2008/5/b Regionális köz munka	3	35	53	105
2008-2009. Téli köz munka	2	24	35	48
ÖSSZESEN	25 HÓNAP	168,5 Mft		565 fő

Az Integrált Városfejlesztési Stratégiához esélyegyenlőségi szakember bevonásával Anti-szegregációs Terv készült, amely a dokumentum mellékletét képezi.

V.5. Környezeti állapotban bekövetkező veszteség

Városcsözpont városrész fejlesztéseinek becsült környezeti hatásai és azok befolyásolása

A városcsözpont városrész fejlesztési elképzelései élhetőbb, funkciógazdagabb, jelenleg hiányzó klasszikus belvárost vizionálnak, ahol korlátozott a gépjárműforgalom, és a közterek, sétálóövezetek, és a jelenleginél markánsabb zöldfelületek dominálnak. A célkitűzések éppen a környezetállapot javítását, ezen belül a légszennyezés, zajterhelés csökkentését, továbbá a térhasználatban az autóforgalom kiszolgálását ellátó infrastruktúra visszaszorítását, átalakítását szolgálják e városrész vonatkozásában. Kétségtelenül igaz ugyanakkor, hogy a gépjárműforgalom csökkentése a város központi területein nem jelenti a forgalom abszolút értékű csökkenését, mivel arra a jelen beavatkozás közvetlenül nem lehet hatással. Ehhez olyan, tömegközlekedés-fejlesztési, illetve a teljes városszerkezet egészére kiható beavatkozások lennének szükségesek, amelyekkel a motorizáció növekedésének okait lehetne megszüntetni vagy korlátozni. Ilyen intézkedések a lakó- és munkahelyeket, kereskedelmi -, és egyéb szolgáltató funkciókat biztosító övezetek elhelyezkedését, P+R rendszerek kiépítését, a fenti változásokat kiegészítő tömegközlekedés fejlesztést kellene hogy érintsék – amik azonban sajnos a jelen városrehabilitációs fejlesztésnek nem lehetnek a tárgyai. A városcsözpont városrészre tervezett célokkal és intézkedésekkel valójában a motorizáció okozta károk csökkentését, továbbá az élhetőbb és védhetőbb környezet kialakulását tudjuk elérni. A környezetre gyakorolt pozitív hatások az alábbiak:

- a lakosság számára egészségesebb közvetlen környezet alakul ki, emiatt a városközponti lakosság egészségi állapotában javulás áll be a légúti betegségek, a zaj által okozott stressz miatt megjelenő, vagy erősödő betegségek terén;
- a csökkenő autóforgalom az épített környezet hatékonyabb védelmét eredményezi, ami önmagában is környezetvédelmi törvény által rögzített cél – ezen túl azonban járulékos pozitív környezeti hatása is van, mivel csökkenő terhelés csökkenő felújítási igényt, így ahhoz csökkenő felhasznált anyag-, és energiaigényt jelent, ami áttételesen mind klímavédelmi, mind természeti erőforrásokat kímélő hatású;
- a belvárosi térhasználat javulása a zöldfelületek bővülésével, továbbá a meglévő növényzet védelmével is jár – ez közvetetten a belváros mikroklimájára is hatással van, egyrészt a közvetlenül felmelegedő felületek csökkentése, másrészt a párolgás révén;
- a belváros területén csökken a porszenyezés mértéke és káros környezeti hatása is, amit a motorizáció kibocsátás-csökkenése, illetve a szálló por nagyobb arányú növényzettel való jobb megkötése okoz.

A városközpont további tervezett fejlesztései, így a felszíni parkolás visszaszorítása, mélyparkolók építése szintén lehetővé teszik a zöldfelületek arányának növelését. Mivel ide kerülne a középtávon elhelyezésre a városi és agglomerációs közszolgáltatást végző ügyfélforgalmi intézmények is, a jól megközelíthető autóbusz pályaudvar révén ez akár a motorizációs nyomás bizonyos - bár csak ezen intézkedés révén nem meghatározó mértékű -, csökkenéséhez is hozzájárulhat.

A beavatkozások ugyanakkor a szennyezésnek részbeni áthelyezésével járnak, mivel a forgalomnak a vasút egykori nyomvonalára, és eddig kevésbé terhelt, és kevésbé frekvenciált szakaszokra való áthelyezése során ott az a forgalom növekedését jelenti. Mivel azonban a forgalom hosszabb távon végig a jelenleg még mindig vasútként használt szakaszon futva, lényegében megszakítás nélkül vezethető le az új elkerülő szakaszon, annak környezeti terhelése még a forgalom csökkenése nélkül is csökken – tekintettel a kevesebb indulás-megállás okozta jelentős terhelésre. Szintén csökkenő terhelést jelent, hogy a forgalom által okozott zajhatás szintén abszolút értékben csökkenhet, az egyenletesebb haladás miatt, továbbá az jóval kevesebb embert és épített környezeti elemet jelent, így annak környezetegészségi kárai is kisebbek. Az áthelyezés ugyanakkor nem jár újabb területek művelésből való kivonásának kötelezettségével, mivel a belvárost tehermentesítő utat egy 2009. május 25-én felhagyott, nagy forgalmú vasúti nyomvonal átépítésével tervezzük megvalósítani. Az adott szakaszon a vasúti forgalom terheléséhez mérten bár növekszik a természeti környezet zajterhelése, de felszámolásra kerülnek a vasút által eddig okozott, elsősorban olaj-, és fémszennyezés hatásai a töltés vonalán. Összességében így a régi vasúti nyomvonalon zajló közúti közlekedés környezeti terhelése álláspontunk szerint nagyságrendileg nem változik, vagy csak csekély mértékben növekszik.

További környezeti terhelést jelentenek azon, infrastrukturális fejlesztések, amelyek növelik a városközpont városrész beépítettségét. Ezen tömbök azonban sehol sem egykori zöldterületek helyén, hanem beépítetlen részekben létesülnek, illetve korábban már beépített tereket töltöttek meg új tartalommal. Negatív hatásuk így csak marginális jelentőségű megvalósulásukat követően. A fejlesztések során törekszünk arra, hogy a felhasznált anyagok és technológiák a lehető legjobb technikákra építsenek, és a lehető legkisebb energiaigénnyel járjanak – mint ahogy a létrejött tömbök is a lehető legkisebb energiaigénnyel terheljék szűkebb és tágabb környezetüket.

Az Északi városrész fejlesztéseinek becsült környezeti hatásai és azok befolyásolása

Az IVS keretén belül, ezen városrész lesz a jövőben a leginkább érintett fejlesztési szempontból, de emiatt környezeti szempontból is. A városrészhez tartozik a város közel egyharmada, miközben a lakosság 10 %-a sem él itt. Ennél ugyan jelentősebb a beépítettsége, mivel mind az ipari területek, mind

az üdülési, turisztikai célú területek, továbbá a közlekedési területek is jelentős részt foglalnak el a városrészből. Magas ugyanakkor a még nem kivett kategóriába sorolt területek aránya, igaz, ezen belül elsősorban a művelés alatt álló, szántó, rét-legelő területek aránya a legmagasabb.

A városrész, mivel Zalaegerszeg egyetlen, valós növekedési területe, a jövőben várhatóan jelentős környezeti állapotában történő veszteséget lesz kénytelen elkönyvelni. Az itt megvalósuló fejlesztések nagyrészt nagy területigényűek, így jelentős mértékben jelent ez több esetben művelés alól történő kivonást. Ilyen lesz az északi ipari park kialakítása, de bizonyos mértékben a termálfürdő fejlesztése és a lakóövezetek fejlesztése is. A fejlesztések elsődlegesen ezen, kivett területek arányának növelésével okoznak környezeti terhelést. További negatív hatást az itt folytatandó ipari, kereskedelmi, turisztikai, és az ezekhez kapcsolódó mobilitási igények kiszolgálása fog jelenteni. Ezen hatások légszennyezés erősödésében, porszennyezésben, zajszennyezésben jelennek meg. Hatásukat tekintve ugyanakkor ez elsősorban nem a helyi lakosságot, hanem a természeti környezet természeti rendszereit érintik, legyenek azok természetközeli, vagy éppen művelésben tartott területek.

Látni kell ugyanakkor, hogy ez az a városrész, amely a jelenlegi terhelésénél jelentősebb nagyobb környezeti terhelésnek lesz kitéve, miközben a város egyéb városrészeiben a környezeti terhelés csökken.

Az északi városrészben a fejlesztések során megjelenő, új terhelést a tervezés során alkalmazandó elővigyázatosság elvének érvényesítésével, a zöldfelületek arányának lehetőségek szerinti magasán tartásával, továbbá a megvalósítandó fejlesztések során előremutató, korszerű környezetbarát technológiák alkalmazásával tervezi a város csökkenteni. Jellemző példája ennek a termálfürdő hőjével fűtött kórházi részleg, vagy éppen a termálfürdő, illetve a Gébárti-tó gondosan kezelt, gazdag zöldfelülettel rendelkező kiépítettsége. Külön kiemelendő a Zala-folyó völgyének, a városrészt délről határoló zöldövezete, amelyet végig NATURA 2000 területek öveznek, ami a városrész fejlesztéseinek is jelentős természeti egyensúlyát képezi.

A közlekedési hálózat során törekedni kell a területen átmenő forgalom minimalizálására, egyúttal a már kiépült, Zalaegerszeget északról elkerülő 76-os szakaszára való mielőbbi ráterelésére, így megelőzve a közlekedés okozta károkat.

A Nyugati városrész fejlesztéseinek becsült környezeti hatásai és azok befolyásolása

A városrész jövőképe és fő fejlesztési céljai alapvetően a rekreációs hatású lakóövezeti részek fejlesztésére, a terület zöldövezeti, természeti értékei megőrzésére, fenntartható hasznosítására, illetve a barnamezős rehabilitációhoz kapcsolódnak. Ez utóbbihoz kapcsolódóan jelentős ipari, gazdasági és közcélú, felsőoktatás-fejlesztési infrastruktúra, továbbá ezek kiszolgálását végző közlekedési hálózat fejlesztési céljai fogalmazódtak meg, a területen található közterek fejlesztése mellett.

Az egykori laktanya további hasznosítása (mindenek előtt felsőoktatási, kisebb részben lakóövezeti irányban), illetve egykori ipari területek kereskedelmi célú hasznosítása szerepel a tervekben. A térség fő funkciója, a lakófunkció, illetve fő erőssége, a rekreációt is elősegítő természeti környezet a tervezett fejlesztésekkel nem sérül. A felsőoktatás fejlesztését célzó laktanya-hasznosítás környezeti veszteséget nem okoz, a fejlesztés meglévő, leromlott állapotú épületek felújítását és oktatásra való alkalmassá tételét szolgálják. A létesítendő, közösségi és lakófunkciók mellett a felújítás a zöldfelületek bővítésével, megújításával is jár, ami még javítja is a környezetállapotot, mint ahogy ehhez járul hozzá a jelenleg részben ismeretlen összetételű és szennyező hatású egykori építmények felszámolása, szükség esetén kármentesítése is.

A nyugati kereskedelmi övezet kialakítása szintén leromlott ipari területet érint a város nyugati kapujában. Ennek során nem kerül beépítésre korábbi zöldterület, már meglévő üzemek területei kerülnek nagyobb részt revitalizálásra. Annak érdekében, hogy a lakóövezetekhez néhol közel fekvő ipari területek már ma is meglévő környezeti hatásait lokalizálni tudjuk, azoknak a lakóövezettől zöldfolyosókkal, természetes és zajvédő védősávokkal való elhatárolása szükséges. Ezen túl a jövőben is törekedni kell a környezeti hatásvizsgálat és a környezetvédelmi jog eszközeinek aktív alkalmazására, alkalmazásukkal pedig a gazdasági és lakóövezeti fejlesztések közötti környezeti konfliktusok minimalizálására.

A Déli városrész fejlesztéseinek becsült környezeti hatásai és azok befolyásolása

A városrész fejlesztési céljai egy része eleve környezeti állapot javulást célozza, így például az itt működő, jelentős ipari üzemek légszennyezésének korlátozása. A lakóterületekre, illetve a belterületi és külterületi (egykori zártkerti) lakóterületek funkciónak és napi működésük összehangolása nem okoz olyan környezeti hatást, ami a jelenlegi terhelést növelné.

A városrészben megfogalmazott, középtávon fejlesztendő, nem a ROP elvárásai szerint kijelölt akcióterület esetén, főként a vasút területről való - akár részleges - átköltöztetésével a környezetet érő hatások azonban jelentősen megváltoznak. Ezek pontos mértékét és jellegét megállapítani ma nem lehet, mivel az jelentős mértékben múlik a ma még nem pontosított beavatkozások jellegén, mértékén, és az érintett területeken. A jövőben elsődlegesen egy, a fejlesztési célok kidolgozásával párhuzamosan készülő környezeti hatásvizsgálat lehet az, ami pontosítja a várható környezeti hatásokat és meghatározza az azokra adandó válaszokat. Ami ma is látszik, hogy törekedni kell, hogy ezen területek esetén elsősorban a nagy kiterjedésű barnamezős beavatkozáson belül, és a meglévő zöldfelületek arányának csökkenése, minőségének romlása nélkül valósuljanak meg a fejlesztési célok. Törekedni kell ellenben arra, hogy a jelenlegi környezeti terhelést (légszennyezés, zajszennyezés, esetenként veszélyes hulladékok környezetbe kerülése – lásd vasúton olajterhelés) a beavatkozások révén jelentősen csökkentsék, illetve a már bekövetkezett szennyeződések első körben kárfeltárás keretében lehatárolják, és a szükséges beavatkozásokat meghatározzák, majd elvégezzék a területen a jogszabályok által meghatározott kármentesítést.

A Kertváros-Landorhegy városrész fejlesztéseinek becsült környezeti hatásai és azok befolyásolása

A városrészben tervezett fejlesztések Zalaegerszeg szintén a legkevésbé jelentős volumenű, és a városrész szerkezetét, az élettér alakulását legkevésbé megváltoztató, leginkább minőségi mint mennyiségű jellegű fejlesztések közé tartoznak. Az itt tervezett beavatkozások – tekintettel az itteni, nagy sűrűségű, régi építésű és rossz energiahatékonyságú lakásállományra – elsősorban az életminőséget javító, egyidejűleg a lakhatási körülményeket, fenntartási költségeket csökkentő, környezetvédelmi, városképvédelmi fejlesztések közé tartoznak. Hatásaik nem jelentik a környezet terhelésének növekedését, éppen ellenkezőleg, a lakókörnyezet minőségének emelése, és a kiadások csökkentése mellett, a környezet védelmét, környezeti szempontok érvényesítését szolgálják. Ezen városrész fejlesztési céljai miatt nem szükséges a környezeti terhelés növekedésével számolni, így azok ellen célzott akciókat tervezni sem.

A Válicka-völgyi városrész fejlesztéseinek becsült környezeti hatásai és azok befolyásolása

A városrész Zalaegerszeg keleti fekvésű lakóövezeteit, benne egykori önálló falvas városrészeket és a Válicka-patak völgye mentén szélesen húzódó, nedves réteket, nádasokat, patakot, illetve lápos réteket foglal magába. A városrészben tervezett fejlesztések – hasonlóan a Kertváros-Landorhegyhez – elsősorban az élettér minőségének emelésére, közösségi igényeket kiszolgáló terek és funkciók

színvonalának emelésére, továbbá a 74-es elkerülő szakasz mentén ipari üzemek és vállalkozói – kereskedelmi övezet fejlesztésére vonatkoznak. Ezen beavatkozások esetén az utóbbiak járnak, járhatnak a környezeti terhelés növekedésével – elsősorban a vállalkozói övezet mentén, mivel az részben zöldmezős beruházásként valósul meg. A kereskedelem fejlesztési övezet az egykori Zalahús iparterületén, barnamezős beruházásként, elsősorban forgalom generáló hatása miatt jelent terhelés növekedést, amit viszont ellensúlyoz a húsüzem vízszennyezésének megszűnése, és a városrész infrastruktúrájának fejlesztéséből eredő szennyezés csökkenése. Összességében a fejlesztés során a meglévő, jelentős természeti és természeteshoz közeli állapotú területek arányának fenntartására, az új fejlesztések esetén azokat kompenzáló, zöldövezeti gazdagságot, biodiverzitást növelő fejlesztések megvalósítására kell törekedni, azt kell elvárni. A forgalom terelése esetén ki kell zárni az átmenő forgalom lakóövezetekre való rávezetését, azt továbbra is a 74-es elkerülő szakaszán kell tartani.

VI. A kijelölt akcióterületek

VI. 1. Akcióterület(ek) kijelölése

Az IVS V.1.3. pontjában leírt stratégiai fejlesztési célok a város egészére és komplex módon fogalmazzák meg az elérni kívánt állapotot, miközben a ma már formát öltött fejlesztési elképzelés, projekt-koncepciók, beavatkozások földrajzi értelemben általában pontszerűen valósulnak meg. Ezen fejlesztési elképzelések hatásaikban különböző mértékben érintik az egyes városrészeket. Az egyes városrészekben megvalósuló fejlesztések vagy városrész-specifikus beavatkozásoknak minősíthetők, vagy a város egészére nézve reflektálnak az elfogadott célrendszer egy vagy több elemére.

Az ipari területek fejlesztése Zalaegerszegen az Északi városrészben valósul meg (két elnyert ROP-os támogatás által), ám földrajzi értelemben Zalaegerszeg városán is túlmutató közösségi érdeket, a munkahelyteremtést szolgálja. A felsőoktatási infrastruktúra fejlesztésétől (Nyugati városrész, elnyert TIOP forrás) fontos városi funkció erősödését várjuk, miközben megvalósulása pontszerű, hatása még városrész-szinten sem nagyon értelmezhető. A turizmus-fejlesztés területén szintén az Északi városrész érintett, hiszen ide koncentrálódik a helyi attrakciók jelentős része, amelyek további fejlesztése napirenden van (szintén ROP pályázat révén). Ugyanakkor a fejlesztés nem az Északi városrész, hanem az egész város szintjén értelmezhető.

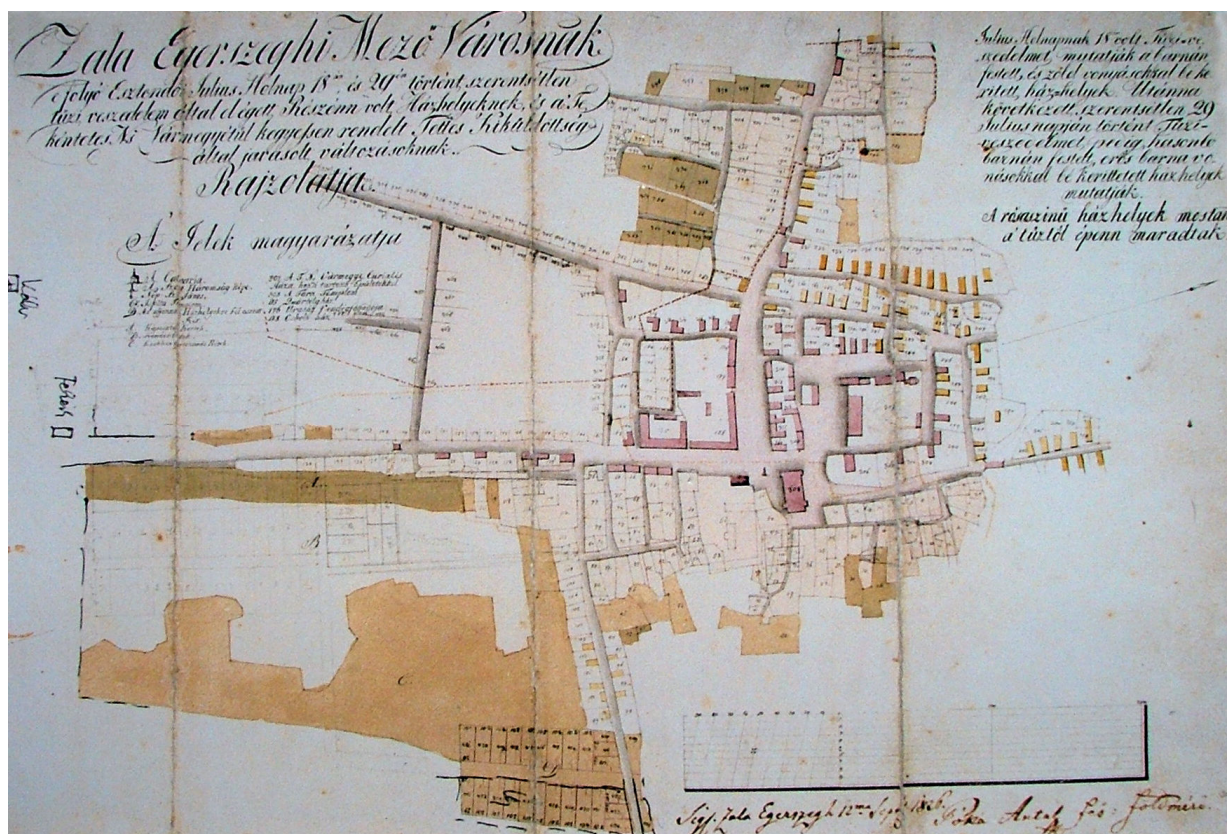
Mindezek a példák arra utalnak, hogy Zalaegerszegen, a specifikus helyzet okán nehézségekbe ütközik olyan, koncentrált város-rehabilitációs akcióterület kijelölése, amelyek fejlesztési komplexitást mutatnak, illetve hatásuk is koncentráltan jelenik meg egy adott városrészben. A fejlesztési elképzelések az alábbi akcióterületeken mégis koncentráltan jelennek meg:

a) *Funkcióbővítő város-rehabilitációs Akcióterület* (ROP forrásra kijelölt)

Zalaegerszeg történeti belvárosán nap-mint nap áthalad a városlakó, a városba látogató és a várost átmenő forgalommal érintő utazó egyaránt. A Kazinczy téren azonban, ebben a folyton-folyvást rohanó világunkban, még a közlekedési lámpák piros jelzésénél megállítva sem érzi, mert nem érezheti, a város ősi központját, amely még igen is hordozza településszerkezetének eredeti, a középkortól datálhatóan évszázadokon át strukturálódó, ma is fennmaradt térrendszerét (lásd a 22. sz. ábrán az 1826-os térképet). Az ősi városi mag alapelemei ugyanis ma is megvannak, itt található a Piac, a Piac-térrel, a Megyei és a Városi Bíróság, a Zala Megyei Múzeumok Igazgatósága, a Megyei Könyvtár, a volt Megyeháza, stb., mindez a hagyományos városszerkezeti elemeket megőrző helyeken. A belváros a XX. Század második felében „csak” funkcionálisan esett szét, a 74-es és a 76-os országos főútvonalak átvezetésével és azokon a motorizáció egyre durvább térnyerésével, de nem szűnt meg lényegi funkcióját a hagyományos szerkezet alapjain betölteni. Az alapok tehát épek, a fenntartható fejlődés biztosításával építeni is lehet rájuk, sőt a város eltökélt szándéka, hogy építeni is fog rájuk!

A mintegy 135,8 ha nagyságú akcióterület (ld.: mellékelt térképvázlat M=1:7000 ma.) magába foglalja Zalaegerszeg mai, a XXI. század elején rögzíthető városközpontjának területét, valamint annak egy „puffer zónával” kiterjesztett térségét, mely térség feltétlenül érintett Zalaegerszeg komplex belváros rehabilitációs programjában megjelölt prioritás, **az ősi és az új városközpont „visszaegyesítésének” megvalósításában**. Továbbá pedig, e területen, a megvalósuló programelemek hatására újabb beruházások számára potenciális helyszínek előkészítése megy végbe, melynek következtében megnövekszik a vállalkozások inspirációja, valamint az akcióterületen található, leromlott létesítmények revitalizációja is elindulhat. Az akcióterület határai –

- a megszüntetendő vasútvonalon tervezett tehermentesítő út északi oldala menti területek, a Hock János utcától, a Zala medréig, majd tovább a Szlovén-Magyar vasút vonaláig;
- a Batthyány Lajos utcától keletre, a megmaradó vasútvonal mentén, a Városi Stadion területe után a - Stadion utca –Balatoni út – Kovács Károly tér – Kosztolányi Dezső utca;
- Petőfi Sándor utca;
- Mártírok útja - Rákóczi Ferenc út – Ola út – Hock János utca, mely visszacsatlakozik a tervezett új tehermentesítő vonalához.

22. ábra

Ez az akcióterület tehát magába foglalja azt, a Kazinczy Ferenc tértől északra elhelyezkedő, mintegy 10,0 ha nagyságú ősi városmagot a Budai Nagy Antal út, a Batthyány Lajos út, a Kazinczy Ferenc tér és a Jákmán Ferenc utca által határolt területen, amely a középkori és kora újkori Egerszeg területével esik egybe.

Ezt a Zala folyó jobb partján, a Válicka és a Vizsla patakok között kiemelkedő alacsony hátságon kialakult településmagot, a XXI. század elejére Zalaegerszeg városszerkezete körbenőtte, majd déli irányba el is hagyta. A Mártírok útja és a Kovács Károly tér között, a mai kiterjedtsége a Kosztolányi Dezső utcáig határolható le. Innen a Kisfaludy utca vonaláig, az akcióterületünkhöz egy átmeneti sávot csatoltunk, mely mindenképpen a belváros bővítési területének számít.

Zalaegerszeg mai városközpontjának kialakulása tehát, egy jól követhető történeti kontinuitás folyamatában ment végbe, ezért szerkezetileg és területhasználatok tekintetében napjainkig is elválaszthatatlanok egymástól, vagyis a városközpont magját nem lehet a városszerkezetből kiragadva vizsgálni, csakis együtt, egységes rendszerükre figyelemmel érhető el eredmény.

b) Szociális célú városrehabilitációs akcióterület (ROP szempontok szerint kijelölt)

A városrész szintű társadalmi (demográfiai, szociális helyzet) adatok - amelyek a Központi Statisztikai Hivatal 2001-es népszámlálási adataiból lekérhetőek - képezik az alacsony státuszú népességet koncentráló területek beazonosítását. Ilyen alacsony státuszú népességet koncentráló területként a (anti-szegregációs tervben részletezettek szerint) az Északi városrészt jelöli meg az elemzés. Itt találhatóak elsődlegesen azok a szegregált területek, amelyek – méretük miatt – integrációs intézkedési terv készítését nem indokolják, de a szociális típusú beavatkozásoknak elsődleges célterülete kell, hogy legyenek. Ez a Roma Kisebbségi Önkormányzattal és a szegregációs szakértőkkel egyező álláspontja a terv készítőinek.

Zalaegerszeg legfontosabb szegregátum jellemzőkkel leírható pontjai az alábbiak:

- Vásártér utca és környéke,
- Felsőerdő utca,
- Pózva utca déli része,
- Batthány utca.

A korábbi fejlesztések eredményeként általában megállapítható, hogy ezen, fent megjelölt területek egyike sem éri el a 100 főt, többségében azonban jóval alatta marad, esetenként egy-két háztömböt érint. Statisztikailag megalapozottan jelenthető ki, hogy Zalaegerszeg szociális helyzete összességében jó, illetve a segélyezésre szoruló rétegek nem koncentrálnak, társadalmi szempontból előnyös, a középrétegekkel integráltan élnek. Ez mindenképpen jobb esélyt kínál számukra a társadalmi szinten tartásra, felemelkedésre. Természetesen ez nem jelenti azt, hogy a még oly kis számú, de a jelen normák szerint igencsak leszakadt lakosságról ne kellene gondoskodni.

A szociális célú város-rehabilitációs terület kijelölése ennek megfelelően az Északi városrészt érinti, annak is a fent megjelölt – a szegregációs mutatók által is jelzett – fejlesztendő területeire fókuszálva. A Magyarország több városában is jellemző, hátrányos helyzetű rétegek belvárosi megjelenésének folyamatai miatt a célterület részben érinti a korábban funkcióbővítő akcióterületként is megjelölt belvárosi északi területeket is. A kettészakadt belváros eredményeként korábban az északi területen nagymértékben koncentrált a hátrányos helyzetű és alacsony státuszú lakosság. A város átgondolt mobilizációs, elsősorban integrációval megoldott fejlesztéseinek köszönhetően ezeknek a tömböknek a nagy része mára megújult és modern lakások és üzletek váltották fel őket. Hátrányos helyzetű, rendezetlen lakás és szociális körülmények között élő rétegek azonban ma is maradtak kis számú zárványként a területen. A funkcióbővítő akcióterületre tervezett fejlesztések tovább növelik az itt élők környezetének minőségét, ez egy újabb előre lépést jelent a felzárkóztatás felé. A még megmaradt tömbökben élő célcsoportokat azonban a szociális célú programokba is be kell vonni, a tömbök megújításáról gondoskodni szükséges.

A szociális célú akcióterület kiterjedtsége és határai:

Északon:

- Nekeresd és Pózva,
- Kaszaháza
- Belváros észak: Járum F. utca, (Rákóczi F. utca, Kazinczy tér), Balatoni út, Szombathely-Nagykanizsa vasútvonal által határolt északi terület

c) Déli Vasúti ipari övezet akcióterület

A Déli városrészben a Zrínyi út és a Vasút menti ipari övezet jelenlegi meghatározó térszervező eleme (ha ezt a fogalmat, hogy „térszervezés” lehet értelmezni ezen, városképileg és funkcióiban is elég rendezetlen övezetben) a vasútállomás és rendező pályaudvar. Az akcióterület határai: Bartók Béla utca – Zrínyi Miklós utca – kosztolányi Dezső utca – Békéliget utca – Bíró Márton utca – Juhász Gyula utca –Olajfinomító.

A város hosszú távú célja a vasútállomásnak az áthelyezése valahol az északi városrész területén, a nemzetközi szlovén vasútvonal mellé. Amennyiben ennek pénzügyi akadályai – elsősorban a vasútbiztonság biztosítási rendszerének áthelyezésének magas költségei – elhárulnak, úgy megszűnik Zalaegerszeg két, jelentős lakóövezete összekötésének akadályai. Amennyiben a Válicka-völgyi városrészből a Páter-domb és a Déli-városrész között létrejöhet egy közúti és gyalogos összeköttetés, továbbá csökken a vasút területigénye, úgy igen jelentős, elsősorban, de nem kizárólag ipari, barnaövezetes fejlesztési akcióterület jelölhető ki a terület rendezése és revitalizálása érdekében.

d) Északi városrész akcióterület

A városrész Zalaegerszeg fő fejlesztési övezete. Ennek elsődleges oka a városrész földrajzi megközelíthetőségének, és közúti feltárásának javulása a 76-os északi és 74-es nyugati elkerülő fejlesztésével, továbbá a beépítetlenségéből adódó, a fejlesztésekre rendelkezésre álló tér megléte. Felértékelődött ezen túl Zalaegerszeg számára a turizmus-rekreáció lehetősége, aminek tudatos fejlesztése eredményeként a városrész ezen célból is kiemelt fejlesztési területté vált (Glbárti-tavi szabadidőközpont, Aquacity, Termálfürdő, és fejlesztés alatt álló termálszálloda). Az elsősorban földrajzi adottságok miatt itt elhelyezkedő, és a jövőben jelentőségében tovább erősödhető repülőtér mind az ipari, mind az idegenforgalmi fejlesztések számára jó háttérrel jelent. Ezen fejlesztési lehetősége olyan víziót vázolnak fel, amik lehetővé teszik, hogy az egész Északi városrész egy középtávú fejlesztési akcióterületként jelenjen meg az IVS során.

e) Nyugati ipari övezet fejlesztési akcióterület

A Nyugati városrész keleti részén található egykori laktanya területe ma felsőoktatási, közszolgáltatási telephely funkciókkal bír, közülük a felsőoktatási infrastruktúra fejlesztése a fő célkitűzés. A lehatárolt akcióterület határai: Gébárti utca – Neszele út – Hock János utca – Platán sor – Landorhegy utca – Alkotmány utca – Hegybíró utca – Ebergényi út – Szélhordta utca – Hársas út – Újhegyi út – Teskándi út – Körmendi út – Gébárti utca.

Az Akcióterületen belül a Zala-folyótól kezdődő, és a Kiskondás étteremig húzódó területen ma is ipari termelő és kereskedelmi funkciók találhatók. Itt további, hatását tekintve városrész szinten is jelentős, Zalaegerszeg gazdasági fejlesztési céljaihoz illeszkedő kereskedelmi fejlesztési igények is megfogalmazódtak, amelyek egykori ipari területen, barnamezős beruházásként valósulnak meg.

Az akcióterületen belül található a volt laktanya, amely elsősorban felsőoktatási infrastruktúrájával, ehhez kapcsolódóan pedig K+F potenciállal járul hozzá Zalaegerszeg közcélú és gazdasági stratégiai céljai megvalósulásához.

Ezen fejlesztési vízióknak a város céljaival koherens, város térstruktúrájához, közlekedési hálózati fejlesztéseikhez kapcsolódó megvalósítása, ennek koordinációja igényli egy önálló, kisebb

kiterjedésű városfejlesztési akcióterület kijelölését. Az akcióterület céljai mind a Nyugati-városrész, mind Zalaegerszeg egésze fejlesztési céljaihoz illeszkednek.

f) Alsóerdő Városfejlesztési Akcióterület

Zalaegerszeg adottságaihoz hozzátartoznak a felszínét tekintve szabdaltságot, illetve az ősfák, idős erdőkkel gazdagított zöldövezetek. Hagyományosan ennek egyik jelentős helyszíne volt az Alsóerdő, ahol egykor „Üttörőtábor”, illetve parkerdei környezet található. Itt alakult ki a Nyári színház is. A város idegenforgalmi, közjóléti, illetve bizonyos értelemben környezetvédelmi céljait is szolgáló fejlesztési célok, projekt javaslatok fogalmazódtak meg koncentráltan Alsóerdőn.

A terület lehatárolhatósága bonyolult, mivel utcákkal nehezen írható körül. Ezzel szemben földrajzilag, adottságai révén, egy völgy területén fekszik, így tényleges határait az Alsóerdő Parkerdő jelenti. Akcióterületi lehatárolása, utcákkal kissé megerősítve az alábbi: Bazitai utca – Toposháza utca – Alsóerdei utca – Hegyi út – Hosszú Jánka utca – Hegyalja utca – Köztársaság útja – Alsóerdei utca – Gyümölcsös utca – Becsali út – Bazitai utca.

A területen belül – eltekintve az utcalehatárolás kényszere miatt ide kerülő regionális hulladéklerakó, illetve ipari üzemek területét – dominálnak a közjóléti, szociális és környezetvédelmi célok. A város tüdejéről van szó, ami a 20.000 fős kertváros közvetlen szélén, akár gyalog és kerékpárral is elérhető területen fekszik, ami tömegközlekedéssel és természetesen autóval is jól megközelíthető. A terület felett emelkedő bazitai TV-torony, kilátójával, az arra épülő extrém sport (szabadesés pálya) kínálatával jól illeszkedik a terület kínálatába.

Az Akcióterület elsősorban közjóléti, kulturális célok, környezetvédelmi zöldövezeti célok, illetve ezekhez kapcsolódó, egészségturisztikai, üdültetési gazdaságfejlesztési célok megvalósítását szolgáló területfejlesztési egység. Az itt felmerült és a jövőben felmerülő fejlesztési célok egyidejűleg szolgálják a közlekedésfejlesztést, rendezett parkolási célok megvalósulását, környezetvédelmi célú és közjóléti erdők, és ezekhez illeszkedően közcélú terek fejlesztését, illetve a gazdasági egységek között a vendéglátást, esetleg szálláshely biztosítást, illetve piaci egészségügyi szolgáltatások fejlesztését is.

VI.2. Jogosultság igazolása (funkcióbővítő rehabilitáció)

Az akcióterület **Zalaegerszeg történelmi városközpontja**, amely a város kereskedelmi, szolgáltatási, közösségi, igazgatási, kulturális központja. A jogosultsági kritériumoknak megfelel az akcióterület.

29. sz. táblázat

Kritérium megnevezése	Kritérium	Értéke (2006)
Kereskedelmi és szolgáltatóegységek (pénzügyi, gazdasági stb.) száma (db)	min. 20 db	kereskedelmi: 214
Helyi védelemmel rendelkező épületek száma, amely nem lakóépület (db)	min. 3 db	15
Közösségi funkciót ellátó intézmények száma (db)	min. 3 db	13
Oktatási intézmények száma (db)		1
Szociális intézmények száma (db)		0
Igazgatási szolgáltatási intézmények száma (db)		1
Kulturális és közművelődési intézmények száma (db)		5
Egészségügyi intézmények száma (db)		0

Közigazgatási intézmények száma (db)		5
Sportlétesítmények száma (db)		0
Egyéb közfunkciót ellátó intézmények száma (megnevezése, db)		1
Integrált fejlesztés összetétele	Min. 3 funkció-hoz kapcsolódó min. 5 db projektlem	3 funkció 5 projektlem
Megyei jogú városok esetében a konstrukció keretében egy-egy kijelölt akcióterületen integrált városfejlesztési programok megvalósítását lehet támogatni, amely a fizikai megújítás mellett hangsúlyt fektet az érintett közösségek erőforrásainak fejlesztésére, valamint a kijelölt akcióterületen működő vállalkozások bevonására is. Ezért nem támogatható olyan tevékenység, amely csak közösségi terek és köztulajdonban álló ingatlanok fizikai megújítását célozza, nem vonja be a helyi vállalkozásokat és civil szervezetet, valamint nem tartalmaz kiegészítő-típusú (soft), a támogatható tevékenységek között felsorolt akciókat.	igen/nem	igen
A kiemelt projekt benyújtásának előfeltétele egy integrált városfejlesztési stratégia (IVS) elkészítése, és elfogadása	1 db IVS	1 db IVS
Az IVS-t az Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium módszertana alapján kell elkészíteni	igen/nem	igen
Az IVS-t az elfogadás előtt társadalmi vitára kell bocsátani, melynek időtartama legalább 3 hét. A társadalmi vita alatt az IVS az érintett város honlapjának kezdő oldalán kell szerepeltetni. A társadalmi vitáról legalább egy alkalommal be kell számolni a megyei napilapban, valamint a város hivatalos lapjában.	igen/nem	igen
Az integrált városfejlesztés városi, vagy városrészi központi területen valósul meg, mely a város életében meghatározó gazdasági – társadalmi szerepet tölt be.	igen/nem	igen
Történelmi településközpontok, városmagok értékőrző megújítása esetén felújítandó, vagy nem kellő kihasználtsággal rendelkező történelmi és kulturális örökséggel rendelkezik.	igen/nem	igen
Városi barnamezős terület fejlesztése esetén a barnamezős terület a város közigazgatási határán belül helyezkedik el. (A barnamező jelenleg használaton kívüli, vagy alulhasznosított, eredetileg mezőgazdasági, ipari, katonai hasznosítású épület/épületegyüttes, rossz fizikai állapotban van, környezetszennyezéssel terhelt, településszerkezeti problémát okoz.)		Nem releváns,
A kijelölt akcióterületre vonatkozóan, ahol az integrált városfejlesztés megvalósul, megvalósíthatósági tanulmány (akcióterületi terv) készül, amely komplex módon tartalmazza az adott akcióterületen szükséges városfejlesztési intézkedéseket, ennek elkészítéséhez az Önkormányzati és területfejlesztési minisztérium módszertani útmutatót nyújt.	1 db MT	1 db Akcióterületi terv

VI.3. Funkcióbővítő városrehabilitáció célja, tartalma

Regionális Operatív Program 2007-13 között városrehabilitációs célú pályázat tartalma

Projekt neve	A. Közlekedési – vasút helyén belső tehermentesítő út
Tevékenység típusa	Beruházás típusú, hiányzó belterületi közúti kapcsolatok kialakítása.
Finanszírozó strukturális alap	ERFA
Projekt rövid leírása (15-20 sorban)	A pályázat alapcélkitűzése, a Kazinczy Ferenc tér gyalogos, városi főtérré átalakítása, csakis egy 2x2 sávós tehermentesítő út kiépítése után valósulhat meg. A Nyugat-dunántúli Operatív Program keretein belül ezen programidőszakban, a bevonható források keretei között ezen cél első üteme valósul meg, az is több lépésben. A Kazinczy Ferenc tér részleges forgalomcsillapítását valósítjuk meg 2013-ig a Stadion utca - Hock János utca között létesítendő 2x1 sávós út megépítésével. A beruházást több ütemben tervezzük megvalósítani a források rendelkezésre állásától függően. A tehermentesítő út érinti a korábbi vasútvonal nyomvonalát, így az ütemezés operatív meghatározását a MÁV területek átadásához is szükséges igazítani. A közlekedési miniszter írásbeli interpellációra adott válasza szerint a vasúti nyomvonal 2009 tavaszán kerül áthelyezésre az új, magyar-szlovén vasút új nyomvonalára, tehát 2009. második felében kezdődhetnek meg a munkálatok. Az első ütemben ezért a belváros tehermentesítése így a meglévő területek felhasználásával kezdődhet meg, ami a Budai-Nagy Antal utca forgalmát egyelőre a Jákm Ferenc – Munkácsy M. utakon vezeti vissza, a Kazinczy-tér megkerülésével a Rákóczi F. utcára. A 2009-2010-es akcióterv lehetőségei alapján a második ütemben, már a módosított rendezési terv által adott nyomvonalon vezetjük el a forgalmat a jelenlegi vasúti nyomvonalon kialakítandó belső elkerülő körgyűrűre. Ekkortól a Jákm Ferenc és Munkácsy utcák, már a mostani szerkezetükben a város északi-déli forgalmát lesznek hivatottak elvezetni, jelentősen tehermentesítve ezzel a városközpontot jelenleg átszelő, ám mára díszburkolattal fedett, forgalomcsillapított Kossuth utcáról, amely így nagyobb részt visszaadható a lakosságnak és a kereskedelemnek. A belvárost elkerülő tehermentesítő út elkészültével – várhatóan 2011-re – a város visszakapja értékes központi területét, a belváros újra egységes, jól körülhatárolható, teljes egész lesz, ami az új, párhuzamosan megszépülő közterületekkel kiegészülve Zalaegerszeg teljes városközponti részét jelentős mértékben élhetőbbé teszik, egyben felértékelik.

Projekt neve	B. Köztéri elemek – Kazinczy tér, Dísz tér
Tevékenységtípusa	Beruházás típusú, városi funkciót erősítő.
Finanszírozó strukturális alap	ERFA
Projekt leírása (15-20 sorban)	B1. Kazinczy tér Cél, hogy a tér a város szimbolikus főterévé, fórumává, gyülekező, találkozóhelyévé váljon ismét. Olyan központi térré tehát, amely, mint a város ősi „T” utcás szerkezetének fókusza, a Mindszenty téren, a Széchenyi téren, a Kazinczy téren végig, minden városrész felől vonzza, összegyűjti a forgalmat. E forgalmat pedig, le kell szűkíteni gyalogos forgalomra, amihez azonban a gépkocsiforgalom számára olyan hálózatot kell kialakítani, hogy a városközpontot egy külső gyűrűn, akcióterületünk határán, megfelelő módon tehermentesítse, végeredményben kikerülje. Mindehhez elsősorban építeni kell egy belső tehermentesítő utat, a megszűnő vasúti pálya helyén. A tehermentesítő út 2x1 sávossal kiépítése, a Kazinczy Ferenc téren jelenleg átzúduló forgalmat csak 50 %-ban váltja ki, ebből következően nyilvánvaló, hogy a ~10.000m² nagyságú ősi tér gyalogosítása is csak ütemezetten hajtható végre. A végleges állapot megvalósulása a tehermentesítő út későbbi teljes kiépítésének függvénye. Jelenleg tehát egy olyan átmeneti megoldásban gondolkodhatunk, ahol továbbra is 2x1 forgalmi sávot biztosítani kell a gépkocsik számára. E forgalmi sávokat pedig, magas minőségben, olyan térburkolattal kell kialakítani, amelyek már a végső célnak is megfelelnek, továbbá lassú haladásra ösztönzik az autósokat, ezáltal az előírandó sebességkorlátozás betartását is segítik. A tér kialakításánál a hajdan „T” szerkezetű város, Mária Magdolna templomra finoman tölcésesedő terének keleti végén egy nyitott, átlátható, berendezésektől, magas növényzettől is mentes, centrális tér-részt kívántunk lehatárolni, mely valóban négy irányból „fogadja és vezeti át” a város fő szerkezeti tengelyeit. A Kazinczy tér nyugatról, a Széchenyi tér délről, a Mindszenty tér északról és keletről öleli körbe ezt a minőségével, egyszersmind egyszerűségével elegáns fórumot (ld.: mellékelt képek). A tér nyugati irányban szimmetrikus keresztmetszettel kialakított, a térfalaktól indulva 4,0 m terasz, 4,0 m gyalogos járda, 3,0 m egyirányú forgalmi sáv következik. A téren tehát I. ütemben egy körforgalmi rend vezeti át a gépkocsikat (kamion és teherforgalom kizárt!). A nyugati irányba szűkülő belső sávot, két szélén ugyancsak szűkülő zóldsáv kíséri, fasorral, közepén a tereplejtés vonalát követő vízfolyás létesíthető, mely a központi magot elérve időszakos vízfolyással gazdagodhat. A nyugati végen pedig, az Ady Endre utca vonalában, szökőkút, szobor, térplasztika kaphat helyet. A körforgalom által bezárt belső sávban keresztirányban, gyalogos pihenőhelyévé szélesedő átkötések ívelnek át, padokkal, utcabútorokkal, stb. B2. Dísz tér A XX. század második felében, a 74-es úttal közlekedési „folyosóvá” átalakított központi városi tér, a Kazinczy tér, a történeti városközpontot kettészakította, melynek következtében az ősi városmag súlypontja perifériára került, majd elkezdődött a városközpont déli irányú fejlődése a Széchenyi út, Kossuth Lajos utca mentén, egészen a Kisfaludy utca vonaláig terjedően. Itt, a Kisfaludy utca, Kossuth Lajos utca sarkán épült fel a megyei jogú város önkormányzatának épülete, előterében nagyobb teresedésekkel, keleti oldalon a Díszterrel, nyugati irányban a Kisfaludy utca mentén a volt Zsinagóga épületével és annak beépítetlen környékével. E térség tehát vitathatatlanul, Zalaegerszeg Városközpontjának déli kapuját képezi, ahol a város igazgatási / kulturális

központja fogadja az érkezőt. Jellemző, hogy történeti városaink Városházai, szinte kivétel nélkül valamely nagyobb, reprezentatív térre nyílnak, vagy téren állnak, ahol a város vezetése és a város polgárai közvetlen kapcsolatba kerülhetnek egymással, ünnepek, városi fórumok, megemlékezések, egyéb rendezvények során. Zalaegerszeg vezetése a Városháza környezetének rendezését is tervbe vette, egy, a megyei jogú város szerepéhez méltó miliő létrejöttét megcélózva a déli kapuban. E tér ma már szervesen beleilleszkedik abba a térszerkezetbe, mely a középkori Zalaegerszeg kis városmagjából strukturálódott egészen napjainkig. A hajdan „T” utcás városka észak-déli tengelyének déli végpontján a Dísz tér meghatározó, megállító hely, ahol érzékelhető egy városrész kezdete, tehát valódi „déli kapu” szerepkörrel bír. E cél eléréséhez első ütemben a pályázat a Dísz tér rekonstrukcióját tűzte ki célul, egy már elkészült tanulmányterv alapján. A térrendezés alapelve, egy többszintes növényzettel keretezett, díszburkolattal kialakított tér, centrálisan elhelyezett díszkúttal, és e középpontra szervezett pihenő padokkal. Végeredményben egy tiszta, áttekinthető tér valósulhat meg, melyet a környezetétől elszeparáló zöldfalak, a nagyvonalúan elegáns díszburkolat, és a mértéktartó utcabútorozás juttat érvényre. A tér rendezvénytérként és találkozóhelyként funkcionál.

B3. Kossuth Lajos utca

A Dísz tér fejlesztéséhez kapcsolódóan szükséges a tér mellett elhaladó Kossuth Lajos utca még hiányzó, déli szakaszánál is az utcakép minőségének emelése. Az elmúlt években megkezdett felújítási munkák során a korábbi két sávós Kossuth utcát egy sávossra szűkítették, lassító öblökkel, felületén díszburkolattal, mentén utcabútorokkal, fásítással feldíszítve. Ez az utcaszakasz azonban a Dísz-térnél - Városházánál véget ér. A 2007-13-ban tervezett fejlesztések azonban indokoltá teszik, hogy az utca felújítása további szakaszra is kiterjedjen. A gazdasági funkcióbővítést által érintett Csipkeházak rekonstrukciója igényli a mellette elhaladó közlekedési sáv fejlesztését is. A funkcióbővítő városrehabilitáció az utca Kisfaludy Sándor utca és Petőfi Sándor utca közé eső szakaszát érinti.

Projekt neve	C. Köztéri elemek, közösségi elem – Piac tér, Mérleg tér és felszíni munkák I-II.ütem
Tevékenység típusa	Beruházás típusú, városi, közösségi és gazdasági funkciót erősítő.
Finanszírozó strukturális alap	ERFA
Projekt leírása (rövid (15-20 sorban))	A rekonstruálandó ősi városmag egységes hálózatában, a Piac tér a Deák Ferenc térrel gyalogos forgalmú tér együttessé válik. A piac funkció mellett, központi, gyülekező fórummá, rendezvény térré alakítandó, különböző látványosságokkal. Innen kifelé fokozatosan válnak a közterületek gépkocsi forgalommal vegyes használatúvá. Kazinczy Ferenc tér, Munkácsy Mihály, Budai Nagy Antal és Batthyány Lajos utcák által határolt négyzetes térségben meghatározó tér együttes, a hajdan „L” alakú Deák Ferenc tér, melyet a könyvtár épülete ma már, határozottan ketté oszt, egy kelet-nyugati tengelyű parkra, a mai Deák térre és az egészen nyújtott, észak-déli tengelyű Piac térre. Az így szétválasztott terek, közös kapcsolati eleme maradt a Sütő utca és annak keleti irányú meghosszabbítása, a Deák téri park déli határvonala mentén. Ez a vonal tovább, keleti irányba, a Mindszenty téren át is folytatódik, de a mainál finomabb vonalon történik az újjáépítése. A két gyűjtőút között tehát kialakul egy vegyes használatú, kizárólag célforgalommal terhelhető feltárási utca-tér, ahol a gyalogosforgalom mindenképpen elsőbbséget élvez és a burkolatok, a növényesítés, a térbútorok, a közvilágítás berendezései, stb. mind, a környező terekhez igazodóan kialakítottak. A Várkör utca, a Deák térről indulóan, a Sütő utcához hasonlóan, vegyes forgalmú szerepet kap. Az utca kettős képének a megszüntetése a cél. A Börtön oldalán is, a városközponthoz méltó, új beépítés létesítésével. A Börtön kiszolgálása sem a Várkör utcáról folytatódik ezután, hanem a Budai Nagy Antal útról megnyitott, lényegében a Mérleg térhez kapcsolt közterületen keresztül. A Mérleg teret és a Piac teret a közös vásári funkció, és a vásárcsarnok hátsó kiszolgáló útja kapcsolta eddig össze. A beépítési javaslat ezeket a kapcsolatokat továbbra is megtartja, csak kissé átértékelve, kicsit kibővítve, új tartalommal megtöltve. Az új elem pedig, nem más, mint a városfal maga, melynek nyomvonalát a térburkolatba megjelenítve, az észak-nyugati és a dél-nyugati bástyákat pedig kicsit kiemelve, terasz, átjáró, időszakos színpad funkcióval ellátva, bemutatásra tervezzük. Fontos kiemelni a Mérleg téren javasolt új beépítés jelentőségét. Az épület a mai Várkör utca 13. számú lakóház karakterét kövesse, mintegy a 19. századi egyszerűbb polgárházakat visszaidézve. Az épületben kávéház, vendéglátó létesítmény létesíthető, melynek a körbástyában terasza működhet. Itt alakítható ki nagyobb raktárhelyiség, parkfenntartó stb. a mobil árusítóhelyek, rendezvények idejére székek, asztalok számára is.

Projekt neve	D. Üzleti elemek
Tevékenység típusa	Beruházás típusú, gazdasági funkciót erősítő.
Finanszírozó strukturális alap	ERFA
Projekt leírása (15-20 sorban)	<u>D1. Térségi szolgáltató központ – irodaház, mélyparkolóval</u> Az új épületegyüttes Zalaegerszegen eddig hiányzó, az igazságszolgáltató intézményekhez szorosan csatlakozó iroda funkciót, a vásárcsarnok és a piac kínálatát kiegészítő, bővítő kereskedelmi funkciót, a térséget igénybe vevők egészségügyi, szolgáltató, vendéglátó és kulturális ellátását biztosító létesítményeket gyűjt egybe. Itt helyezhető el esetleg Zalaegerszeg egységes, ügyfélforgalmi szolgáltató irodája is, egybe vonva, közel egykapussá téve a közszolgáltatások elérhetőségét. A Munkácsy Mihály utca felé, háromszintessé magasodó tömeg harmadik szintjén lakások is elhelyezhetők, melyek számára „zöldtetős” teraszok is kapcsolhatók. A földszinten olyan vendéglátó létesítmények, étterem, kávézó, üzletek, stb. kerültek elhelyezésre, melyek a belső udvarok, fedett nyitott passage-ok, valamint a külső tér felé egyaránt nyithatók, „tágíthatók”. A szabályozási terv által északi, nyugati és déli oldalon előírt árkádsor szintén alkalmas helyszín időszakos árusítások, teraszok, szabadtéri kiállítások, stb. számára. A Piac téren megrendezett esti koncertek, előadások időszakában a nézőteret például a földszinti vendéglátó létesítmények teraszai, belső-külső nyitott terei biztosíthatják. A Piac tér nyugati térfalát alkotó Térségi Szolgáltató Központ alatt, teljes terjedelemben, mélygarázs létesítendő. A parkoló szükségességét a Térségi Szolgáltató Központ leendő közüzemi és vállalkozói szolgáltatói, illetve egy részét, nem projekt finanszírozásban, a helyben el-, és kiadott lakások és irodák bérlői, tulajdonosai igényei indokolják. A parkolóba a lejutást az észak felé egyirányúsítandó Munkácsy Mihály utcáról kell megoldani, Zalaegerszeg MJV tulajdonában álló, illetve abba kerülő telkeken át, közös lehajtással a Piac-tér alatti mélyparkolóba. A lehajtást még a jelenlegi garázs-sorok helyén földszinten alakítjuk ki, felette átkötve az átalakítandó Szolgáltató Központ épület tömbjeit, amik így felülről nézve továbbra is egységesek maradnak. A lehajtó ilyen módon való megoldásával befordított földszinti homlokzatok egyidejűleg újabb üzletek létrehozását is eredményezik. Az I. ütem helyszínén jelenleg a 3607-, 3610-, 3611-, és 3613 hrsz-ú ingatlanok még magántulajdonban vannak, általában avult állagú épületállománnyal. Ezek kisajátításával is számolni kell. Az épület a telken 100 %-os beépítéssel helyezkedik el. 2 fő épülettömbből áll ezért az épület építését 2 ütemre lehet bontani. Az épület teljesen alapincézett, Piac tér felé földszint + 1 szintes, Munkácsy Mihály utca felé földszint + 2 szintes, zöldtetős, illetve üvegtetős kialakítású. A tervezett épület funkcióját tekintve térségi szolgáltató központ feladatot lát el. A pincszinten mélygarázs kap helyet összesen 140 darab parkolóval, ebből az első ütemben 60 darab épülne meg. A parkolókon kívül gépészet és lépcsőházak kapnak helyet. A földszinten üzletek és vendéglátás céljára szolgáló helyiségek létesülnek. A földszinti üzleteket egy árkádon illetve üvegezett passzázsokon keresztül lehet megközelíteni, a vendéglátó helyiségek az utcára nyílnak, ahol kiülős fogyasztóterek alakíthatók ki. Az első emeleten egy belső közlekedőn keresztül elérhető irodák és üzlethelyiségek kapnak helyet. A második emeleten szintén egy belső közlekedőn keresztül

	megközelíthető irodák kerülnek kialakításra <u>D2. Piac tér alatti mélygarázs</u> A Szolgáltató Házzal összefüggésben, a Piac-tér alatt 80db parkolóhely kialakítása a szolgáltató ház földszintjén történő megközelítéssel. A parkoló szükségességét a Piac, a helyi lakosság és végül, de korántsem utolsó sorban, a Piac teret határoló, jelenlegi Megyei és Városi Bíróság épületének átalakításával, az Ügyészség ide költöztetésével kialakítandó Justitia-központ ügyfélforgalmi igénye indokolja, amit a jelenlegi, felszíni és már ma is szűkös parkolóhely kapacitás nem képes kielégíteni. A parkolóba a lejutást ez esetben is a Szolgáltató Ház parkolójának lehajtóját használva kell és lehet megoldani. A parkolóház gyalogos feljáratait a tervezett új beépítések földszintjére lehet érkeztetni, közelítve a Piac tömbjéhez. A parkoló üzemeltetése, mivel ez városi célokat szolgál, a Parkológazda Kft. által, városi tulajdonban maradva. A jövőben kialakítandó, hogy ennek megoldása egységes, a felszíni parkolásával azonos díjszabás és díjszedés, vagy attól eltérő, egyedi díjak alapján történne. A felszíni rendszerekkel közös üzemeltetés ugyanakkor lehetővé teszi, hogy rendezvények, illetve egyedi igények esetén a városnak legyen lehetősége ennek szabályozására. <u>D3. Csipkeházak rekonstrukciója-földszint beépítése</u> A zalaegerszegi városközpont arculatának meghatározó épületei, a Dísz-tér mellett, a Városházával átellenben, kiemelten frekvenciált helyen álló "Csipkeházak" Vadász György, Ybl díjas építész tervei alapján két ütemben épültek meg. A belváros-rehabilitációs program részeként az 1976-ban elsőként átadott tömb (hrs: 2275, Tüttössy u. 7.) belsőjének vállalkozói alapú megújítására kerül sor. A mind a négy oldalán utcákkal határolt épületegyüttes földszintjén kereskedelmi és szolgáltató egységek találhatók, amik közül több, a tömb belső részén található jelenleg nem üzemel. A Csipkeházak emeletein 172 lakás található. A cizellált építmény belső, zeg-zúgos kerengői részben Zalagerszeg MJV tulajdonában álló közterületek, amelyek átadásáról minden jogerős döntés mára megszületett a felek között. Bár számos üzlet található a területen, a fényviszonyok, térburkolatok, térfalak állaga miatt a belső alapvetően szlömös, alulhasznosított. A felújítási program alap gondolata az épületbelső megújítása, a kerengők befedése, hangulatos belső terek létrehozása, a kerengőre nyíló üzletek külső és belső megújítása, illetve jobb térkihasználással és az egykori közterek részbeni bevonásával új üzletek kialakítása. A program kedvezményezettje a Csipke Ingatlanfejlesztő Kft, amely a társasházi közösség támogatásával és partnerségében valósítja meg fejlesztését. A projekt eredményeként gazdasági élénkülés, a társasház növekvő bérleti díj bevételei jelennek meg közvetlenül, de emellett jelentős eredmény lesz a ház arculatának, földszinti részeinek megújulása miatt a teljes tömb értéknövekedése, a városi és kistérségi lakosság számára pedig bővülő, magasabb igényességű szolgáltatások jönnek létre. Ennek a rekonstrukciónak a városköz
--	--

Projekt neve	E. Kiegészítő tevékenységek
Tevékenység típusa	Soft tevékenység,

Finanszírozó strukturális alap	ERFA
Projekt rövid leírása (15-20 sorban)	Közösségfejlesztési akciók, civil szervezetek, helyi közösségek létrehozása. Megvalósul egy, a közösségi tér életét jelenleg negatívan befolyásoló közbiztonsági állapot javítását szolgáló projekt elem. Külön elemként, a hagyományos városrész lakossága, üzletgazdái, leendő tulajdonosok, köz-, és kulturális intézmények vezetői, egyszóval minden területileg tulajdon-, vagy kezelői jogban érintett célcsoport számára egy, a közösségi tudatot erősítő, a megvalósult fejlesztés konszenzuson alapuló működtetési rendjét kialakító, programgeneráló projekt elem. Ezen túl a nyilvánosság és a későbbi működtetés érdekében Zalaegerszeg oldalán önálló projekt oldal kerül kialakításra. Az akcióterület fejlesztése kapcsán ezen túl egy speciális, hátrányos helyzetű rétegek integrálását elősegítő projekt elem valósul meg, aminek részeként a Piac téren kialakuló ifjúsági közösségi tér egyik első hasznosításaként kisebbségi kulturális program kerül kidolgozásra, elősegítendő a többség és kisebbség közeledését. Fontos kiegészítő elem lesz a városrész egységes arculata érdekében marketing projekt elem megvalósítása, ennek részeként, az egységes arculat kialakítását elősegítendő, az akcióterület vállalkozói számára előadás-sorozat megrendezése kirakat-rendezés, korszerű, de mégis a városrészre jellemző, egységesség felé mutató portál-image kialakítása tárgyában.

Projekt neve	F. Műszaki tervezés, előkészítés, engedélyeztetés
Tevékenység típusa	Beruházás típusú projektekhez kapcsolódó (ERFA) kiegészítő tevékenységek.
Finanszírozó strukturális alap	ERFA
Projekt rövid leírása (15-20 sorban)	A beruházási elemek engedélyezési, kiviteli terveinek elkészítése, építési engedélyek megszerzése, akcióterületi terv és IVS elkészítése.
Adminisztratív eljárási kötelezettségek	Egyeztetés az érintettekkel.

Cél/részcél	Mutató megnevezése	Adatmérés forrása (pl. KSH, Önkormányzati kimutatás, saját felmérés)	Kiinduló érték (2006)	Célérték (2013)
A történelmi belváros északi részének komplex rehabilitációja, új kulturális, közösségi és gazdasági funkciók létrehozása	Felújított közösségi terek alapterülete (m ²)	Saját felmérés	0	19 500 m ²
	Felújított közösségi terek száma (db)	Saját felmérés	0	4 db
	Magánbefektetések	Saját felmérés	0	8 000 m ²

Cél/részcél	Mutató megnevezése	Adatmérés forrása (pl. KSH, Önkormányzati kimutatás, saját felmérés)	Kiinduló érték (2006)	Célérték (2013)
	számára előkészített terület nagysága (m ²)			
	A projekt hatásaként megvalósuló magánberuházások összeg (e Ft)	Saját felmérés	0	2 700 e Ft
	Létesített mélygarázs parkolóhelyek száma (db)	Saját felmérés	0	86 db
A történeti belváros egységes szerkezetének helyreállítása, szerves kapcsolattal a városközpont déli irányú bővítési területeivel	Egységes belváros alapterülete (m ²)	Saját felmérés	Kazinczy tértől délre fekvő terület	26 000 m ²
A szükséges közlekedési hálózati elemek megteremtése	Megépített tehermentesítő út hossza (km)	Saját felmérés	0	0,75 km
	A tehermentesítő útra rávezető, megépített útszakaszok száma (db)	Saját felmérés	0	3 db
	A tehermentesítő útra rávezető, megépített útszakaszok hossza (km)	Saját felmérés	0	0,65 km
	Megépített új közlekedési csomópontok száma (db)	Saját felmérés	0	3 db
Közösségfejlesztés, a lakosság helyi identitásának erősítése, társadalmi részvétel és esélyegyenlőség ösztönzése				
	Létrejövő új civil szervezetek, közösségek száma (db)	Saját felmérés	0	2 db
	Létrejövő új civil szervezetekben, közösségekben tevékenykedők száma (fő: ffi/nő)	Saját felmérés	0	50 fő (25/25)

Cél/rész cél	Mutató megnevezése	Adatmérés forrása (pl. KSH, Önkormányzati kimutatás, saját felmérés)	Kiinduló érték (2006)	Célérték (2013)
	Az új közösségi tereken megrendezett rendezvények száma (db)	Saját felmérés	0	évente min. 10 db

VI.4. Az akcióterületén jelenleg ismert fejlesztések (legalább tervtanács által tárgyalat beruházások):

1. Irodaház projekt Kazinczy tér

Helye: Kazinczy tér 2., Hrsz:3170/1, 3170/2

Fejlesztés típusa: irodaház, üzletek, mélygarázs

Beruházó: K+K Bau Profil ZRt.

Projekt költségvetése: n.a.

Beépítésre kerülő terület nagysága: 1320 m²

Kapcsolódása városfejlesztéshez: Kazinczy tér és az Iskola köz közötti átjárás megteremtése.

2. Üzletközpont projekt Keresztury tér

Helye: Széchenyi tér és Keresztury tér, Hrsz: 2946/1, 2946/5 2946/3, 2946/4

Fejlesztés típusa: üzletközpont, mélygarázs

Beruházó: Schreiber Tamás

Projekt költségvetése: n.a.

Beépítésre kerülő terület nagysága: 4280 m²

Kapcsolódása városfejlesztéshez: Térfal kialakítás a Széchenyi téren, „Centrum tér” minőségi megújítása.

3. Volt Color telephely

Helye: Mártírok u. 19-21. Hrsz: 3488

Fejlesztés típusa: lakóház

Beruházó: Ír befektető

Projekt költségvetése: n.a.

Beépítésre kerülő terület nagysága: 1800 m²

Kapcsolódása városfejlesztéshez: volt ipari ingatlan átépítése, új funkció.

4. Iskola köz – Tompa utca Göcsej Pláza

Helye: Tompa u. 1-3, Iskolaköz 2-4.

Fejlesztés típusa: üzletközpont, mélygarázs

Beruházó: Göcsej Invest

Projekt költségvetése: n.a.

Beépítésre kerülő terület nagysága: 1380 m²

Kapcsolódása városfejlesztéshez: Leromlott tömbbelső megújítása.

5. Aranykrajcár Üzletház

Helye: Mérleg tér 2.

Fejlesztés típusa: üzletközpont, lakás, iroda, mélygarázs

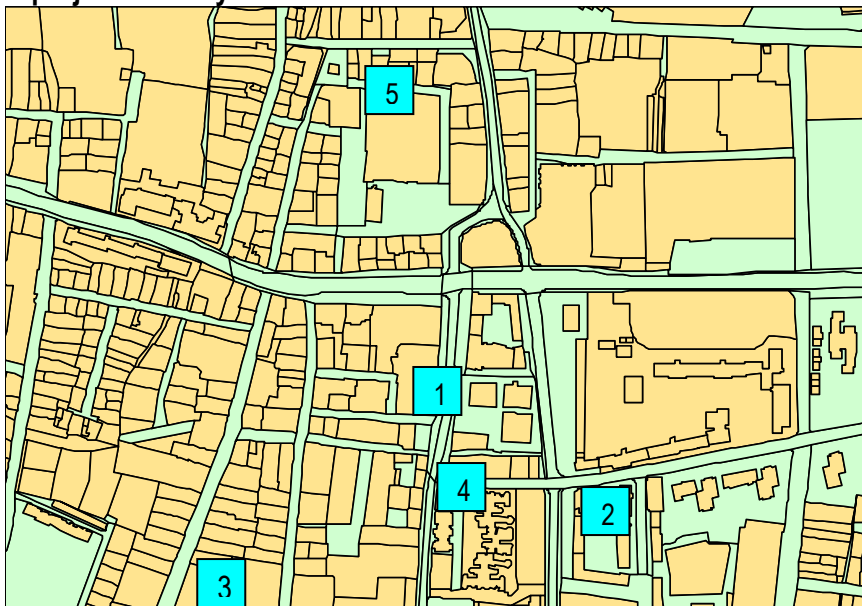
Beruházó: Generál Zala Invest

Projekt költségvetése: n.a.

Beépítésre kerülő terület nagysága: 1260 m²

Kapcsolódása városfejlesztéshez: Leromlott környezet megújítása

A projektek elhelyezkedése:

Egyéb, tervezett beruházások:

- Az akcióterület észak-nyugati és észak-keleti sarkával határos sport területeket összekapcsoló szabadidős-, bevásárló központ létesíthető, jelentős parkoló felülettel, mely szintén többfunkciósá tehető.
- Térségi szolgáltató központ – Irodaház mélyparkolóval II. ütem;
- Régi Megyeháza homlokzati rekonstrukciója (360 m Ft);
- Múzeum bővítése (vázlattervek készültek;
- A városközpontot északi széleken határoló sportterületeket összekapcsoló szabadidős-, bevásárló központ, többfunkciós parkoló felülettel;
- Piac épületének bővítése, a beépítési javaslatok alapján;
- A Járum Ferenc utca –Munkácsy Mihály utca között tervezett átkötő út mentén vegyes funkciójú beépítések (üzlet, iroda, lakás).
- Polgármesteri Hivatal környezetében, a Kisfaludy utca mentén vegyes funkciójú beépítések (üzlet, iroda, lakás).
- A Budai Nagy Antal utca északi oldalán kialakuló új tömbben konferencia központ létesülhet;

A pályázathoz kapcsolódó, de azon kívül a közsféra által megvalósítani kívánt tevékenységek az akcióterületen.

KÖZLEKEDÉSI ELEMEEK:

- Vágóhíd utca átépítése, jelzőlámpás csomópontok átépítése, áthangolása;
- Malom utca átépítése, jelzőlámpás csomópontok átépítése, áthangolása;
- Köztéri fásított parkoló a Galamb utca mentén (300 m Ft);
- Járum Ferenc utca mögötti parkoló, illetve a mélyparkoló lehajtója helyén levő garázsok tulajdonosai számára új garázsok kialakítása, Zalaegerszeg MJV beruházásában;
- A megszűnő vasúti pálya helyén, a jelzett szakaszon, a tehermentesítő út II. ütemének továbbépítéséig, parkoló létesíthető;
- A Stadion északi lelátójának lebontása vagy átépítése – újjáépítés esetén az ott futó vasúti vágány jövőbeni, szintén elkerülő út hosszú távú céljait szolgáló kialakítása;
- Új kiszolgáló út építése a Budai Nagy Antal úttól északra;

KÖZTÉRI KÖZTÖSSÉGI ELEMEEK:

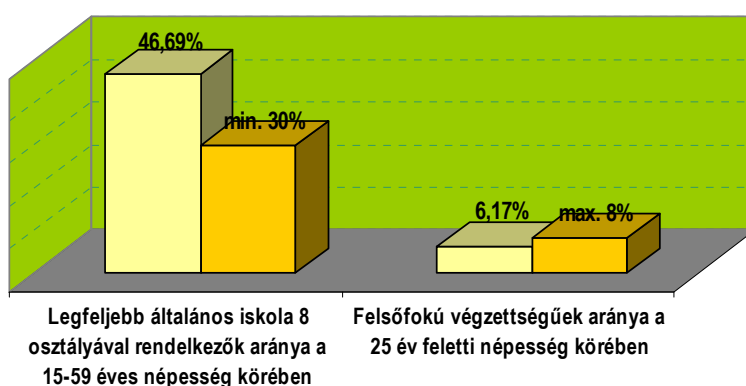
- Várkör utca felszíni kialakítása;
- Zöldterület kialakítása a Budai Nagy Antal út és a Járum Ferenc út kereszteződésében, melynek kialakítását a Deák Ferenc térhez hasonló zöldfelületi intenzitással javasoljuk.
- További mélygarázsok és/vagy felszíni fásított parkolók kialakítása;

VI.5. Jogosultság igazolása (szociális célú rehabilitáció)

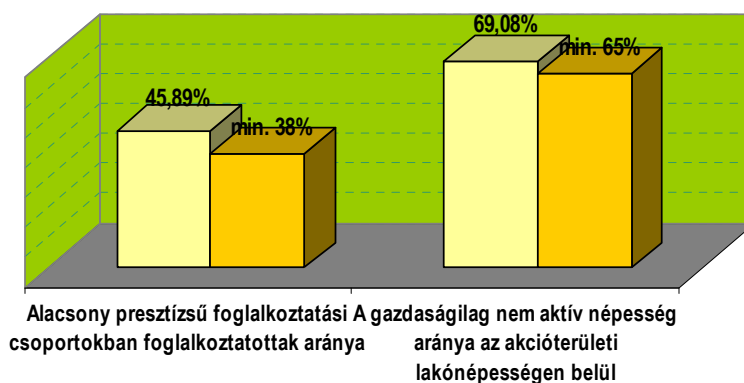
A KSH adatai alapján későbbi szakaszban, 2009-10 során kerül pontosításra, mivel az akkor ismert adatok alapján kell megállapítani a terület jogosultságát. A terület kiválasztásának indokait az anti-szegregációs terv alapján határoztuk meg, annak a 2.2 pontja tartalmazza az egyes városrészek mutatóit.

A fent megjelölt terület lakosság száma a KSH 2001. évi népszámlálási adatai szerint 2 348 fő, hagyományos beépítésű területen. Ez az akcióterületi lehatárolás a szociális akcióterületi terv készítése során pontosításra kerül, várhatóan a beavatkozási területek konkrét meghatározása után a terület lényegesen csökkenthető. Az így tágabb értelemben vett beavatkozási terület is teljesíti a szükséges három indikátort.

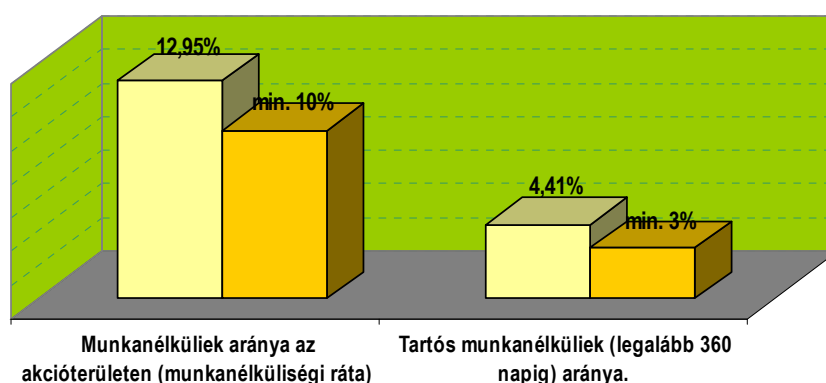
Alacsony iskolázottság

Alacsony gazdasági aktivitás

Munkanélküliség magas szintje

VI.6. Szociális városrehabilitáció célja, tartalma

Az akcióterületre meghatározott szociális város-rehabilitáció célja, hogy az alacsony státuszú, hátrányos helyzetű lakosságot különböző programok segítségével felzárkóztassa és esélyt adjon a jobb életminőség elérésére. Ennek érdekében egy komplex program kidolgozása a feladat, amely a több szinten jelentkező problémákra egyformán választ ad. A program megvalósításába a helyi Cigány Kisebbségi Önkormányzatot, illetve a városban évek óta kiemelkedő munkát végző Hálózat az Integrációért Alapítványt szükséges bevonni. Az általuk felépített célrendszer a szociális célú beavatkozások céljává is vált, így került meghatározásra a következő struktúra:

Hosszabb távú cél:

a roma fejlődés szellemi központjának intézményesített formájának létrehozása:

Roma Kreatív Központ létesítése

Városrész megújulása az ott élők bevonásával

A cél 3-a:

- 1) oktatási – esélyegyenlőségi – foglalkoztatási központ, amely egység a romák szakmai és továbbképzését szolgálja, szociális szolgáltatásokat nyújt,
- 2) a már meglévő, a képzéseket, intézmény üzemeltetést végző állomány lánsson el egy roma szellemi, fejlesztő központ, pályázati, ötlet-generáló, tanácsadó szerepet,
- 3) romák kulturális, etnikai történetét feldolgozó, bemutató múzeum, lehetőleg élő mesterségek megőrzésével, bemutatásával.

2007-2008-as intézkedés

1. A program elindításának feltétele, hogy legyen meg a fejlesztés szellemi háttere, az a vezető 3-5 fő, akik képesek a programot végrehajtani. Szükséges, hogy közöttük egy műszaki végzettségű személy is legyen, hiszen a programnak egyik fontos elem a foglalkoztatással egybekötött, gyakornoki helyet is biztosító, szociális öngondoskodási lehetőséget is felkínáló szociális építési munka. Ennek koordinálására, a célcsoportok megszervezéséhez felkészült vezetők szükségesek. Ennek érdekében az első két éves tervezési időszakban megtörténik:
 - ennek a körnek a vezetői felkészítése, tréningek – vezetői, kommunikációs, szociális, PCM, pályázatkészítés
 - mentori segítségnyújtás biztosítása a vezetők munkája beindításához
 - célcsoportok felkészítése – pontos felmérés, igényfelmérés, társadalmi integrációs folyamat alapok megteremtése, elindítása

2. Társadalmi Integrációt elősegítő, Integrációs Intézkedési Terv és Megvalósíthatósági Tanulmány előkészítése

A feladatokhoz rendelt indikatív keretösszeg: 6 millió forint

Forrása: egyrészt a funkcióbővítő városrehabilitációs projekt ESZA jellegű intézkedései, másrészt önálló TÁMOP pályázatok.

2009-2010-es intézkedés

3. A szociális célú városrehabilitációs program előkészítése, tervezések

- a. a szükséges központ engedélyes tervek és a vásártéri és egyéb önkormányzati bérlakás állomány komfortfokozat növelő felújítási tervei elkészítése
- b. forráskoordinációs program elindítása
- c. gyakorlati képzési program előkészítése
- d. fentiek szervezetfejlesztési folyamata
- e. jó példák bemutatása

A feladatokhoz rendelt indikatív keretösszeg: 6 millió forint

Forrása: a ROP szociális célú városrehabilitációs program előkészítő költségeinek terhére.

2011-2013-as intézkedés

4. a közterületi infrastrukturális háttér megteremtése – szociális célú városrehabilitációs program végrehajtása

- a. Roma Kreatív Központ – szociális blokk fejlesztése, kollégiummal összekötött bent maradás lehetőségének fejlesztése
- b. szociális bérlakás állomány komfortfokozat növelő fejlesztések
- c. szociális lakás-felújítási, beruházási projektek elindítása, már a Roma Kreatív Központ általi vezetéssel, mentori segítségnyújtás mellett

A feladatokhoz rendelt indikatív keretösszeg: 100 millió forint

Forrása: ROP – szociális célú városrehabilitációs program

VII. Az IVS megvalósíthatósága

Tekintettel arra, hogy egy-egy városrész-központ érdemi fejlesztési feladatai önmagukban is 1000 millió Ft-s nagyságrendűek, így ez csak további külső források, pályázatok bevonásával valósulhat meg.

Ennek forrása elsősorban a Nyugat-dunántúli Operatív Program megyei jogú városok fejlesztését támogató, NDOP-2007-3.1.1. számú intézkedése lehet. A megyei jogú városoknak ezen forrásból városonként mintegy 2,2 – 2,5 milliárd Ft támogatás érhető el. Ezt a támogatást nem pályázati úton, hanem úgynevezett kiemelt projekt eljárásrend szerint hívhatja le a város, amelynek keretében készül el jelen IVS, készül el az Akcióterületi Terv, illetve készülnek el további munkarészek is. A támogatást három, 2007-2008, 2009-2010, 2011-2013 közötti időszakokban beadandó, alkalmanként 900 millió Ft támogatást tartalmazó projekt-csomaggal, az Akcióterületi Tervvel és egy Adatlappal kell megigényelni. A kiíró elvárásai közé tartozik ugyanakkor az is, hogy a támogatási forrás mellett szükséges Zalaegerszeg részéről önerő, továbbá a helyi vállalkozói kör részéről vállalkozói részvétel is. A mi régióinkban a megyei jogú városok 60 %-os támogatási intenzitásban részesülhetnek, ami mellett 40 %-ban a városi szereplők által biztosított finanszírozás szükséges. A közösségi célú fejlesztések általában 85, az közúti fejlesztések 70, a vállalkozói, bevételtermelő fejlesztések pedig 30 % támogatásban részesülhetnek. További speciális elvárás, hogy a fejlesztések megvalósulásukkal további, az annak értékéhez viszonyítva, mintegy 60 %-t kitevő további fejlesztéseket generáljanak.

VII.1. Ingatlangazdálkodási Terv

Az ingatlangazdálkodási tervben az önkormányzat megfogalmazza, hogy a fejlesztési területekhez kapcsolódó ingatlantulajdonát milyen módon kívánja hasznosítani, mi az értékesíthető, rehabilitációba bevonható vagyon, és mely az, amelyet hosszú távon önkormányzati tulajdonban és kezelésben kíván az önkormányzat tartani.

Az ingatlanpiac alakulása Zalaegerszegen

Míg 2004-ben Zalaegerszegen akár a 300 ezer forintot is elérte az új építésű lakások négyzetméterára, ma a belvárosi ingatlanok négyzetméterét az építetők átlagosan csak 200-230 ezer forintért tudják értékesíteni, a város peremrészein lévők pedig 180-200 ezer forintért kelnek el. A kereslet visszaesésének ellenére az ingatlanfejlesztések gyakorlatilag töretlenek voltak a városban – az elmúlt három évben 550 lakást építettek –, nem csoda hát, hogy megnőtt az eladhatatlan ingatlanok száma. Egy 2007-es adat szerint az újonnan épült lakások 75 százalékát tudták csak eladni. S bár az elmúlt évek ingatlanpiaci mélypontját tavaly nyárra teszik az elemzők, Zalaegerszegen 2007-ben így is 1800 ingatlan cserélt gazdát. Az ingatlangazdálkodás esetén mindenütt jellemző, hogy van egy ár, ami felett már lehetetlen eladni egy lakást. Zalaegerszegen ez a határ az új lakásoknál a 280 ezer forintos négyzetméterár, e felett – akárhol is legyen az ingatlan – nem talál vevőre. A város peremén épülő új lakásokat pedig csak 200-220 ezer forintos négyzetméteráron lehet értékesíteni. Ennél az üzleti ingatlanok ára magasabb, de ez az értékesítési szám mégis viszonyítási alap.

Jelenleg tízszer annyi eladó lakás van a piacon, mint amennyi igény mutatkozik. Zalaegerszegen ha 2000 óta vizsgált időszakban keressük az ingatlanpiaci mélypontot, akkor azt 2008 augusztusra tehetjük. Őszől aztán kismértékben elkezdtek emelkedni az árak, ami a némiképp rendeződő gazdasági helyzettel és a minden eddiginél jobb hitelhez jutással magyarázható. A 2008-as évben az ingatlanárak várhatóan 5 %-os emelkedése várható, amit az energiaárak emelkedése okoz. A jövőben az ingatlanárak tartós emelkedésére lehet számítani, amennyiben a lakosság és a gazdaság szereplői kiheverik a kormányzati politika miatti gazdasági visszaesés negatív hatásait.

Zalaegerszeg Város ingatlanai bemutatása

Zalaegerszeg Megyei Jogú Város jelentős ingatlan és intézményi vagyon felett rendelkezik. A Város teljes vagyona **107 093 397 000 Ft** (2008. évi lezárt pénzügyi beszámoló szerint). Kiemelhető ezek közül jelentőségét tekintve:

- északi városrészben az ipari park területe a 74-es úttal párhuzamosan
- északi városrészben a Gébárti-tó és térsége (beleértve a nagy vagoni értékű Aquaparkot és termálfürdő térségét)
- a Kórház Pózvai blokkja melletti szabadon értékesíthető ingatlanokat
- belvárosban a Zala menti területek
- egyes épített ingatlanok
- a Válicka-völgyi városrészben Csács menti területek
- a nyugati városrészben a laktanya területei
- a nyugati városrész délnyugati részén a hulladéklerakó területe és maga a depónia
- a nyugati és a Kertváros-Landorhegy városrészek határán a volt ifjúsági tábor területe
- a déli városrészben pedig a déli ipari park még városi tulajdonú területei

Mint a fentebbi felsorolásból is látható, a vagyonelemek az ipari célútól, a közszolgáltatási célú vállalkozási tevékenységeken át az idegenforgalom, közjóléti célokig több mindenre alkalmasak.

A város ingatlan vagyonát tervezet módon, ám éves ütemezésben meghatározottan kezeli a város. A költségvetés tervezésekor kerülnek meghatározásra az éves elvárt eredmények a vagyongazdálkodás révén. Az éves gazdálkodás során, a város céljainak megfelelően értékesíti a vagyon elmeit, amennyiben azok által fejlesztési források vonhatóak be – így ezek során vagyonáthelyezés történik, ami többnyire a teljes vagyon növekedésével jár együtt, külső források bevonása révén. Azon esetekben, amikor a fejlesztési célok azt indokoltá teszik, a város vásárlóként lép fel, aminek a fedezetét az éves költségvetésben meghatározott keret, illetve az év során erre fordítható egyéb források adják meg.

A város teljes ingatlangazdálkodásából kiemelve az Akcióterületre vonatkozó elemeket, az alábbi éves ingatlangazdálkodási terv került megfogalmazásra:

31 sz. táblázat: Zalaegerszeg város-rehabilitációs akcióterületi ingatlan-gazdálkodási terve

	Megtartani (megszerezni) kívánt	Értékesítésre szánt	Bontani kívánt	Funkcióváltással érintett
Budai N. A. u. – Várkör – Batthyány u.				
	2998 hrsz – Batthyány u. 19. épület			2998 hrsz – Batthyány u. 19. épület
	3641/1 hrsz – Budai N. A. u. 3. zöldterület			3641/1 hrsz – Budai N. A. u. 3. zöldterület
		3624 hrsz – Batthyány u. 2. társasház		
		3625 hrsz – Várkör 7. irodaépület		
			3629 hrsz – Várkör 13. – telek	3629 hrsz – Várkör 13. – telek

			3630 hrsz – Budai N. A. u. 6. – telek	3630 hrsz – Budai N. A. u. 6. – telek
			3631 hrsz – Budai N. A. u. 8. – telek	3631 hrsz – Budai N. A. u. 8. – telek
	3632/1 hrsz – Várkör 15. épület		3632/1 hrsz – Várkör 15. épület	3632/1 hrsz – Várkör 15. épület
	3632/2 hrsz – Várkör 17.épület		3632/2 hrsz – Várkör 17.épület	3632/2 hrsz – Várkör 17.épület
	3633/1 hrsz – Várkör 19. telek		3633/1 hrsz – Várkör 19. telek	3633/1 hrsz – Várkör 19. telek
	3634 hrsz – Várkör 21. épület		3634 hrsz – Várkör 21. épület	3634 hrsz – Várkör 21. épület
	3635 hrsz – Mérleg tér 3. épület		3635 hrsz – Mérleg tér 3. épület	3635 hrsz – Mérleg tér 3. épület
	3636 hrsz Mérleg tér 1. épület		3636 hrsz Mérleg tér 1. épület	3636 hrsz Mérleg tér 1. épület
Jákum u. – Budai N. A. u.				
	3658 hrsz – Budai N. A. u. 25. – épület		3658 hrsz – Budai N. A. u. 25. – épület	3658 hrsz – Budai N. A. u. 25. – épület
	3659 hrsz – Budai N. A. u. 27. – épület		3659 hrsz – Budai N. A. u. 27. – épület	3659 hrsz – Budai N. A. u. 27. – épület
	3660/1 hrsz – Jákum u. 27. épület		3660/1 hrsz – Jákum u. 27. épület	3660/1 hrsz – Jákum u. 27. épület
	3660/3 hrsz – Jákum u. 29. épület		3660/3 hrsz – Jákum u. 29. épület	3660/3 hrsz – Jákum u. 29. épület
	3661 hrsz – Jákum u. 25. épület		3661 hrsz – Jákum u. 25. épület	3661 hrsz – Jákum u. 25. épület
	3662 hrsz – Budai N. A. u. 29. – telek			3662 hrsz – Budai N. A. u. 29. – telek
	3663 hrsz – Jákum u. 29. romos épület		3663 hrsz – Jákum u. 29. romos épület	3663 hrsz – Jákum u. 29. romos épület
	3664 hrsz – Jákum u. 23. épület		3664 hrsz – Jákum u. 23. épület	3664 hrsz – Jákum u. 23. épület
		3717 hrsz – Jákum u. 36. épület		3717 hrsz – Jákum u. 36. épület
	3709 hrsz – Jákum u. 20. parkoló			
Deák tér – Piac tér – Munkácsy u.				
		3592/2 hrsz – Deák tér 3. épület	3592/2 hrsz – Deák tér 3. épület	
		3595/2 hrsz – Deák tér 6. épület	3595/2 hrsz – társasház	
			3593/2 hrsz – Deák tér 3. épület	
		3594/2 hrsz – Deák tér 5. épület	3594/2 hrsz – Deák tér 5. épület	
		3603 hrsz – Sütő u. 3. épület		
	3603 hrsz – Sütő u.			3603 hrsz – Sütő u.

	3. épület			3. épület
	3604 hrsz – Munkácsy u. 6. épület			3604 hrsz – Munkácsy u. 6. épület
	3607 hrsz – Munkácsy u. 7. épület			3607 hrsz – Munkácsy u. 7. épület
	3606 hrsz – Piac tér 3. telek			3606 hrsz – Piac tér 3. telek
	3609 hrsz – Piac tér 4. telek			3609 hrsz – Piac tér 4. telek
	3610 hrsz – Piac tér 5. épület			3610 hrsz – Piac tér 5. épület
	3611 hrsz – Munkácsy u. 9. épület			3611 hrsz – Munkácsy u. 9. épület
	3612 hrsz – Munkácsy u. 11. épület			3612 hrsz – Munkácsy u. 11. épület
	3613 hrsz – Piac tér 6. épület			3613 hrsz – Piac tér 6. épület
Kazinczy tér				
		3170/1-2 hrsz – Kazinczy tér 2. (Bárány tömb)		
		3585 hrsz – Kazinczy tér 6. üzlet		
		3599/2 hrsz – Kazinczy tér 11. (KISZÖV)		3599/2 hrsz – Kazinczy tér 11. (KISZÖV)
		3590 hrsz – Munkácsy u. 2. (Zóna)		
		3175 hrsz – Mártírok u. 2. üzlet		
Ady u. –Mártírok u. – Eötvös u.				
		3133 hrsz – Ady u. 6. társasház		
		3127/2 hrsz – Ady u. 10. telek		
		3554 hrsz – Mártírok u. 5. (volt kollégium)		
		3526/4 hrsz – Mártírok u. 13-15. üzletek		
			3192/1 hrsz – Eötvös u. 20. épület	
			3192/1 hrsz – Eötvös u. 20. épület	
		3192/2 hrsz – Eötvös u. 20. épület	3192/2 hrsz – Eötvös u. 20. épület	

		3193 hrsz – Eötvös u. 18. épület		3193 hrsz – Eötvös u. 18. épület
		3194 hrsz – Ady u. 15. óvoda		3194 hrsz – Ady u. 15. óvoda
		3549 hrsz – Síp u. 6. épület		
	3492 hrsz – út (Arany J. u. átkötés)			
	3523 hrsz – Flórián u. 21. épület			3523 hrsz – Flórián u. 21. épület
	3524 hrsz – Flórián u. 21. udvar			3524 hrsz – Flórián u. 21. udvar
	3494 hrsz – Flórián u. 19. épület			3524 hrsz – Flórián u. 21. udvar
	3326 hrsz – Mártírok u. 89. (Göcseji u. sarok)			3326 hrsz – Mártírok u. 89. (Göcseji u. sarok)
Rákóczi u. – Ola u. – Platán sor				
		4205 hrsz – Dózsa u. 3. épület		
		4843/4 hrsz – Ola u. oktatási kabinet		4843/4 hrsz – Ola u. oktatási kabinet
Vasút nyomvonalában				
	3718 hrsz – Járum u. 38. sportpálya			3718 hrsz – Járum u. 38. sportpálya
		3793 hrsz – Kert u. 39. LÉSZ telephely		3793 hrsz – Kert u. 39. LÉSZ telephely
	6514 hrsz – Vágóhíd u. (Olai vasúti megálló)			6514 hrsz – Vágóhíd u. (Olai vasúti megálló)
	4515/4 hrsz – Hock J. u. közterület (Kiskondás)			4515/4 hrsz – Hock J. u. közterület (Kiskondás)
	6581/4 – vasúti pálya			6581/4 – vasúti pálya
	6581/12 – vasúti pálya			6581/12 – vasúti pálya
	6581/17 – vasúti pálya			6581/17 – vasúti pálya
	6581/19 – vasúti árok			6581/19 – vasúti árok
76-os út városi nyomvonalában				
	3588/2 hrsz – Kazinczy tér			
	3913/2 hrsz – Rákóczi u.			
	3912/2 hrsz – Ola u.			
	4516/1 hrsz – Hock J. u.			

VII.2. A Város-rehabilitációs célok elérését szolgáló nem fejlesztési jellegű tevékenységek

A városrehabilitációs célok elérésének fontos alapja a helyi gazdaság megerősítése, a befektetések ösztönzése, a helyi vállalkozások fejlesztéseinek támogatása. Ennek érdekében a város jogszabályt alkotott: Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Közgyűlésének többször módosított 4/2007. (II.09.) számú önkormányzati rendelete Zalaegerszeg vállalkozásfejlesztési és befektetés - támogató programjáról.

A rendelet célja, hogy a helyi gazdaság fejlesztése, a városban lakók életminőségének javítása és a foglalkoztatás elősegítése érdekében ösztönözze a vállalkozások Zalaegerszeg közigazgatási területén való letelepedését vagy fejlesztését, befektetések megvalósítását. Ennek érdekében az önkormányzat befektetés-támogató szolgáltatások létrehozásával és nyújtásával közvetlen és közvetett előnyöket biztosít ezen vállalkozások számára, hogy hozzájáruljon üzletei tevékenységük elindítási vagy működtetési költségeinek csökkentéséhez.

A város által biztosított szolgáltatási csomagok:

Alapszolgáltatások:

a) csomag

1. Városi információs csomag rendelkezésre bocsátása: Az önkormányzat a vállalkozás rendelkezésére bocsát egy, a várossal kapcsolatos legfontosabb általános információkat tartalmazó kiadványt.
2. Ügyvédek és közjegyzők ajánlása: A Zalaegerszegi Városfejlesztő Zrt. a vállalkozás rendelkezésére bocsát egy listát a városban működő ügyvédi irodákról és közjegyzőkről, elérhetőségi adatokkal.
3. Elérhető telephelyek bemutatása: A Zalaegerszegi Városfejlesztő Zrt. a vállalkozás rendelkezésére bocsát egy tájékoztató anyagot az elérhető szabad önkormányzati telkekről. Igény esetén a Zrt. munkatársa körbevezeti a vállalkozás képviselőit a helyszíneken.
4. Telekhez kapcsolódó közműtérképbe betekintés biztosítása: Az önkormányzat helyrajzi szám alapján biztosítja a telek közműellátásának térképébe történő betekintést a vállalkozás részére.
5. Tervező irodák ajánlása: A Zalaegerszegi Városfejlesztő Zrt. a vállalkozás rendelkezésére bocsát egy listát a városban működő tervezőirodákról, elérhetőségi adatokkal.
6. Kivitelezők ajánlása: A Zalaegerszegi Városfejlesztő Zrt. a vállalkozás rendelkezésére bocsát egy listát a városban működő kivitelező cégekről, elérhetőségi adatokkal.
7. Termeléstámogató szolgáltatók ajánlása: A Zalaegerszegi Városfejlesztő Zrt. a vállalkozás rendelkezésére bocsát egy listát elérhetőségi adatokkal a térségben működő, termelési tevékenységet támogató szolgáltató cégekről.
8. Helyi szolgáltatók ajánlása: A Zalaegerszegi Városfejlesztő Zrt. a vállalkozás rendelkezésére bocsát egy listát elérhetőségi adatokkal a városban működő, beruházást támogató cégekről.
9. Munkaerő közvetítők ajánlása: A Zalaegerszegi Városfejlesztő Zrt. a vállalkozás rendelkezésére bocsát egy listát elérhetőségi adatokkal a térségben működő humán-erőforrás ellátást segítő vállalkozásokról.
10. Helyi fuvarozók ajánlása: A Zalaegerszegi Városfejlesztő Zrt. a vállalkozás rendelkezésére bocsát egy listát elérhetőségi adatokkal a térségben működő, fuvarozással foglalkozó vállalkozásokról.
11. Pályázatíró cégek ajánlása: A Zalaegerszegi Városfejlesztő Zrt. a vállalkozás rendelkezésére bocsát egy listát elérhetőségi adatokkal a térségben működő pályázatíró és pályázati tanácsadó cégekről.

b.) csomag

12. „Egyablakos rendszerű támogatás (infrastruktúra)” (az ügyek hivatali intézésének segítése): A Zalaegerszegi Városfejlesztő Zrt. egy kollégája a vállalkozás rendelkezésére áll az ügyek hivatali intézésének segítségével (tanácsadás és aktív ügyintézés).
13. Telekár kedvezmény III. kategória: Az önkormányzat kedvezményt ad a telephely céljára megvásárolt önkormányzati tulajdonú terület piaci árából. A kedvezmény mértéke a beruházás volumenétől függ.
14. Telekhez kapcsolódó közműterkép rendelkezésre bocsátása: Az önkormányzat helyrajzi szám alapján a vállalkozás rendelkezésére bocsátja a telek közműellátásának térképét.
15. „Egyablakos rendszerű támogatás (engedélyek)” (a polgármester, a jegyző és a főépítész hatáskörébe tartozó ügyek hivatali intézésének segítése): Az önkormányzat egy kollégája a vállalkozás rendelkezésére áll egyes ügyek hivatali intézésének segítségével.
16. Felsőoktatási kapcsolatok kiépítése: Igény szerint az önkormányzat megszervez egy találkozót a helyben elérhető felsőoktatási intézmények vezetői és a vállalkozás vezetője között.
17. Menedzserszűrés: Az önkormányzat a vállalkozás vezető tisztségviselői részére ingyenesen elérhetővé teszi a komplex orvosi vizsgálat szolgáltatást.
18. Szakoktatási intézményekben megszervezett egyedi képzések támogatása: Az önkormányzat részben megtéríti a vállalkozás számára a városi közép- és szakiskolákban szervezett szakoktatások költségét.
19. Egészségügyi ellátás megszervezése: Az önkormányzat segítséget nyújt a vállalkozás külföldi vezetőjének hosszabb városbeli tartózkodása esetén a helyi egészségügyi ellátás igénybevételeinek megszervezésében.
20. Hatósági tájékoztató fórum szervezése: Az önkormányzat igény és szükség szerint szervez egy fórumot, ahova meghívja a hatóságok helyi képviselőit, akik tájékoztatást adnak a vállalkozás számára a legfontosabb előírásokról, jogszabályi változásokról.
21. Pályázatfigyelés: A Zalaegerszegi Városfejlesztő Zrt. havi rendszerességgel elküldi a vállalkozásnak a releváns pályázati hírleveleket.

Emelt szolgáltatások:

1. Telekár-kedvezmény II. kategória: Az önkormányzat kedvezményt ad a telephely céljára megvásárolt önkormányzati tulajdonú terület piaci árából. A kedvezmény mértéke a beruházás volumenétől függ.
2. Átmeneti irodahelyiség biztosítása: Az önkormányzat a vállalkozás rendelkezésére bocsát egy irodát a beruházás előkészítése idejére.
3. „Welcome in the town party” (városi fogadás rendezése): A város polgármestere egy alkalommal fogadást rendez a város új gazdasági szereplője számára.
4. Cégjogi tanácsadás: Az önkormányzat cégjogi tanácsadás szolgáltatás igénybevételehez támogatást biztosít a vállalkozás számára.
5. Ingatlanjogi tanácsadás: Az önkormányzat ingatlanjogi tanácsadás szolgáltatás igénybevételehez támogatást biztosít a vállalkozás számára.
6. Termelésbeállítók elhelyezésének megszervezése: Az önkormányzat segíti a vállalkozás termelésindítást támogató (nem helyi) alvállalkozók városbeli elszállásolásának megszervezését.
7. Városi hálózatokra való rákapcsolódás megszervezése: Az önkormányzat segít megszervezni a vállalkozás rákapcsolódását a helyi informatikai hálózatokra.
8. Célzott dolgozói képzések szervezése: Az önkormányzat támogatást biztosít Zalaegerszeg felsőfokú oktatási intézményeiben szervezett felsőoktatási kurzusok költségeihez a vállalkozás számára.

9. Buszjáratok menetrendjének igazítása: Az önkormányzat az igények alapján felveszi a kapcsolatot a Zala Volán Zrt.-vel és kezdeményezi a vállalkozás dolgozói munkarendjének megfelelő menetrend kialakítását.
10. Kulturális bérlet vásárlásának támogatása: Az önkormányzat a rendeletben meghatározott összeghatár erejéig, kulturális bérlet vásárlásához támogatást biztosít a vállalkozás számára.
11. Sportbérlet vásárlásának támogatása: Az önkormányzat a rendeletben meghatározott összeghatár erejéig, sportbérlet vásárlásához támogatást biztosít a vállalkozás számára.
12. Beszállítói fórum szervezése: Az önkormányzat a vállalkozás számára szervez egy fórumot a potenciális beszállítók részvételével.
13. Magyar nyelvkurzus megszervezése (nyelvórák, alapkifejezések elsajátítása) a dolgozók részére: Az önkormányzat a vállalkozás külföldi dolgozója(i) számára megszervez egy intenzív magyar nyelvkurzust a legfontosabb kifejezések elsajátítása érdekében.
14. Pályázat előkészítés támogatása: A Zalaegerszegi Városfejlesztő Zrt. tanácsadással segíti a vállalkozás pályázatának kidolgozását.

Kiemelt szolgáltatások:

1. Telekár-kedvezmény I. kategória: Az önkormányzat kedvezményt ad a telephely céljára megvásárolt önkormányzati tulajdonú terület piaci árából. A kedvezmény mértéke a beruházás volumenétől függ.
2. „Átmeneti Business Center” (üzleti felszereltség átmeneti biztosítása): Az önkormányzat a Zalaegerszegi Városfejlesztő Zrt. útján az átmeneti irodahelyiséghez kapcsolódóan a befektetés előkészítésének idejére biztosítja a szükséges üzleti felszereltséget.
3. 1 állandó ember („host”) alkalmazásának támogatása: Az önkormányzat támogatja a befektetés megvalósítása érdekében egy fő alkalmazását.
4. Cégalapítási költség átvállalása: Az önkormányzat átvállalja a vállalkozás cégalapítási költségeinek egy részét.
5. Telek közműellátásának költségeihez való hozzájárulás: Az önkormányzat hozzájárul a vállalkozás telephelyének közműellátásához.
6. Utaztatás támogatása: Az önkormányzat hozzájárul a vállalkozás dolgozóinak utazási/utaztatási költségeihez.
7. Lakáshoz jutás segítése (bérlet biztosítása): Az önkormányzat a tulajdonában levő bérletet biztosíthat a vállalkozás számára.
8. Szállítófejlesztő program szervezése: Az önkormányzat a vállalkozás igényei alapján szervez egy szállítófejlesztő programot.
9. Külföldi családtagok anyanyelvi oktatásának megszervezése: Az önkormányzat megszervezi a vállalkozás külföldi dolgozói városba költöző gyermekeinek idegen nyelvű oktatását az önkormányzat fenntartásában működő oktatási intézmények lehetőségeinek figyelembevételével.
10. Magyar nyelvoktatás megszervezése a dolgozók családtagjai részére: Az önkormányzat a vállalkozás külföldi dolgozóinak családtagjai számára megszervez egy magyar nyelvkurzust.
11. Pályázat elkészítésének támogatása: Az önkormányzat támogatást nyújt a vállalkozás egy pályázatának elkészítési költségeihez.

Az a) csomagban lévő alapszolgáltatások igénybevételére valamennyi érdeklődő, Zalaegerszegen vállalkozást létrehozni, vagy fejleszteni szándékozó vállalkozás jogosult, függetlenül attól, hogy a vállalkozás létrehozására, vagy a már működő vállalkozás bővítésére az egyedi befektetői tárgyalásokat követően ténylegesen sor kerül-e.

A b) csomagban lévő alapszolgáltatásokat az a vállalkozás igényelheti, amely vállalja már működő vállalkozásának fejlesztését, vagy új vállalkozás létrehozását, amelynek során 50-100 M Ft összegű

beruházást valósít meg, 50-100 M Ft nettó árbevétel növekedést ér el és 10-50 fővel növeli az átlagos statisztikai állományi létszámát.

Az alapszolgáltatásokat és az emelt szolgáltatásokat az a vállalkozás igényelheti, amely vállalja már működő vállalkozásának fejlesztését, vagy új vállalkozás létrehozását, amelynek során 100-500 M Ft összegű beruházást valósít meg, 100-500 M Ft nettó árbevétel növekedést ér el és 50-100 fővel növeli az átlagos statisztikai állományi létszámát.

VII.3. Partnerségi folyamat, agglomerációs együttműködés

Az IVS céljai eléréséhez a Kézikönyv széleskörű partnerséget, egyeztetések sorozatát várja el, hogy meg lehessen találni a fejlesztésekhez az azok megvalósításában, finanszírozásában, működtetésében érdekelt partnereket. Mivel a városfejlesztési koncepció jelen IVS területi céljainak az alapját képezi, annak 2007 őszén történő egyeztetéseit ezen egyeztetési folyamat részének tekintettük. Az abban részt vevő partneri kört a további egyeztetések során bevontuk, illetve bevonjuk.

A partnerhálózat

1. *Az örökség védelmen alapuló városrendezés* (szerkezeti terv, szabályozási terv, helyi építési szabályzat) a környezeti-természeti, társadalmi-gazdasági, térségi-táji élıhetőség letéteményese. Az ebben érdekelt szereplők:
 - Városfejlesztéssel foglalkozó civil szervezetek: Városesztétikai társaság a
 - Zalaegerszegi Városvédő Egyesület és a Zalaegerszegi Városszépítő Egyesület.
 - Kultúrintézményi szereplők: Múzeum, Könyvtár, Levéltár.
 - Tervező építészek (Zsuppány Gyula, Kocsárdi István, Tóth Zoltán, Darabos Géza,
 - Kovács Attila, Pelényi Gyula, Baránka József, Czigány István, Inkovics László, Kelemen László)
 - Környezeti kérdések egyeztetése a Környezeti Kultúráért Közalapítvánnyal és a Nyugat-dunántúli Környezet- Természet- és Vízügyi Felügyelőség, továbbá a felelős városi intézmények, osztályok képviselőivel
2. *A város-, az ágazatok- valamint a versenyszféra* (vállalkozói, a gazdálkodói és a befektetői) fejlesztések képezik az alapját a társadalmi-gazdasági és a térségi-táji versenyképességnek. Ebben érdekelték:
 - Építési vállalkozások (ZÁÉV Zrt., K + K Bau Profil Kft.; Kiss & Matyéka Kft.; Zala-Invest Kft.; Zalaegerszegi Városfejlesztő Zrt.; Aquaplus Kft.; Otthon Centrum Kft.;
 - PRP 2000 Kft. /Prófusz Róbert/;
 - Gazdasági szereplők: Flextronics; Forest Kft.; Zalai Nyomda Zrt.; Hűtőház; Pylon Kft.; 3B Hungaria Kft.; Zalabaromfi; Merlin-Gernel; General Elektrik; Zala Megyei Kereskedelmi és Iparkamara; Anton Kft.
 - Turisztikai gazdasági szereplők: Balaton szálloda, Arany Bárány szálloda, Zala-Tur,
 - Tourinform Iroda, Aquaplus Kft.
3. A civil élıhetőségi és a versenyszféra versenyképességi kereteit behatároló, az élıhetőség és versenyképesség egyensúlyát, a fenntarthatóságot biztosító önkormányzati egyeztetések. A munkába bevont partnerek téma szerinti csoportosításban:

Önkormányzatok

- A déli és a nyugati régió szomszédos önkormányzatai – Bagod, Teskánd, Bocfőldé, Bak.
- Zalaegerszeg közlekedésfejlesztési kérdései az északi és keleti régióban a szomszédos önkormányzatokkal – Zalaszentiván, Petőhenye, Egervár.

- Zalaegerszeg közlekedésfejlesztési kérdései a déli és nyugati régióban a szomszédos önkormányzatokkal – Bagod, Teskánd, Bocfölde, Bak.

Közlekedés

- Vasút fejlesztésével kapcsolatos egyeztetés, MÁVTI Budapest.
- Közlekedési és környezetvédelem kérdéseinek egyeztetése a Zala Megyei Közlekedési Felügyelettel, a KÖZÚT Kezelő Kht.-val, a Közlekedés Tudomány Egyesülettel.
- Reptér környezetvédelmi kérdései.
- Kerékpáros közlekedés, ezen belül Csács városrész kerékpáros közlekedési kapcsolatainak egyeztetése.

Közműellátás

- Környezetvédelem, közmű – szennyvíz, szennyvíziszap, ivóvízbázis kérdéseinek egyeztetése a Zalavíz Zrt.-vel, a ZMJV Polgármesteri Hivatal Műszaki Osztályával, Zala Megyei Növény és Talajvédelmi Szolgálattal, Kispáli, Bocfölde és Zalaszentiván községekkel.
- Ivóvíz, szennyvíz és csapadékvíz közművekkel kapcsolatos egyeztetés a Zalavíz Zrt.-vel és a ZMJV Polgármesteri Hivatal Műszaki Osztályával.
- Felszíni vizek, vízfolyások vízrendezési kérdéseinek egyeztetése a Vízügyi Igazgatóságnál, a Szakaszmérnökségnél és a vízrendezési társulatoknál a ZMJV Polgármesteri Hivatal Műszaki Osztály és az érintett községek bevonásával.

Környezet és természetvédelem

- Környezetvédelem - kommunális hulladékok elhelyezése. Egyeztetés a Városgazdálkodási Kft.-vel és a ZMJV Polgármesteri Hivatal Műszaki Osztályával.
- MOL olajfinomító környezetvédelmi kérdései, olaj és gázvezetékek egyeztetése a MOL Rt.-vel és az EON Rt.-vel (KÖGÁZ).
- Véderdők kijelölésével kapcsolatos egyeztetés az Erdő-felügyelőséggel.

Nyilvánosság

Zalaegerszeg Megyei Jogú Város oldalán az Előzetes Akcióterületi Terv tervezési változata, illetve a teljes elérhető információ, így az Integrált Városfejlesztési Terv is elérhető a **Belváros Rehabilitációs Program** önálló link alatt. A nyilvánosság ezen túl a Településszerkezeti Terv egyeztetése során, az ide vágó részek nyilvánosságával is kiegészült. A nyilvánosság emellett a releváns egyeztetésekről folyamatos tájékoztatást kapott a képváságon, illetve a Zalaegerszeg című, heti rendszerességgel megjelenő, minden háztartásba és hivatalba eljutó önkormányzati lapon keresztül. Szintén a nyilvánosság széleskörű tájékoztatását szolgálták a lakossági fórumok és plakátok.

Lakossági fórum, egyeztetések

Az IVS és az Akcióterületi Terv szélesebb körű társadalmasítása érdekében 2007 őszén lakossági fórumot tartottunk a célok egyeztetése érdekében. A lakossági fórumot megelőzően az önkormányzat által kiadott városi hetilapban (ZalaEgerSzeg) az akcióterületi terv vezetői összefoglalóját minden érintett elérhette és elérheti a teljes előkészítési időszak alatt.

Az IVS és az Előzetes Akcióterületi Terv elkészítését megelőzően 15 mélyinterjút, illetve széleskörű, utcai megállítási módszerével végzett kérdőíves felmérést is végeztek a készítőik. A mélyinterjúk a potenciálisan érintett szervezetek vezetői, felelős szakemberei voltak, akik a Polgármesteri Hivatal köztisztviselőitől a városi tulajdonú cégek és közhasznú társaságok vezetőin át az ingatlan-, kereskedelem-, vendéglátás terén működő vállalkozások és magán KKV-k, továbbá civil szervezetek

képviselőiig terjedtek. Az itt megismert véleményeket, észrevételeket már a koncepció kialakításánál, illetve a tervezés során figyelembe vettük.

Agglomerációs együttműködés

Zalaegerszeg város az elérhető közszolgáltatások, a vállalkozások foglalkoztatási potenciálja, illetve kereskedelmi központi jellege alapján a Nyugat-Dunántúli régió déli részének vonzásközpontja. Legerősebben és a legtöbb vonatkozásban nyilván a várost körülvevő kistérség településeire hat. A célszerű és kényszerű együttműködés különösen a közmű-rendszerek valamint az oktatás-nevelési intézmények esetében valósul meg. A településközi koordináció legfontosabb fóruma a többcélú kistérségi társulás döntés-előkészítő és döntéshozó szervei, illetve szélesebb kört érintő ügyek esetében a megyei területfejlesztési tanács és szervei. Az egyeztetési mechanizmusok kialakításának és folyamatos működtetésének jó gyakorlatát a már megvalósult nagyberuházások, a nagytérségi hulladékgazdálkodási program, illetve a Zalaegerszeg és Térsége Szennyvízhálózat-fejlesztési program (mindkettő kohéziós alaphoz támogatott több milliárd forintos sikeres projekt) is katalizálta.

VII.4. A megvalósítás szervezeti háttere, folyamatkövetése

Meglévő városfejlesztési intézményrendszer megerősítése

A városrehabilitációs beavatkozások végrehajtásához a megyei jogú városokkal szemben elvárás, hogy városfejlesztő gazdasági társaságot hozzanak létre.

Zalaegerszeg esetén ezen hármas funkció, a városfejlesztési, vagyongazdálkodás és üzemeltetési szemlélet az alábbiak szerint érvényesül jelenleg:

A) Városfejlesztési szemlélet

- a városfejlesztés alapvetően a döntéshozatal megalapozó szakmai alapja, ezt ideális esetben egy önállósággal rendelkező, szakmai célok mentén működő, köztisztviselői egység tudja ellátni
- ezen egységtől nem elvárás a közvetlen nyereségesség termelése, hiszen ez elterelné a figyelmét az egységnek a szakmai céloktól

Ezen feladatok ellátására Zalaegerszegen, tudatosan, összevonták a Polgármesteri Hivatal több érintett egységét, így jött létre a Városfejlesztési és Tervező Osztály (VTO), amely három csoportból áll össze:

- Főépítészeti csoport: Feladata a hagyományos főépítészeti feladatok ellátása, ezek érvényesítése a projektek előkészítése, tervezése során is.
- Területfejlesztési és Pályázati Csoport: feladata a területfejlesztési és pályázati operatív munkák feladat-meghatározása, koordinálása, megrendelői oldalról való monitoringja, elfogadása, illetve a város fejlesztési célú pályázatírási tevékenységei ellátása
- Ingatlanhasznosítási Csoport: feladata a város ingatlan-vagyonával való tudatos gazdálkodás tervezése, előterjesztése, monitoringja, a vagyongazdálkodást végző városi szervezet koordinálása

A működés az alábbi szervezeti megosztásban történik:

- a.) Osztály: A Hivatal belső szervezeti egysége. Az SZMSZ hozza létre. Csoportokra tagozódhat. Az osztállyal megegyező jogállású az önálló szervezeti egységként működő iroda,

valamint a Városi Gyámhivatal is. Hatáskör átruházással átadott kiadmányozással, illetve önkormányzati rendelettel telepített önálló feladatokat lát el. Vezetőjét (továbbiakban: osztályvezető) – a polgármester egyetértésével – a jegyző bízta meg határozatlan időre, aki irányítja és vezeti a szervezeti egység dolgozóinak munkáját.

b.) Csoport: Az osztály belső szervezeti egysége. Vezetőjét a jegyző az osztályvezetővel történt egyeztetés után nevezi ki, aki irányítja és vezeti a csoport dolgozóinak munkáját.

c.) Ügyintéző: a belső szervezeti egységeken belül dolgozó referensek és szakreferensek. Az ügyintézővel azonos jogállású a közterület-felügyelő, az anyakönyvvezető, a gazdasági tanácsadó, a személyi titkár és a pénzügyi-gazdálkodási belső ellenőr is.

d.) Munkacsoport: Meghatározott feladat végrehajtására a közgyűlés, a polgármester, illetve a jegyző meghatározott időtartamra (a feladat teljesüléséig) hozza létre. Vezetőjét a munkacsoport létrehozója nevezi ki. Működési szabályait szükség esetén a közgyűlés által létrehozott munkacsoport esetében saját maga, a polgármester által létrehozott munkacsoportnál a polgármester egyetértésével a jegyző, egyéb esetekben a jegyző állapítja meg.

Ezen egység vezetője Bertók Sándor főépítész. A VTO vezetőjeként az alábbiakat tudja biztosítani a csoport működésével:

- átfogó koordináció érvényesítésével biztosítja, hogy a fejlesztési döntések előkészítése közép- és rövidtávon megtörténjen,
- a fejlesztések előkészítése teljes folyamatában érvényesül a PCM szemlélet, azaz akár a megvalósítás műszaki, akár eljárási kérdései figyelembe vetetnek;

B) Vagyongazdálkodási szemlélet

Ezen feladatra Zalaegerszeg közel egy évtizede létrehozta vagyongazdálkodási szervezetét, a **Zalaegerszegi Városfejlesztő ZRt-t**. A ZRt. feladata a városi ingatlanok fejlesztése, beleértve az ipari, kereskedelmi, idegenforgalmi és egyéb gazdasági célú ingatlanokkal való gazdálkodást is. A jövőben, a funkcióbővítő városrehabilitáció során ezen feladatokat az akcióterületen Zalaegerszeg MJV vagyongazdálkodásáért is felelős VTO látja el, mivel a jelen projekt előkészítését megelőzően, továbbá ennek során is több ingatlan jogosultsági és forrás-felhasználási okok miatt az Önkormányzat a tulajdonosa. Ezen ingatlanok átadása sem gazdasági, sem szervezeti okokból nem volt célszerű, így az Akcióterületen a kapcsolódó vagyongazdálkodási feladatokért továbbra is az Önkormányzat, illetve a mélyparkoló esetén üzemeltetési szempontból a Parkológazda Kft. lesz a felelős.

C) Üzemeltetési, menedzsment szemlélet

A korábbi tudatos, a SCET Magyarország Kft. közreműködésével megfogalmazott szemlélet szerint a fenti két, fejlesztési és gazdálkodási szemléletről le lett választva intézményileg, és önálló működtetési egységekbe lettek sorolva a főbb városi üzemeltetési feladatok. Önálló intézmények kezelik például:

- a vásárcsarnok (Piac) kezelését – Zeg MJV Vásárcsarnok Gazdálkodási Szervezet
- Városi Sportlétesítmény Gondnokság révén a sportcsarnokokat
- vagy például a Hevesi Sándor Színházat, amely átkerült a város hatáskörébe.

Külön szervezeti egység, a Parkológazda Kft felel a közterületi parkolók fenntartásáért, üzemeltetéséért, fejlesztéséért, illetve önálló egység gondoskodik a hulladékgazdálkodási feladatokról, illetve a zöldfelületek karbantartásáért.

D) Zalaegerszegi Város-rehabilitációs Kft.

Zalaegerszeg Megyei Jogú Város Közgyűlés 2008. szeptember 11-i ülésén, több fordulás előkészítő tárgyalásokat követően döntött arról, hogy önálló társaság létrehozásának előkészítésével bízva meg a polgármestert. Az új városfejlesztő társaság létrehozása mellett a döntő érv az volt, hogy a több mint 10 éve működő Zalaegerszegi Városfejlesztő ZRt. energiáit fő tevékenységére, a profitorientált gazdasági infrastruktúrafejlesztésre fordíthassa. A gazdaságfejlesztési tevékenysége keretében a ZRt. végzi két nyertes ROP pályázat megvalósítását, mintegy 700 milliós összköltséggel, a ZRt. a felelőse a város rendeletben szabályozott munkahelymegtartó és befektetés-támogató programja működtetésének. E fő feladatai mellett a ZRt. egyedi fejlesztési projektekkel is foglalkozik, miközben saját nevében bonyolít ingatlan adás-vételeket (természetesen a felügyelő bizottság és a tulajdonos megfelelő kontrollja mellett).

Az előkészítési időszakot követően a Közgyűlés 2008. decemberében alapította meg a kifejezetten a város-rehabilitációs program koordinálására a Zalaegerszegi Város-rehabilitációs Kft-t. A kizárólagosan városi tulajdonú cég a Tervezési Útmutatóban rögzített feltételek, feladatkörök és működési modell alapján jött létre. A város a cégalapítás mellett rendeletet alkotott a rehabilitációs feladatok ellátásáról. Az új társaság működési területe az IVS-ben kijelölt akcióterület, kizárólagosan jogosult javaslatot tenni az akcióterületet érintő fejlesztési, ingatlangazdálkodási ügyekben. A társaság működése során az önkormányzat nevében jár el, az üzleti döntések meghozatala a Közgyűlés hatáskörébe tartozik. A társaság saját vagyonnal nem rendelkezik, fő feladata város-rehabilitációs program előkészítése, koordinálása.

A Kft., működése során nem képződik eredmény. Az éves üzleti tervében szereplő bevétel kizárólagosan az önkormányzattól származó, a feladat-ellátására szolgáló megbízási díj, vele szemben a költség oldalon a bérek és a működés feltételeit biztosító dologi kiadások állnak. A rehabilitációs feladatok előkészítési, tervezési, megvalósítási és egyéb költségeit az önkormányzat tervezi az éves költségvetésében, annak felhasználására a Kft. tesz javaslatot, egyeztetve a hivatal koordinációra kijelölt szervezeti egységével.

A fenti célok és működési jellemzők a jelen, IVS, mint stratégiai dokumentum szintjén kerültek egyelőre kidolgozásra, azok átgondolása, pontos meghatározása az alapító Zalaegerszeg MJV hatásköre és felelőssége. A jelen IVS és Előzetes Akcióterületi Terv alapján remélhetőleg megítélendő Kormánydöntés alapján, a támogatási szerződés megkötéséig az Önkormányzat célja ezen Társaság létrehozása.

A menedzsment tevékenység folyamata

A projekt megvalósítását egy **Projekt Irányító Munkacsoport irányítja**, amelynek vezetője Dr. Gyimesi Endre, Zalaegerszeg MJV polgármestere, tagjai pedig Bertók Sándor, a VTO osztályvezetője, Sziráki István, a Zalaegerszegi Város-rehabilitációs Kft. vezetője. A PIMCS üléseit negyed évente, de szükség szerint tagja. Célja a vezetőség egységes információs szintre helyezése, a szükséges stratégiai döntések meghozatala, a korábbi menedzsment döntések jóváhagyása, a pénzügyi allokációs döntések meghozatala.

Az operatív menedzsmentet a **rehabilitációs társaság vezetője**, illetve az általa kijelölt **felelős projektmenedzser** irányítja. Az átfogó irányítás, így az áttekintés lehetősége, továbbá az operatív munkában részt vevő szereplők közötti kapcsolattartás a feladata. Előkészíti a PIMCS, illetve azok

ülései között a döntéshozatalra jogosult PIMCS vezető számára a vezetői döntést igénylő javaslatokat, összeállítja a külső vállalkozó közreműködésével a Projekt Előrehaladási Jelentéseket, valamint elvégzi az egyes teljesítések második szintű ellenőrzését. Az első szintű teljesítésigazolás ellátása kivitelezési feladatok esetén a független mérnök, szoft és előkészítő tevékenységek esetén a külső szolgáltató feladata.

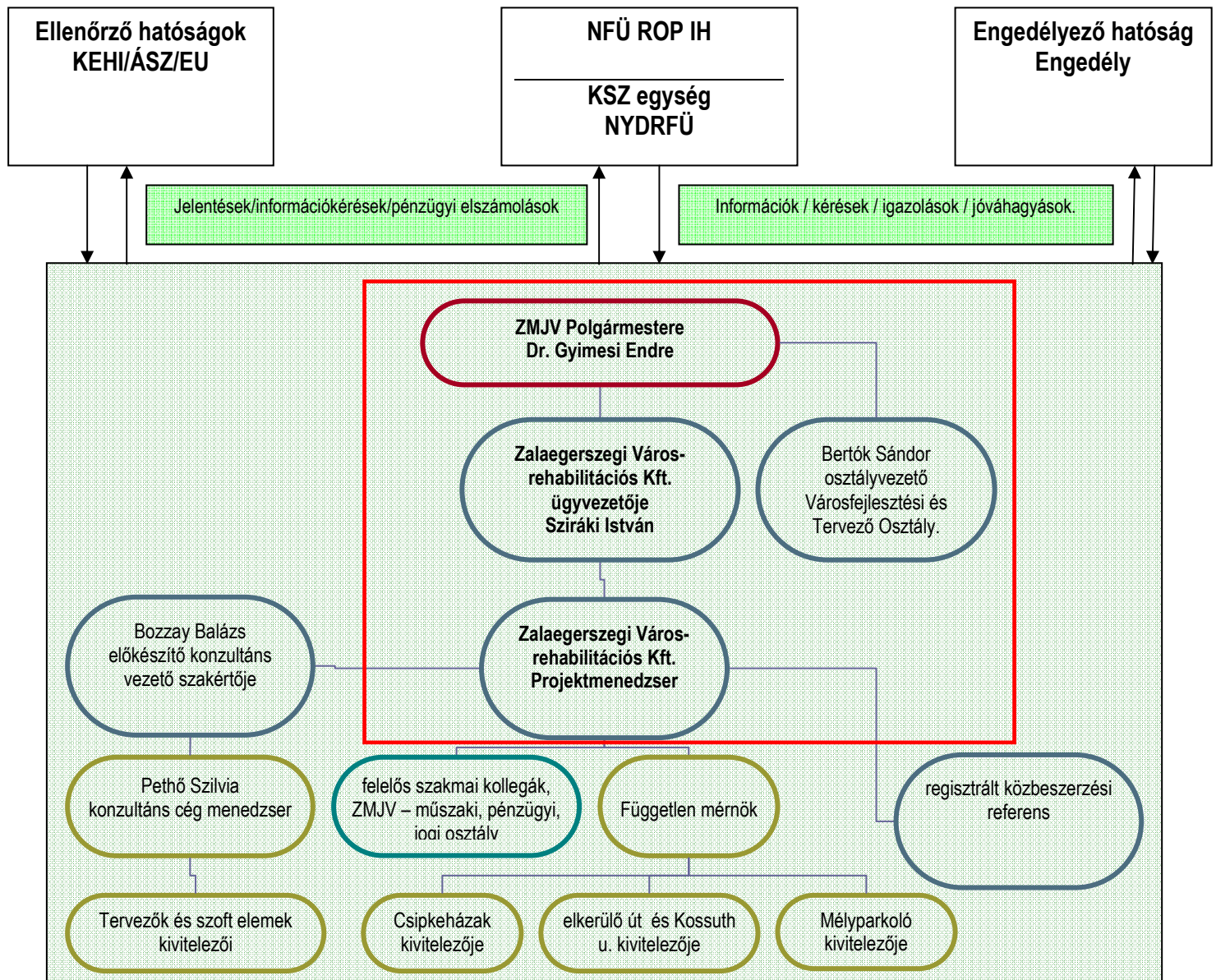
Bevonja munkája során egyrészt az előkészítésért, és egyes elemek további megvalósításáért felelős külső menedzsment szolgáltató társaságot, illetve a független mérnököt, mint a műszaki megvalósítás egyik vezető menedzserét. A menedzsmenthez igénybe veszi regisztrált közbeszerzési referens szolgáltatásait, továbbá az Önkormányzat érintett felelős osztályai kijelölt munkatársait.

Az előkészítésért külső szolgáltató szervezet felelős, aki a tervezőkkel való kapcsolattartást és az eljárásrendnek megfelelő teljesítést a VTO vezetőjének jóváhagyásával végzi, ameddig nem áll fel a VFT. Ez utóbbi létrejöttét követően ezen tevékenységek jóváhagyása is itt történik.

A független mérnök feladatát a jogszabályokban rögzítettek szerint látja el, akárcsak a regisztrált közbeszerzési referens.

A külső partnerek, támogató és közreműködő, valamint engedélyező hatóságok felé a kapcsolattartást szintén a VFT kijelölt felelős projektmenedzsere látja el, amelybe szükség szerint bevonja a VTO vagy a külső szolgáltató kapacitásait.

A stratégia megvalósulásának folyamatáról rendszeresen, évente számol be a polgármester a Közgyűlésnek, egyben és amennyiben indokolt, javaslatot tesz a stratégia felülvizsgálatára. A közgyűlési előterjesztést megtárgyalják az állandó bizottságok, illetve kisebbségi önkormányzat(ok) is. Az előterjesztés készítője a polgármesteri hivatal felelős szervezeti egysége (a Városfejlesztési és Tervezési Osztály). A monitoring során a stratégia megvalósulását az elérhető hivatalos demográfiai, gazdasági, környezeti adatok mellett saját gyűjtésű adatokkal kívánjuk mérni, amelyek alkalmasak a vállalkozói attitűdök feltárására, a közszolgáltatásokkal való elégedettség mérésére.

VIII. Mellékletek

- **Anti-szegregációs Terv**